

REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH W PILE

PLAN URZĄDZENIA LASU NADLEŚNICTWA CZŁOPA

na okres od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2034 r.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY (aktualizacja)

TAXUS·UL

WARSZAWA, 2024

Wykonawca:

TAXUS UL Sp. z o.o.
ul. Ochocka 14
02-495 Warszawa
tel./fax.: +48 22 824 58 96
email: biuro@grupa-taxus.pl

Opracowanie:

Zespół autorów
Pracownia Ochrony Przyrody Wydziału Urządzania Lasu
mgr inż. Nina Sokołowska
mgr inż. Marta Sekrecka

Kontrola końcowa:

mgr inż. Małgorzata Piotrowska
Dyrektor Wydziału Urządzania Lasu

Spis treści

1. WSTĘP	8
1.1. Cel i zakres.....	8
1.2. Materiały źródłowe.....	9
1.3. Wykonawcy.....	9
2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA	9
2.1. Położenie	9
2.1.1. Regionalizacja przyrodniczo-leśna	9
2.1.2. Regionalizacja fizyczno-geograficzna	11
2.1.3. Regionalizacja geobotaniczna	12
2.1.4. Regionalizacja klimatyczna	13
2.1.5. Położenie w zasięgu sieci korytarzy ekologicznych	13
2.2. Struktura użytkowania ziemi	15
2.3. Dominujące funkcje lasów	18
2.4. Zarys historii gospodarki leśnej.....	20
2.5. Usytuowanie nadleśnictwa w regionie i w kraju	25
2.5.1. Usytuowanie względem podziału administracyjnego kraju	25
2.5.2. Usytuowanie względem jednostek administracyjnych Lasów Państwowych.....	25
3. WALORY PRZYRODNICZO - LEŚNE	26
3.1. Rzeźba terenu i gleby	26
3.2. Klimat.....	27
3.3. Wody	28
3.3.1. Rzeki.....	29
3.3.2. Jeziora.....	30
3.3.3. Wody podziemne	31
3.3.4. Mała retencja	32
3.4. Ekosystemy wodno-błotne	35
3.5. Zbiorowiska roślinne.....	36
3.6. Siedliska przyrodnicze	39
3.7. Siedliskowe typy lasu	43
3.8. Drzewostany.....	45
3.8.1. Bogactwo gatunkowe.....	45
3.8.2. Budowa pionowa	45
3.8.3. Pochodzenie	46
3.8.4. Zgodność składu gatunkowego z siedliskiem.....	46
3.8.5. Drzewostany ponad 100-letnie.....	48
3.8.6. Gatunki obce	49
3.9. Martwe drewno w ekosystemach leśnych	50
4. FORMY OCHRONY PRZYRODY	51
4.1. Drawieński Park Narodowy - otulina	51
4.2. Rezerваты przyrody	52
4.3. Obszary chronionego krajobrazu	59
4.4. Obszary Natura 2000.....	61
4.4.1. Specjalny obszar ochrony siedlisk Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.....	62
4.4.2. Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016	67
4.5. Pomniki przyrody.....	72
4.6. Użytki ekologiczne	73
4.7. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.....	75
4.7.1. Ochrona gatunkowa grzybów.....	76
4.7.2. Ochrona gatunkowa roślin	76
4.7.3. Ochrona gatunkowa zwierząt.....	78
4.8. Projektowane i proponowane formy ochrony przyrody	82
5. POZOSTAŁE FORMY OCHRONY.....	82
5.1. Ekosystemy referencyjne.....	82
5.2. Cenne drzewa	83
5.3. Remizy, grunty pozostawione do naturalnej sukcesji	84

6.	ZAGROŻENIA	84
6.1.	Zagrożenia wywołane szkodliwym oddziaływaniem przemysłu	84
6.2.	Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka na las	86
6.3.	Formy degeneracji ekosystemu leśnego	87
6.3.1.	Borowacenie	87
6.3.2.	Neofityzacja	88
6.3.3.	Monotypizacja.....	90
6.4.	Zagrożenia wywołane zmianami stosunków wodnych	90
6.5.	Zagrożenia spowodowane przez szkodliwe czynniki Abiotyczne.....	91
6.6.	Zagrożenia spowodowane przez szkodliwe czynniki biotyczne.....	93
6.6.1.	Szkody powodowane przez owady	94
6.6.2.	Szkody powodowane przez ssaki	96
6.6.3.	Szkody powodowane przez patogeniczne grzyby.....	96
6.7.	Ochrona różnorodności biologicznej oraz techniczne i gospodarcze działania proekologiczne.....	97
6.7.1.	Techniczne i gospodarcze działania proekologiczne.....	98
6.7.2.	Ochrona zasobów genowych.....	98
6.8.	Kształtowanie stref ekotonowych	98
6.9.	Kształtowanie stosunków wodnych.....	99
6.10.	Turystyka i promocja wartości przyrodniczych	100
6.10.1.	Infrastruktura turystyczna.....	101
6.10.2.	Szlaki rowerowe.....	101
6.10.3.	Szlaki piesze	101
6.10.4.	Szlaki wodne	102
6.10.5.	Lasy o zwiększonej funkcji społecznej	103
6.10.6.	Program „Zanocuj w lesie”	105
6.10.7.	Edukacja przyrodnicza.....	106
6.11.	Promocja	106
7.	OCHRONA WARTOŚCI KULTUROWYCH	107
7.1.	Zarys Historii w zasięgu Nadleśnictwa	107
7.2.	Obiekty kultury materialnej wpisane do rejestru zabytków	109
7.3.	Zabytki archeologiczne na terenie Nadleśnictwa	110
7.4.	Miejsca o charakterze historycznym, drobne zabytki kultury leśnej i technicznej	118
7.5.	Obiekty i miejsca pamięci.....	120
7.5.1.	Cmentarze i mogiły	120
7.5.2.	Obiekty upamiętniające zasłużonych pracowników Nadleśnictwie Człopa.....	121
8.	CHARAKTERYSTYKA DZIAŁAŃ I ZALECEŃ Z ZAKRESU OCHRONY PRZYRODY	122
8.1.	Działania i zalecenia na obszarach prawnie chronionych.....	122
8.2.	Działania i zalecenia dla siedlisk przyrodniczych poza Obszarami Natura 2000.	122
8.3.	Działania i zalecenia z zakresu z hodowli i użytkowania lasu	123
8.4.	Działania i zalecenia w zakresie ochrony grzybów oraz cennych roślin naczyniowych i zarodnikowych	124
8.5.	Działania i zalecenia w zakresie ochrony fauny kręgowców i bezkręgowców	129
8.6.	Działania i zalecenia w zakresie ochrony starych i cennych drzew.....	130
8.7.	Działania i zalecenia w zakresie ochrony siedlisk hydrogenicznych	131
8.8.	Działania i zalecenia w zakresie ochrony pamiątek kultury leśnej i kultury powszechnej w lasach.....	131
9.	ZAŁĄCZNIKI	133
10.	LITERATURA	197
11.	KRONIKA	200

SPIS TABEL

Tabela 1. Powierzchnia ewidencyjna lasów i gruntów znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Człopa na tle podziału administracyjnego kraju	9
Tabela 2. Udział poszczególnych klas pokrycia terenu w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa wg bazy CORINE Land Cover 2018.	15
Tabela 3. Zestawienie powierzchni ewidencyjnej gruntów nadleśnictwa według grup i rodzajów użytków	16
Tabela 4. Liczba i wielkość kompleksów leśnych na terenie Nadleśnictwa Człopa.....	18
Tabela 5. Podział lasów Nadleśnictwa Człopa ze względu na pełnione funkcje.	18
Tabela 6. Zestawienie średnich temperatur oraz sumy opadów w miesiącu na rok 2023 - stacja synoptyczna Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej - Człopa	28
Tabela 7. Jednolite części wód powierzchniowych wyróżnione w Nadleśnictwie Człopa – JCWP rzeczne	30
Tabela 8. Wykaz najważniejszych jezior w granicach zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa.	30
Tabela 9. Wykaz jezior na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.....	31
Tabela 10. Wykaz obiektów Małej Retencji wykonanych na terenie Nadleśnictwa Człopa w 2021 roku.....	33
Tabela 11. Wykaz powierzchni ekosystemów wodno-błotnych.	35
Tabela 12. Zestawienie powierzchni ekosystemów wodno-błotnych w poszczególnych leśnictwach.....	35
Tabela 13. Wykaz siedlisk przyrodniczych na gruntach Nadleśnictwa Człopa.....	39
Tabela 14. Udział typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Człopa.....	44
Tabela 15. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego.....	45
Tabela 16. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i struktury.....	46
Tabela 17. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i pochodzenia.....	46
Tabela 18. Zestawienie powierzchni wg grup typów siedliskowych lasu, stanu lasu i grup wiekowych.	46
Tabela 19. Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem.	47
Tabela 20. Zestawienie powierzchni drzewostanów ponad 100-letnich w Nadleśnictwie Człopa	48
Tabela 21. Udział drzewostanów ponad 100-letnich w typach siedliskowych lasu	49
Tabela 22. Zestawienie powierzchni wg gatunków rzeczywistych - gatunki obce.....	49
Tabela 23. Zestawienie miąższości drewna martwego w Nadleśnictwie Człopa.....	50
Tabela 24. Zestawienie zbiorcze form ochrony przyrody w zasięgu terytorialnym i zarządzie Nadleśnictwa Człopa.....	51
Tabela 25. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład otuliny Drawieńskiego PN.	52
Tabela 26. Charakterystyka rezerwatów przyrody w Nadleśnictwie Człopa.....	53
Tabela 27. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład rezerwatu przyrody Bagno Raczyk.	55
Tabela 28. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład rezerwatu przyrody Stary Załom.	56
Tabela 29. Cykliczne zadania ochronne do wykonania (źródło: Zał. Nr 3 do Rozp. Nr 56/2007 Woj. Zachodniopom.).....	57
Tabela 30. Zadania ochronne zrealizowane w latach 2021-2023 w rezerwacie przyrody „Stary Załom”	58
Tabela 31. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład Obszary chronionego krajobrazu Puszcza nad Drawą.....	61
Tabela 32. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046	63
Tabela 33. Wykaz siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa będących przedmiotami ochrony w Obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.....	64
Tabela 34. Wykaz gatunków zwierząt na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa będących przedmiotami ochrony w Obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.....	65
Tabela 35. Tabela klas wieku dla gatunków rzeczywistych obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 na gruntach Nadleśnictwa Człopa.....	66
Tabela 36. Martwe drewno w granicach obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.....	67
Tabela 37. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016.....	68
Tabela 38. Wykaz przedmiotów ochrony w Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków PLB320016 podanych z obszaru będącego w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.....	69
Tabela 39. Tabela klas wieku dla gatunków rzeczywistych obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą na gruntach Nadleśnictwa Człopa.....	71
Tabela 40. Martwe drewno w granicach obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016	72
Tabela 41. Wykaz pomników przyrody w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.....	73
Tabela 42. Wykaz użytków ekologicznych na gruntach Nadleśnictwa Człopa.....	74
Tabela 43. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład użytku ekologicznego „Jezioro Dziewicze”	75
Tabela 44. Wykaz chronionych gatunków grzybów występujących na gruntach Nadleśnictwa Człopa.....	76
Tabela 45. Wykaz chronionych gatunków roślin występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.....	76
Tabela 46. Wykaz chronionych gatunków zwierząt występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.....	78
Tabela 47. Wykaz chronionych gatunków zwierząt występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa.....	79
Tabela 48. Liczba strefy ochrony z podziałem na gatunki.....	81
Tabela 49. Powierzchnia pododdziałów, w których wyznaczono strefy ochrony całorocznej i okresowej w Nadleśnictwie Człopa.....	82
Tabela 51. Zestawienie powierzchni ekosystemów referencyjnych z podziałem na leśnictwa w Nadleśnictwie Człopa.....	82

Tabela 52. Wyniki monitoringu w ekosystemach referencyjnych w Nadleśnictwie Człopa.....	83
Tabela 53. Wykaz drzew uznanych za cenne podczas prac taksacyjnych.	83
Tabela 54. Ilość oraz powierzchnia pożarów w ubiegłym okresie na terenie Nadleśnictwa Człopa.....	87
Tabela 55. Zestawienie powierzchni według form degeneracji lasu – borowacenie.....	88
Tabela 56. Charakterystyka gatunków obcych w Nadleśnictwie Człopa.	89
Tabela 57. Inwentaryzacja uszkodzeń drzewostanów (wszystkie klasy wieku) od czynników abiotycznych w Nadleśnictwie Człopa.	92
Tabela 58. Zestawienie z pozyskania posuszu, wywrotów i złomów za okres minionego 10-lecia	92
Tabela 59. Inwentaryzacja uszkodzeń drzewostanów (wszystkich klas wieku) od czynników biotycznych w Nadleśnictwie Człopa.	93
Tabela 60. Inwentaryzacja uszkodzeń od owadów w drzewostanach Nadleśnictwa Człopa z podziałem na klasy uszkodzeń.....	95
Tabela 61. Wykaz usuniętego zasiedlonego posuszu, wywrotów i złomów w latach 2005-2022.	95
Tabela 62. Inwentaryzacja uszkodzeń od zwierzyny w drzewostanach Nadleśnictwa Człopa.	96
Tabela 63. Inwentaryzacja uszkodzeń od grzybów w drzewostanach Nadleśnictwa Człopa.	97
Tabela 64. Wykaz źródeł na terenie Nadleśnictwa Człopa.....	100
Tabela 65. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej – wykaz pododdziałów.	104
Tabela 66. Wykaz stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w obrębie Nadleśnictwa Człopa.	114
Tabela 67. Wykaz cmentarzy i mogił na terenie Nadleśnictwa Człopa.....	120
Tabela 68. Wykaz obiektów upamiętniających pracowników Nadleśnictwa Człopa.....	121
Tabela 69. Tabela hodowlana dla drzewostanów o kierunku ochronnym.....	122
Tabela 70. Tabela hodowlana dla drzewostanów o kierunku gospodarczym.....	123
Tabela 71. Zestawienie działań gospodarczych w pododdziałach ze znanymi stanowiskami chronionych gatunków roślin, grzybów i porostów oraz zaleceń ochronnych	125
Tabela 72. Zestawienie działań i zaleceń ochronnych dla zwierząt chronionych i rzadkich.	130
Tabela 73. Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Człopa (Tabela XXII zgodnie z IUL).....	133
Tabela 74. Wykaz gatunków z Załączników DP/DS na gruntach Nadleśnictwa Człopa, poza granicami Obszarów Natura 2000(tab. XXII, IUL).	155
Tabela 75. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Człopa (Tabela XXIII zgodnie z IUL).....	156

SPIS RYCIN

Fig. 1. Lasy Nadleśnictwo Człopa na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej 2012.	10
Fig. 2. Nadleśnictwo Człopa na tle regionalizacji fizyczno-geograficznej wg Solona (2018).....	11
Fig. 3. Nadleśnictwo Człopa na tle regionalizacji geobotanicznej wg Matuszkiewicza (źródło: IGiPZ PAN).....	13
Fig. 4. Położenie Nadleśnictwa Człopa na tle sieci korytarzy ECONET PL.....	14
Fig. 5. Położenie Nadleśnictwa Człopa na tle sieci korytarzy ekologicznych (dane wg zasobów metadanych GDOŚ).	15
Fig. 6. Układ przestrzenny pokrycia terenu według bazy CORINE Land Cover.	16
Fig. 7. „Królewski las Człopa” na mapie okolic Mielęcina i Wołowych lasów z 1907 roku (źródło: http://mapy.amzp.pl).....	20
Fig. 8. Lokalizacja siedziby Nadleśnictwa Człopa z 1876 r. (źródło: https://czlopa.pila.lasy.gov.pl/historia)	20
Fig. 9. Zdjęcie lotnicze fragmentów leśnictw Borowik i Jeleni Róg z 1963 roku. (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa).....	21
Fig. 10. Siedziba Nadleśnictwa przy ul. Mickiewicza – zdjęcie archiwalne (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa)	22
Fig. 11. Siedziba Nadleśnictwa – wygląd współczesny. (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa).....	22
Fig. 12. Tablica upamiętniająca nadleśniczych urzędujących w latach 1945-1998 (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa)	23
Fig. 13. Poświęcenie i nadanie sztandaru Nadleśnictwa Człopa w 2018 roku. (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa)	24
Fig. 14. Usytuowanie Nadleśnictwa Człopa w podziale administracyjnym kraju.	25
Fig. 15. Nadleśnictwo Człopa na tle jednostek Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile.....	26
Fig. 16. Procentowy udział powierzchni typów gleb.....	27
Rysunek 17 Graficzne przedstawienie temperatury i opadu atmosferycznego w stacji Człopa – rok 2023.....	28
Fig. 18. Rzeki i jeziora w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa.	29
Fig. 19. Rynna Grodzisko po obfitych opadach deszczu. (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa).	34
Fig. 20. Efekt prac w ramach projektu „Renowacja założeń małej retencji – Rynna Grodzisko” (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa).	34
Fig. 21. Udział poszczególnych typów zbiorowisk roślinnych roślinności potencjalnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa (Matuszkiewicz J.M., Wolski J., 2023, IGiPZ PAN, Warszawa).....	36
Fig. 22. Mapa roślinności potencjalnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa wg Mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski (J.M. Matuszkiewicz, J. Wolski, IGiPZ PAN, 2023)	37
Fig. 23. Rozmieszczenie typów siedliskowych lasu na terenie Nadleśnictwa Człopa.....	44
Fig. 24. Bogactwo gatunkowe drzewostanów Nadleśnictwa Człopa	45
Fig. 25. Lokalizacja otuliny Drawieńskiego Parku Narodowego w granicach Nadleśnictwa Człopa.	52

Fig. 26 Lokalizacja rezerwatów przyrody w granicach Nadleśnictwa Człopa.	54
Fig. 27. Teren rezerwatu przyrody „Stary Załom” po zabiegach ochronnych. (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa).....	59
Fig. 28. OChK na gruntach Nadleśnictwa Człopa.	60
Fig. 29. Lokalizacja SOO Uroczyska Puszczy Drawskiej w zasięgu granic Nadleśnictwa Człopa	63
Fig. 30. Udział klas wieku dla gatunków rzeczywistych obszaru Natura 2000 PLH320046 na gruntach Nadleśnictwa Człopa.	65
Fig. 31. Lokalizacja OSO Lasy Puszczy nad Drawą w zasięgu granic Nadleśnictwa Człopa.....	68
Fig. 32. Udział klas wieku dla gatunków rzeczywistych obszaru Natura 2000 PLB3200416 na gruntach Nadleśnictwa Człopa.	70
Fig. 33. Korona lipy drobnolistnej „Dobrosława” po zabiegach pielęgnacyjnych wykonanych w 2021 r.....	73
Fig. 34. Lokalizacja użytku ekologicznego „Jezioro Dziewicze” na terenie Leśnictwa Zamkowy Las, Nadleśnictwo Człopa.....	74
Fig. 35. Uratowane przez pracowników Służby Leśnej pisklę krogulca - gatunku objętego ochroną ścisłą	75
Fig. 36. Od lewej: nasięźrzał pospolity i storczyk krwisty na terenie rezerwatu przyrody „Stary Załom”	78
Fig. 37. Rozmieszczenie powierzchni objętych szkodami od wiatru, które miały miejsce w 2022 roku.....	93
Fig. 38. Mapa obszarów ognisk gradacyjnych dla Nadleśnictwa Człopa (źródło: Zespół Ochrony Lasu w Szczecinku, stan na 1.01.2022 r.)	95
Fig. 39. szlaki turystyczne i ścieżki dydaktyczne na terenie Nadleśnictwa Człopa	102
Fig. 40. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej na terenie Nadleśnictwa Człopa.	104
Fig. 41. Obszar objęty programem „Zanocuj w lesie” na terenie Nadleśnictwa Człopa.	105
Fig. 42. Człopa (Schloppe) oraz tereny w południowo wschodniej części współczesnego Nadleśnictwa Człopa na mapie z 1936 roku (źródło: http://mapy.amzp.pl).....	108
Fig. 43. Lokalizacja obiektów kulturowych na terenie Nadleśnictwa Człopa (według Inwentaryzacji archeologiczno-historycznej 2022)	112
Fig. 44. Ślady po mielerzach w leśnictwie Borowik widoczne na mapie cieniowana.	118

1. WSTĘP

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Człopa jest integralną częścią planu urządzenia lasu na okres od 1.01.2025 r. do 31.12.2034 r. Aktualnie opracowanie uwzględniać będzie zapisy zawarte w poprzednim Programie Ochrony Przyrody, ustalenia Komisji Założeń Planu i Narady Techniczno - Gospodarczej.

1.1. CEL I ZAKRES

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Człopa, opracowany na lata 2025 - 2034, sporządzony został w celu:

- zinwentaryzowania i zobrazowania walorów przyrodniczych oraz zagrożeń przyrody Nadleśnictwa na tle regionu i kraju,
- poprawy warunków i w miarę możliwości wzbogacenia zasobów przyrodniczych ekosystemów leśnych, a w szczególności zachowania różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach (genowym, gatunkowym, populacyjnym, ekosystemowym i krajobrazowym),
- ustalenia hierarchii grup funkcji poszczególnych kompleksów leśnych (lub ich części),
- wskazania kolejnych obiektów do objęcia poszczególnymi formami ochrony,
- doskonalenia gospodarki leśnej i sprawowania ochrony przyrody z pełnym wykorzystaniem prac siedliskowych,
- preferowania technologii prac leśnych przyjaznych dla środowiska przyrodniczego,
- uświadomienia społeczeństwu istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego,
- umożliwienia w przyszłości wykonania analiz porównawczych dotyczących zmian lasów i środowiska przyrodniczego,
- ochrony zabytków kultury w lasach,
- opracowania projektów planów zagospodarowania przestrzennego.

W zakres prac nad Programem Ochrony Przyrody wchodzi:

1. prace inwentaryzacyjne wykonywane w ramach prac urządzeniowych i glebowo - siedliskowych,
2. inwentaryzacja stanowisk gatunków rzadkich i chronionych grzybów, roślin i zwierząt, ważniejszych gatunków obcych, ciekawych oraz rzadkich tworów i form przyrody nieożywionej (wydm, wąwozów, jaskiń, głazów, źródeł itp.), głównie tych, które już są, bądź w przyszłości mogą być uznane prawnie za obiekty objęte szczególnymi formami ochrony przyrody,
3. inwentaryzacja punktów widokowych, ciekawych fragmentów krajobrazu, zabytków kultury materialnej, miejsc historycznych i miejsc pamięci narodowej,
4. inwentaryzacja i opis zagrożeń ograniczających prawidłowy rozwój lasów i poszczególnych ich składników. W pracach tych należy uwzględnić zarówno czynniki biotyczne, abiotyczne jak również antropogeniczne.

Ochrona przyrody w Lasach Państwowych realizowana jest zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2023 poz. 1336) oraz ustawą o lasach z 28 września 1991 r. Dz. U. z 2024 poz. 530 ze zm.). Wzięto pod uwagę również art. 51 i 52 ustawy z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2023 poz. 1094 ze zm.). Ochrona przyrody w Lasach Państwowych uwarunkowana jest ponadto dokumentami międzynarodowymi, które Polska ratyfikowała i zobowiązała się tym samym do wypełniania ich postanowień poprzez m.in. dostosowanie do ich założeń aktów prawa polskiego.

1.2. MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

Do opracowania Programu Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Człopa na lata 2025-2034 wykorzystane zostały następujące źródła:

- dane zebrane w trakcie prac urzędzeniowych (2023/2024);
- informacje dostarczone przez Nadleśnictwo Człopa;
- informacje otrzymane z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie;
- inne dokumentacje, opracowania i monografie opisujące zasięg Nadleśnictwa Człopa zebrane na potrzeby programu.

1.3. WYKONAWCY

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Człopa został wykonany przez TAXUS UL Sp. z o.o., wg stanu na 01.01.2025 r. W opracowaniu wykorzystano źródła i materiały wymienione w punkcie 1.2. oraz w spisie literatury. Podstawę do wykonania POP stanowiły dane z monitoringu oraz waloryzacji prowadzonej przez pracowników Nadleśnictwa Człopa.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

2.1. POŁOŻENIE

Nadleśnictwo Człopa położone jest w całości w granicach województwa zachodniopomorskiego, również w całości na terenie powiatu wałeckiego. W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa znajdują się: miasto Człopa, gmina Człopa oraz gmina Tuczno.

Tabela 1. Powierzchnia ewidencyjna lasów i gruntów znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Człopa na tle podziału administracyjnego kraju

Gmina Powiat Województwo	Nadleśnictwo Człopa	
	Powierzchnia [ha]/ Udział [%]	
1	2	3
Miasto Człopa	183,4098	0,96
Gmina Człopa	18891,9611	98,43
Gmina Tuczno	118,8479	0,62
Powiat wałecki	19194,2188	100,00
Województwo Zachodniopomorskie	19194,2188	100,00

Nadleśnictwo Człopa wchodzi w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile. Od północy sąsiaduje z Nadleśnictwem Tuczno, od południowego wschodu z Nadleśnictwem Trzcianka, od południa z Nadleśnictwem Krzyż. Od zachodu Nadleśnictwo Człopa graniczy z Nadleśnictwem Głusko, będącym jednym z nadleśnictw RDLP w Szczecinie.

2.1.1. Regionalizacja przyrodniczo-leśna

Regionalizacja przyrodniczo-leśna jest podziałem stworzonym głównie dla potrzeb leśnictwa, przede wszystkim hodowli i urządzania lasu. Krainy przyrodnicze obejmują zasięgiem obszary o zbliżonych warunkach fizjograficznych, tym samym typie klimatu pokrywającym się z naturalnym zasięgiem występowania poszczególnych gatunków głównych drzew leśnych.

W latach 2007-2009 podjęto prace nad uszczegółowieniem przebiegu granic jednostek regionalizacji opracowanej w 1990 roku przez Trimplera i zespół. W wyniku przeprowadzonych prac, przygotowano "Regionalizację przyrodniczo-leśną Polski 2010" (Zielony, Kliczkowska, 2012).

Według wyżej wymienionej regionalizacji przyrodniczo-leśnej, Nadleśnictwo Człopa położone jest w:

Kraina: Wielkopolsko-Pomorska	(III)
Mezoregion: Równiny Drawskiej	(III.5)
Mezoregion: Pojezierza Wałeckiego	(III.6)

Fig. 1. Lasy Nadleśnictwo Człopa na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej 2012.

Kraina Wielkopolsko-Pomorska (III): położona jest w rejonie Polski zachodniej w centralnej części województwa zachodniopomorskiego. Północna i środkowa część krainy ukształtowana została przez zlodowacenie Wisły, którego zasięg wyznacza ciąg moren czołowych i wzgórz kemowych. Nadleśnictwo Człopa położone jest w północno-zachodniej części Krainy Wielkopolsko-Pomorskiej.

Mezoregion Równina Drawska (III.5): Powierzchnia ogólna mezoregionu wynosi 1 878 km². W jego granicach znajduje się 19,98% terytorium Nadleśnictwa. Lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują tutaj około 75% powierzchni całej jednostki. Dominują krajobrazy naturalne fluwioglacjalne równinne i faliste, rzadziej glacialne pagórkowate. Znacznie mniejsze powierzchnie zajmują krajobrazy zalewowych den dolin – akumulacyjne. Pod względem geologicznym mezoregion obejmuje szeroki pas piasków i żwirów sandrowych zlodowacenia północnopolskiego, ciągnący się wzdłuż doliny rzeki Drawy. Krajobrazy roślinne występują tutaj w postaci mozaiki. Dominują zbiorowiska śródłądowych borów sosnowych i borów mieszanych w odmianie pomorskiej. Wschodnią część mezoregionu zajmują również buczyny i ubogie dąbrowy. W zasięgu tego mezoregionu znajdują się leśnictwa Jeleni Róg, Dzicza, Borowik oraz zachodnia część leśnictwa Brzeźniak. W zasięgu granic Równiny Drawskiej, na terenie Nadleśnictwa, potencjalną roślinność naturalną tworzą suboceaniczne bory sosnowe oraz bory mieszane sosnowo-dębowe.

Mezoregion Pojezierze Wałeckie (III.6): Powierzchnia ogólna mezoregionu wynosi 468 km². Terytorium Nadleśnictwa objęte jest jego zasięgiem w 80,02%. Lasy i ekosystemy seminaturalne zajmują około 66%. Występują tutaj krajobrazy naturalne fluwioglacjalne równinne i faliste, rzadko glacialne równinne i faliste oraz pagórkowate. Dominującymi utworami geologicznymi są plejstocenyjskie piaski i żwiry sandrowe (porośnięte lasem). W zasięgu Pojezierza Wałeckiego dominuje krajobraz roślinny śródłądowych borów sosnowych i borów mieszanych w odmianie pomorskiej, natomiast buczyny i ubogie dąbrowy pomorskie występują bardzo rzadko.

2.1.2. Regionalizacja fizyczno-geograficzna

Do opracowania przyjęto regionalizację fizyczno-geograficzną sporządzoną pod kierunkiem prof. Jerzego Solona.

Teren Nadleśnictwa Człopa zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną położony jest w obszarze makroregionu Pojezierze Południowobałtyckie na pograniczu dwóch mezoregionów.

Obszar: Europa Zachodnia

Megaregion: Pozaalpejska Europa Środkowa (3)

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski (31)

Podprowincja: Pojezierza Południowobałtyckie (314-316)

Makroregion: Pojezierze Południowopomorskie (314.6-7)

Mezoregion: Równina Drawska (314.63)

Mezoregion: Pojezierze Wałeckie (314.64)

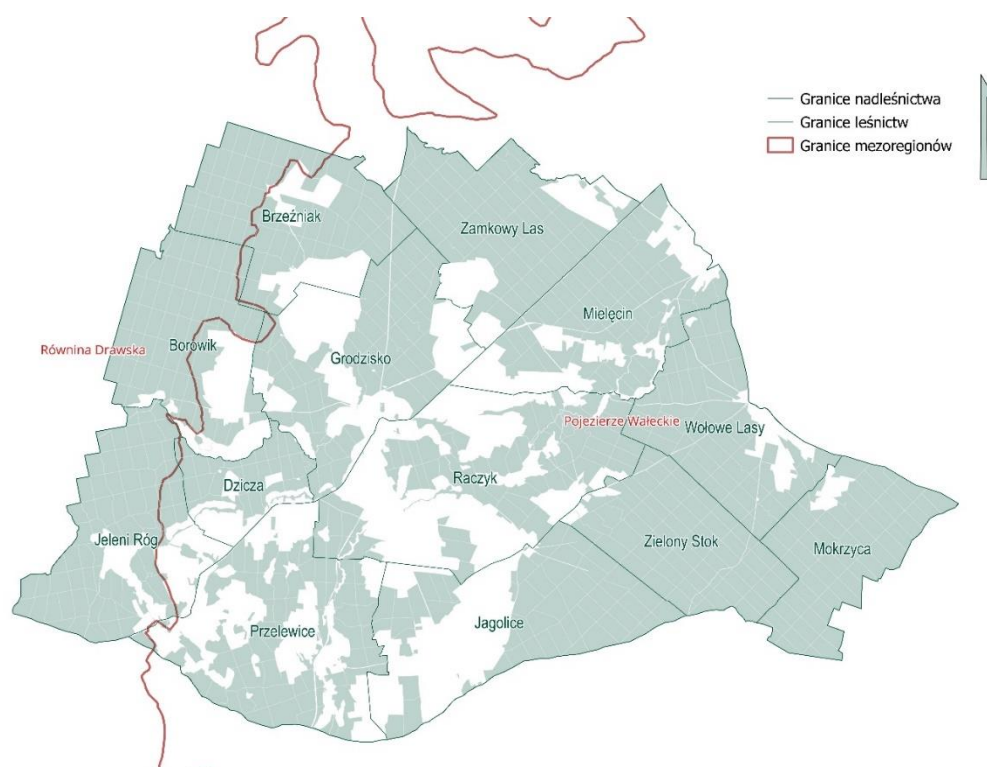

Fig. 2. Nadleśnictwo Człopa na tle regionalizacji fizyczno-geograficznej wg Solona (2018)

Nadleśnictwo Człopa położone jest w prowincji Nizy Środkowoeuropejskiego, którego rzeźba jest kształtowana przez pokrywy osadów czwartorzędowych, związanych z ustępowaniem lodowca.

Równina Drawska (314.63) – dominują tutaj równiny sandrowe urozmaicone licznymi dolinami rzecznyymi (zwłaszcza w części wschodniej i południowej), a miejscami rynnymi lodowcowymi. Lokalnie, głównie w części północnej, występują wzniesienia moren i form akumulacji szczelinowej. Jest to obszar, gdzie większość krajobrazów to niziny - fluwioglacjalne (równinne i faliste), krajobrazy dolin i obniżień - zalewowych den dolin. W granicach tego mezoregionu pozostaje zachodnia część Nadleśnictwa, a dokładniej teren leśnictw Jeleni Róg, Borowik i częściowo Brzeźniak.

Pojezierze Wałeckie (314.64) – w tym mezoregionie dominują osady plejstocenu - z wyraźną przewagą piasków i żwirów wodnolodowcowych, występujących na znacznych powierzchniach, głównie w części północnej i południowej. Na pozostałym obszarze obecne są głównie gliny zwałowe. W części południowej jednostki, gdzie znajduje się większa część terytorium

Nadleśnictwa Człopa, przeważają równiny sandrowe, urozmaicone dość licznymi dolinami i rynnami. W zasięgu Pojezierza Wałeckiego znajdują się leśnictwa Zamkowy Las, Mielęcín, Wołowe Lasy, Mokrzyca, Zielony Stok, Jagolice, Raczyk, Przelewice, Grodzisko, niewielki fragment we wschodniej części leśnictwa Jeleni Róg, południowo wschodnia część leśnictwa Borowik oraz wschodnia połowa leśnictwa Brzeźniak.

2.1.3. Regionalizacja geobotaniczna

Regionalizacja geobotaniczna Polski opracowana została przez J.M. Matuszkiewicza (2008). Uwzględnia ona szatę roślinną charakterystyczną dla danego obszaru oraz kształtujące ją czynniki geograficzno-historyczne.

Według ujęcia Matuszkiewicza (2008) Nadleśnictwo Człopa położone jest w zasięgu następujących jednostek podziału:

Prowincja: Środkowoeuropejska

Podprowincja: Południowobałtycka

Dział: Pomorski (A)

Kraina: Sandrowych Przedpoli Pojezierzy Środkowopomorskich (A.5)

Podkraina: Pojezierzy Wałeckich (A.5b)

Okręg: Doliny Drawy (A.5b.2)

Podokręg: Doliny Dolnej Drawy (A.5b.2.d)

Okręg: Pojezierza Wałeckiego (A.5b.3)

Podokręg: Tucznowski (A.5b.3.a)

Podokręg: Człopski (A.5b.3.b)

Nadleśnictwo Człopa znajduje się w południowej części Działu Pomorskiego, gdzie granicę działu wyznacza zasięg pomorskich lasów grądowych *Stellario-Carpinetum*. Ponadto typowe dla tej jednostki geobotanicznej jest znaczący udział zbiorowisk roślinnych o subatlantyckim typie zasięgu. Ze względu na lokalizację, na terenie nadleśnictwa wyróżnia się wśród roślinności potencjalnej za równo suboceaniczny bór sosnowy i acydofilny pomorski las bukowo-dębowy jak i kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe.

Nadleśnictwo Człopa położone jest w Prowincji Środkowoeuropejskiej, której rzeźba jest kształtowana przez pokrywy osadów czwartorzędowych, związanych z ustępowaniem lodowca. Obszar nadleśnictwa znajduje się na pograniczu dwóch okręgów - Doliny Drawy (A.5b.2) oraz Pojezierza Wałeckiego (A.5b.3) - z dominacją w udziale powierzchniowym tego drugiego.

W podokręgu Doliny Dolnej Drawy (A.5b.2) mieści się niewielki fragment Nadleśnictwa Człopa (16,28 % terytorium Nadleśnictwa) w postaci leśnictw Jeleni Róg, Borowik oraz częściowo Brzeźniak. W tym wąskim pasie dominuje wśród roślinności potencjalnej suboceaniczny bór sosnowy. Zdecydowanie większy udział powierzchniowy w granicach Nadleśnictwa (81,73%) zajmuje podokręg Człopski (A.5b.3.b), gdzie mozaikę roślinności potencjalnej tworzą zbiorowiska o subatlantyckim i subkontynentalnym typie zasięgu.

Położenie Nadleśnictwa na tle ww. jednostek przedstawia poniższa grafika.

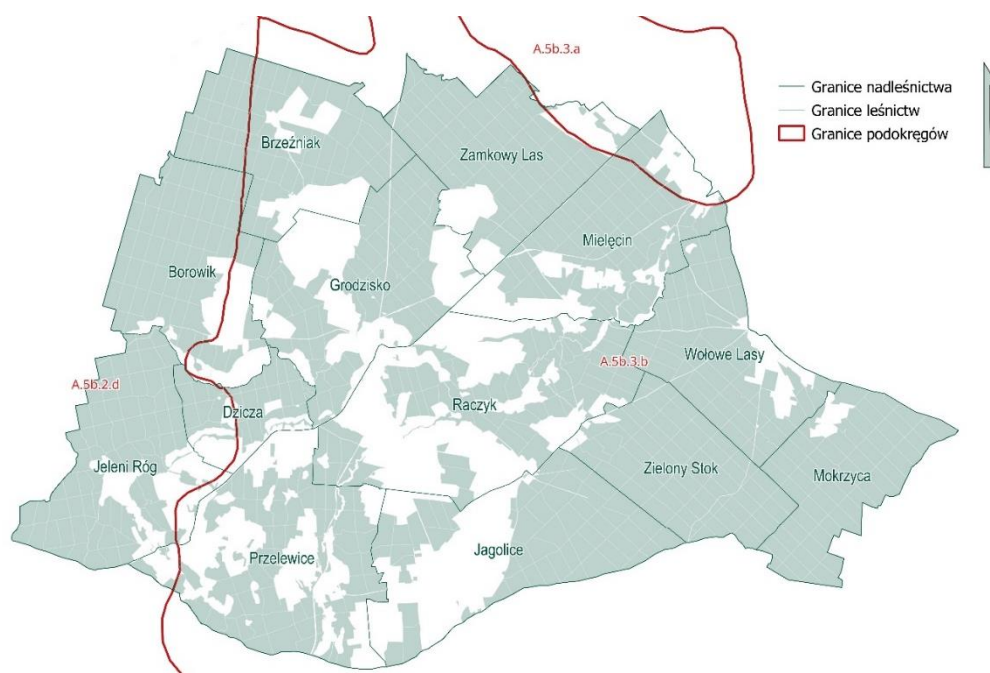

Fig. 3. Nadleśnictwo Człopa na tle regionalizacji geobotanicznej wg Matuszkiewicza (źródło: IGiPZ PAN)

2.1.4. Regionalizacja klimatyczna

Według podziału na regiony klimatyczne (1999) Nadleśnictwo Człopa położone jest w Regionie Środkowopomorskim (R-VII) oraz w Regionie Środkowowielkopolskim (XV). Region ten wyróżnia większa niż na terenach sąsiednich, liczba dni z pogodą umiarkowanie ciepłą i dużym zachmurzeniem oraz z pogodą chłodną i deszczową.

Region VII - Środkowopomorski - obejmuje zasięgiem północno-zachodni fragment Nadleśnictwa. Region ten charakteryzuje pogoda umiarkowanie ciepła, z dużym zachmurzeniem i opadem (średnio 36 dni w roku). Do mniej licznych należą dni z pogodą bardzo ciepłą, słoneczną, bez opadu (średnio 11 dni w roku).

Region XV - Środkowowielkopolski - obejmuje zasięgiem północno-wschodni, południowy i południowo-zachodni obszar Nadleśnictwa. Region ten charakteryzuje brak występowania skrajnie dużych lub małych, w porównaniu z innymi regionami, rocznych liczb dni z wyróżnionymi typami pogody oraz względnie bardzo duża roczna liczba dni z pogodą bardzo ciepłą, pochmurną, bez opadu (średnio 39 dni w roku).

2.1.5. Położenie w zasięgu sieci korytarzy ekologicznych

Zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody, „korytarzem ekologicznym nazywamy obszar umożliwiający migrację roślin, zwierząt lub grzybów”. Korytarzem ekologicznym określa się ciągły pas roślinności, pozbawiony barier ekologicznych, który połączony z innymi pasami w zespoły tworzy sieć przemieszczania się organizmów pomiędzy siedliskami. (Zaręba, 2015).

Sieć korytarzy ekologicznych na terenie Polski wyznaczona została głównie w oparciu o dwa projekty:

- Projekt Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET-PL (Liro, 1995);
- Projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Obszarów Natura 2000 w Polsce (ZBS PAN 2005) uzupełniony następnie w 2011 r.;

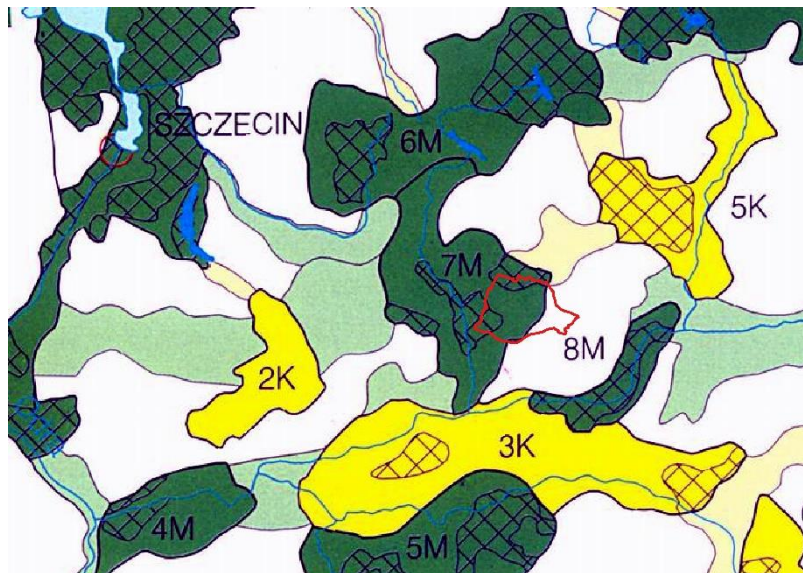

Fig. 4. Położenie Nadleśnictwa Człopa na tle sieci korytarzy ECINET PL

Krajowa Sieć Ekologiczna ECINET-POLSKA (ECINET-PL)

Jest częścią europejskiej sieci ekologicznej ECINET, tworzącej system powiązanych obszarów objętych różnymi formami ochrony przyrody. Sieć zakłada działanie ciągłego systemu obszarów węzłowych i korytarzy ekologicznych o rangach krajowej i międzynarodowej umożliwiającego migrację.

Największy fragment terytorium Nadleśnictwa Człopa znajduje się w zasięgu obszaru węzłowego 7M Drawy – kluczowego obszaru dla polityki leśnej ze względu na wybitne walory przyrodnicze. Jego całkowita powierzchnia wynosi 101 766 ha, a lesistość to 75,5%. Cechuje go duża różnorodność biologiczna i krajobrazowa oraz korzystne uwarunkowania geomorfologiczne i hydrologiczne ze względu na zachowanie siedlisk i ostoi gatunków o znaczeniu krajowym bądź europejskim. Najcenniejszy fragment – biocentrum obszaru – to Drawieński Park Narodowy.

Niewielki fragment we wschodniej części nadleśnictwa znajduje się poza siecią korytarzy ekologicznych.

Projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Obszarów Natura 2000

Nadleśnictwo Człopa znajduje się w zasięgu korytarza ekologicznego Pojezierze Wałeckie-Pojezierze Drawieńskie (GKPn-20) oraz w zasięgu korytarza ekologicznego Środkowa Dolina Noteci (GKPnC-7B). Obie jednostki stanowią część korytarza głównego – Korytarza Północnego (KPn), który łączy Puszcę Augustowską, Knyszyńską i Białowieską z doliną Biebrzy, Puszcą Piską, lasami Napiwodzko-Ramuckimi i Pojezierzem Iławskim. Przebiega przez dolinę Wisły do Borów Tucholskich, Pojezierza Kaszubskiego, Puszczy Koszalińskiej, Goleniowskiej i Wkrzańskiej. Przechodząc przez Lasy Krajeńskie i Wałeckie, łączy się także z Lasami Drawskimi, a następnie dochodzi przez Puszcę Gorzowską do Cedyńskiego Parku Krajobrazowego.

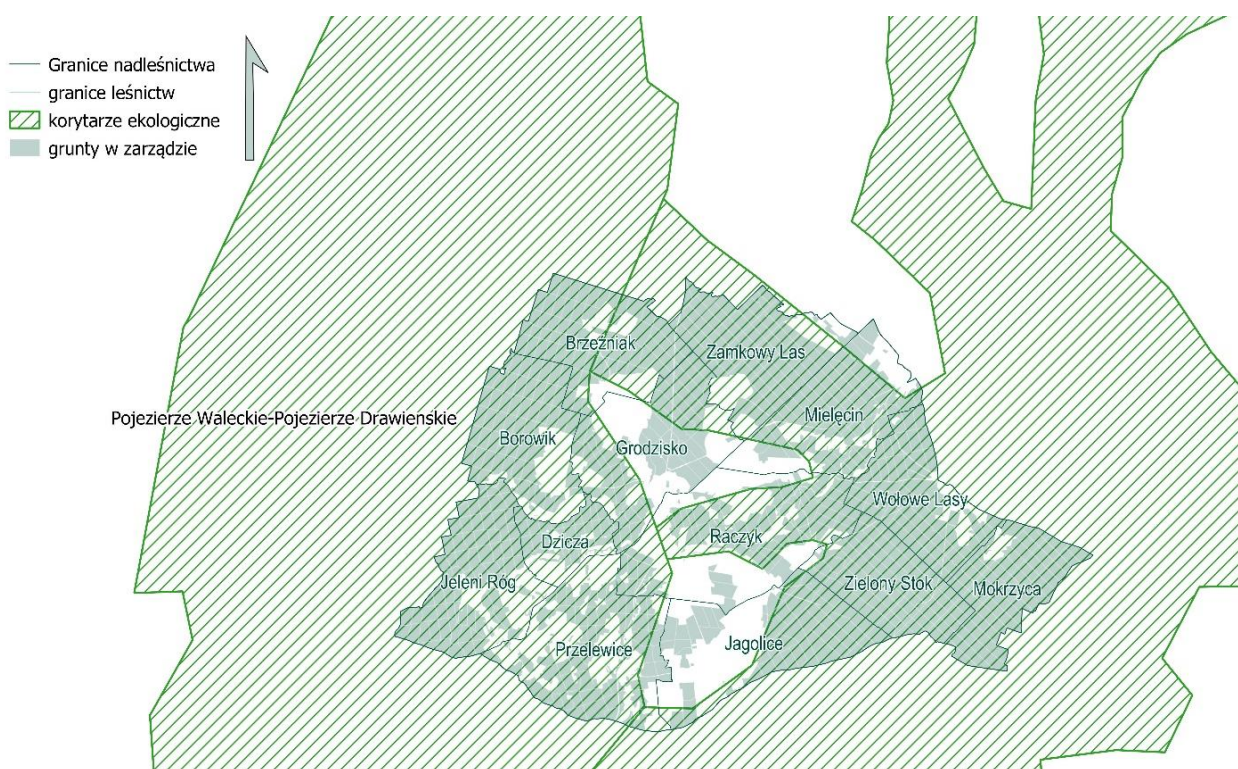

Fig. 5. Położenie Nadleśnictwa Człopa na tle sieci korytarzy ekologicznych (dane wg zasobów metadanych GDOŚ).

2.2. STRUKTURA UŻYTKOWANIA ZIEMI

Struktura użytkowania ziemi grupuje charakterystyczne wykorzystanie gruntów na danym terenie. Analizy tego parametru dokonano na podstawie bazy CORINE Land Cover 2018 (stan bazy na 11.12.2023 r.), która jest efektem prac w ramach europejskiego programu monitorowania Ziemi - Copernicus Land Monitoring. Jego podstawowym celem było wykazanie zmian pokrycia terenu i użytkowania ziemi, jakie zaszły w latach 2012-2018 i stworzenie jednolitej bazy danych CLC2018, form pokrycia terenu uporządkowano w klasach.

Tabela poniżej przedstawia udział poszczególnych klas pokrycia terenu w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa.

Tabela 2. Udział poszczególnych klas pokrycia terenu w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa wg bazy CORINE Land Cover 2018.

Klasa pokrycia terenu	Powierzchnia [km ²]	Udział [%]
1	2	3
Zabudowa miejska luźna	3,19	1,18
Grunty orne poza zasięgiem urządzeń nawadniających	52,93	19,64
Łąki i pastwiska	14,77	5,48
Złożone systemy upraw i działek	4,25	1,58
Tereny zajęte przez rolnictwo z dużym udziałem roślinności naturalnej	2,93	1,09
Lasy liściaste	2,14	0,79
Lasy iglaste	173,22	64,27
Lasy mieszane	7,30	2,71
Lasy i roślinność krzewiasta w stanie zmian	3,82	1,42
Zbiorniki wodne	4,96	1,84
Razem	269,51	100,00

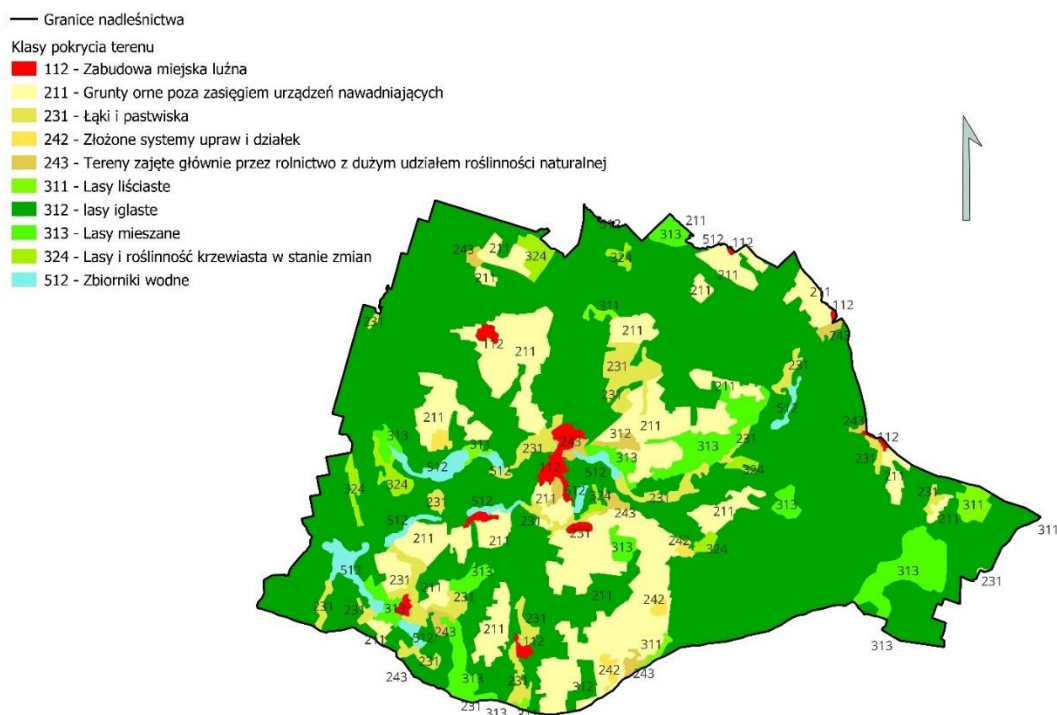

Fig. 6. Układ przestrzenny pokrycia terenu według bazy CORINE Land Cover.

Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Człopa wynosi 19 194,22 ha, natomiast jego zasięg terytorialny obejmuje 269,51 km². Grunty leśne w zarządzie Nadleśnictwa obejmują powierzchnię: 18 539,56 ha, grunty nieleśne – 654,55 ha.

Zestawienie powierzchni gruntów Nadleśnictwa wg grup i rodzajów użytków oraz kategorii użytkowania przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Zestawienie powierzchni ewidencyjnej gruntów nadleśnictwa według grup i rodzajów użytków

Kategoria użytków	Powierzchnia [ha]	
	Dokładność: 1 m ²	Dokładność: 1 ar
1	2	3
1. Lasy - razem	18 539.5625	18539.56
1.1. Grunty leśne zalesione - razem	17 723.7362	17723.73
1) drzewostany	17 723.7362	17723.73
2) plantacje drzew - razem	-	-
<i>w tym:</i>		
- plantacje nasienne	-	-
- plantacje drzew szybkorosnących	-	-
1.2. Grunty leśne niezalesione - razem	251.2722	251.27
1) w produkcji ubocznej - razem	9.3400	9.34
<i>w tym:</i>		
- plantacje choinek	1.5400	1.54
- plantacje krzewów	-	-
- poletka łowieckie	7.8000	7.80
2) do odnowienia - razem	226.4522	226.45
<i>w tym:</i>		
- halizny	-	-
- zręby	225.4122	225.41
- płazowiny	1.0400	1.04
3) pozostałe leśne niezalesione - razem	15.4800	15.48
<i>w tym:</i>		
- przewidziane do naturalnej sukcesji	8.6000	8.60
- objęte szczególnymi formami ochrony	6.8800	6.88
- przewidziane do retencji	-	-
- wylesienia na gruntach wyłączonych z produkcji	-	-
1.3. Grunty związane z gospodarką leśną - razem	564.5541	564.56
<i>w tym:</i>		
1) budynki i budowle	5.3584	5.36
2) urządzenia melioracji wodnych	5.6347	5.63

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Kategoria użytków	Powierzchnia [ha]	
	Dokładność: 1 m ²	Dokładność: 1 ar
1	2	3
3) linie podziału przestrzennego lasu	105.9083	105.91
4) drogi leśne	411.5873	411.60
5) tereny pod liniami energetycznymi	25.0139	25.01
6) szkółki leśne	7.6800	7.68
7) miejsca składowania drewna	0.4600	0.46
8) parkingi leśne	0.3000	0.30
9) urządzenia turystyczne	2.6115	2.61
2. Grunty zadrzewione i zakrzewione	10.9722	10.97
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - razem	18 550.5347	18 550.53
3. Użytki rolne - razem	592.1056	592.12
3.1. Grunty orne - razem	188.0081	188.02
<i>w tym:</i>		
1) role	186.4519	186.46
2) plantacje, poletka, składy drewna i szkółki na gruntach ornych	1.3600	1.36
3) ugory, odłogi	-	-
4) działki rodzinne na gruntach ornych	-	-
5) budowle wspomagające produkcję rolniczą	0.1962	0.20
3.2. Sady	1.2500	1.25
3.3. Łąki trwałe	41.8526	41.85
3.4. Pastwiska trwałe	37.0300	37.03
3.5. Grunty rolne zabudowane	-	-
3.6. Grunty pod stawami rybnymi	-	-
3.7. Grunty pod rowami rolnymi	-	-
3.8. Zadrzewienia i zakrzewienia na użytkach rolnych	-	-
3.9. Nieużytki - razem	323.9649	323.97
<i>w tym:</i>		
1) bagna	323.5649	323.57
2) piaski	-	-
3) utwory fizjograficzne	0.4000	0.40
4) wyrobiska nieprzeznaczone do rekultywacji	-	-
5) wody nie nadające się do produkcji rybnej	-	-
4. Grunty pod wodami - razem	50.5700	50.57
<i>w tym:</i>		
4.1. Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	-	-
4.2. Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	50.5700	50.57
4.3. Grunty pod morskimi wodami wewnętrznymi	-	-
5. Użytki ekologiczne - razem	-	-
6. Tereny różne - razem	-	-
<i>w tym:</i>		
1) grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagos. grunty zrekult.	-	-
2) wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego	-	-
3) grunty wyłączone z produkcji (poza gruntami pod zabudowę)	-	-
4) różne inne	-	-
7. Grunty zabudowane i zurbanizowane - razem	1.0085	1.00
<i>w tym:</i>		
7.1. Tereny mieszkaniowe	-	-
7.2. Tereny przemysłowe	0.0028	0.00
7.3. Tereny zabudowane inne	-	-
7.4. Zurbanizowane tereny niezabudowane	1.0057	1.00
7.5. Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe - razem	-	-
<i>w tym:</i>		
1) ośrodki wypoczynkowe i tereny rekreacyjne	-	-
2) tereny zabytkowe	-	-
3) tereny sportowe	-	-
4) ogrody zoologiczne i botaniczne	-	-
5) tereny zieleni nieurządzonej	-	-
6) rodzinne ogrody działkowe	-	-
7.6. Użytki kopalne	-	-
7.7. Tereny komunikacyjne - razem	-	-
<i>w tym:</i>		
1) drogi	-	-
2) tereny kolejowe	-	-
3) grunty pod budowę dróg publicznych	-	-
4) inne tereny komunikacyjne	-	-
Razem (2-7) Grunty nie zaliczone do lasów	654.6563	654.66
w tym: grunty przeznaczone do zalesienia	0.6000	0.60
OGÓŁEM (1-7)	19 194.2188	19 194.22

Podział kompleksów leśnych ze względu na powierzchnię.

Tabela 4. Liczba i wielkość kompleksów leśnych na terenie Nadleśnictwa Człopa

Powierzchnia kompleksu	Nadleśnictwo Człopa	
	Pow. [ha]	Liczba kompleksów
1	2	3
do 1 ha	-	-
1.01-5.00 ha	18.76	13
5.01 - 20.00 ha	50.65	7
20.01 - 100.00 ha	45.95	1
100.01 - 200.00 ha	102.89	1
200.01 - 500.00 ha	-	-
500.01 - 2 000.00 ha	-	-
powyżej 2 000 ha	17756.75	1
Razem	17975.00	23

Lasy Nadleśnictwa Człopa tworzy jeden połączony ze sobą kompleks leśny, którego powierzchnia stanowi 98.79% powierzchni leśnej. Łączna liczba kompleksów leśnych w Nadleśnictwie Człopa wynosi 23.

2.3. DOMINUJĄCE FUNKCJE LASÓW

Instrukcja Urządzenia Lasu wprowadziła podział lasów na trzy kategorie: rezerwatowe, ochronne oraz gospodarcze – wielofunkcyjne.

Tabela 5. Podział lasów Nadleśnictwa Człopa ze względu na pełnione funkcje.

Funkcja lasu	Nadleśnictwo Człopa	
	[ha]	[%] pow. lasów N-ctwa
1	2	3
Rezerваты przyrody	4,27	0,02
Lasy ochronne	3431,56	18,51
badawcze	443,77	2,39
cenne	102,11	0,55
cenne, badawcze	1,16	0,01
cenne, w miastach i wokół miast	1,32	0,01
cenne, ostoje zwierząt	35,24	0,19
glebochronne	296,73	1,60
glebochronne, cenne	14,61	0,08
glebochronne, cenne, w miastach i wokół miast	2,27	0,01
glebochronne, w miastach i wokół miast	0,77	0,00
glebochronne, wodochronne	733,8	3,96
glebochronne, wodochronne, badawcze	18,59	0,10
glebochronne, wodochronne, cenne	33,87	0,18
glebochronne, wodochronne, cenne, w miastach i wokół miast	1,80	0,01
glebochronne, wodochronne, w miastach i wokół miast	17,12	0,09
glebochronne, wodochronne, ostoje zwierząt	11,33	0,06
w miastach i wokół miast	120,03	0,65
nasienne	21,07	0,11
ostoje zwierząt	131,41	0,71
wodochronne	1246,02	6,72
wodochronne, badawcze	30,34	0,16
wodochronne, cenne	128,48	0,69
wodochronne, cenne, w miastach i wokół miast	2,41	0,01
wodochronne, cenne, ostoje zwierząt	8,67	0,05
wodochronne, w miastach i wokół miast	22,36	0,12
wodochronne, nasienne	2,50	0,01
wodochronne, ostoje zwierząt	3,78	0,02
Lasy gospodarcze-wielofunkcyjne	15103,73	81,47
W tym grunty związane z gosp. leśną	564,55	3,05
Lasy - ogółem	18539,56	100,00

Rezerваты przyrody

Na gruntach znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Człopa powołano 2 rezerваты przyrody: „Stary Załom” oraz „Bagno Raczyk”. Łączna powierzchnia lasów Nadleśnictwa Człopa

położonych w zasięgu wymienionych rezerwatów przyrody wynosi 4,27 ha, co stanowi 0,02% powierzchni leśnej Nadleśnictwa Człopa.

Lasy ochronne

Proponowana w niniejszym planie powierzchnia lasów ochronnych wynosi 3 431,56 ha, co stanowi 18,51 % powierzchni lasów Nadleśnictwa Człopa. W Nadleśnictwie Człopa dominującą kategorią jest kategoria lasów wodochronnych, których powierzchnia wynosi 2 261,07 ha (12,20% lasów Nadleśnictwa i 49,16% wszystkich lasów ochronnych). Lasy glebochronne wyznaczono na powierzchni 1 130,89 ha - 24,59% lasów ochronnych. Lasy badawcze zajmują powierzchnię 493,86 ha co stanowi 10,74% lasów ochronnych. Lasy ochronne stanowiące cenny fragmenty rodzimej przyrody określono na powierzchni 331,94 ha (1,79% wszystkich lasów ochronnych). Natomiast lasy ochronne, które stanowią ostoje zwierząt zinwentaryzowano na 190,43 ha (1,03% lasów ochronnych). Lasy ochronne w granicach administracyjnych miast i wokół nich występują na 168,08 ha (0,91%). Najmniejszą powierzchnię lasów ochronnych stanowią wyłączone drzewostany nasienne, bo na 23,57 ha (0,13%).

Lasy stanowiące wyznaczone powierzchnie badawcze to dwa obiekty doświadczalne:

1. Glebowe Powierzchnie Wzorcowe (dalej GPW) utworzone zarządzeniem Naczelnego Zarządu Lasów Państwowych, znak Z-2-710-48/75 z dnia 31 maja 1975 r. w sprawie wyznaczania na terenie lasów państwowych glebowych powierzchni wzorcowych (PGW) na wniosek Polskiego Towarzystwa Gleboznawczego. Ich zadaniem jest jak najpełniejsze zabezpieczenie gleb reprezentujących typowe dla danego regionu elementy pokrywy glebowej przed sztucznie wywoływanymi zmianami morfologii oraz właściwości fizycznych, chemicznych i biologicznych. Dzięki wyznaczeniu GPW zachowana będzie baza dla przyszłych badań gleboznawczych, ekologicznych itp. (Sylwan, numer 12, str. 4, 1975 r. Warszawa). GPW wyznaczone zostały w Nadleśnictwie Człopa, leśnictwo Borowik oddz. 112-117, 123-128, 130-135.
2. Założona w 2015 roku przez Polską Akademię Nauk, Instytut Dendrologii PAN uprawa testująca w oddziale 255-h leśnictwa Jeleni Róg. Badania prowadzone przez PAN polegają na testowaniu potomstwa drzewostanów wyselekcjonowanych (WDN), drzew macicznych (DD), plantacji nasiennych (PN), i plantacyjnych upraw nasiennych (PUN) w ramach „programu zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew leśnych na lata 2011-2035” - praca naukowo-badawcza na powierzchniach doświadczalnych na terenie RDLP w Pile.

Lasy w miastach i wokół miast wyznaczono na powierzchni 168,08 ha.

Lasy gospodarcze

Lasy niezaliczone do lasów ochronnych lub rezerwatów są lasami gospodarczymi (wielofunkcyjnymi). Występują one na łącznej powierzchni 15103,73 ha, co stanowi 81,47 % powierzchni leśnej zalesionej Nadleśnictwa Człopa. W tej kategorii znajdują się również grunty związane z gospodarką leśną. Łączna powierzchnia gruntów związanych z gospodarką leśną w Nadleśnictwie Człopa wynosi 564,55 ha, co stanowi 3,05 % powierzchni lasów.

2.4. ZARYS HISTORII GOSPODARKI LEŚNEJ

Okres do roku 1945

Dawniej lasy na ziemiach człopskich stanowiły własność prywatną, majątkową lub chłopską. Po rozbiorach, kiedy omawiany teren wcielony został do Prus, lasy stanowiące w większości własność prywatną, zostały włączone do państwowych zasobów leśnych.

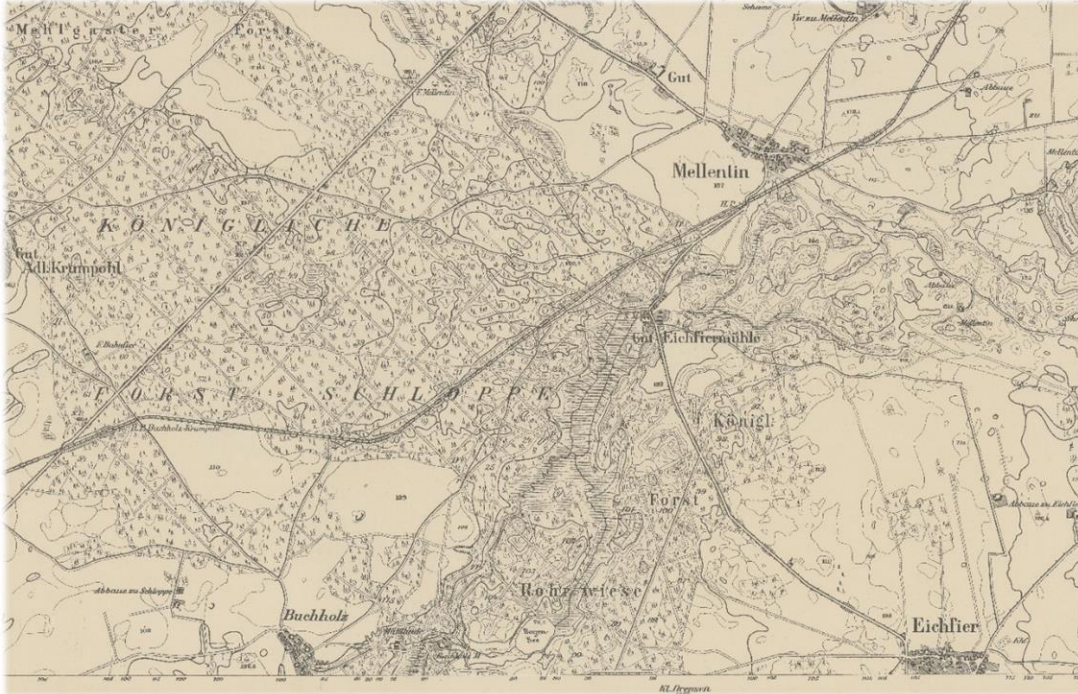

Fig. 7. „Królewski las Człopa” na mapie okolic Mielęcina i Wołowych lasów z 1907 roku (źródło: <http://mapy.amzp.pl>)

Pierwsza wzmianka o Nadleśnictwie Człopa pochodzi z 1792 r. i dotyczy przydziału domu na Człopiańskim Wzgórzu dla podleśniczego Bornewskiego, wydane go przez Nadleśniczego Pehla. Król Fryderyk Wilhelm II przeznaczył na ten cel 198 talarów.

Administracja ówczesnej władzy królewskiej nad Człopą mieściła się w miejscowości Krąpiel, która istnieje do dzisiaj, jako niewielka osada w gminie Człopa. Miały tu swą siedzibę rada wojskowa oraz urząd do spraw leśnych, nadzorujący lasy Trzcianki i Człopy. Siedziba Nadleśnictwa Człopa mieściła się w Człopie.

Fig. 8. Lokalizacja siedziby Nadleśnictwa Człopa z 1876 r. (źródło: <https://człopa.pila.lasy.gov.pl/historia>)

Z przekazów historycznych wiadomo, że w 1852 r. w mieście miał miejsce wielki pożar, w trakcie którego spłonął również budynek Nadleśnictwa. Lokalizację nowej (obecnej) siedziby Nadleśnictwa przedstawiono na mapie z 1876 r.

Lasy w zarządzie Nadleśnictwa obejmowały ok. 9 tys. ha i podzielone były na 302 oddziały. Na przełomie XIX/XX wieku, rozpoczęto zwiększanie udziału lasów własności państwowej, poprzez wykup lasów własności prywatnej. Teren Nadleśnictwa powiększył się wówczas o ok. 1100 ha gruntów z okolicy Szczuczarza oraz Golina. Prowadzona wówczas gospodarka leśna miała na celu przede wszystkim

zwiększenie rentowności, o czym świadczyć mógł regularny, sztuczny podział powierzchniowy oraz stosowanie regularnych zrębów zupełnych obejmujących stosunkowo duże powierzchnie. Skutkowało to niestety wprowadzaniem monokultur sosnowych w miejsce drzewostanów mieszanych i liściastych.

W okresie międzywojennym rozpoczęto proces reorganizacji struktur i sposobu zarządzania lasami. W miejsce Nadleśnictw powołano Urzędy Leśne, podlegające odpowiednim rządowym Urzędom Leśnym. Urząd Leśny w Człopie do 1938 r. podlegał Rządowemu Urzędowi Leśnemu w Pile. Po 1938 r., w wyniku przyłączenia prowincji Krajna wraz z okręgiem rządowym w Pile do Pomorza, Urząd Leśny w Człopie przyporządkowany został Krajowemu Urzędowi Leśnemu w Szczecinie.

Prowadzona reorganizacja objęła również zmiany w samych Urzędach Leśnych. Dotychczasowi państwowi urzędnicy leśni zostali powołani na nowo i przemianowani: leśniczowie na leśniczych obwodowych, leśniczowie pomocniczy oraz praktykanci leśni na strażników leśnych.

Wybuch II wojny wiązał się z rabunkową eksploatacją polskich lasów przez okupanta przez pięć kolejnych lat. Spowodowało to ogromne straty, zniszczenie lasów i infrastruktury, wylesienia, straty kadrowe oraz długotrwałe obniżenie zdolności produkcyjnej lasów¹.

Okres od roku 1945

W 1945 r. z dawnych lasów państwowych, majątkowych (Drzonowo, Szczuczarz, Przelewice) i chłopskich, przejętych na rzecz Skarbu Państwa na mocy dekretu P.K.W.N. z dnia 12 lutego 1944 r., na obszarze w zasięgu obecnego Nadleśnictwa Człopa utworzono dwa Nadleśnictwa: w sierpniu 1945 r.- Nadleśnictwo Człopa, w październiku 1945 r.- Nadleśnictwo Drzonowo (późniejszy obręb leśny).

Fig. 9. Zdjęcie lotnicze fragmentów leśnictw Borowik i Jeleni Róg z 1963 roku. (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa)

Zmiany stanu posiadania

W wyniku przeprowadzonej w 1946 r. inwentaryzacji stanu lasu, dla obu Nadleśnictw: Człopa i Drzonowo wykazano wówczas po ok. 6 000 ha powierzchni. Na koniec tzw. prowizorycznego planu zarządzania powierzchnia Nadleśnictw wynosiła: 7000 ha (Człopa), 9800 (Drzonowo).

¹ Rozdział sporządzony w oparciu o informacje zawarte w Monografii Nadleśnictwa Człopa autorstwa Edyty Kostańcuk

Fig. 10. Siedziba Nadleśnictwa przy ul. Mickiewicza – zdjęcie archiwalne (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa)

Na początku lat 70-tych podjęto decyzję o likwidacji jednoobróbowych Nadleśnictw. W 1973 r. połączono Nadleśnictwa: Człopa, Drzonowo, Trzcino i Tuczo, które w formie obrębów leśnych, utworzyły Nadleśnictwo Człopa. Powstała jednostka była wówczas największym Nadleśnictwem w OZLP w Szczecinku. Biuro Nadleśnictwa przeniesiono na ul. Młyńską, do nowo powstałego budynku (do dawnej siedziby Nadleśnictwo powróciło dopiero w 2001 r.).

W latach 1978-1996 powierzchnia Nadleśnictwa Człopa ulegała zmianom w wyniku m.in. przekazywania gruntów do powstających Nadleśnictw: Tuczo i Biała. Ponadto, 1790,83 ha najpiękniejszych i najcenniejszych fragmentów człopskich lasów w 1990 roku przekazano na rzecz nowopowstałego Drawieńskiego Parku Narodowego. Kolejne 384,00 ha na rzecz Drawieńskiego PN przekazano w 1996 r. Wg stanu na 2005 rok, Nadleśnictwo Człopa obejmowało dwa obręby leśne: Człopa (8452,74 ha) i Drzonowo (10830,46 ha).

Fig. 11. Siedziba Nadleśnictwa – wygląd współczesny. (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa)

Aktualnie Nadleśnictwo Człopa pozostaje po poprzedniej rewizji urządzania lasu Nadleśnictwem jednoobróbowym, gospodarującym na powierzchni 19194,22 ha.

Kadra kierownicza Nadleśnictwa Człopa

Pierwszym powojennym nadleśniczym Nadleśnictwa Człopa (w latach 1945-1948) był Lucjan Krajewski, Nadleśnictwa Drzonowo (w latach 1946-1950) - inż. Edward Makowski. Ich następcami do 1951 r. byli odpowiednio: Tadeusz Smal oraz Stefan Cieszkowski.

W latach tworzenia tzw. prowizorycznych planów urządzania oraz na początku akcji zalesieniowej na terenie Nadleśnictw: Człopa zarządzał Stefan Cieszkowski (1951-1958), Drzonowo - Kazimierz Maziarz (1951-1960). Ich następcami byli odpowiednio: inż. Marian Sidorski (1958-1969) i inż. Józef Grzelczak (1961-1966). Ostatnimi Nadleśniczymi jednoobróbowych Nadleśnictw byli: Bolesław Wolniewicz (Nadl. Człopa) i Stanisław Lecko (Nadl. Drzonowo).

W 1973 r., Nadleśniczym blisko 40-tysięczno hektarowego, 4-obróbowego Nadleśnictwa Człopa został Zbigniew Szlachciak. W latach 1975-1977 Nadleśnictwem Człopa kierował inż. Stanisław Kozłowski.

W 1978 r., po reorganizacji w strukturach Lasów Państwowych powstała nowa jednostka organizacyjna OZLP w Pile, której przyporządkowano Nadleśnictwo Człopa. Do 1982 r. Nadleśniczym Nadleśnictwa Człopa był inż. Jacek Krzyszkowski. Jego następcą został mgr inż. Henryk Łangowski, który zarządzał Nadleśnictwem Człopa przez kolejne 15 lat. W 1998 r. Nadleśniczy Henryk Łangowski przeszedł, do RDLP w Szczecinie. Jego następcą został mgr inż. Wiesław Kaczmarek. Od 2019 roku funkcję Nadleśniczego pełni mgr inż. Maciej Młynarczyk.

Fig. 12. Tablica upamiętniająca nadleśniczych urzędujących w latach 1945-1998 (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa)

Gospodarka leśna oraz urządzenie lasu

Pierwszą powojenną inwentaryzację stanu lasu wykonano wg stanu na 1.10.1946 r. W latach 1945-51 gospodarkę leśną prowadzono w oparciu o tzw. prowizoryczną tabelę klas wieku. Od roku 1952 gospodarka leśna na terenie Nadleśnictw opierała się na prowizorycznych planach urządzania lasu. Pierwszy po wojnie prowizoryczny plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Człopa wykonano w 1952 r., dla Nadleśnictwa Drzonowo - w 1953 r.

W roku 1962 gospodarkę leśną prowadzono w oparciu o definitywne plany urządzania lasu².

Nadanie sztandaru Nadleśnictwa Człopa

W dniu 10 listopada 2018 r. odbyło się poświęcenie i nadanie sztandaru Nadleśnictwu Człopa. Ceremonia odbyła się w kościele pw. Św. Antoniego. Awers sztandaru przedstawia postać św. Jana Gwalberta, patrona leśników, na tle sosny symbolizującej lasy Nadleśnictwa Człopa. Zielone tło awersu sztandaru wypełniają również napisy: ŚW. JAN GWALBERT oraz ODDANI LASOM. Rewers sztandaru zawiera znak organizacyjny Lasów Państwowych i umieszczony od dołu napis „Nadleśnictwo Człopa 1945”. W narożnikach płatu rewersu znajdują się motywy florystyczne złożone z dwóch zielonych liści dębu z żółędziami. Tło rewersu jest koloru zielonego, a logo i napis w kolorze srebrnym. Brzegi płatów obszyte są złotym frędzlowaniem.

Fig. 13. Poświęcenie i nadanie sztandaru Nadleśnictwa Człopa w 2018 roku. (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa)

² Rozdział sporządzony w oparciu o informacje zawarte w Monografii Nadleśnictwa Człopa autorstwa pani Edyty Kostańczuk

2.5. USYTUOWANIE NADLEŚNICTWA W REGIONIE I W KRAJU

Nadleśnictwo Człopa znajduje się w północno-zachodniej części kraju, w województwie zachodniopomorskim, a dokładnie w jego południowo-wschodniej części. Południowa część granicy Nadleśnictwa Człopa pokrywa się w swym przebiegu z granicą województw zachodniopomorskiego i wielkopolskiego.

2.5.1. Usytuowanie względem podziału administracyjnego kraju

Grunty pozostające w zarządzie Nadleśnictwa Człopa w całości znajdują się na terenie województwa zachodniopomorskiego, w zasięgu powiatu waleckiego oraz gminy Człopa, miasta Człopa i gminy Tuczno.

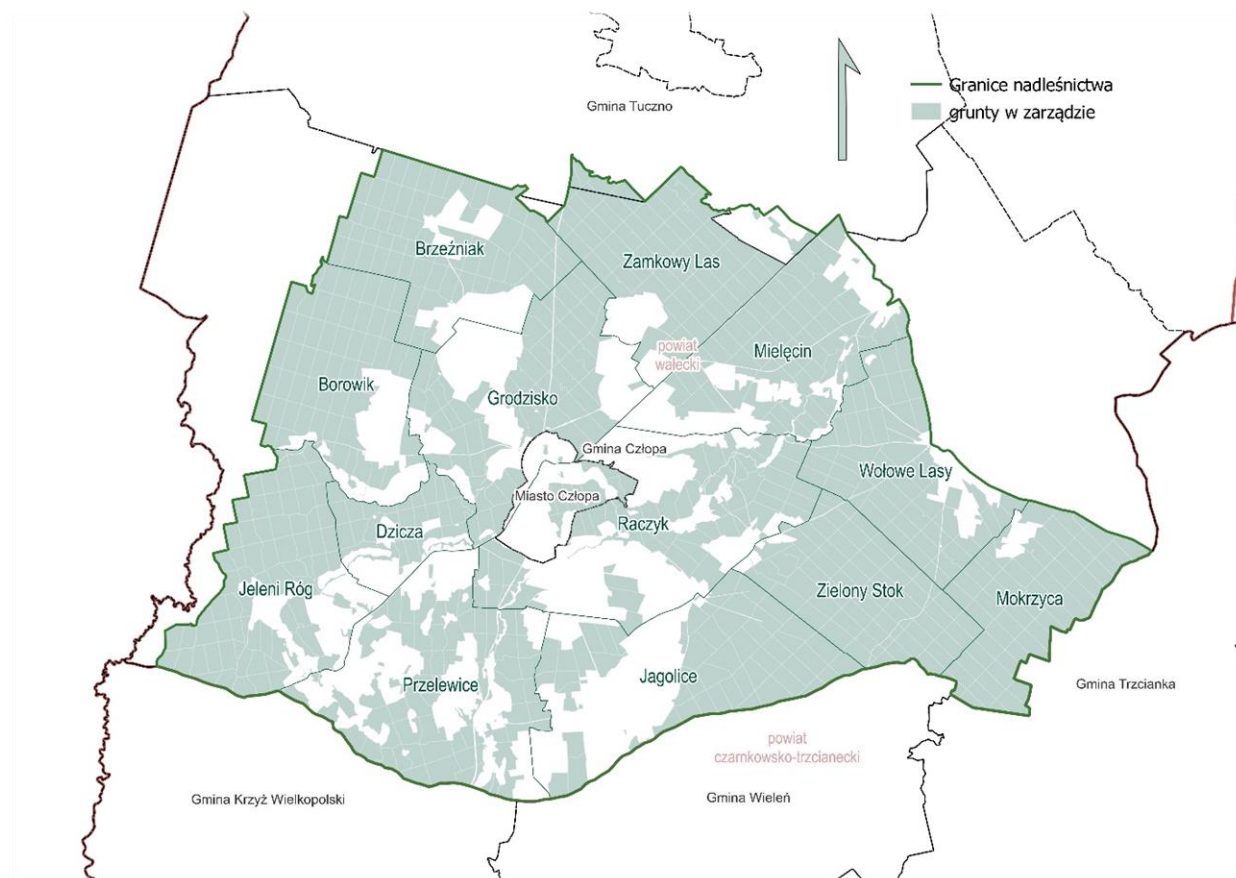

Fig. 14. Usytuowanie Nadleśnictwa Człopa w podziale administracyjnym kraju.

2.5.2. Usytuowanie względem jednostek administracyjnych Lasów Państwowych

Nadleśnictwo Człopa jest jednym z 20 nadleśnictw znajdujących się w zasięgu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile. Siedziba Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych (RDLP) mieści się w Pile, ul. Kalina 10.

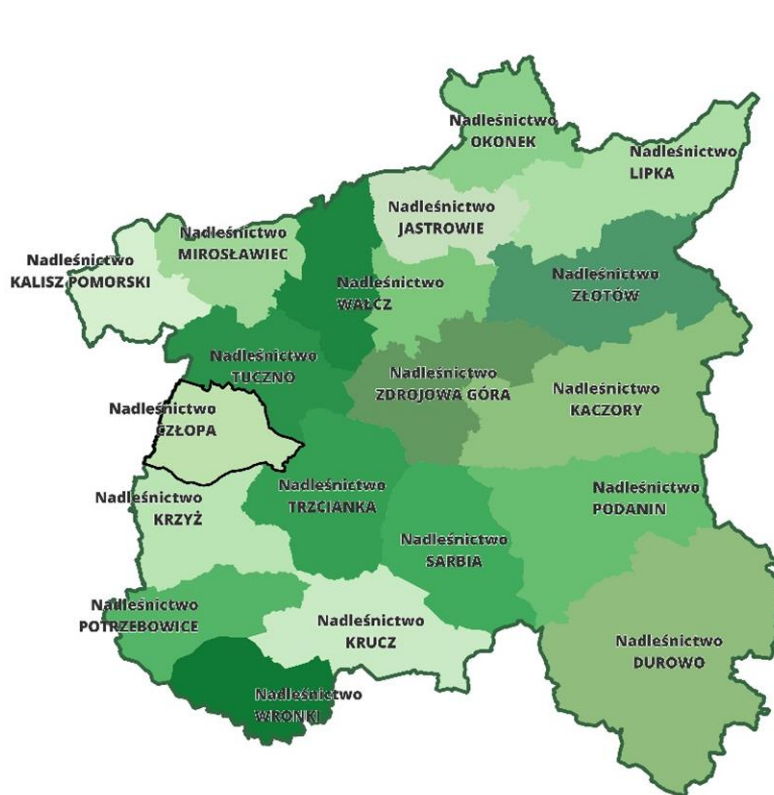

Fig. 15. Nadleśnictwo Człopa na tle jednostek Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile.

3. WALORY PRZYRODNICZO - LEŚNE

3.1. RZEŻBA TERENU I GLEBY

Nadleśnictwo Człopa położone jest na obszarze nizinnym, w zasięgu dwóch mezoregionów: Pojezierza Wałeckiego i Równiny Drawskiej (zachodnia niewielka część terytorium Nadleśnictwa). Oba mezoregiony zdominowane są przez krajobrazy równinne i faliste. Wysokości bezwzględne na obszarze Nadleśnictwa wynoszą od 55,9 m n.p.m. do 133,9 m n.p.m. Nizinny charakter terenu Nadleśnictwa urozmaicają doliny rzeczne oraz licznie występujące jeziora. Nizinne faliste ukształtowanie terenu (deniwelacje nie przekraczają 12-15 m i tworzą nabrzeżnia oraz obniżenia o małych nachyleniach - do 5°) występuje na 55,60% powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Człopa, tereny nizinne równinne (ten typ rzeźby dominuje na obszarach staroglacjalnych oraz równinach sandrowych w pradolinach i dolinach rzecznych, poza tym występuje na morenie dennej ostatniego zlodowacenia, równinach nadmorskich i pojeziernych) zajmują 39,70 %, natomiast nizinne pagórkowate (gdzie wyniosłości tworzą pagórki, wały oraz garby o wysokości względnej do 20-25 m i znacznym nachyleniu stoków od 6° do 30°) - 4,68 %. Niewielki obszar (0,02%) ma charakter nizinny wzgórzowy, którego charakterystycznymi formami są wzgórza o wysokości względnej od 20-25 m do kilkudziesięciu metrów i spadkach od 9° do 30°.

Rzeźba terenu w północnej i zachodniej części Nadleśnictwa jest średnio urozmaicona. Największy obszar stanowią tu tereny równe, o niewielkich deniwelacjach. Tereny faliste występują miejscowo w leśnictwach Brzeźniak i Jeleni Róg, a także wzdłuż rynien polodowcowych.

Południowa i wschodnia część Nadleśnictwa charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem rzeźby terenu. Dominują tu tereny faliste i pagórkowe, lokalnie spotykana jest również rzeźba

wzgórzowa, związana z kulminacjami moren czołowych. Tereny płaskie występują tu na niewielkiej powierzchni, na terenie leśnictw: Mielęcín, Jagolice i Wołowe Lasy (BULiGL, 2001)

Na terenie Nadleśnictwa Człopa pierwotna rzeźba terenu (moreny, kemy, ozy) ukształtowała się w cyklu glacialnym, następnie, w cyklu peryglacialnym pierwotna rzeźba glacialna uległa przeobrażeniu (wykształciły się pola piasków rzeczno- i wodnolodowcowych). W końcowej fazie erozji wietrznej (cykl postglacialny) na omawianym terenie formowały się pola eoliczne (BULiGL, 2001).

Formy akumulacyjne występujące na terenie Nadleśnictwa Człopa to:

- formy akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej: wysoczyzny morenowe płaskie i fałiste; wały i pagórki moren spiętrzonych, pagórki ozów i kemów, równiny i stożki sandrowe oraz pojedyncze małe wytopiska;
- formy akumulacji rzecznołodowcowej: terasy i równiny rzeczne;
- formy akumulacji rzecznej: równina rzeczna Pradoliny Płocicznej i Cieszynki;
- formy akumulacji eolicznej: wały wydmy utrwalone i pola piasków eolicznych.

Formy erozji występujące na terenie Nadleśnictwa Człopa to:

- formy erozji wodnej,
- formy erozji rzek i strumieni z okresu holocenijskiego.

Na gruntach leśnych (zalesionych i niezalesionych) Nadleśnictwa Człopa wyróżniono łącznie 14 typów i 38 podtypów gleb.

Dominują gleby rdzawe (77,80%), istotny udział powierzchniowy wykazują również gleby bielcowe (13,97%).

Wśród typów gleb, których udział powierzchniowy wynosi poniżej 1%, na terenie Nadleśnictwa występują m.in.: gleby opadowoglejowe (0,01%), gleby mułowe (0,07%), gleby torfowe (0,33%), gleby murszowe (0,23%), gleby murszowate (0,26%).

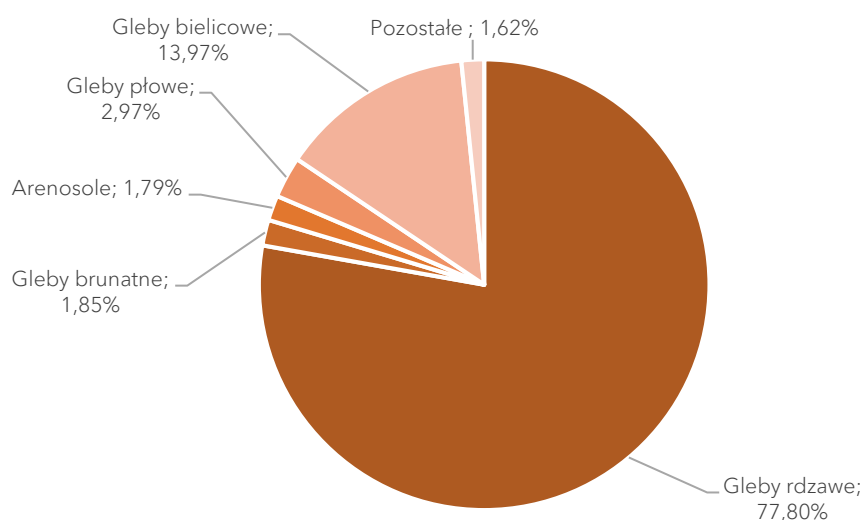

Fig. 16. Procentowy udział powierzchniowy typów gleb.

3.2. KLIMAT

Według regionalizacji klimatycznej opracowanej w 1999 r. przez prof. A. Wosia, teren Nadleśnictwa Człopa położony jest na granicy dwóch regionów: Środkowopomorskiego oraz Środkowielkopolskiego.

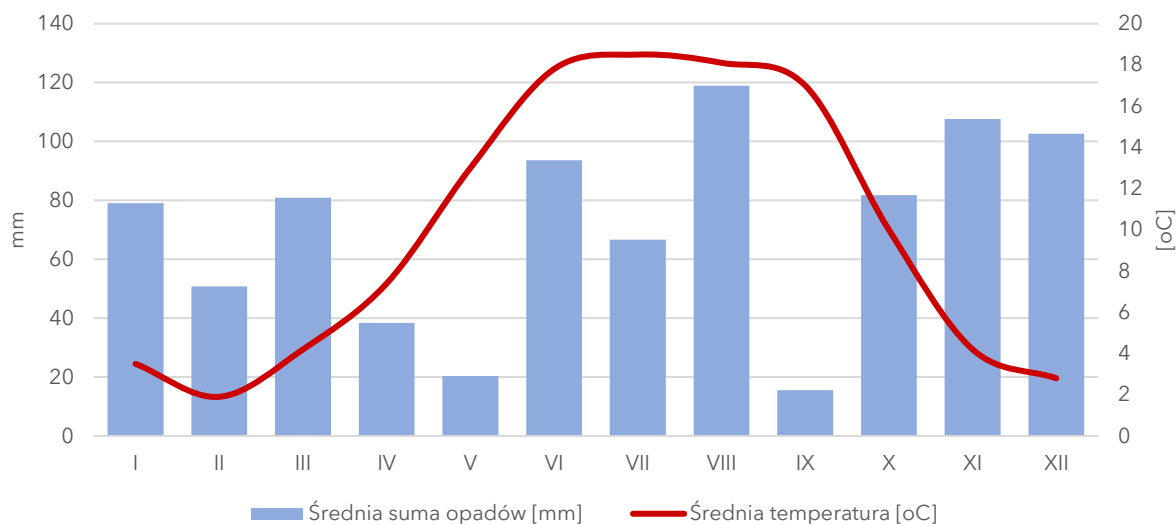
Z raportu Monitoringu Klimatu Polski z 2023 r. (wydanie biuletynu IMGW) wynika, że obszar, na którym znajduje się Nadleśnictwo Człopa, przy średniej rocznej temperaturze 10,1 °C, był

jednym z najcieplejszych w kraju. Stan taki nie odbiegał jednak znacznie od normy, jaką przyjęto na podstawie okresu wielolecia 1999-2020, ponieważ anomalia wynosiła $+0,9^{\circ}\text{C}$. Średnia ilość opadów rocznych wyniosła 600 mm, co stanowiło ok. 80% średniej normy wieloletniej.

W zakresie opadu atmosferycznego w roku 2023 obszarowo uśredniona suma w Polsce wyniosła 534,4 mm, co stanowiło zaledwie 87% normy. Obszar Nadleśnictwa Człopa z sumą opadów na poziomie 522 mm również znajduje się poniżej wyznaczonej normy.

Tabela 6. Zestawienie średnich temperatur oraz sumy opadów w miesiącu na rok 2023 - stacja synoptyczna Państwowej Służby Hydrologiczno-Meteorologicznej - Człopa

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Średnia temperatura [$^{\circ}\text{C}$]	3,5	1,9	4,2	7,4	13,0	17,8	18,5	18,1	17,0	10,	4,2	2,8
Średnia suma opadów [mm]	79,0	50,8	80,9	38,4	20,3	93,6	66,7	118,9	15,6	81,8	107,6	102,6

Rysunek 17 Graficzne przedstawienie temperatury i opadu atmosferycznego w stacji Człopa - rok 2023.

Okres z najwyższymi średnimi temperaturami w roku przypada na miesiące letnie czerwiec - sierpień i pokrywa się z najwyższą w ciągu roku ilością opadów. Taki układ ma korzystny wpływ na ograniczenie ryzyka pożarów i suszy. Najniższe sumy opadów wystąpiły we wrześniu, ale również w kwietniu i maju - miesiącach wiosennych, w których intensywnie rusza proces wegetacji roślin i zużywane są duże ilości wody nagromadzonej w ekosystemie jesienią i zimą. W takiej sytuacji może dochodzić do stanu suszy wiosennej. Może dojść do zwiększonego ryzyka pożarów mimo braku rekordowych dodatnich temperatur powietrza w tym okresie.

3.3. WODY

Stosunki wodne w granicach Nadleśnictwa Człopa determinowane są budową geologiczną, reliefem, warunkami hydrologicznymi oraz składem mechanicznym gleb.

Granice przebiegu obszarów dorzeczy opisano zgodnie z zapisami ustawy Prawo wodne (Dz. U. 2023 poz. 1478) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie sposobu ustalenia i ewidencjonowania przebiegu granic obszarów dorzeczy, regionów wodnych oraz zlewni (Dz.U. z 2017 r. poz. 2505 ze zm.).

Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) zostały wyznaczone zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną, która definiuje je jako oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, taki jak: jezioro, zbiornik, strumień, rzeka lub kanał, część strumienia, rzeki lub kanału, wody przejściowe lub pas wód przybrzeżnych.

JCWP rzeczne (zlewnie)

Zlewnia, zgodnie z definicją słownikową (słownik pwn.pl) jest obszarem, z którego wody spływają do jednego wspólnego odbiornika (rzeki, jeziora, bagna). W przypadku gdy zlewnia obejmuje rzekę główną i jej dopływy pojęcie staje się równoważne z dorzeczem. Obszar zlewni stanowi podstawową jednostkę hydrologiczną.

Obszar Nadleśnictwa Człopa pod względem hydrograficznym położony jest przede wszystkim w całości w zlewni Odry (poziomu 1, zlewni Warty (poziomu 2) oraz zlewni Noteci (poziomu 3). Południowo-zachodnia część nadleśnictwa pozostaje częściowo w zlewni rzeki Słopicy oraz Szczucznej.

Tabela 7. Jednolite części wód powierzchniowych wyróżnione w Nadleśnictwie Człopa – JCWP rzeczne

Lp.	Europejski kod JCWP	Nazwa	Region wodny
1	2	3	4
1	RW60001818887889	Cieszynka	region wodny Warty
2	RW600001888924	Kanał Szczuczarsz	region wodny Warty
3	RW6000231888969	Słopica	region wodny Warty
4	RW6000181888929	Szczuczna	region wodny Warty

3.3.2. Jeziora

Nadleśnictwo Człopa w całości znajduje się w regionie wodnym Warty PL6000WA. Obszar w granicach terytorialnych Nadleśnictwa cechuje duża ilość zbiorników wodnych. W poniższej tabeli przedstawiono najważniejsze jeziora.

Tabela 8. Wykaz najważniejszych jezior w granicach zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa.

Lp.	Nazwa*	Pow. [ha]	Dorzecze	Region wodny	Zlewnia (poziom 4)	JCWPD jeziorne (jeśli dla danego obiektu istnieje)
1	2	3	4	5	6	7
1	Dołgie (Dłuskowe)	38,43	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
2	Dubie (Dypa)	16,42	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
3	Jezioro Bagniste	2,94	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
4	Jezioro Bukowskie	6,38	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
5	Jezioro Duże Wutkaule	4,20	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
6	Jezioro Dziewicze	8,74	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
7	Jezioro Leśne (Rodran Wielki)	7,08	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
8	Jezioro Sołtyskie (Sołtysowskie)	2,97	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
9	Kamienne (Kamień)	24,82	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
10	Kikol (Załom)	109,10	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	LW10792
11	Kociotek (Keselek)	1,75	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
12	Krąpiel	3,73	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
13	Krzywe	17,65	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
14	Linowisko (Linowe)	10,30	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
15	Małe Kochlino (Kochlin Mały)	3,86	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
16	Mały Staw (Miejskie)	11,12	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
17	Morskie Oko	0,95	Odry	Region wodny Warty	Noteć od Gwdy do Drawy (p)	
18	Płocice	2,71	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
19	Rakowiec (Trzebin)	21,72	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
20	Rodran Mały	2,49	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
21	Samite (Zamieć)	32,35	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
22	Stawisko (Młyńskie)	35,29	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
23	Wielkie Drzeźno (Dryc)	10,81	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
24	Wielkie Kochlino (Kochlin Duży)	17,62	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	
25	Wielkie Szczuczarskie Jezioro (Szczuczarsz)	133,34	Odry	Region wodny Warty	Zlewnia Drawy	LW10846

*w nawiasach podano nazwy własne jezior według danych Wód Polskich

Na uwagę zasługują również jednolite części wód powierzchniowych jeziornych o mniejszej powierzchni, które podobnie jak ww. jeziora są niezwykle ważne dla utrzymania poziomu wód

gruntowych w lasach, w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych, ale również tworzenia mozaiki siedlisk zwiększającej różnorodność gatunków zwierząt i roślin.

W poniższej tabeli przedstawiono zbiorniki wodne na gruntach Nadleśnictwa Człopa.

Tabela 9. Wykaz jezior na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.

Lp.	Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Pow. [ha]	Zlewnia; nazwa własna jeziora
1	2	3	4	5
1	08-380-i	JEZIORO	2,94	Zlewnia Drawy
2	08-418-k	JEZIORO	0,88	Zlewnia Drawy
3	06-81-d	JEZIORO	8,74	Zlewnia Drawy; (Jezioro Dziewicze)
4	09-592-f	JEZIORO	1,77	Zlewnia Drawy
	Suma		14,33	

3.3.3. Wody podziemne

JCWPD - Jednolite części wód podziemnych

Obszar Nadleśnictwa Człopa leży w zasięgu dwóch zbiorników JCWPd:

- JCWPD Nr 25** powierzchnia obszaru wynosi 3288,5 km². Położony jest w regionie wodnym Warty, na terenie województw lubuskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego, w V - Pomorskim regionie hydrogeologicznym. Piętro czwartorzędowe podzielone na poziomy zbudowane z piasków i żwirów, gdzie pierwszy Q1 (od poziomu gruntu) posiada zwierciadło swobodne, występujące na głębokości od 0,2 do 30 m, kolejne Q2 oraz Q3 mają zwierciadła o charakterze napiętym występujące na głębokości od kilku metrów do 130 m głębokości. Drugie piętro neogeńskie również jest ośrodkiem porowym zbudowanym z piasków i żwirów, warstwa wodonośna występuje na głębokości 40-120 m. Poziom Q1 zasilany jest poprzez infiltrację wód opadowych, pozostałe poziomy włącznie z piętrem Ng zasilane są na drodze przesączania. Zbiornik zajmuje zdecydowanie większą część powierzchni nadleśnictwa. Z uwagi na brak dużych poborów na ujęciach wód podziemnych, układ krążenia w zlewni zachowuje charakter naturalny.
- JCWPD Nr 34** - powierzchnia obszaru wynosi 2753,5 km². Położony jest w regionie wodnym Warty, na terenie województw lubuskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego, w zasięgu dwóch regionów hydrogeologicznych: V - pomorskiego i VI - wielkopolskiego. Piętro czwartorzędowe zbudowane jest z poziomu Q1 (od poziomu gruntu), składa się z piasków i żwirów. Posiada zwierciadło częściowo napięte występujące na głębokości od 1 do 40 m. Drugie piętro neogeńskie jest ośrodkiem porowym zbudowanym z piasków, warstwa wodonośna występuje na głębokości 45-80 m. Trzecie piętro kredowe zbudowane z piasków drobnych. Posiada zwierciadło napięte. Warstwy wodonośne znajdują się na głębokości 176 m. Poziom wodonośny czwartorzędowy posiada układ krążenia powiązany z wszystkimi wodami powierzchniowymi. Poziom neogeński zasilany jest z przesączania pionowego z poziomów wodonośnych czwartorzędu, ponadto duży udział w zasilaniu ma dopływ zewnętrzny z poza zlewni. Poziom jurajski zasilany jest na drodze przesączania wód z poziomu neogeńskiego i poprzez dopływ boczny spoza zlewni. W granicach tego zbiornika znajduje się niewielka, południowo wschodnia część nadleśnictwa: leśnictwo Mokrzyca i fragmenty leśnictw Jagolice, Zielony Stok i Wołowe Lasy.

(GZWP) Główne zbiorniki wód podziemnych

Główne zbiorniki wód podziemnych to struktury geologiczne zasobne w wodę, które stanowią lub mogą stanowić w przyszłości strategiczne zasoby wód podziemnych do wykorzystania dla zaopatrzenia ludności i podstawowych gałęzi gospodarki wymagających wody wysokiej jakości. Główne zbiorniki wód podziemnych muszą spełniać następujące wymagania: wydajności

potencjalnej otworu studziennego powyżej 70 m³/godz., wydajności ujęcia powyżej 10 000 m³/dobę, przewodności powyżej 10 m²/godz. (240 m²/dobę), oraz pobrana woda nadaje się do zaopatrzenia ludności w stanie surowym lub po jej ewentualnym prostym uzdatnieniu przy pomocy stosowanych obecnie i uzasadnionych ekonomicznie technologii.

- **Wałcz - Piła GZWP nr 125:** powierzchnia zbiornika według wg. dokumentacji zbiorników wód podziemnych wynosi 2531 km². Szacunkowe zasoby wodne oceniono na 270920 m³/d. Podatność zbiornika na antropopresję określono od bardzo podatnego do średnio i mało podatnego. Wydzielono obszary o zróżnicowanym stopniu zagrożenia: średnio, mało i bardzo mało podatne zajmujące 65% całkowitej powierzchni zbiornika, chronione hydrodynamicznie zajmujące 11% powierzchni i bardzo podatne zajmujące 24% powierzchni. W zasięgu tego zbiornika znajdują się leśnictwa Borowik, Brzeźniak, Grodzisko, Zamkowy Las, Mielęcín, Dżicza, północna część leśnictwa Jeleni Róg i północno-zachodnia część leśnictwa Raczyk.
- **Subzbiornik Złotów-Piła-Strzelce Krajeńskie GZWP 127:** powierzchnia zbiornika według wg. dokumentacji zbiorników wód podziemnych wynosi 2470,8 km². Szacunkowe zasoby wodne oceniono na 269000 m³/d. Na całym obszarze zbiornika dominują tereny bardzo mało podatne na zanieczyszczenia, na których czas przesączania przekracza 50 lat oraz obszary chronione hydrodynamicznie przed dopływem zanieczyszczeń z powierzchni terenu. W zasięgu tego zbiornika znajdują się leśnictwa Przelewice, Jagolice, Zielony Stok, Wołowe Lasy, Mokrzyca, południowa część leśnictwa Jeleni Róg oraz południowo-wschodnia część leśnictwa Raczyk.

3.3.4. Mała retencja

Ogólne pojęcie retencji rozumiane jest jako czasowe zatrzymywanie wody pochodzącej z opadów na danym obszarze w zbiornikach wodnych, rzekach, glebie, bagnach, lodowcach, śniegu oraz szacie roślinnej. Małą retencję możemy rozpatrywać lokalnie jako zdolność do gromadzenia wody w małych zbiornikach naturalnych i sztucznych oraz podpiętrzania wody w korytach rzek i potoków, kanałach i rowach, realizowaną zarówno z wykorzystaniem naturalnych „zbiorników”, jak i poprzez działania techniczne, np. budowę małych zbiorników wodnych, urządzeń: progów, bystrotoków, urządzeń piętrzących na ciekach czy zabiegi agri- i fitomelioracyjne.

Ponadto, w ramach małej retencji prowadzi się działania prewencyjne, służące zachowaniu istniejących torfowisk, oczek wodnych, olsów i łągów w stanie zbliżonym do naturalnego. W ramach działań retencyjnych przywraca się, również dawne stosunki wodne w miejscach osuszonych, odtwarza dawne stawy czy oczka wodne, o ile działania te nie zagrażają istniejącym wartościom przyrodniczym.

W dniu 28 października 2016 roku została podpisana umowa o dofinansowanie pomiędzy Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe a Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska projektu pod nazwą *Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu-mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych*. Jest on kontynuacją projektu małej retencji nizinnej realizowanego przez Lasy Państwowe przy udziale funduszy unijnych.

Priorytetowym założeniem projektu jest zabezpieczenie lasów przed zagrożeniami, które wynikają ze zmian klimatycznych. Jako pierwsze, zaplanowane zostały przedsięwzięcia umiejscowione w zasięgu cieków wodnych, rowów melioracyjnych, istniejących zbiorników wodnych lub ich historycznych lokalizacji, obszarów mokradłowych. Zaplanowano również przeciwdziałania erozji wodnej poprzez między innymi zabezpieczanie brzegów i stoków.

W ramach wyżej opisanego projektu Nadleśnictwo Człopa w 2021 roku zrealizowało inwestycję pod nazwą **„Renowacja założeń małej retencji - Ryjna Grodzisko”**. Celem inwestycji jest zatrzymanie wody w naturalnym zbiorniku (w formie mokradła) poprzez przywrócenie jego

pierwotnej funkcji oraz poprawę wydolności retencjonowania wody, polepszenie warunków funkcjonowania flory i fauny terenu objętego działaniem, podniesienie jakości warunków hydrologicznych i walorów przyrodniczych obszaru. W wyniku realizacji projektu zmodernizowano 6 obiektów w jednym kompleksie mokradłowym. Ich zestawienie i opis zawiera tabela poniżej.

Tabela 10. Wykaz obiektów Małej Retencji wykonanych na terenie Nadleśnictwa Człopa w 2021 roku.

Nazwa 1	Adres leśny 2	Opis 3
Grobla nr 1	04-166-a	Grobla o długości 76 m, z koroną na szerokość 3,0 m i nachyleniem skarp w stosunku 1:2. Rzędna korony grobli na poziomie 82,60 m n.p.m. W grobli wykonano mnich stabilizujący poziom wody w istniejącym mokradle oraz ściankę szczelną zabezpieczająca przed filtracją. W koronie grobli znajduje się przelew kamienny.
Grobla nr 2	04-168-b	Grobla o długości 25 m, z koroną na szerokość 3,0 m i nachyleniem skarp w stosunku 1:2. Rzędna korony grobli na poziomie 81,30 m n.p.m. W grobli wykonano mnich stabilizujący poziom wody w istniejącym mokradle oraz ściankę szczelną zabezpieczająca przed filtracją. W koronie grobli znajduje się przelew kamienny.
Grobla nr 3	04-169-f	Grobla o dł. 50 m, z koroną na szer. 3 m i nachyleniem skarp w stos. 1:2. Rzędna korony grobli na poz. 79,10 m n.p.m. W grobli wykonano mnich stabilizujący poziom wody w istniejącym mokradle oraz ściankę szczelną zabezpieczająca przed filtracją. W koronie grobli znajduje się przelew kamienny.
Grobla nr 4	04-169-f	Grobla o długości 30 m, z koroną na szerokość 3,0 m i nachyleniem skarp w stosunku 1:2. Rzędna korony grobli na poziomie 79,10 m n.p.m. W grobli wykonano mnich stabilizujący poziom wody w istniejącym mokradle oraz ściankę szczelną zabezpieczająca przed filtracją. W koronie grobli znajduje się przelew kamienny.
Grobla nr 5	04-199-b	Grobla o długości 37,5 m, z koroną na szerokość 3,0 m i nachyleniem skarp w stosunku 1:2. Rzędna korony grobli na poziomie 71,50 m n.p.m. W grobli wykonano mnich stabilizujący poziom wody w istniejącym mokradle oraz ściankę szczelną zabezpieczająca przed filtracją. W koronie grobli znajduje się przelew kamienny.
Grobla nr 6	04-200-f	Grobla o długości 100,0 m, z koroną na szerokość 4,0 m i nachyleniem skarp w stosunku 1:2. Rzędna korony grobli na poziomie 70,00 m n.p.m. Nawierzchnia korony grobli grubości 30 cm wykonana z kruszywa łamanego. W grobli wykonano mnich stabilizujący poziom wody w istniejącym mokradle oraz ściankę szczelną zabezpieczająca przed filtracją. W koronie grobli wykonano bród kamienno-drewniany umożliwiający komunikację po koronie grobli.

Fig. 19. Rynna Grodzisko po obfitych opadach deszczu. (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa).

Fig. 20. Efekt prac w ramach projektu „Renowacja założeń małej retencji - Rynna Grodzisko” (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa).

GMOK - Globalnie MOKradła

Jest to program, w ramach którego mają być przywracane funkcje i poprawiany stan siedlisk hydrogenicznych na terenach pozostających w zarządzie PGL LP na obszarach Natura 2000 i Zielonej Infrastruktury. W zakres projektu wchodzi m. in. zmapowanie siedlisk, przygotowanie niezbędnych ekspertyz, dokumentacji. W ramach ochrony czynnej mają być podjęte działania dążące do zachowania i renaturalizacji siedlisk hydrogenicznych oraz stref buforowych (w tym wynikających z projektu WETLANDS GREEN LIFE oraz z wytycznych na gruntach uznanych za Zieloną Infrastrukturę nieobjętych projektem WETLANDS GREEN LIFE). GMOK obejmuje również monitoring przyrodniczy i hydrologiczny oraz działania edukacyjne i promocyjne. W okresie 202(3)4- 2029 przewiduje się objęcie działaniami ochronnymi około 17 502,28 ha siedlisk. Na gruntach Nadleśnictwa Człopa planowane są zadania w tym zakresie w oddziałach 174 (Leśnictwo Grodzisko) i 183 (Leśnictwo Borowik).

3.4. EKOSYSTEMY WODNO-BŁOTNE

Obszary wodno-błotne to tereny bagien, błot i torfowisk lub zbiorniki wodne, tak naturalne jak i sztuczne, stałe i okresowe, o wodach stojących lub płynących, których głębokość podczas odpływu nie przekracza sześciu metrów.

W poniższej tabeli zestawiono obszary wodno-błotne (bagna, torfowiska) zlokalizowane na gruntach Nadleśnictwa Człopa.

Tabela 11. Wykaz powierzchni ekosystemów wodno-błotnych.

Rodzaj powierzchni	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
1	2	3
Bagno	316,56	86,92
Torfowisko	7,01	1,92
Rowy	4,37	1,20
Zbiornik	36,24	9,95
Razem	364,18	100,0

Ekosystemy wodno-błotne na terenie Nadleśnictwa Człopa zajmują łącznie 364,18 ha, co stanowi 1,90% gruntów w zarządzie Nadleśnictwa. Wśród nich dominujący udział posiadają bagna - 86,92 %.

Wykaz ekosystemów wodno-błotnych znajduje się w Załączniku nr 6 do POP.

Tabela 12. Zestawienie powierzchni ekosystemów wodno-błotnych w poszczególnych leśnictwach.

Lp.	Leśnictwo	Powierzchnia ekosystemów wodno-błotnych [ha]	Udział %	Udział % w pow. leśnictwa	Liczba pododdziałów
1	2	3	4	5	6
1	Borowik	27,3	7,50	0,49	23
2	Brzeźniak	0,73	0,20	0,01	2
3	Dzicza	6,63	1,82	0,35	8
4	Grodzisko	66,86	18,36	1,22	54
5	Jeleni Róg	32,60	8,95	0,54	31
6	Zamkowy Las	30,50	8,37	0,51	16
7	Jagolice	12,30	3,38	0,22	12
8	Mielęcín	50,16	13,77	0,90	20
9	Mokrzyca	17,23	4,73	0,33	16
10	Przelewice	53,50	14,69	0,94	46
11	Raczyk	55,44	15,22	0,98	30
12	Wołowe Lasy	6,31	1,73	0,11	10
13	Zielony Stok	4,62	1,27	0,08	7
Razem		364,18	100,00		275

Najwięcej ekosystemów wodno-błotnych występuje w Leśnictwie Grodzisko na łącznej powierzchni 66,86 ha (18,36 %) oraz w Leśnictwie Raczyk na powierzchni 55,44 ha (15,22 %).

Ekosystemy wodno-błotne opisane jako PNSW występują na powierzchni 37,17 ha. Sumarycznie powierzchnia obszarów wodno-błotnych w zarządzie Nadleśnictwa Człopa wynosi 401,35 ha, co stanowi 2,10 % powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa. W porównaniu z minionym okresem 10-letnim powierzchnia ekosystemów wodno-błotnych zwiększyła się o 25,67 ha.

Może to wskazywać na korzystny wpływ działań Nadleśnictwa w zakresie inwestycji związanych z małą retencją w połączeniu z krótszymi okresami suszy w ciągu roku. Częściowo wynika również z korekty rozbieżności w ewidencji gruntów.

3.5. ZBIOROWISKA ROŚLINNE

W związku z charakterem czynników i elementów tworzących zbiorowiska i siedliska, nie jest możliwe zachowanie w stanie niezmienionym obszarów leśnych, nawet w przypadku zaniechania działań gospodarczych. Charakterystyki zbiorowisk roślinnych podlegają zmianom, modyfikacjom, jak i zanikaniu. W wielu regionach opisy zbiorowisk znane z literatury nie odpowiadają aktualnie ich stanowi.

Analizę zbiorowisk roślinnych dla Nadleśnictwa Człopa wykonano na podstawie *Mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski* (Matuszkiewicz, Wolski, 2023). Teren Nadleśnictwa Człopa położony jest w zasięgu następujących potencjalnych zbiorowisk roślinnych: subatlantycki acydofilny pomorski las bukowo-dębowy *Fago-Quercetum*, kontynentalny bór mieszany *Quercopinetum*, suboceaniczny bór sosnowy *Leucobryo-Pinetum*, grąd subatlantycki *Stellario-Carpinetum* w wersji ubogiej i w wersji żyznej, niżowy łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*, ols środkowoeuropejski *Carici elongatae-Alnetum*,

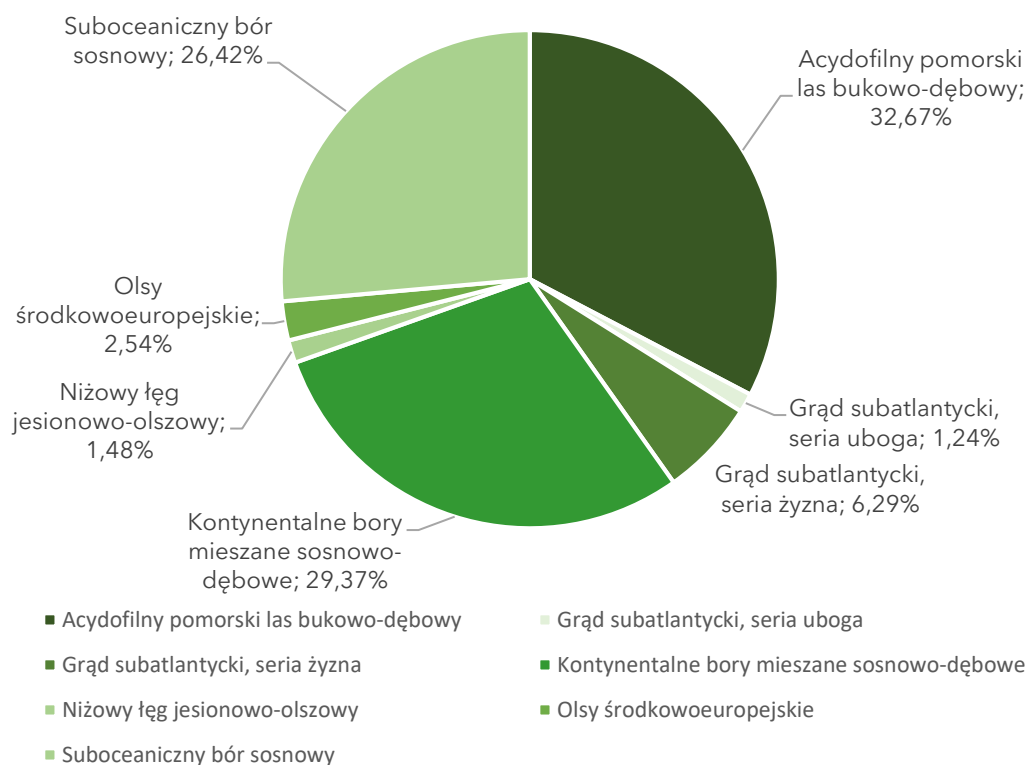

Fig. 21. Udział poszczególnych typów zbiorowisk roślinnych roślinności potencjalnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa (Matuszkiewicz J.M., Wolski J., 2023, IGiPZ PAN, Warszawa)

Według opracowania Matuszkiewicza i Wolskiego w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa wśród zbiorowisk potencjalnych dominują: acydofilny pomorski las bukowo-dębowy (ok. 33%), kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe (ok. 29%) oraz suboceaniczny bór sosnowy (ok. 26%). Mapa poniżej przedstawia przestrzenne rozmieszczenie roślinności potencjalnej w granicach Nadleśnictwa.

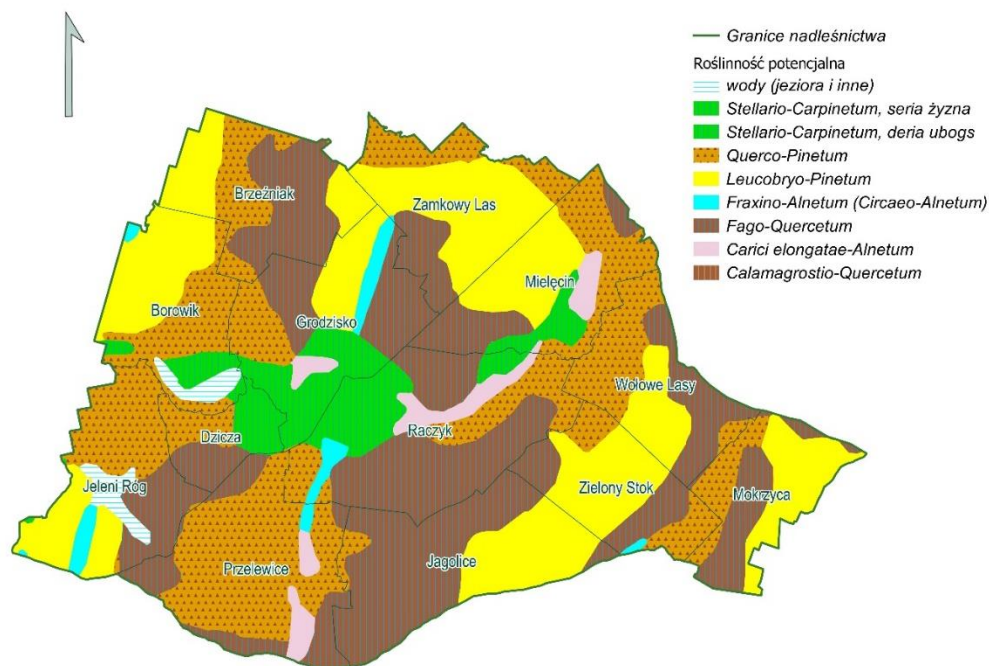

Fig. 22. Mapa roślinności potencjalnej w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa wg Mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski (J.M. Matuszkiewicz, J. Wolski, IGiPZ PAN, 2023)

Suboceaniczny świeży bór sosnowy *Leucobryo-Pinetum*

Zespół ten, związany z klimatem oceanicznym, rozpowszechniony jest w zachodniej, środkowej i południowej Polsce. Skład gatunkowy jest typowy dla borów świeżych, nie wykazano dla niego gatunków charakterystycznych. Drzewostany tworzy sosna zwyczajna z niewielką domieszką brzozy brodawkowatej. Warstwę podszytową tworzą: jałowiec, jarząb pospolity i kruszyna pospolita oraz samosiewy sosny i brzozy miernej jakości hodowlanej. W runie obecne są gatunki: borówka czarna, borówka brusznica, śmiełek pogięty, mietlica pospolita, bielistka siwa, widłoząb falisty, rokitnik pospolity oraz widłak goździsty (Matuszkiewicz J.M., 2008).

Na terenie Nadleśnictwa duże płaty tego zespołu znalazły się w centralnej części, zajmując ok. 26% powierzchni terytorialnej jednostki. Jednocześnie w granicach płatów zespołu znajduje się 34% powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.

Kontynentalny bór mieszany *Querco-Pinetum*

Typowe drzewostany zespołu *Querco-Pinetum* są lasami o złożonej strukturze piętrowej. Warstwa drzew jest zwykle złożona z trzech podwarstw tworzonych przez sosnę zwyczajną i dęba szypułkowego z domieszką brzozy brodawkowatej i graba pospolitego w niższej warstwie, osiki i brzozy omszonej, świerka lub jodły. Warstwa krzewów jest tu silnie rozwinięta, dominują w niej jarząb pospolity, kruszyna pospolita, podrost z gatunków drzewostanu i leszczyna pospolita. Warstwę zielną tworzą m.in.: siódmaczek leśny, konwalijka dwulistna, kosmatka owłosiona; trawy: trzcinnik leśny, kostrzewa owcza, krzewinki: borówka czarna, borówka brusznica, paprocie: orlica pospolita.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa największe płaty tego zespołu wyznaczono w południowej części Nadleśnictwa oraz wzdłuż jego zachodniej granicy. Zajmuje ok. 29% powierzchni terytorialnej jednostki. Jednocześnie w granicach płatów zespołu znajduje się ok. 32% powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.

Subatlantycka mezotroficzna „kwaśna” dąbrowa typu „pomorskiego” *Fago-Quercetum*

Zespół *Fago-Quercetum* odpowiada siedlisku przyrodniczemu „kwaśne dąbrowy, kod: 9190”, chronionemu w ramach europejskiej sieci Natura 2000, które na terenie Nadleśnictwa zainwentaryzowano (wg danych z 2023 r.) na 34,31 ha.

Drzewostany zespołu tworzą buk i dąb bezszypułkowy, niekiedy z domieszką sosny, brzozy. W warstwie krzewów występują jarząb pospolity i kruszyna pospolita oraz podrost dębu. Runo, ubogie florystycznie, ma charakter krzewinkowo-trawiasty z udziałem gatunków kwaśnych dąbrów i nielicznymi gatunkami lasów liściastych. Warstwa mszyska-skąpa. Regionalnie, zespół *Fago-Quercetum* wyróżnia udział dęba szypułkowego w warstwie drzew oraz w warstwie runa-groszek skrzydłasty. Za gatunki charakterystyczne dla kwaśnych dąbrów przyjmuje się: jastrzębiec gładki, groszek skrzydłasty, wiciokrzew pomorski, kłosówkę miękką i rokiety cyprysowy. Nielicznie występują również gatunki związane z lasami liściastymi, najczęściej: leszczyna pospolita, fiołek leśny, perłówka zwisła.

Na terenie Nadleśnictwa zespół ten wyznaczono w dużych płatach w jego centralnej części. Zajmuje ok. 33% powierzchni terytorialnej jednostki. Jednocześnie w granicach płatów zespołu znajduje się ok. 25% powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.

Grąd subatlantycki *Stellario-Carpinetum*

Zespół *Stellario-Carpinetum* odpowiada siedlisku „grąd subatlantycki, kod: 9160”, chronionemu w ramach europejskiej sieci Natura 2000. Aktualizacja występowania siedlisk przyrodniczych wykonana w 2023 roku na terenie Nadleśnictwa wykazała, że występujące tu grądy to grądy środkowoeuropejskie (kod siedliska przyrodniczego: 9170) i występują na powierzchni 30,98 ha. Taka rozbieżność może wynikać z lokalizacji Nadleśnictwa na pograniczu występowania siedlisk o charakterze subatlantyckim i kontynentalnym.

Drzewostan dębowo-grabowy, ze znacznym udziałem buka, domieszką lipy drobnolistnej, klonu pospolitego. W podszycie występują najczęściej: leszczyna, trzmielina pospolita, suchodrzew, głóg jednoszyjkowy oraz wawrzynek wilczczyko. Runo jest bogate i zróżnicowane w zależności od siedliska, złożone głównie z roślin zielnych. Skład gatunkowy runa zespołu charakteryzuje brak gatunków sarmackich i niektórych ciepłolubnych (jak np. przytulia leśna, pszeniec gajowy). Niekiedy występują gatunki subatlantyckie (groszek skrzydłasty, kokorycz wątła). Warstwa mszyska uboga. Gatunki regionalne charakterystyczne dla zespołu to: grab, leszczyna oraz w warstwie runa - gwiazdnica wielkokwiatowa.

Zespół ten na terenie Nadleśnictwa dominuje powierzchniowo w wersji żywej i zlokalizowany jest w centralnej części Nadleśnictwa, zajmuje ok. 6% powierzchni w zasięgu terytorialnym jednostki. Jednocześnie w granicach płatów zespołu znajduje się ok. 5% powierzchni gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.

Łęg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum*

Zespół *Fraxino-Alnetum* odpowiada priorytetowemu siedlisku „łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (91E0)”, chronionemu w ramach europejskiej sieci Natura 2000.

W drzewostanach łęgowych dominuje olsza czarna przy współudziale jesionu wyniosłego. Podszyt tworzą następujące gatunki: czeremcha zwyczajna, leszczyna pospolita, trzmielina brodawkowata oraz kruszyna pospolita. W runie występują: pokrzywa zwyczajna, bodziszek cuchnący, niecierpek pospolity, wiązówka błotna, świerżabek orzęsiony, kuklik zwisły, jaskier rozłogowy, knieć błotna, jasnota plamista, psianka słodkogórz, czartawa drobna, śledziennica skrętolistna, chmiel zwyczajny. Zespół *Fraxino-Alnetum* związany jest z siedliskami hydrogenicznymi, warunkowanymi powolnym przepływem wód.

Na terenie Nadleśnictwa wskazany został w postaci wąskich pasów wzdłuż większych cieków. Obejmuje ok. 2% powierzchni terytorialnej jednostki. W jego zasięgu znajduje się mniej niż 1%

(ok. 0,4%) gruntów w zarządzie Nadleśnictwa. Jako siedlisko przyrodnicze 91E0 wykazano je na 92,00 ha.

Ols typowy *Carici elongatae-Alnetum*

W drzewostanie dominuje olsza czarna i brzoza omszona, niekiedy z domieszką sosny zwyczajnej. Dno lasu zbiorowiska jest charakterystycznie wykształcone w postaci mozaiki wyniesień wokół pni drzew i zagłębień pomiędzy nimi, w których stagnuje woda. Na kępach najczęściej występują gatunki o niewielkich wymaganiach wilgotnościowych, np. konwalijka dwulistna, szczawik zajęczy, nerecznica krótkoostna, nerecznica samcza, borówka czarna, a w miejscach bardziej wilgotnych lub mokrych - psianka słodkogórz, przytulia błotna, karbieniec pospolity, knieć błotna, gorysz błotny, kosaciec żółty, turzyca długokłosa, turzyca błotna, trzcinnik lancetowaty, zachyłnik błotny i wietlica samicza. Warstwa mszysta jest słabo wykształcona.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa zespół ten wskazany został w niewielkich płatach wzdłuż jezior i terenów podmokłych. Obejmuje ok. 3% powierzchni terytorialnej jednostki. W jego zasięgu znajduje się ok. 0,8% gruntów w zarządzie Nadleśnictwa.

3.6. SIEDLISKA PRZYRODNICZE

Dla siedlisk przyrodniczych mających znaczenie dla Wspólnoty zgodnie z określoną procedurą ustalane są priorytetowe działania dla zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, typu siedliska przyrodniczego. W specjalnych obszarach ochrony siedlisk w Planach Zadań Ochronnych wyznaczane są odpowiednie działania w celu uniknięcia pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków.

Na terenie Nadleśnictwa Człopa w 2023 r. przeprowadzona została weryfikacja siedlisk przyrodniczych, zrealizowana przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Szczecinku. W wyniku przeprowadzonych prac wyróżniono 8 nieleśnych typów siedlisk przyrodniczych na powierzchni 143,80 ha i 8 leśnych typów siedlisk przyrodniczych na powierzchni 371,21 ha.

Tabela poniżej przedstawia ostateczny udział powierzchniowy poszczególnych siedlisk przyrodniczych na gruntach Nadleśnictwa Człopa.

Tabela 13. Wykaz siedlisk przyrodniczych na gruntach Nadleśnictwa Człopa.

Kod i nazwa siedliska	Liczba płątów	Pow. [ha]	Stan siedliska /pow. [ha]		
			A	B	C
1	2	3	4	5	6
Siedliska nieleśne					
3150- Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	1	2,94		2,94	
3160- Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	3	9,95	8,74	0,33	0,88
*6120- Ciepłolubne Śródlądowe murawy napiaskowe	4	0,87		0,87	
6410- Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	1	1,26			1,26
6510- Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże	27	46,57		43,45	3,12
*7110- Torfowiska wysokie z roślinnością torfowórczą (żywe)	3	3,10		0,82	2,28
7140- Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea nigrae</i>)	15	17,68		3,95	13,73
7230- Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	14	61,43		0,58	60,85
Razem siedliska nieleśne	68	143,80	8,74	52,94	82,12
Siedliska leśne					
9110- Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	34	108,88		106,24	2,64
9130 - Żyzne buczyny (<i>Galio odorati-Fagenion</i>)	4	18,89	4,98	13,91	
9170- Grąd środkowoeuropejski (<i>Galio-Carpinetum</i>)	29	48,86	1,09	10,10	37,67
9190- Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	17	34,13		11,02	23,11
*91D0- Brzezina bagienna (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i>), sosnowy bór bagienny (<i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i>)	37	58,01	1,89	37,50	18,62
*91E0- Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albobfragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	101	100,60	16,64	33,86	50,10
91T0- Sosnowy bór chrobotkowy	2	1,90		1,90	

Kod i nazwa siedliska	Liczba płątów	Pow. [ha]	Stan siedliska /pow. [ha]		
			A	B	C
1	2	3	4	5	6
Razem siedliska leśne	224	371,27	24,60	214,53	132,14
Ogółem	292	515,07	33,34	267,47	214,26

kody stanu siedliska przyjęto zgodnie z wzorcem: FV - A, U1 - B, U2 - C

* siedlisko o znaczeniu priorytetowym

3150 - Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaeion, Potamion*

Siedlisko 3150 obejmuje bardzo szeroki zakres różnorodnych zbiorników wodnych- Naturalnych jezior i stałych niewielkich zbiorników wodnych oraz odciętych fragmentów koryt rzecznych z wolno pływającymi w toni wodnej makrofitami (*Potamion* i częściowo *Nymphaeion*), makrofitami zakorzenionymi w dnie oraz o liściach pływających (część *Nymphaeion*), a także prymitywnymi skupieniami drobnych roślin pływających po powierzchni wody (*Lemnetea*).

Na terenie Nadleśnictwa Człopa siedlisko 3150 zinwentaryzowano tylko w jednym pododdziale opisanym jako jezioro na powierzchni 2,94 ha, w Leśnictwie Mielęcín. Zbiornik zasilany jest pośrednio wodami rzeki Cieszynki.

3160 - Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne

Jeziora dystroficzne są zazwyczaj niewielkimi zbiornikami wodnymi i charakteryzują się małą zasobnością w substancje pokarmowe oraz dużą zawartością kwasów humusowych w wodzie. Ich duża ilość powoduje, że woda ma zabarwienie od żółto-brązowego do brązowego, a jej odczyn mieści się w zakresie pH 3,0 - 6,5 (7,0). Głównym źródłem kwasów humusowych są wody torfowiskowe dopływające z pła mszarnego torfowisk.

Na terenie Nadleśnictwa Człopa za siedlisko 3160 uznano Jezioro Dziewicze (pow. 8,74 ha) w Leśnictwie Zamkowy Las ze stopniem zachowania FV - A. Jest to jednocześnie największy płąt tego siedliska na gruntach Nadleśnictwa. Poza Jeziorem Dziewiczym jako siedlisko 3160 zakwalifikowano jeszcze dwa nieduże zbiorniki wodne - jeden przy południowoschodniej granicy Leśnictwa Borowik, w centralnej części pododdziału opisanego jako bagno (pow.0,33 ha - stan zachowania B), drugi we wschodnim krańcu leśnictwa Mielęcín (pow.0,88 ha - stan zachowania C,) na południe od jeziora Duże Wutkaule.

***6120 - Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe**

Śródlądowe murawy napiaskowe - ciepłolubne zbiorowiska trawiaste, są podobne do muraw kserotermicznych i stepów piaszkowych, których występowanie uwarunkowane jest warunkami klimatycznymi, edaficznymi i antropogenicznymi. Mają zazwyczaj postać niskich, luźnych i barwnych zbiorowisk trawiastych z budową kępową i bogatym składem gatunkowym, często z udziałem taksonów rzadkich lub zagrożonych w skali Polski.

Na terenie Nadleśnictwa Człopa siedlisko wyznaczono tylko w części jednego wydzielnia, w postaci czterech płątów o łącznej powierzchni 0,87 ha w granicach rezerwatu przyrody "Stary Załom", gdzie występuje rzadki w skali kraju gatunek charakterystycznym dla muraw nakredowych - turzyca ptasie łapki *Carex ornithopoda*.

6410 - Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe

Siedlisko to ma charakter półnaturalny, rozwinęło się wtórnie w miejscach wyciętych przez człowieka lasów. Jego powstanie i utrzymanie się jest związane ze specyficznym typem gospodarki - późne koszenie (nawet pod koniec sierpnia i na początku września) raz do roku lub rzadziej. Jeżeli wyłączy się takie łąki z użytkowania kośnego, przekształcają się w drodze naturalnej sukcesji w ziołorośla, zarośla lub lasy. W miejscach wtórnie zabagnionych mogą ulec przekształceniu w szuwały turzycowe.

Siedlisko 6410 wykazano na terenie Nadleśnictwa Człopa tylko w jednym miejscu, na powierzchni 1,26 ha, w granicach rezerwatu przyrody „Stary Załom”, w tym samym pododdziale, co siedlisko 6120. Rezerwat przyrody ma obowiązujący Plan ochrony (szczegółowy opis

rezerwatu w rozdz. 4.2.), w którym zawarte są zapisy dotyczące działań z zakresu ochrony czynnej, w tym cyklicznego wykaszania, mającego na celu zachowanie również siedliska 6410.

6510 - Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże

Ten typ siedliska wykształcił się na potencjalnych siedliskach grądów (*Carpinion*) i najsuchszych postaci łągów (*Ficiario-Ulmetum*) w wyniku pozyskiwania gruntów pod uprawę roślin i hodowlę zwierząt. Charakterystyczna jest dla siedliska duża dynamika oraz ścisły związek z formą i intensywnością gospodarki łąkarskiej. Szybko reaguje na wzrost i spadek wilgotności i żyzności gleby oraz częstotliwości koszenia.

Na terenie Nadleśnictwa Człopa siedlisko 6510 zinwentaryzowano w rozproszonych niewielkich płatach, gdzie największe ich zagęszczenie występuje dookoła jeziora Załom (w tym również na terenie rezerwatu przyrody „Stary Załom”, w pobliżu rzeki Cieszynki oraz w południowym krańcu Leśnictwa Jeleni Róg wzdłuż rzeki Szczuczna na łącznej powierzchni 46,57 ha.

Grunty, na których zostały zinwentaryzowane płaty siedliska przyrodniczego 6510 stanowią przeważnie przedmiot dzierżawy, natomiast niewydzierżawione są utrzymywane przez Nadleśnictwo w dobrej kulturze rolnej w ramach programów pomocowych. Nadleśnictwo czynnie prowadzi działania na rzecz ochrony oraz poprawy stanu siedlisk przyrodniczych. Działania te zapewnione są m.in. przez odpowiednie zapisy w umowach dzierżawy gruntów rolnych, obligujące posiadaczy zależnych do podejmowania niezbędnych czynności, prowadzących do zachowania ich stanu. Jednocześnie wszelkie działania posiadaczy zależnych stanowią co roku przedmiot kontroli wewnętrznych, prowadzonych przez pracowników Nadleśnictwa Człopa.

Zapisy umów oraz realizacja zadań na gruntach nie stanowiących przedmiotu dzierżawy są zgodne z zapisami działań ochronnych ustalonych dla przedmiotów ochrony, zidentyfikowanych w Zarządzeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

***7110 - Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)**

Są to otwarte mszary na skrajnie ubogich w substancje odżywcze i silnie kwaśnych torfach. Zasilane są niemal wyłącznie wodami opadowymi. Często posiadają kształt kopuły, której punkt centralny może wznosić się nawet kilka metrów ponad krawędź mineralną torfowiska. Zazwyczaj posiadają strukturę kępkowo-dolinkową. Charakterystyczny dla siedliska jest wyjątkowo ubogi skład gatunkowy roślin.

Na terenie Nadleśnictwa Człopa siedlisko 7110 wykazano w trzech pododdziałach o łącznej powierzchni 3,10 ha w stanie zachowania B i C.

7140 - Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea nigrae*)

Siedlisko obejmuje torfowiska przejściowe, zasilane wodami oligo- lub mezotroficznymi pochodzącymi częściowo z opadów, częściowo ze spływów powierzchniowych, wód podziemnych lub przepływowych o spowolnionym przepływie. Siedlisko jest stale wysyczone wodą, poziom wód gruntowych jest zbliżony do poziomu gruntu i dosyć stabilny. Charakterystyczne jest tutaj ubóstwo gatunkowe roślinności. Zazwyczaj najlepiej rozwinięta jest warstwa mchów, która tworzy płaski, monogatunkowy mszar.

Torfowiska przejściowe na terenie Nadleśnictwa Człopa zajmują niewielką powierzchnię 17,68 ha w postaci małych płątów, silnie rozproszonych w całym Nadleśnictwie. Żaden płąt nie wykazuje stanu zachowania na poziomie FV.

7230 - Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk

Torfowiska takie (głównie źródłiskowe i przepływowe) zaliczane są do soligenicznych – zasilanych wodami podziemnymi. Powstają w miejscach wysięku tych wód. Siedlisko jest stale wysyczone wodą. Poziom wód gruntowych jest zbliżony do poziomu gruntu. Roślinność jest tutaj mocno urozmaicona pod względem składu gatunkowego, zazwyczaj najlepiej rozwinięta jest warstwa mchów.

Na terenie Nadleśnictwa Człopa największe jednolite płaty siedliska występują w pobliżu rzeki Cieszynki w leśnictwie Mielęcina oraz w leśnictwie Grodzisko otaczając drobne ciekę połączone z rzeką Cieszynką, na łącznej powierzchni 61,43 ha.

9110 - Kwaśne buczyny (*Luzulo pilosae-Fagetum*)

Obejmuje m.in. środkowoeuropejskie lasy bukowe rosnące na ubogich, kwaśnych glebach. W runie brak jest gatunków siedlisk eutroficznych, najwięcej jest gatunków mało wymagających, ogólnoleśnych a nawet borowych.

Kwaśne buczyny zajmują na gruntach Nadleśnictwa Człopa 108,88 ha powierzchni z typem siedliskowym lasu las świeży (największy udział), las mieszany świeży i las wilgotny. Zdecydowana większość płatów siedliska występuje w Leśnictwie Mokrzyca. Przeważająca liczba płatów siedliska znajduje się poza zasięgiem obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

9130 - Żyzne buczyny (*Galio odorati Fagenion*)

Zaliczane tutaj lasy na nizinach mają charakter lasów bukowych. Charakterystyczne w tym siedlisku jest bujne i bogate runo budowane przez gatunki lasowe, w tym gatunki z rodzaju żywiec (*Dentaria*).

W leśnictwie Mokrzyca zlokalizowany jest jedyny, w całym Nadleśnictwie, duży płat żyznej buczyny tworzony przez cztery pododdziały. Siedlisko zajmuje łącznie 18,89 ha na terenie zdominowanym przez las świeży. W całości znajduje się poza zasięgiem obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

9170 - Grąd środkowoeuropejski (*Galio sylvatici-Carpinetum*)

Budowany przez wielogatunkowe lasy liściaste, w których mogą się znaleźć niemal wszystkie występujące na danym terenie gatunki drzew liściastych. Znacząca jest jednak obecność grabu i dębu.

Siedlisko 9170 zajmuje 48,86 ha gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Człopa, w niewielkich płatach, silnie rozproszonych po całym Nadleśnictwie.

9190 - Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori-petraeae*)

Ten typ siedliska przyrodniczego obejmuje ubogie lasy dębowe z acydofilnym runem. Drzewostan zwykle budowany jest przez dęby bezszypułkowy lub szypułkowy (w wilgotniejszych postaciach) z sosną zwyczajną, brzozą brodawkowatą w roli domieszki.

Na terenie Nadleśnictwa Człopa kwaśne dąbrowy z łączną powierzchnią 34,13 ha występują w małych rozproszonych płatach w centralnej części jednostki, przede wszystkim wzdłuż wschodniej granicy leśnictwa Dżicza oraz w północnej części leśnictwa Raczki.

***91D0 - (1- Brzezina bagienna *Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis*, 2- Sosnowy bór bagienny *Vaccinio uliginosi-Pinetum*)**

Oba podtypy siedlisk przyrodniczych zajmują łącznie 58,01 ha na gruntach Nadleśnictwa Człopa, z czego 54,73 ha znajduje się w granicach obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

Siedlisko 91D0 - 1 wykształca się na płytkich, mezotroficznych, kwaśnych torfach przejściowych w bezodpływowych nieckach gliniasto-piaszczystej moreny dennej. Zajmuje całą strefę obniżenia lub strefę obrzeży torfowisk wysokich.

Brzezina bagienna na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa to nieduże płaty siedliska na łącznej powierzchni 42,65 ha, których największe zagęszczenie zlokalizowane jest w południowej części leśnictwa Przelewice, w sąsiedztwie siedliska 7140, na obszarze bogatym w drobne ciek wodne. Największą powierzchnię zajmują fragmenty siedliska, których stan zachowania określono na poziomie B - 28,17 ha, poziom C stanowi 12,59 ha a A zaledwie 1,89 ha.

Siedlisko *91D0 - 2 Rozwija się najczęściej na obszarach wododziałowych, na pokładzie oligotroficznego, silnie kwaśnego torfu wysokiego o miąższości nawet do kilku metrów, zasilanego przede wszystkim przez wody opadowe i częściowo tylko przez wody gruntowe.

Na terenie Nadleśnictwa występuje w bardzo małych płatach siedliskowych na łącznej powierzchni 15,05 ha. Stan B określono na powierzchni 9,33 ha, stan C na 5,72 ha. Nie występuje w Nadleśnictwie Człopa siedlisko 91D0 - 2 w stanie A. W największym zagęszczeniu występuje w leśnictwie Przelewice w sąsiedztwie brzeziny bagiennej.

***91E0 - Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe**

Obejmuje nadrzeczne lasy olszowe, jesionowe, wierzby białej i kruchej oraz topoli białej i czarnej. Wykształca się na glebach zalewanych wodami rzecznyymi, z wysokim poziomem wód gruntowych.

Na łączną powierzchnię 100,60 ha gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Człopa składają się rozproszone wzdłuż rzek Cieszynki, Słopiczy i pomniejszych cieków płaty siedliska. 97,16 ha siedlisk 91E0 znajduje się w granicach obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046. Ponadto wyróżniono jeszcze 91E0-4 - Olszowe lasy na źródliskach na powierzchni 12,05 ha, gdzie stan zachowania A zajmuje 5,68 ha, B występuje na 2,96 ha a C na 3,41 ha.

91T0 - Sosnowy bór chrobotkowy

Ze wszystkich borów sosnowych bory chrobotkowe zajmują najuboższe i najczęściej najsuchsze siedliska. Ubogie gleby i częste susze wpływają na niską bonitację drzewostanu. Zazwyczaj uważa się je za stadium sukcesji roślinności na wydmach śródlądowych. Mogą być jej końcowym etapem na najsuchszych siedliskach lub przejściowym etapem w kierunku borów świeżych. Mogą też być stadium sukcesji na ubogich gruntach porolnych, które poddano zalesieniu głównie sosną.

Sosnowy bór chrobotkowy z łączną powierzchnią 1,90 ha na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa tworzą dwa oddalone mocno od siebie, w leśnictwach Przelewice i Zielony Stok, nieduże płaty siedliska. Ich stan zachowania określono jako B.

3.7. SIEDLISKOWE TYPY LASU

Typy siedliskowe lasu w Nadleśnictwie Człopa przypisano na podstawie operatu glebowo-siedliskowego wykonanego przez BULiGL Oddział w Poznań, z 2001 r oraz aneksu do powyższego opracowania z 2003 i 2004 r. Ich rozkład przestrzenny przedstawia poniższa grafika.

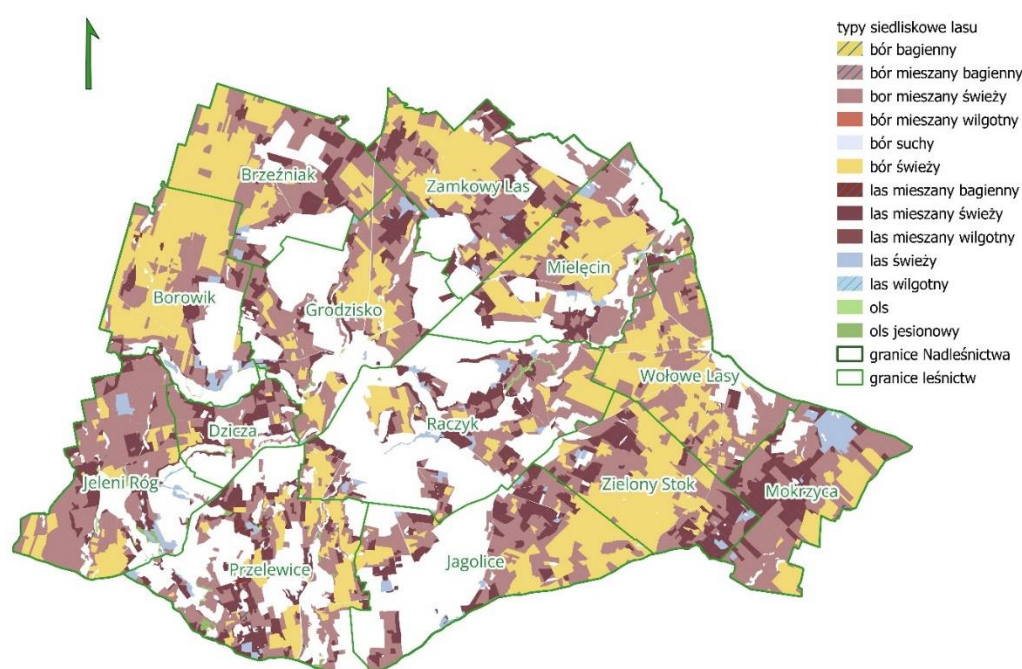

Fig. 23 Rozmieszczenie typów siedliskowych lasu na terenie Nadleśnictwa Człopa

W strukturze typów siedliskowych lasu na terenie Nadleśnictwa Człopa widoczna jest zdecydowana przewaga siedlisk borowych na łącznej powierzchni 14107,70 ha (78,47%), z dominującym udziałem boru mieszanego świeżego 8006,38 ha (44,52%) i boru świeżego 6071,07 ha (33,78%). Siedliska lasowe, wśród których dominuje las mieszany świeży, występują łącznie na 20,87% powierzchni Nadleśnictwa. Powierzchnię poszczególnych typów siedliskowych lasu przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 14. Udział typów siedliskowych lasu w Nadleśnictwie Człopa.

TSL	Nadleśnictwo Człopa	
	Pow. [ha]* / Udział [%]	
1	2	3
Bór suchy (Bs)	1.82	0.01
Bór świeży (Bśw)	6 071.07	33.78
Bór bagienny (Bb)	6.03	0.03
Bór mieszany świeży (BMśw)	8 001.82	44.52
Bór mieszany wilgotny (BMw)	8.33	0.05
Bór mieszany bagienny (BMb)	14.07	0.08
Las mieszany świeży (LMśw)	3 145.92	17.50
Las mieszany wilgotny (LMw)	23.86	0.13
Las mieszany bagienny (LMb)	34.93	0.19
Las świeży (Lśw)	537.03	2.99
Las wilgotny (Lw)	11.41	0.06
Ols (Ol)	29.16	0.16
Ols jesionowy (OlJ)	89.55	0.50
Razem	17 975.00	100

* dotyczy powierzchni leśnej zalesionej i niezalesionej

Pod względem wilgotnościowym na terenie Nadleśnictwa Człopa dominują siedliska świeże - 98,78% powierzchni leśnej. Dokładnie 0,50% powierzchni leśnej zajmują siedliska zalewowe. Siedliska bagiennie zajmują 0,47%. Siedliska wilgotne zajmują 0,24%. Najmniejszą powierzchnię zajmują siedliska suche - 0,01%.

Biorąc pod uwagę grupy troficzne siedlisk, na terenie Nadleśnictwa Człopa przeważają siedliska borów mieszanych, które stanowią 44,64% powierzchni leśnej Nadleśnictwa. Siedliska borów stanowią 33,82% powierzchni. Lasy mieszane tworzą 17,83% powierzchni typów

siedliskowych lasu. Siedliska lasowe występują na 3,05% powierzchni Nadleśnictwa Człopa. Siedliska olsów i olsów jesionowych stanowią 0,66% powierzchni Nadleśnictwa.

3.8. DRZEWOSTANY

3.8.1. Bogactwo gatunkowe

Na terenie Nadleśnictwa Człopa dominują drzewostany jednogatunkowe, które zajmują 37,60% powierzchni leśnej (6 670,47 ha). Drzewostany dwugatunkowe stanowią 33,70% oraz występują na powierzchni 5977,83 ha. Drzewostany trzygatunkowe stanowią 17,90% oraz występują na powierzchni 3182,10 ha. Drzewostany cztero- i więcej gatunkowe stanowią 10,70% i zostały opisane na łącznej powierzchni 1895,85 ha.

Tabela 15. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i bogactwa gatunkowego.

Nadleśnictwo	Bogactwo gatunkowe, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
Nadleśnictwo Człopa	jednogatunkowe	633,96	3953,14	2083,37	6670,47	37,6
	dwugatunkowe	3009,54	1710,94	1257,35	5977,83	33,7
	trzygatunkowe	1439,32	1153,35	589,43	3182,10	18,0
	cztero- i więcej gatunkowe	793,76	835,52	264,05	1893,33	10,7
	Ogółem	5876,58	7652,95	4194,20	17723,73	100,0

Największe zróżnicowanie gatunkowe występuje w drzewostanach do 40 lat. Największy udział mają tam drzewostany dwugatunkowe (51,13%) i trzygatunkowe (24,47%).

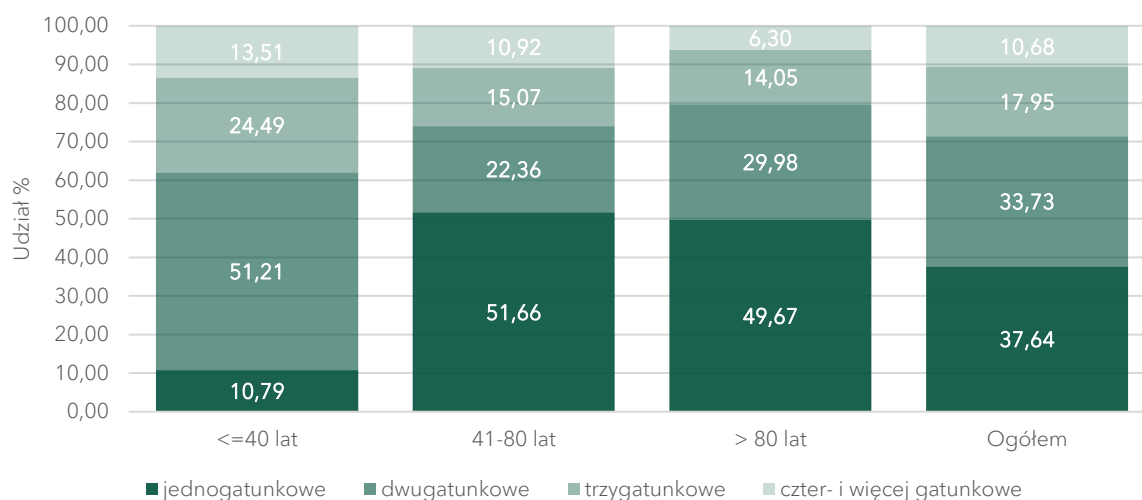

Fig. 24. Bogactwo gatunkowe drzewostanów Nadleśnictwa Człopa

Na uwagę zasługuje fakt, że mimo dominującego udziału siedlisk borowych (bór świeży, bór mieszany świeży) występują na terenie Nadleśnictwa drzewostany o bogatszym składzie trzy- i czterogatunkowym. Szczególnie jest to widoczne właśnie w drzewostanach w wieku do 40 lat. Taki trend wskazuje na korzystne zmiany w sposobie prowadzenia gospodarki leśnej, w tym odnowień, gdzie odchodzi się od monokultur gatunkowych na rzecz bardziej zróżnicowanych i jednocześnie bardziej stabilnych drzewostanów.

3.8.2. Budowa pionowa

Drzewostany Nadleśnictwa Człopa wykazują niewielkie zróżnicowanie pod względem budowy pionowej. Widoczna jest wyraźna dominacja drzewostanów jednopiętrowych, które zajmują 92,80%. Drzewostany w klasie odnowienia (KO) oraz w klasie do odnowienia (KDO) wykazują niewielki udział powierzchniowy (6,48%). Drzewostany dwupiętrowe na terenie Nadleśnictwa występują sporadycznie (0,72%). Drzewostany wielopiętrowe oraz te o budowie przerębowej nie występują.

Tabela 16. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i struktury.

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
Nadleśnictwo Człopa	jednopiętrowe	5876,58	7343,71	3227,97	16448,26	92,80
	dwupiętrowe	0,00	50,93	75,83	126,76	0,72
	wielopiętrowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	o budowie przerębowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	w KO i KDO	0,00	258,31	890,40	1148,71	6,48
	Ogółem	5876,58	7652,95	4194,20	17723,73	100,00

3.8.3. Pochodzenie

Drzewostany Nadleśnictwa Człopa pochodzą głównie z odnowienia sztucznego (98,91%).

Tabela 17. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i pochodzenia.

Nadleśnictwo	Struktura drzewostanów, drzewostany	Powierzchnia [ha]/ miąższość [m3]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
Nadleśnictwo Człopa	z panującym gat. obcym	0,00	0,57	0,00	0,57	0,00
	plantacje drzew szybkorosnących	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	odroślowe	1,01	56,33	27,45	84,79	0,48
	z samosiewu	28,51	56,00	23,26	107,77	0,61
	z sadzenia	5847,06	7540,62	4143,49	17531,17	98,92

3.8.4. Zgodność składu gatunkowego z siedliskiem

Określenie formy aktualnego stanu siedliska oraz form degeneracji lasu ma na celu pełniejszą ocenę stanu drzewostanów Nadleśnictwa. Formy aktualnego stanu siedliska ustala się zgodnie z wytycznymi Instrukcji Urządzania Lasu (cz. II), która wyróżnia następujące grupy siedlisk: w stanie naturalnym, zniekształconym, zdegradowanym i silnie zdegradowanym, z uwzględnieniem grup wiekowych drzewostanów oraz grup żyznościowych siedlisk tj. bory, bory mieszane, lasy mieszane oraz lasy. Stan siedliska leśnego wyraża zgodność lub charakter niezgodności siedliska z jego naturalną postacią w lasach pozostających w stanie ekologicznej równowagi elementów siedliskowych i zbiorowisk roślinnych.

Tabela 18. Zestawienie powierzchni wg grup typów siedliskowych lasu, stanu lasu i grup wiekowych.

Obręb, nadleśnictwo	Grupa siedlisk	Forma stanu siedliska	Powierzchnia [ha]				
			Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
			<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7	8
Nadleśnictwo Człopa	bory	naturalne	2159,28	2066,60	837,51	5063,39	28,57
		zniekształcone	235,92	451,20	166,91	854,03	4,82
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	bory mieszane	naturalne	1444,99	1461,11	1425,11	4331,21	24,44
		zniekształcone	865,25	2079,21	676,82	3621,28	20,43
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	las mieszane	naturalne	269,27	360,44	545,64	1175,35	6,63
		zniekształcone	747,05	931,00	337,51	2015,56	11,37
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	las	naturalne	28,01	72,77	111,09	211,87	1,20
		zniekształcone	118,05	155,55	61,99	335,59	1,89
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	ogółem	naturalne	3910,04	4030,79	2950,97	10891,80	61,45
		zniekształcone	1966,54	3622,16	1243,23	6831,93	38,55
		zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		silnie zdegradowane	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Na terenie Nadleśnictwa Człopa siedliska w stanie naturalnym i zbliżonym do naturalnego zajmują ogółem 10891,80 ha (61,45%). Siedliska zniekształcone (ich znaczna część to drzewostany na gruntach porolnych) występują na 6831,93 ha (38,55%). Nie stwierdzono w Nadleśnictwie występowania siedlisk zdegradowanych i silnie zdegradowanych.

Poniżej przedstawiono stopnie zgodności drzewostanów odniesione do typów siedliskowych lasu:

Tabela 19. Zestawienie powierzchni wg zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem.

Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
		zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym	
		ha	%	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5	6	7	8
BS	SO	1.82	100.00	-	-	-	-
Razem		1.82	100.00	-	-	-	-
BŚW	SO	5906.45	99.92	4.65	0.08	-	-
Razem		5906.45	99.92	4.65	0.08	-	-
BB	SO	0.60	13.33	3.90	86.67	-	-
Razem		0.60	13.33	3.90	86.67	-	-
BMŚW	BK SO	1833.64	75.11	607.11	24.87	0.40	0.02
	DB	-	-	1.11	100.00	-	-
	DB SO	1292.22	67.82	608.75	31.95	4.50	0.24
	SO	3558.26	99.36	18.94	0.53	3.93	0.11
Razem		6688.15	84.31	1235.91	15.58	8.83	0.11
BMW	SO	5.17	100.00	-	-	-	-
	ŚW SO	1.45	53.70	1.25	46.30	-	-
Razem		6.62	84.12	1.25	15.88	-	-
BMB	BRZ SO	0.91	16.40	4.64	83.60	-	-
	SO BRZ	0.59	9.55	5.59	90.45	-	-
Razem		1.50	12.79	10.23	87.21	-	-
LMŚW	BK	322.99	58.09	231.85	41.70	1.18	0.21
	BK BRZ	8.53	100.00	-	-	-	-
	BK MD	1.41	100.00	-	-	-	-
	BK SO	384.13	65.63	201.20	34.37	-	-
	DB	49.47	79.27	12.94	20.73	-	-
	DB BRZ	6.29	100.00	-	-	-	-
	DB MD	21.77	80.96	5.12	19.04	-	-
	DB SO	274.35	63.00	157.78	36.23	3.33	0.76
	JS OL	0.49	100.00	-	-	-	-
	SO BK	67.59	15.12	375.80	84.05	3.74	0.84
	SO BK DB	163.78	27.06	436.64	72.15	4.77	0.79
Razem		1476.40	47.09	1644.39	52.45	14.16	0.45
LMW	BK	1.73	100.00	-	-	-	-
	OL DB	-	-	0.99	100.00	-	-
	SO DB	2.22	11.36	16.79	85.88	0.54	2.76
	ŚW DB	0.48	44.44	-	-	0.60	55.56
Razem		4.43	18.97	17.78	76.15	1.14	4.88
LMB	BRZ SO	3.31	100.00	-	-	-	-
	JS OL	0.25	100.00	-	-	-	-
	OL	17.91	89.46	0.65	3.25	1.46	7.29
	SO BRZ	0.90	9.97	8.13	90.03	-	-
Razem		22.37	68.60	8.78	26.92	1.46	4.48
LŚW	BK	102.01	76.83	28.71	21.62	2.06	1.55
	BK DB	55.95	26.97	126.36	60.91	25.13	12.11
	DB	34.69	85.57	4.07	10.04	1.78	4.39
	DB BK	44.28	33.54	74.41	56.35	13.35	10.11
	DB MD	2.00	100.00	-	-	-	-
	GB DB	4.27	21.20	13.70	68.02	2.17	10.77
Razem		244.31	45.58	247.25	46.12	44.49	8.30
LW	JS DB	-	-	5.18	49.43	5.30	50.57
	OL	0.93	100.00	-	-	-	-
Razem		0.93	8.15	5.18	45.40	5.30	46.45
OL	JS OL	1.30	7.75	15.47	92.25	-	-
	OL	8.70	83.57	1.71	16.43	-	-

Siedliskowy typ lasu	Typ drzewostanu	Drzewostany o składzie gatunkowym					
		zgodnym		częściowo zgodnym		niezgodnym	
		ha	%	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5	6	7	8
Razem		10.00	36.79	17.18	63.21	-	-
OLJ	DB	0.76	100.00	-	-	-	-
	JS OL	2.80	5.00	53.24	95.00	-	-
	OL	11.12	100.00	-	-	-	-
	OL JS	0.85	4.18	17.05	83.78	2.45	12.04
Razem		15.53	17.59	70.29	79.63	2.45	2.78
Ogółem		14379.11	81.13	3266.79	18.43	77.83	0.44

Najwięcej drzewostanów ze zgodnym TD występuje na siedlisku boru mieszanego świeżego (BMśw) - 6688,15 ha co stanowi 46,51 % wszystkich drzewostanów ze zgodnym typem. Największa powierzchnia z niezgodnym typem występuje na siedlisku lasu świeżego (Lśw) - 57,18 % (44,49 ha) wszystkich drzewostanów z niezgodnym typem. Drzewostany z niezgodnym typem nie występują w ogóle na siedliskach boru bagiennego, boru mieszanego bagiennego, boru mieszanego wilgotnego, boru suchego i boru świeżego.

Drzewostany zgodne z przyjętymi typami drzewostanów stanowią 81,13% powierzchni wszystkich gruntów leśnych zalesionych.

3.8.5. Drzewostany ponad 100-letnie

Drzewostany ponad 100-letnie to obok siedlisk przyrodniczych Natura 2000, jedne z cenniejszych przyrodniczo fragmentów lasów. Stanowią ostoje różnorodności biologicznej. Starodrzewia, dzięki złożonej strukturze oraz dużej ilości martwego drewna (zarówno stojącego, jak i leżącego), stanowią schronienie i warunki przetrwania dla szeregu wyspecjalizowanych gatunków flory i fauny.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa drzewostany ponad 100-letnie wyróżniono w 599 pododdziałach na łącznej powierzchni 1727,58 ha, co stanowi 9,62 % powierzchni drzewostanów Nadleśnictwa.

Tabela 20. Zestawienie powierzchni drzewostanów ponad 100-letnich w Nadleśnictwie Człopa.

Leśnictwo	Powierzchnia drzewostanów ponad 100 letnich	Procent w skali leśnictwa
	[ha]	[%]
1	2	3
Borowik	72,54	5,00
Brzeźniak	84,91	5,49
Dzicza	76,77	16,69
Grodzisko	143,80	10,51
Jeleni Róg	342,12	22,12
Zamkowy Las	123,83	8,12
Jałolice	50,99	3,41
Mielęcín	173,29	12,09
Mokrzyca	237,64	17,34
Przelewice	110,15	7,67
Raczyk	158,00	11,15
Wołowe Lasy	70,54	4,82
Zielony Stok	83,00	5,68
Razem	1729,58	100,00

Wśród leśnictw najwyższy odsetek drzewostanów ponad stuletnich wykazuje leśnictwo Jeleni Róg - 22,12 %. Wysoki odsetek dotyczy również leśnictwa Mokrzyca - 17,34 %. Najmniej lasów ponad stuletnich wykazano na terenie leśnictwa Jałolice - 3,41 %.

Biorąc pod uwagę gatunek panujący to rozkład drzewostanów ponad 100 letnich wygląda następująco:

- Sosna 1637,60 ha - 94,79 %
- Buk 43,19 ha - 2,50 %
- Dąb szypułkowy 21,91 ha - 1,27 %

- Olsza 12,59 ha - 0,73 %
- Dąb bezszypułkowy 6,81 ha - 0,39 %
- Świerk 2,83 ha - 0,16 %
- Lipa 1,04 ha - 0,06 %
- Dąb czerwony 1,00 ha - 0,06%
- Brzoza 0,61 ha - 0,04 %

Tabela 21. Udział drzewostanów ponad 100-letnich w typach siedliskowych lasu

TSL	Drzewostany ponad 100 letnie	Ogólna powierzchnia drzewostanów	Udział
	Powierzchnia [ha]		[%]
1	2	3	4
BŚW	279,67	6071,07	4,61
BMŚW	916,97	8001,82	11,46
BMW	1,25	8,33	15,01
LMŚW	415,99	3145,92	13,22
LMW	1,55	23,86	6,50
LMB	3,96	34,93	11,34
LŚW	100,02	537,03	18,62
LW	1,00	11,41	8,76
OL	2,29	29,16	7,85
OLJ	4,88	89,55	5,45
Razem	1727,58	17953,08	100

Największy udział drzewostanów ponad stuletnich występuje na boru mieszanego świeżego - 916,97 ha (jest to 11,46 % całkowitej powierzchni tego TSL). Największy odsetek drzewostanów ponad stuletnich w ogólnej powierzchni zajmowanej przez dany typ siedliskowy lasu występuje w przypadku lasu świeżego - 18,62 %.

3.8.6. Gatunki obce

Gatunki obce pojawiają się w lasach poprzez świadome wprowadzenia sztucznych upraw lub też samoistne przenikanie do drzewostanów gatunków drzew i krzewów obcego pochodzenia.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa stwierdzono występowanie w drzewostanach następujących gatunków obcego pochodzenia:

- Dąb czerwony *Quercus rubra*
- Robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*
- Daglezja zielona *Pseudotsuga menziesii*
- Pojedynczo, miejscowo: kasztanowiec biały *Aesculus hippocastanum*, czeremcha amerykańska *Prunus serotina*, klon jesionolistny *Acer saccharinum*, orzesznik pięciolistkowy *Carya ovata*, żywotnik olbrzymi *Thuja picata*, sosna banksa *Pinus banksiana* i wejmutka *Pinus strobus*, kasztan jadalny *Castanea sativa* (odnawia się naturalnie w Leśnictwie Grodzisko), jodła jednobarwna *Abies concolor*, brzoza żółta *Betula alleghaniensis*

Poniższe zestawienie przedstawia powierzchniowy udział tych gatunków w drzewostanach Nadleśnictwa.

Tabela 22. Zestawienie powierzchni wg gatunków rzeczywistych - gatunki obce.

Gatunek	Powierzchnia (ha) wg gatunków rzeczywistych	%*
1	2	3
Robinia akacjowa	6,39	0,04
Dąb czerwony	28,96	0,16
Daglezja zielona	5,77	0,04
RAZEM	41,12	-

* procenty odnoszą się do ogólnej powierzchni gruntów leśnych Nadleśnictwa

Ze wszystkich gatunków obcych największą powierzchnię zajmuje dąb czerwony - 28,96 ha. Pozostałe gatunki występują na stosunkowo niewielkich powierzchniach.

Ponadto w warstwie podszytu stwierdzono m.in. występowanie czeremchy późnej *Prunus serotina*, śnieguliczki białej *Symphoricarpos albus*, róży fałdzistolistej *Rosa rugosa*.

Problematyka neofityzacji i gatunków inwazyjnych została szerzej opisana w rozdziale 6.3.2. Neofityzacja.

3.9. MARTWE DREWNO W EKOSYSTEMACH LEŚNYCH

W ramach prac urzędniowych na terenie Nadleśnictwa Człopa wykonano dodatkowe pomiary drewna martwego na wybranych powierzchniach próbnych, tj. na co dziesiątej powierzchni próbnej zakładanej do celów inwentaryzacji miąższości metodą reprezentacyjną w każdej warstwie gatunkowo-wiekowej, zgodnie z wytycznymi zawartymi w § 62 IUL.

W drzewostanach zainwentaryzowano 165 763,68 m³ martwego drewna, z czego 43,73% zainwentaryzowanego martwego drewna (72 479,97 m³) stanowi drewno martwe drzew stojących i złomów, a 56,27% zainwentaryzowanego martwego drewna (93 278,71 m³) - martwe drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych. W lasach Nadleśnictwa Człopa przypada 10,95 m³/ha martwego drewna. W porównaniu z ubiegłym okresem dziesięcioletnim wielkość ta wzrosła trzykrotnie, co świadczy o właściwym kierunku gospodarowania pod względem działań korzystnych dla wzrostu bioróżnorodności.

Tabela 23 Zestawienie miąższości drewna martwego w Nadleśnictwie Człopa.

TSL	Powierzchnia [ha]	Miąższość drewna martwego					
		Drewno martwych drzew stojących i złomów		Drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych		Razem	
		m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³
1	2	3	4	5	6	7	8
BS	1,82	10,46	19,04	6,32	11,50	16,78	30,54
BB	4,50	0,56	2,53	0,32	1,45	0,88	3,98
BŚW	4882,22	4,51	22015,62	6,00	29286,64	10,51	51302,26
BMŚW	6887,35	4,77	32844,19	6,24	42960,61	11,01	75804,80
BMW	7,87	2,51	19,77	2,98	23,46	5,49	43,22
BMB	11,73	6,81	79,93	6,29	73,73	13,10	153,67
LMŚW	2703,30	5,00	13518,30	6,07	16398,75	11,07	29917,04
LMW	20,77	4,66	96,72	7,27	151,01	11,93	247,73
LMB	32,61	4,27	139,13	8,98	292,98	13,25	432,11
LŚW	465,12	6,68	3109,23	6,35	2953,32	13,03	6062,56
LW	11,41	4,79	54,68	6,49	74,06	11,28	128,74
OL	27,18	4,60	125,14	8,88	241,34	13,48	366,48
OLJ	87,86	5,19	455,68	9,27	814,85	14,46	1270,54
Ogółem nadleśnictwo	15143,74	4,79	72479,97	6,16	93283,71	10,95	165763,68

Dodatkowe prace pomiaru drewna martwego w drzewostanach Nadleśnictwa Człopa polegały na szacunkowym określeniu ilości drewna martwego (leżącego i stojącego) w tzw. kępach ekologicznych na powierzchniach upraw i młodników I klasy wieku.

Dodatkowym pomiarem martwego drewna objęto 490 pododdziałów o łącznej powierzchni 1492,33 ha. W wyniku pomiarów oszacowano ilość martwego drewna na poziomie 1714,00 m³ ogółem. Jest to 0,87 m³/ha.

4. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Ochrona najcenniejszych fragmentów przyrody została uregulowana ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2023 r., poz. 1336 ze zm.) w której zawarte są szczegółowe zapisy określające formy ochrony przyrody. Z wymienionych w ustawie form ochrony w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa znajdują się:

Tabela 24. Zestawienie zbiorcze form ochrony przyrody w zasięgu terytorialnym i zarządzie Nadleśnictwa Człopa.

Rodzaj obiektu	Liczba	Ogółem w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa	Ogółem w zarządzie Nadleśnictwa	Udział pow. [%]*
		Powierzchnia [ha]		
1	2	3	4	5
Rezerwy przyrody	2	39,65	38,26	0,20
Obszary Chronionego Krajobrazu	1	17872,35	13632,88	71,02
Obszary Natura 2000, w tym:				
PLB	1	21888,41	14530,78	75,69
PLH	1	7654,27	6095,39	31,76
Pomniki przyrody	11	1,62	1,62	0,02
Użytki ekologiczne	1	16,90	16,90	0,09
Chronione gatunki grzybów	5	-	-	-
Chronione gatunki roślin	65	-	-	-
Chronione gatunki zwierząt	138	-	-	-
Strefy ochrony, w tym:				
Strefy ochrony całorocznej	5	63,30	63,30	0,19
Strefy ochrony okresowej	4	158,67	158,67	0,82

* dotyczy udziału procentowego w stosunku do ogólnej powierzchni w zarządzie Nadleśnictwa Człopa

4.1. DRAWIEŃSKI PARK NARODOWY - OTULINA

Park narodowy zgodnie z ustawą o ochronie przyrody (Dz. U. 2023 poz. 1336 ze zm.) obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1 000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe. Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów.

Wzdłuż zachodniej granicy, Nadleśnictwo Człopa sąsiaduje z Drawieńskim Parkiem Narodowym, utworzonym na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10.04.1990 r. w sprawie utworzenia Drawieńskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1990r. nr 26, poz. 151 z póź. zm.). Zgodnie z w/w Rozporządzeniem, w granicach Parku znalazły się m.in. grunty będące w zarządzie LP, w tym również te oznaczone w ówczesnym Planie urządzania gospodarstwa leśnego Nadleśnictwa Człopa, obrębu Człopa (o łącznej powierzchni 1 790,83 ha).

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 1996 r. w sprawie Drawieńskiego Parku Narodowego (Dz.U. z 1996 r. nr 4 poz. 28), wprowadzono zmiany w powierzchni Parku oraz utworzono jego otulinę. W 1996 r. Nadleśnictwo Człopa przekazało na rzecz Drawieńskiego Parku Narodowego kolejne 384 ha.

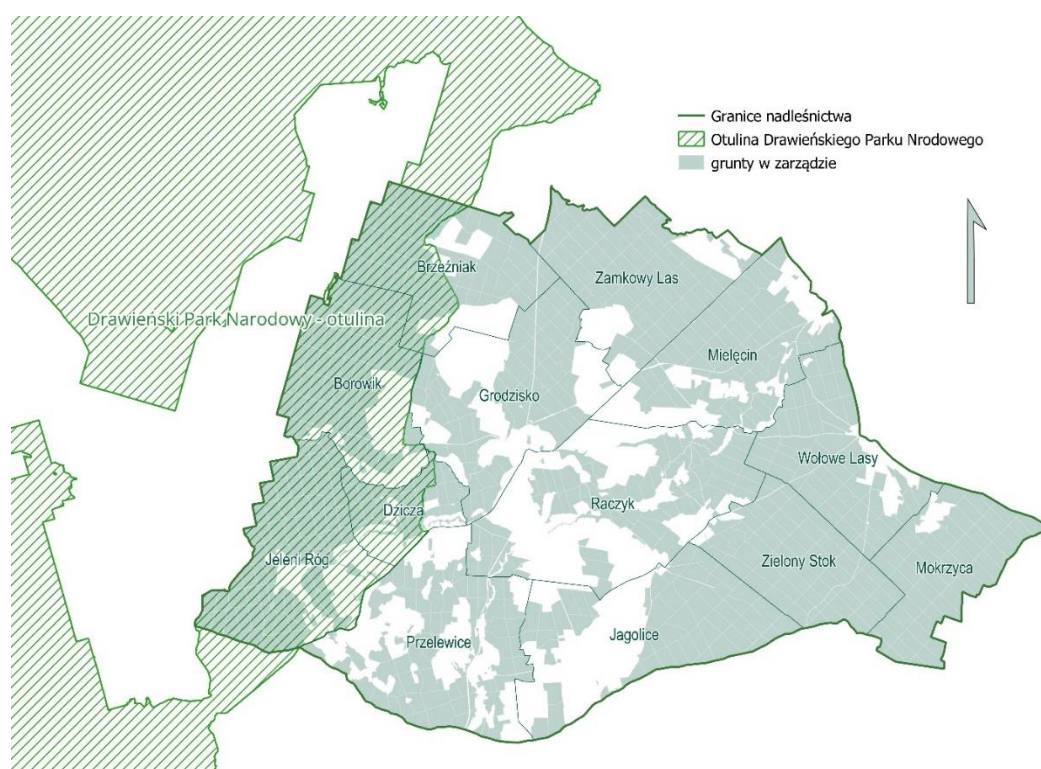

Fig. 25. Lokalizacja otuliny Drawieńskiego Parku Narodowego w granicach Nadleśnictwa Człopa.

W granicach Nadleśnictwa Człopa, otulina Parku obejmuje tereny leśnictw: Brzeźniak, Borowik, Dzicza, Jeleni Róg. Powierzchnia otuliny Drawieńskiego Parku Narodowego na gruntach Nadleśnictwa Człopa wynosi 4464,04 ha. Poniżej zestawienie pododdziałów wchodzących w skład otuliny PN z podziałem na leśnictwa.

Tabela 25. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład otuliny Drawieńskiego PN.

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Pow.
		[ha]
1	2	3
Borowik	Oddz. 72-78; Oddz. 98-105; Oddz. 108-117; Oddz. 122-135; Oddz. 179-187; Oddz. 220-226	1462,09
	Liniowe	43,23
Brzeźniak	6 b-c; 7 a-f; Oddz. 8-12; 15 c-f, j-k; Oddz. 16-20; 33 m; Oddz. 34-47; 60 d, g-h, j-m; 61 b-k; Oddz. 62-71; 95 a-f; Oddz. 96-97	908,14
	Liniowe	28,27
Dzicza	Oddz. 235; Oddz. 245-251; 267 a-b, d; Oddz. 268-272; 286 d-g; Oddz. 287-290	347,21
	Liniowe	12,02
Grodzisko	219 l	0,33
Jeleni róg	Oddz. 227-234; Oddz. 236-241; Oddz. 252-258; Oddz. 273-280; Oddz. 291-332	161,33
	Liniowe	46,42
Razem Obręb Człopa		4464,04
Razem Nadleśnictwo		4464,04

4.2. REZERWATY PRZYRODY

Rezerwaty przyrody - zgodnie z ustawą o ochronie przyrody (Dz. U. 2023 poz. 1336 ze zm.) to „obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystem, ostoja i siedlisko przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.”

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa wyznaczono 2 rezerваты przyrody. W minionym 10-leciu ilość rezerwatów na terenie Nadleśnictwa nie uległa zmianie. Ich szczegółową charakterystykę przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 26. Charakterystyka rezerwatów przyrody w Nadleśnictwie Człopa.

Nazwa	Rok utworzenia akty prawne	Gmina	Pow. [ha]	Rodzaj	Typ i podtyp wg dominującego:		Cel ochrony	Ochrona
					przedmiotu ochrony	typu ekosyst.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Bagno Raczyk	Zarządzenie Nr 37/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 4 maja 2011 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody "Bagno Raczyk"	Człopa	34,23 32,84*	krajobrazowy	biocenotyczny i fizjocenotyczny biocenoz naturalnych i półnaturalnych	Różnych ekosystemów, mazaiki różnych ekosystemów	Zachowanie kompleksu turzycowisk, trzcinowisk i łożowisk otaczających ujście rzeki Cieszyński Staw, oraz terasy źródłiskowej porośniętej przez dobrze zachowane olsy źródłiskowe, jak również ochrona miejsc gniazdowania żerowania kilkudziesięciu gatunków ptaków, głównie wodno-błotnych i drapieżnych	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 grudnia 2022 r. w sprawie planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Bagno Raczyk"
Stary Załom	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 grudnia 1966 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1967 r. Nr 8, poz. 45)	Człopa	5,42	florystyczny	florystyczny roślin zielnych i krzewinek	Różnych ekosystemów, łąsów i łąk	Zachowanie ekosystemu zróżnicowanej siedliskowo i biocenotycznie murawy ciepłolubnej i łąk zmiennowilgotnych na podłożu węglanowych z bogatymi populacjami gatunków chronionych, zagrożonych i rzadkich	Rozporządzenie Nr 56/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 8 października 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Stary Załom"

*powierzchnia rezerwatu na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa

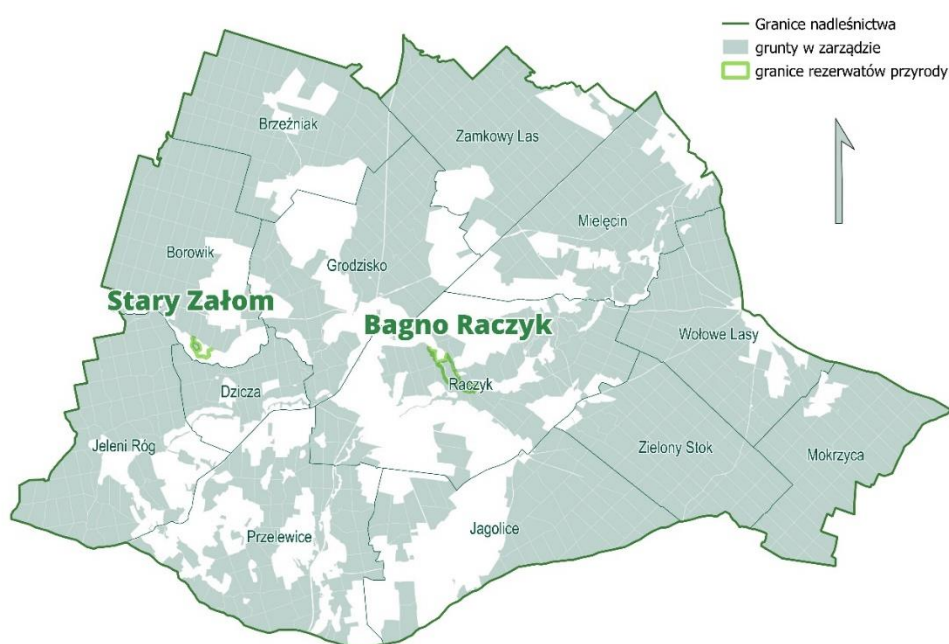

Fig. 26 Lokalizacja rezerwatów przyrody w granicach Nadleśnictwa Człopa.

Rezerwat przyrody „Bagno Raczyk”

Utworzony Zarządzeniem Nr 37/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 4 maja 2011 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody "Bagno Raczyk" (Dz. Urz. z 2011 r. Nr 128, poz. 2329).

Zanim omawiany obszar chroniony stał się rezerwatem, w 1995 r., na mocy Rozporządzenia 3/95 Wojewody Piłskiego z 16.03.1995 r. (Dz.U. z 1995 r. nr 2 poz. 4) utworzono użytek ekologiczny „Bagno Raczyk”, o powierzchni 99,13 ha. Status prawny przedmiotowego użytku ekologicznego zaktualizowano w 2005 r. Rozporządzeniem Nr 17/2005 Woj. Zachodniopomorskiego z 28.07.2005 r. (Dz.U. z 2005 r. nr 65 poz.1400). Powierzchnia obiektu uległa zmniejszeniu do 44,25 ha. Jako cel ochrony wskazano konieczność zachowania cennych ekosystemów, zlokalizowanych na terenach podmokłych, będących miejscem występowania rzadkich i chronionych gatunków roślin oraz zachowania miejsca lęgowego i ostoi ptaków.

W 2007 r. ponownie przedstawiona została dokumentacja projektowa rezerwatu „Bagno Raczyk”. Opracowana przez Klubu Przyrodników. Proponowana przez autorów opracowania powierzchnia rezerwatu wynosiła 30,31 ha, jednak Nadleśnictwo Człopa wystąpiło z propozycją powiększenia zasięgu rezerwatu. Wniosek Nadleśnictwa uznano, zwiększając docelowo powierzchnię projektowanego rezerwatu do 34,38 ha. Tereny te formalnie uznano za rezerwat przyrody w 2011 r. na mocy Zarządzenia Nr 37/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 4 maja 2011 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody „Bagno Raczyk” (Dz.U. z 2011 r. nr 128 poz. 2329).

Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 listopada 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Bagno Raczyk" (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 5146) jest obecnie aktem obowiązującym (ustalającym obecnie obowiązującą powierzchnię obszaru chronionego), do którego wprowadzono zmiany Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 15 lipca 2020 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie rezerwatu przyrody „Bagno Raczyk” (Dz. Urz. z 2020 r. poz. 3411).

Powierzchnia geometryczna gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Człopa zlokalizowanych w zasięgu rezerwatu wynosi 32,84 ha, co stanowi 95,94% całkowitej powierzchni rezerwatu.

Rezerwat obejmuje grunty Leśnictwa Raczyk. Szczegółowy wykaz oddziałów i pododdziałów przedstawia poniższa tabela. Pozostała część rezerwatu o powierzchni, 1,39 ha, poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa to obszar objęty zarządem Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Bydgoszczy. Tabela poniżej przedstawia wykaz wydzieleń Nadleśnictwa Człopa zlokalizowanych w granicach rezerwatu.

Tabela 27. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład rezerwatu przyrody Bagno Raczyk.

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Pow. [ha]
1	2	3
Leśnictwo Raczyk	374 i; 375 f-g; 399 d-f; 400 a-b, i; 409 a-c; 410 a	32,84
Razem Nadleśnictwo		32,84

Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie kompleksu turzycowisk, trzcinowisk i łożowisk otaczających ujście rzeki Cieszynki do jeziora Młyński Staw, oraz terasy źródłiskowej porośniętej przez dobrze zachowane olsy źródłiskowe, jak również ochrona miejsc gniazdowania i żerowania kilkudziesięciu gatunków ptaków, głównie wodno-błotnych i drapieżnych. Ponadto rezerwat znajduje się w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Puszcza nad Drawą” oraz w zasięgu dwóch obszarów Natura 2000:

- Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046
- Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016.

Rezerwat przyrody „Bagno Raczyk” posiada obowiązujący plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 grudnia 2022 r. (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 197). W dokumencie tym nie określono zagrożeń istniejących dla stanu ochrony rezerwatu. Wśród zagrożeń wewnętrznych potencjalnych wymieniono wahania poziomu wód w granicach rezerwatu spowodowane zmianami klimatycznymi. Do zagrożeń potencjalnych zewnętrznych zaliczono zakłócenie reżimu hydrologicznego w wyniku zniszczenia lub likwidacji zastawki piętrzącej Młyńskiego Stawu oraz penetrację rezerwatu powodującą płoszenie zwierząt w okresie lęgowym i związane z tym wydeptywanie roślinności, zaśmiecanie obiektu. Wśród działań ochronnych wymieniono monitoring zmian stosunków wodnych oraz stanu roślinności, monitoring populacji chronionych gatunków zwierząt, kontrole w zakresie prawa, utrzymanie czystości i oznakowanie rezerwatu. Rezerwat w całości objęty jest ochroną ścisłą.

„Dokumentacja przyrodnicza na potrzeby planu ochrony rezerwatu przyrody „Bagno Raczyk” (Świebodzin, 2020) będąca podstawą do opracowania obowiązującego planu ochrony wykazała obecność 28 gatunków grzybów na terenie rezerwatu. Ponadto wykazano 14 gatunków roślin chronionych, 7 gatunków zwierząt chronionych oraz 39 gatunków ptaków (bez potwierdzenia lęgu w granicach rezerwatu).

Zespoły i zbiorowiska roślinne o wysokich walorach przyrodniczych, ukształtowane i kształtowane przez procesy naturalne zajmują największą powierzchnię w granicach rezerwatu. Wyróżniono:

- zbiorowiska szuwarowe *Phragmition* (szuwar właściwy), *Caricetum acutiformis* (zespół roślinności łąkowo-szuwarowej budowany głównie przez turzycę błotną), *Magnocari-cion* (szuwały wielkoturzycowe)
- zbiorowiska zaroślowe i leśne (olsów źródłiskowych *Cardamino - Alnetum glutinosae*, łągów *Fraxino - Alnetum*)
- zarośla wierzbowe *Salicetum pantandro - cinerae*
- zbiorowiska roślin wodnych- pływających i zanurzonych *Potamion*, *Nymphaeion*

W granicach rezerwatu stwierdzono występowanie następujących siedlisk przyrodniczych (wg Weryfikacja siedlisk przyrodniczych na terenie Nadleśnictwa Człopa, BULiGL Oddział w Szczecinku, 2023):

- 6510 Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże

- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe.

Rezerwat przyrody „Stary Załom”

Rezerwat powstał na mocy Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 grudnia 1966 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (M.P. z 1967 r. Nr 8, poz. 45). Aktem obecnie obowiązującym jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 listopada 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody "Stary Załom" (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 5137) ze zmianami wprowadzonymi Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 15 lipca 2020 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie rezerwatu przyrody „Stary Załom” (Dz. Urz. z 2020 r. poz. 3410).

Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Człopa zlokalizowanych w zasięgu rezerwatu wynosi 5,42 ha. Rezerwat obejmuje grunty Leśnictwa Borowik. Szczegółowy wykaz oddziałów i pododdziałów przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład rezerwatu przyrody Stary Załom.

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Pow. [ha]
1	2	3
Leśnictwo Borowik	223 i-k	5,42
Razem Nadleśnictwo		5,42

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ekosystemu zróżnicowanej siedliskowo biocenotycznie murawy ciepłolubnej i łąk zmiennowilgotnych na podłożu węglanowym z bogatymi populacjami gatunków chronionych, zagrożonych i rzadkich. Rezerwat znajduje się w granicach obszaru chronionego krajobrazu „Puszcza nad Drawą” oraz w zasięgu dwóch obszarów Natura 2000:

- Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046
- Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016.

Rezerwat przyrody „Stary Załom” posiada obowiązujący plan ochrony ustanowiony Rozporządzeniem Nr 56/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 8 października 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Stary Załom" (Dz. Urz. z 2007 r. Nr 105, poz. 1804).

Rezerwat „Stary Załom”, pod względem florystycznym, stanowi jeden z najcenniejszych obiektów Pomorza Zachodniego. Jego największą osobliwością florystyczną jest turzyca ptasie łapki *Carex ornithopoda* - gatunek ściśle związany z murawami nakredowymi. Zgodnie z zapisami Planu ochrony rezerwatu (stan na 2004 r.), łączna liczba występującej tu flory wynosiła 245 taksonów. Ponad 31% spośród roślin naczyniowych stanowią gatunki rzadkie w skali regionu. Na terenie rezerwatu stwierdzono 4 gatunki roślin naczyniowych objętych ochroną ścisłą (podejrzon księżycowy *Botrychium simple*, kruszczyk błotny *Epipactis palustris*, nasięźrzał pospolity *Ophioglossum vulgatum*, storczyk kukawka *Orchis militaris*) oraz 13 gatunków pod ochroną częściową (storczyk krwisty *Dactylorhiza incarnate*, storczyk szerokolistny *Dactylorhiza majalis*, kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*, turzyca piaszkowa *Carex arenaria*, kocanki piaskowe *Helichrysum arenarium*, grzybień biały *Nymphaea alba*, wilżyna ciernista *Ononis spinosa*, brodawkowiec czysty *Pseudoscleropodium purum*, mokradłoszka zaostrowana *Calliergonella cuspidata*, fałdownik naostrzony *Rhytidiadelphus squarrosus*, dzióbkwiec bruzdowany *Eurhynchium striatum*, tujowiec *Thuidium philibertii*, *Thuidium abietinum*). Wykaz ten został zaktualizowany pod względem kategorii ochronności na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. 2014 poz. 1409).

We florze rezerwatu wyróżniono dwa gatunki ujęte na Polskiej Czerwonej Liście Roślin: kruszczyk błotny oraz storczyk kukawka. Ponadto, na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie 13 gatunków roślin naczyniowych ujętych na Czerwonych Listach Pomorza Zachodniego i Wielkopolski: przywrotnik pasterski *Alchemilla monticola*, ukwap dwupienny *Antennaria dioica*,

owsica łąkowa *Helictotrichon pratense*, turzyca ptasie łapki *Carex ornithopoda*, chaber austriacki *Centaurea phrygia*, głóg odgiętoszyjkowy *Crataegus curvisepala*, kostrzewa czarniawa *Festuca nigrescens*, okrzyń łąkowy *Laserpitium prutenicum*, krzyżownica gorzkawa *Polygala amara*, głowienka wielkokwiatowa *Prunella grandiflora*, drakiew gołębia *Scabiosa columbaria*, żebrzyca oleśnik *Seseli libanotis*, konietlica łąkowa *Trisetum flavescens*.

Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie 4 typów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie prawnej:

- 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe Molinion,
- 6210 murawy kserotermiczne,
- 6510 Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe.

Dokumentacja sporządzona na potrzeby planu ochrony dla rezerwatu przyrody Stary Załom (stan na 2004 rok) zawierała informacje o tym, iż rezerwat stanowi miejsce bytowania i żerowania wielu cennych gatunków zwierząt. Stwierdzono wtedy możliwość występowania 53 gatunków ssaków, 4 gatunków gadów, 2 gatunków płazów oraz 8 gatunków mięczaków. Ponadto, na terenie rezerwatu wyróżniono 76 gatunków pająków, 11 gatunków ważek, 10 gatunków pluskwiaków, 100 gatunków chrząszczy oraz 48 gatunków motyli. W następnych latach danych tych nie poddawano wnikliwej weryfikacji i aktualizacji terenowej, więc można przyjąć wskazane wtedy gatunki jako potencjalnie mogące występować w omawianym obszarze chronionym.

Jako zagrożenia dla przyrody rezerwatu wskazuje się: sukcesję drzew i krzewów, obniżenie poziomu wód powierzchniowych i gruntowych oraz zmianę przeznaczenia terenów rolniczych sąsiadujących z rezerwatem.

Obowiązujący Plan ochrony określa następujące strefy ochrony w granicach rezerwatu:

- strefa ochrony ścisłej - obejmuje ekosystemy leśne; obszar pozostawiony bez ingerencji, w celu unaturalnienia struktury i składu gatunkowego zbiorowiska;
- strefa ochrony czynnej - obejmuje nieleśne ekosystemy lądowe oraz zarośla szakłakowo-dereniowe na gruntach porolnych; obszar, gdzie przewiduje się prowadzenie działań ochronnych.

W oparciu o zapisy Planu ochrony, w tabeli poniżej zestawiono cykliczne zadania ochronne na terenie rezerwatu, za których realizację odpowiada Nadleśnictwo Człopa.

Tabela 29. Cykliczne zadania ochronne do wykonania (źródło: Zał. Nr 3 do Rozp. Nr 56/2007 Woj. Zachodniopom.).

Lokalizacja	Zadanie ochronne	Sposób i termin wykonania
1	2	3
Biochora I Łąka zmiennowilgotna i trzęślicowa - część oddz. 223j	Koszenie ręczne	Koszenie odtworzonej łąki wykonywać corocznie (lub co najmniej raz na 2 lata) w pierwszej dekadzie września. Powierzchnia do zabiegu 0,73 ha. Pozyskaną biomasę usunąć poza rezerwat.
Biochora II Łąka sucha z trzcinnikiem i turzycą ptasie łapki - część oddz. 223j	Koszenie ręczne na wys. 15 cm	Kosić raz na 2 lata w pierwszej dekadzie września. Pozyskaną biomasę usunąć poza rezerwat. Pozostawić pojedyncze dorodne jałowce o walorach krajobrazowych. Powierzchnia do zabiegu 1,72 ha.
Biochora III Łąka wilgotna - część oddz. 223j	Koszenie maszynowe	W początkowym okresie zadanie wykonywać corocznie, następnie co 2 lata w pierwszej dekadzie września. Pozyskaną biomasę usunąć poza rezerwat. Powierzchnia do zabiegu 0,22 ha.
Biochora IV Murawa ciepłolubna - część oddz. 223j	Koszenie ręczne na wys. 15 cm	Zadanie wykonywać raz na 2-3 lata w pierwszej dekadzie września. Pozyskaną biomasę usunąć poza rezerwat. Powierzchnia do zabiegu 0,36 ha.
Biochora V Zarośla szakłakowo-dereniowe - część oddz. 223j	Wycięcie ręczne krzewów i nalotu drzew łączące z usuwaniem części podziemnych roślin drzewiastych.	Docelowo usunąć 90% zarośli. Pozostałe 10% należy wymieniać w cyklu 5-10 letnim, utrzymać w młodych stadiach sukcesyjnych jako biotop fauny. Zabieg wykonać jednorazowo w okresie spoczynku roślinności (jesień-zima 2007/2008). Jeżeli zaistnieje konieczność - ponowić. Powierzchnia do zabiegu 0,45 ha.
	Koszenie ręczne	Koszenie ukształtowanych zbiorowisk trawiastych raz na 2 lata w pierwszej dekadzie września. Powierzchnia do zabiegu 0,45 ha. Pozyskaną biomasę usunąć poza rezerwat.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lokalizacja 1	Zadanie ochronne 2	Sposób i termin wykonania 3
Biochora VI Las łąkowy z fragmentami olsu i zarośli wierzbowych	Bez ingerencji	Unaturalnienie struktury i składu gatunkowego, biotop fauny, rola mikroklimatyczna i krajobrazowa
Oddz. 223j	Utrzymanie w sprawności istniejącego ogrodzenia.	W przypadku wymiany ogrodzenia pozostawić w rezerwacie jego resztki będące ostoją flory porostowej i związanej z nimi fauny.
Cały rezerwat	Kontrola ekosystemów i populacji najcenniejszych gatunków flory.	Co 5 lat kontrola stanu ekosystemów i chronionych siedlisk (tempa sukcesji). Co 2 lata kontrola populacji turzycy ptasie-łapki, okrzynu łąkowego, kruszczyka błotnego, storczyka kukawki, paproci: podejrzona księżycowego i nasiężrzała pospolitego oraz mchów <i>Campylium calcareum</i> i <i>C. chrysophyllum</i> .

Nadleśnictwo Człopa bierze aktywny i systematyczny udział w realizacji zadań ochrony czynnej rezerwatu. W tabeli poniżej zestawiono prace wykonane w latach 2021-2023 według zadań ochronnych wskazanych w planie ochrony.

Tabela 30. Zadania ochronne zrealizowane w latach 2021-2023 w rezerwacie przyrody „Stary Załom”.

Rok realizacji 1	Wykonane działania ochronne 2
2021	a. koszenie ręczne z usunięciem biomasy poza rezerwat – prace na terenie biochor I, III, V o łącznej powierzchni 1,40 ha, b. koszenie ręczne na wysokości 15 cm z usunięciem biomasy poza rezerwat – prace na terenie biochor II i IV o łącznej powierzchni 1,86 ha, c. ręczne wycięcie krzewów i nalotu drzew wraz z usunięciem części podziemnych roślin drzewiastych – prace na terenie biochory III, d. ręczne wycięcie krzewów i nalotu drzew wraz z usunięciem części podziemnych roślin drzewiastych (docelowo usunięcie 90% zarośli) – prace na terenie biochory V
2022	a. koszenie traw na wysokości 15 cm wraz z usunięciem skoszonej biomasy poza teren rezerwatu – prace na terenie biochor I, II, III, V o łącznej powierzchni 2,39 ha, b. wycięcie krzewów i nalotów drzew wraz z usunięciem wyciętej biomasy poza teren rezerwatu – prace na terenie biochor I, II, III, V o łącznej powierzchni 2,39 ha 29 czerwca 2022 r. odbyła się na terenie rezerwatu lustracja terenowa, dotycząca oceny stanu rezerwatu po wykonanych w roku 2021 zabiegach ochrony czynnej oraz uzgodnienia dalszych planów ochrony czynnej w rezerwacie. Podczas lustracji wykonano zdjęcia fitosocjologiczne oraz spisy florystyczne w obrębie kluczowych typów zbiorowisk występujących w rezerwacie, ponadto opisano zagrożenia oraz stwierdzono występowanie cennych gatunków roślin.
2023	a. wycinka drzew i krzewów w biochorze I głównie z rodzaju olsza i dereń w ilości ok. 5m ³ była przeprowadzona za pomocą mechanicznych pił spalinowych oraz wykaszarek mechanicznych; b. wycinka drzew i krzewów głównie z rodzaju brzoza, sosna, dereń i szalkak w ilości około 15m ³ z usuwaniem części podziemnych roślin drzewiastych w biochorach II, IV, V na powierzchni 2,53 ha. Wycinka została przeprowadzona za pomocą mechanicznych pił spalinowych, natomiast usuwanie części podziemnych przeprowadzono ręcznie; c. uzyskana biomasa została wyniesiona poza teren rezerwatu w miejsce wskazane przez leśniczego leśnictwa Borowik

Fig. 27. Teren rezerwatu przyrody „Stary Załom” po zabiegach ochronnych. (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa)

4.3. OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Wyznaczenie obszaru chronionego krajobrazu następuje w drodze uchwały sejmiku województwa, która określa jego nazwę, położenie, obszar, sprawującego nadzór, ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów oraz zakazy właściwe dla danego obszaru chronionego krajobrazu lub jego części, wybrane spośród zakazów wymienionych w art. 24 ust. 1 (Ustawy o Ochronie Przyrody, Dz.U. 2023 r., poz. 1336 ze zm.), wynikające z potrzeb jego ochrony.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa znajduje się obszar chronionego krajobrazu Puszcza nad Drawą. W minionym 10-leciu udział powierzchniowy w gruntach w zarządzie Nadleśnictwa tej formy ochrony przyrody nie uległ zmianie.

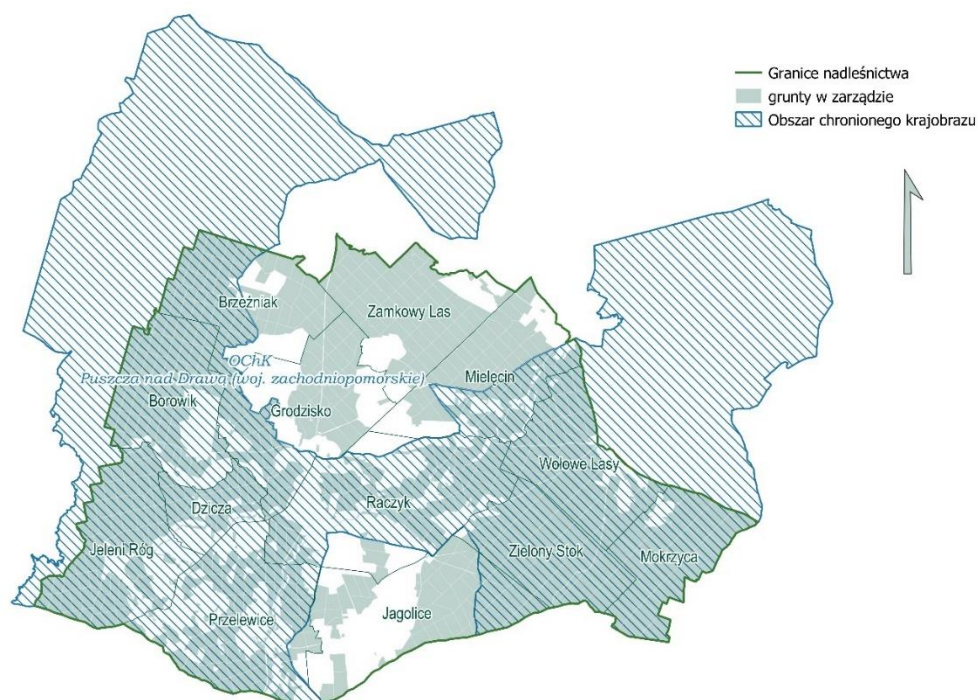

Fig. 28. OChK na gruntach Nadleśnictwa Człopa.

OChK Puszcza nad Drawą

Utworzony na mocy Uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pile z dn. 31.05.1989 r., aktualizowany Rozporządzeniem Nr 5/98 Wojewody Piłskiego z dnia 15 maja 1998 r. w sprawie ustanowienia obszarów chronionego krajobrazu w województwie piłskim (Dz. U. z 1998 r. nr 13 poz. 83 z póź. zm.).

Obszar położony jest na terenie 2 województw: zachodniopomorskiego (fragmenty gmin: Tuczno, Człopa i Wałcz) i wielkopolskiego (fragmenty gmin: Krzyż, Wieleń, Trzcianka) na łącznej powierzchni 62 200 ha. Aktem prawnym aktualnie obowiązującym w zasięgu województwa zachodniopomorskiego jest Obwieszczenie Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091) gdzie wskazano powierzchnie OChK w zasięgu województwa zachodniopomorskiego 33 280 ha. Powierzchnia gruntów w zarządzie Nadleśnictwa Człopa, położonych w zasięgu OChK „Puszcza nad Drawą” wynosi 13 632,88 ha (jest to 71,02 % gruntów w zarządzie Nadleśnictwa).

Ustalenia w zasięgu OChK dotyczące czynnej ochrony obszarów leśnych to m.in.:

- prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej polegającej na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk

Ustalenia w zasięgu OChK dotyczące czynnej ochrony obszarów nieleśnych to m.in.:

- dostosowanie zabiegów agrotechnicznych do wymogów zbiorowisk roślinnych i zasiedlających je gatunków fauny,
- zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości, oczek wodnych oraz sprzyjanie ograniczaniu ich sukcesji.

Tabela 31. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład Obszary chronionego krajobrazu Puszcza nad Drawą.

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Pow.
		[ha]
1	2	3
Borowik	Oddz. 72-78; Oddz. 98-105; Oddz. 108-117; Oddz. 122-135; Oddz. 178-187; Oddz. 220-226	1495.69
	Liniowe	43.41
Brzeźniak	6 b-c; Oddz. 7-12; Oddz. 15-20; 33 m; Oddz. 34-47; 60 d, g-h, j-m; 61 b-k; Oddz. 62-71; 95 i-m; Oddz. 96-97	937.16
	Liniowe	28.75
Dzicza	Oddz. 235; Oddz. 243-251; Oddz. 263-272; Oddz. 284-290	500.06
	Liniowe	16.23
Grodzisko	Oddz. 106-107; Oddz. 118-121; Oddz. 155-158; Oddz. 175-177; Oddz. 216-219; Oddz. 242; Oddz. 259-262; Oddz. 281-283	554.99
	Liniowe	14.44
Jeleni róg	Oddz. 227-234; Oddz. 236-241; Oddz. 252-258; Oddz. 273-280; Oddz. 291-332	1616.33
	Liniowe	46.47
Przelewice	Oddz. 647-663; Oddz. 674-692; 695 a-d; 696 a-n, r-s; 699 f, m-p, s; Oddz. 700-703; Oddz. 706-714; 716 b-l; Oddz. 717-720; Oddz. 723-725	1417.06
	Liniowe	44.98
Raczyk	Oddz. 369-379; Oddz. 389-410; Oddz. 431-444; Oddz. 456-458; Oddz. 639-646; 664 a-c	1417.63
	Liniowe	35.47
Wołowe lasy	Oddz. 415-417; Oddz. 421-426; Oddz. 445-455; Oddz. 463-466; Oddz. 469-472; Oddz. 487-492; Oddz. 509-513; Oddz. 534-539; Oddz. 554-561	1481.91
	Liniowe	40.35
Zielony stok	Oddz. 459; Oddz. 467-468; Oddz. 473-480; 481 a, d, h-j; Oddz. 493-500; Oddz. 514-521; Oddz. 540-547; Oddz. 562-569; Oddz. 580-586; Oddz. 598-602	1473.76
	Liniowe	48.43
Jagolice	501 a, f-p; 502 c, j-l; Oddz. 522-523; 524 a, c-l; 525 b, f-i; 526 i-k, n; Oddz. 548-551; 552 a-c, f-i; Oddz. 570-572	393.96
	Liniowe	12.75
Mielęcín	345 d-f; 356 d-g; Oddz. 357; 365 f-h; 366 f-i; 367 c-i; Oddz. 368; Oddz. 380-388; Oddz. 411-414; Oddz. 418-420; Oddz. 427-430	567.79
	Liniowe	10.51
Mokrzyca	Oddz. 573-579; Oddz. 587-597; Oddz. 603-638	1391.66
	Liniowe	43.09
Razem Obręb Człopa		13632,88
Razem Nadleśnictwo		13632,88

W poprzednim POP powierzchnia OCHK Puszcza nad Drawą wynosiła 13 717,90 ha. Jest to o 83,92 ha więcej niż w aktualizacji na lata 2025-2034. Przyczyną takiej różnicy jest zmiana ogólnej powierzchni leśnej wynikła z wprowadzonych zmian pomiędzy stanem na gruncie a ewidencją, a także z powodu przekazania gruntów leżących w województwie wielkopolskim sąsiadującemu nadleśnictwu.

4.4. OBSZARY NATURA 2000

Przepisy unijne stanowiące podstawę dla tworzenia sieci Natura 2000 wprowadzono do polskiego systemu prawnego Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 2023 r., poz. 1336 ze zm.).

Sieć Natura 2000 jest najmłodszą prawną formą ochrony przyrody w Polsce. Obecnie sieć Natura 2000 na terenie Polski stanowi około 20% powierzchni lądowej. Głównym celem funkcjonowania tej formy ochrony przyrody jest zachowanie gatunków i siedlisk znaczących dla zachowania europejskiego dziedzictwa przyrodniczego.

Podstawę prawną ochrony europejskiej fauny i flory stanowią dwa akty prawne:

- „Dyrektywa Ptasia” uchwalona 2 kwietnia 1979 r.- 79/409/EWG w sprawie ochrony dziko żyjących ptaków. Obecnie obowiązującym aktem jest Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa;

- „Dyrektywa Siedliskowa” uchwalona 21 maja 1992 r.- 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dziko żyjącej fauny i flory.

W zasięgu gruntów Nadleśnictwa Człopa wyznaczono dwa obszary Natura 2000, w tym:

Jeden objęty ochroną w ramach Dyrektywy Siedliskowej – Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk (SOO):

- PLH320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej

Jeden objęty ochroną w ramach Dyrektywy Ptasiej – Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO):

- PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą

4.4.1. Specjalny obszar ochrony siedlisk Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Specjalny obszar ochrony siedlisk Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 powstał na mocy Decyzji Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmującej na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C (2008) 8039 (2009/93/WE).

Obszar znajduje się w zasięgu trzech województw: wielkopolskiego, zachodniopomorskiego i lubuskiego. Obejmuje większą część rozległego kompleksu leśnego na równinie sandrowej, położonej w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. W lasach dominują drzewostany sosnowe, jednak duży jest udział buczyn i dąbrów; niektóre ich płaty mają charakter zbliżony do naturalnego. W miejscach, gdzie teren jest pofałdowany, wzgórza osiągają wysokość do 121 m. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część ostoi, położona pomiędzy korytami rzek: Drawy i Płocicznej, w granicach Drawieńskiego Parku Narodowego. W rzeźbie terenu odznaczają się meandry obu rzek, obramowane wysokimi skarpami. Jeziora są zróżnicowane pod względem trofizmu wód, od dystroficznych przez mezotroficzne do eutroficznych.

W zasięgu Nadleśnictwa Człopa obszar chroniony obejmuje grunty leśnictw Jeleni Róg, Dzicza, Przelewice, centralną część leśnictwa Raczyk, południowowschodnią część leśnictwa Mielęciny, niewielki fragment zachodniej części Leśnictwa Wołowe Lasy oraz małe fragmenty południowych krańców leśnictw Borowik oraz Grodzisko.

Całkowita powierzchnia Uroczysk Puszczy Drawskiej wynosi 74 768,36 ha natomiast powierzchnia gruntów znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Człopa wynosi 6095,39 ha, co stanowi 8,15% powierzchni obszaru.

Obszar PLH320046 posiada obowiązujący Plan Zadań Ochronnych ustanowiony na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 23 listopada 2022 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 (Dz. Urz. Woj. z 2022, poz. 5136).

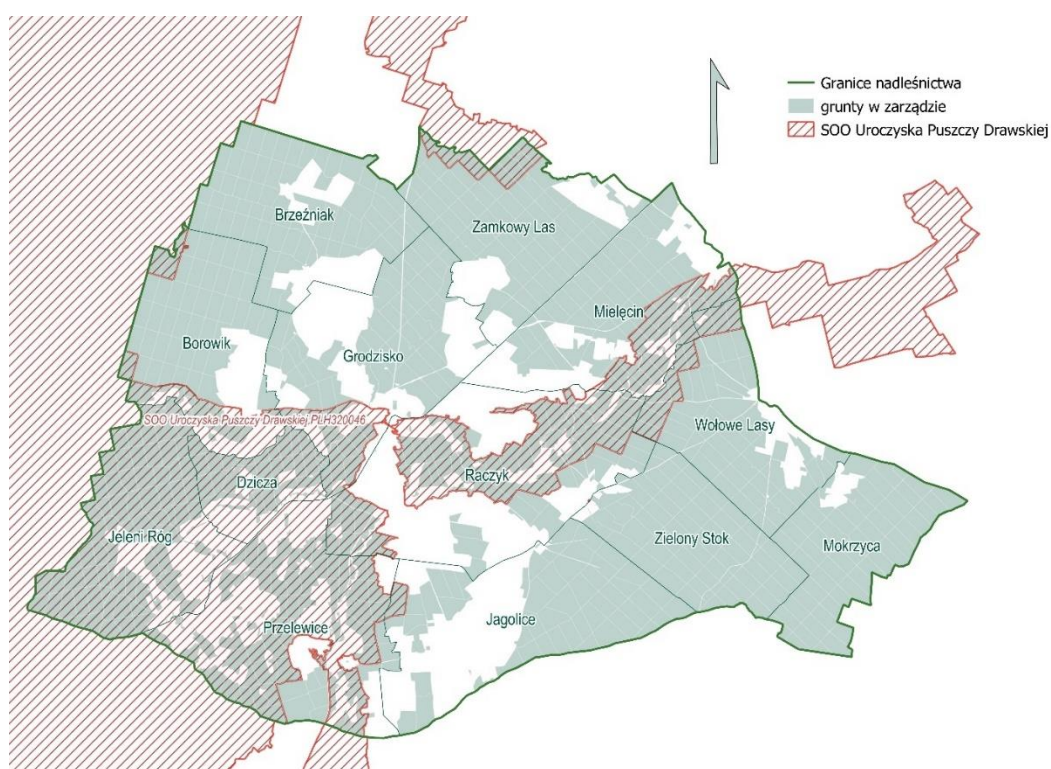

Fig. 29. Lokalizacja SOO Uroczyska Puszczy Drawskiej w zasięgu granic Nadleśnictwa Człopa

Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład Obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 32. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Pow.
		[ha]
1	2	3
Borowik	77 h-i; Oddz. 78; Oddz. 104-105; 180 k-m; 181 k-o; 182 l-o; Oddz. 185-187; Oddz. 220-223; 224 b-l; Oddz. 225-226	292,20
	Liniowe	7,16
Dzicza	Oddz. 235; Oddz. 243-251; Oddz. 263-272; Oddz. 284-290	500,06
	Liniowe	16,23
Grodzisko	Oddz. 216-219; Oddz. 242; Oddz. 259-262; Oddz. 281-283	252,33
	Liniowe	6,23
Jeleni Róg	Oddz. 227-234; Oddz. 236-241; Oddz. 252-258; Oddz. 273-280; Oddz. 291-332	1616,33
	Liniowe	46,47
Zamkowy Las	Oddz. 1; Oddz. 21; Oddz. 48; Oddz. 79-82	174,88
	Liniowe	3,94
Przelevice	Oddz. 647-663; Oddz. 674-692; Oddz. 696; 699 a-o, r; 700 b-d; 701 a-g, i-l; Oddz. 702-703; 706 c-d, g-j; 707 a, c, f; Oddz. 710-714; 716 b-l; Oddz. 717; Oddz. 720; 723 c-i; Oddz. 724; 725 a-d	1273,09
	Liniowe	40,32
Raczyk	369 a-b, d-l; Oddz. 370-372; Oddz. 374-378; 379 b-h; Oddz. 389-410; Oddz. 431-435; Oddz. 440-441; Oddz. 639-642; 643 a-f, i-y; Oddz. 644-646	1101,11
	Liniowe	26,03
Wołowe Lasy	Oddz. 415-417; Oddz. 425-426; Oddz. 451-455	260,75
	Liniowe	6,52
Jagolice	Oddz. 673	40,40
	Liniowe	0,84
Mielęcin	Oddz. 380-385; 386 a-b, d-l; 387 d-l; 388 c-k; Oddz. 411; 412 a-b, d-m; Oddz. 413-414; Oddz. 418-420; Oddz. 427-430	421,87
	Liniowe	8,63
Razem Obręb Człopa		6095,39
Razem Nadleśnictwo		6095,39

W poprzednim POP powierzchnia Obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 wynosiła 6090,11 ha. Jest to o 5,28 ha mniej niż w aktualizacji na lata 2025-2034. Przyczyną takiej różnicy jest zmiana ogólnej powierzchni leśnej i nieleśnej wynikała z wprowadzonych zmian pomiędzy stanem na gruncie a ewidencją.

Przedmioty ochrony

Obowiązujący Plan Zadań Ochronnych określa 20 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Na gruntach Nadleśnictwa Człopa stwierdzono 14 typów siedlisk przyrodniczych, których charakterystykę przedstawia poniższe zestawienie. Powierzchnia poszczególnych siedlisk przyrodniczych oraz klasyfikacja niektórych ich płatów uległa zmianie ze względu na aktualizację przeprowadzoną na podstawie wykonanej w 2023 weryfikacji siedlisk przyrodniczych, zrealizowanej przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Szczecinku.

Tabela 33. Wykaz siedlisk przyrodniczych na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa będących przedmiotami ochrony w Obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

Lp.	Kod	Nazwa	Stan Zachowania wg SDF (stan na 03-2024)	Liczba płatów na gruntach Nadleśnictwa Człopa [ha]	Powierzchnia na gruntach Nadleśnictwa Człopa [ha]**
1	2	3	4	5	6
Siedliska nieleśne					
1	3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphaeion</i> , <i>Potamion</i>	B	1	2,94
2	3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	A	3	9,95
3	*6120	Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe	B	4	0,87
4	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	C	1	1,26
5	6510	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże	C	26	45,97
6	*7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	B	3	3,1
7	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea nigrae</i>)	B	8	5,86
8	7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	B	9	41,11
Siedliska nieleśne razem				55	111,06
Siedliska leśne					
9	9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	B	6	12,72
10	9170	Grąd środkowoeuropejski (<i>Galio-Carpinetum</i>)	B	24	37,10
11	9190	Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	B	11	16,34
12	*91D0	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi Pinetum</i> , <i>Pinomugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzożowo-sosnowe bagienne lasy borealne	B	32	54,73
13	*91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albobfragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy żródliskowe	B	96	97,16
14	91T0	Sosnowy bór chrobotkowy	C	1	0,97
Siedliska leśne razem				170	219,02
Siedliska przyrodnicze razem				225	330,08

*siedlisko przyrodnicze o znaczeniu priorytetowym

** powierzchnia siedlisk zawarta w PUL 2025-2034

Wśród gatunków roślin i zwierząt znajdujących się w obowiązującym Planie Zadań Ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej ujęto 26 gatunków, z czego na gruntach Nadleśnictwa Człopa występuje 8 gatunków zwierząt.

Tabela 34. Wykaz gatunków zwierząt na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa będących przedmiotami ochrony w Obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046.

Lp.	Kod	Nazwa	Stan Zachowania wg SDF (stan na 12-2023)
1	2	3	4
bezkęgowce			
1	1042	Zalotka większa <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	A
2	1060	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	B
3	1037	Trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i>	A
4	1014	Poczwarówka zwężona <i>Vertigo angustior</i>	B
plązy			
5	1188	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	B
ssaki			
6	1355	Wydra <i>Lutra lutra</i>	B
7	1337	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	B
8	1352	Wilk <i>Canis lupus</i>	B

***dla gatunków oznaczonych pogrubioną czcionką znana jest dokładna lokalizacja na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa**

Zapisy dotyczące siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt ujęte w PZO zostały zebrane i znajdują się w tabeli XXII oraz XXIII, które stanowią załącznik do Programu Ochrony Przyrody.

Charakterystyka drzewostanów

W obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 drzewostany zajmują powierzchnię 5480,16 ha. Poniżej zamieszczono wykres oraz tabelę przedstawiające udział powierzchniowy drzewostanów według rzeczywistego udziału gatunków w klasach i podklasach wieku.

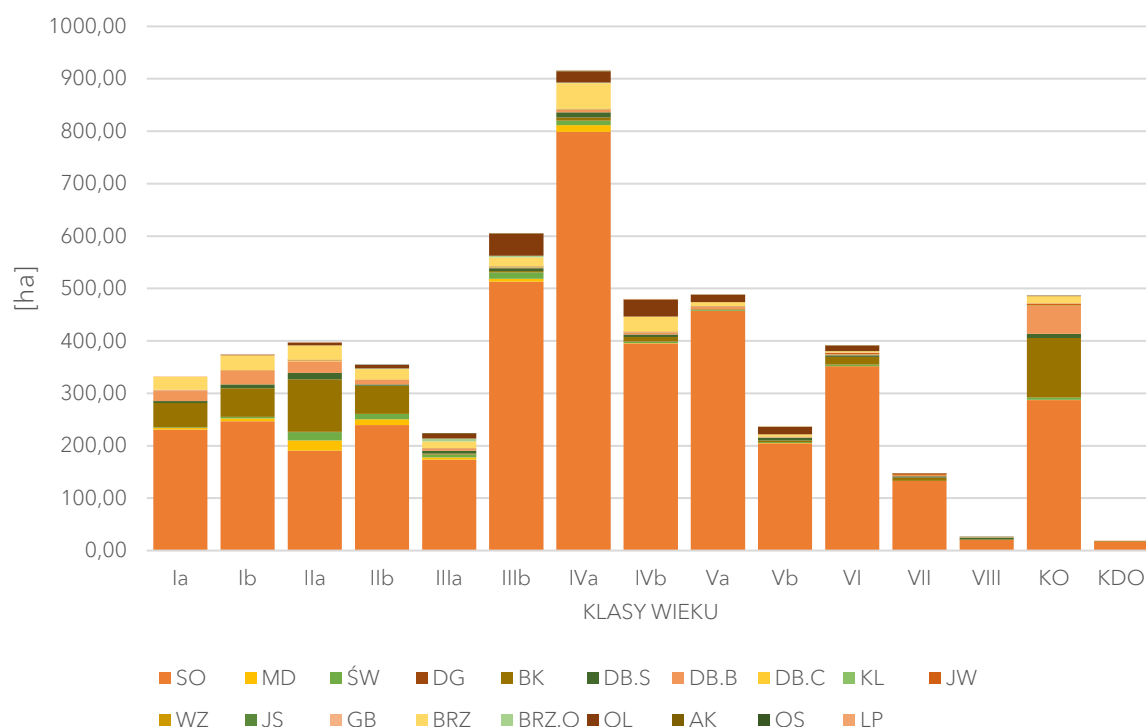

Fig. 30. Udział klas wieku dla gatunków rzeczywistych obszaru Natura 2000 PLH320046 na gruntach Nadleśnictwa Człopa.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Tabela 35. Tabela klas wieku dla gatunków rzeczywistych obszaru Natura 2000 Uroczyńska Puszczy Drawskiej PLH320046 na gruntach Nadleśnictwa Człopa.

Gatunek drzewa	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Razem [ha]	Udział [%]
	Ia	Ib	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IVa	IVb	Va	Vb	VI	VII	VIII				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
SO	230,74	246,74	190,57	239,39	173,29	512,81	798,95	395,40	457,60	204,74	351,55	133,27	20,48	287,31	16,86	4259,70	77,72
MD	3,15	5,60	19,50	11,21	4,51	5,65	12,94	0,21		0,24	0,19			0,27		63,47	1,16
ŚW	1,30	2,71	15,79	10,25	5,39	12,21	8,40	3,23	1,92	2,25	3,20	0,17		4,37		71,19	1,30
DG		0,30	0,54					0,40		0,12						1,36	0,02
BK	46,18	54,61	100,51	54,01	2,04	2,53	6,24	8,19	1,05	2,64	14,51	5,90	1,06	113,67	1,51	414,65	7,57
DB.S	4,05	6,79	11,97	1,93	5,25	5,61	9,80	4,74		5,00	3,27	2,22	3,11	7,71		71,45	1,30
DB.B	18,60	26,39	21,87	8,85	4,98	1,84	5,39	4,19	4,68	1,17	1,18	2,37		54,12	0,53	156,16	2,85
DB.C		0,56	1,59	0,36		0,17	0,13							0,29		3,10	0,06
KL			0,53		0,31	0,24	0,13	0,54	0,18	0,60	0,56	0,22	0,45	0,08		3,84	0,07
JW	1,34	0,87	0,95			0,70	0,12	0,70	0,68	0,49	2,84	1,56	0,89	2,93		14,07	0,26
WZ				0,51				0,14				0,06		0,27		0,98	0,02
JS			0,13			0,36										0,49	0,01
GB	0,98		0,25	0,23		0,41	0,73	0,02	0,24	0,09	0,50			1,08		4,53	0,08
BRZ	25,31	28,30	27,40	19,77	12,59	16,93	48,93	28,83	7,35	4,59	2,65	0,17		13,20		236,02	4,31
BRZ.O				0,95	5,66	3,07	1,27				0,06		0,33			11,34	0,21
OL		0,65	5,19	6,74	9,49	41,95	21,50	32,39	14,41	14,00	10,63	1,25	0,48	0,09		158,77	2,90
AK					0,30	0,64	0,22	0,76	0,08	0,33	0,13					2,46	0,04
OS				0,28	0,59	0,45	0,78				0,18			0,08		2,36	0,04
LP	0,50	1,16	0,46			0,27	0,13	0,40		0,23	0,13			0,94		4,22	0,08
Razem	332,15	374,68	397,25	354,48	224,40	605,84	915,66	480,14	488,19	236,49	391,58	147,19	26,80	486,41	18,90	5480,16	100,00
[%]	6,06	6,84	7,25	6,47	4,09	11,06	16,69	8,76	8,91	4,32	7,15	2,69	0,49	8,88	0,34	100,00	100,00

Najliczniejszą klasę wieku stanowią drzewostany IV klasy, występujące na łącznej powierzchni 1368,82 ha, co stanowi 25,49 %. Drzewostany w KO i KDO zajmują 497,56 ha stanowiąc 9,27 % drzewostanów w granicach obszaru chronionego. Drzewostany ponad 100-letnie zajmują w obszarze Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 549,61 ha co stanowi 10,20 % powierzchni drzewostanów w granicach obszaru chronionego, w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.

Gatunkiem panującym jest tutaj zdecydowanie sosna, tworząca 77,72 % drzewostanów. Wyodróżniający się na tle pozostałych gatunków udział ma buk zwyczajny - 7,57%, brzoza - 4,31 %, olsza - 2,90 %, dąb bezszypułkowy - 2,85%.

Martwe drewno

W drzewostanach w granicach obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046 zainwentaryzowano 84 579,45 m³ martwego drewna, z czego 54,14% zainwentaryzowanego martwego drewna (45794,55 m³) stanowi drewno martwe drzew stojących i złomów, a 45,86 % zainwentaryzowanego martwego drewna (38784,90 m³) - martwe drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych. W lasach Nadleśnictwa Człopa przypada 10,95 m³/ha martwego drewna. W granicach obszaru Natura 2000 PLH320046 jest to 18,12 m³/ha.

Tabela 36. Martwe drewno w granicach obszaru Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046

Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia w ha	Miąższość drewna martwego					
		Drewno martwych drzew stojących i złomów		Drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych		Razem	
		m3/ha	m3	m3/ha	m3	m3/ha	m3
1	2	3	4	5	6	7	8
BB	3,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
BMB	11,73	18,45	216,44	5,05	59,22	23,50	275,66
BMŚW	2369,04	9,10	21569,36	8,65	20487,73	17,75	42057,08
BMW	6,42	4,29	27,53	6,43	41,26	10,72	68,79
BŚW	882,50	8,56	7552,96	7,81	6888,31	16,37	14441,27
LMB	32,61	9,63	314,09	11,47	374,11	21,10	688,20
LMŚW	1011,92	12,38	12523,62	7,56	7654,87	19,94	20178,49
LMW	11,64	9,34	108,76	8,80	102,42	18,14	211,18
LŚW	213,41	11,79	2516,48	7,66	1634,44	19,45	4150,91
LW	11,41	8,62	98,36	9,03	103,05	17,65	201,40
OL	25,01	7,09	177,44	11,40	285,01	18,49	462,45
OLJ	87,45	7,88	689,52	13,20	1154,49	21,08	1844,01
Ogółem	4667,04	9,81	45794,55	8,31	38784,90	18,12272	84579,45

4.4.2. Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016

Obszar Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 został wyznaczony jako obszar specjalnej ochrony ptaków Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, w związku z wypełnieniem zobowiązań Polski wynikających z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa tzw. Dyrektywy Ptasiej (Dz. Urz. UE L 20/7 z 26.01.2010). Po kilkukrotnych zmianach rozporządzeń, obecnie obowiązującym jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133 z późn. zm.).

Obszar obejmuje większą część dużego kompleksu leśnego na równinie sandrowej, położonej w środkowym i dolnym biegu rzeki Drawy. W lasach dominują bory sosnowe z domieszką brzozy, dębu i topoli. W miejscach, gdzie teren jest pofalowany, wzgórza osiągają wysokość do 220 m n.p.m. Najcenniejszym przyrodniczo obszarem jest centralna część ostoi, położona w widłach rzek: Drawy i Płocicznej, w granicach Drawieńskiego Parku Narodowego.

Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 190279,05 ha. Znajduje się on w zasięgu granic trzech województw: wielkopolskiego, zachodniopomorskiego i lubuskiego. Powierzchnia gruntów

znajdujących się w zarządzie Nadleśnictwa Człopa wynosi 14530,78 ha, co stanowi 7,64% powierzchni obszaru. W granicach Lasów Puszczy nad Drawą nie znajdują się tylko kompleksy leśne leśnictwa Mokrzyca, wschodniej części leśnictwa Jagolice oraz leśnictwa Wołowe Lasy. W leśnictwie Zielony Stok niewielki fragment w północnowschodniej części jednostki znajduje się w granicach obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016.

Obszar PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą posiada obowiązujący Plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 29 października 2021 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 (Zacho. 2021 Poz. 4596)

Zapisy dotyczące gatunków ptaków ujęte w PZO zostały zebrane i znajdują się w tabeli XXII oraz XXIII, które stanowią załącznik do Programu Ochrony Przyrody.

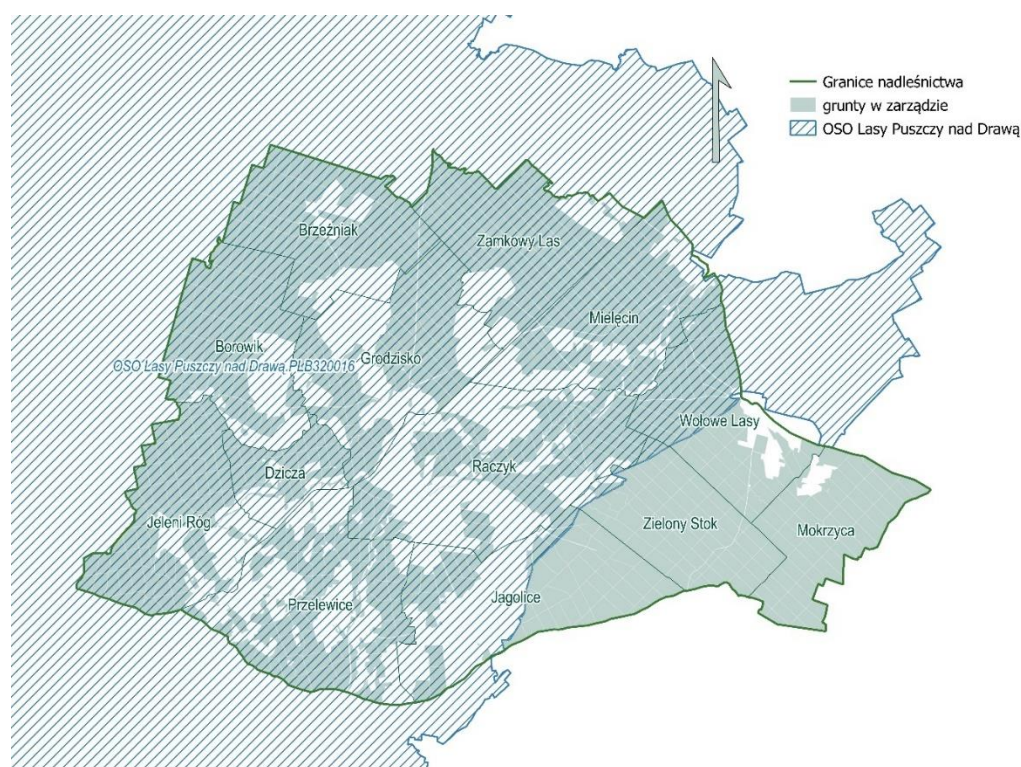

Fig. 31. Lokalizacja OSO Lasy Puszczy nad Drawą w zasięgu granic Nadleśnictwa Człopa.

Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład Obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 37. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016.

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Pow.
		[ha]
1	2	3
Borowik	Oddz. 72-78; Oddz. 98-105; Oddz. 108-117; Oddz. 122-135; Oddz. 178-187; Oddz. 220-226	1495,69
	Liniove:	43,41
Brzeźniak	Oddz. 3-20; Oddz. 26-47; Oddz. 54-71; Oddz. 95-97	1566,84
	liniove	45,96
Dzicza	Oddz. 235; Oddz. 243-251; Oddz. 263-272; Oddz. 284-290	500,06
	liniove	16,23
Grodzisko	Oddz. 89-94; Oddz. 106-107; Oddz. 118-121; Oddz. 145-158; Oddz. 166-177; Oddz. 197-200; Oddz. 212-219; Oddz. 242; Oddz. 259-262; Oddz. 281-283	1467,78
	liniove	39,04
Jeleni Róg	Oddz. 227-234; Oddz. 236-241; Oddz. 252-258; Oddz. 273-280; Oddz. 291-332	1616,33

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Pow. [ha]
1	2	3
	liniowe	46,47
Zamkowy Las	Oddz. 1-2; Oddz. 21-25; Oddz. 48-53; Oddz. 79-88; Oddz. 136-144; Oddz. 159-165; Oddz. 188-196; Oddz. 201-211	1608,85
	liniowe	44,61
Przelewice	Oddz. 647-663; Oddz. 674-692; Oddz. 695-696; Oddz. 698-714; Oddz. 716-720; Oddz. 723-725	1512,21
	liniowe	48,53
Raczyk	Oddz. 369-379; Oddz. 389-410; Oddz. 431-444; Oddz. 456-458; Oddz. 639-646; Oddz. 664-666	1511,98
	liniowe	38,14
Wołowe Lasy	Oddz. 415-417; Oddz. 421-426; Oddz. 445-455; Oddz. 463-466; Oddz. 469-471; 472 a-b	800,84
	liniowe	19,93
Zielony stok	Oddz. 459; Oddz. 467-468; 477 a-d; 481 a	65,14
	liniowe	2,10
Jagolice	Oddz. 460-462; 486 g-l; Oddz. 533; Oddz. 667-673; Oddz. 693-694; Oddz. 697; Oddz. 715; Oddz. 721-722	499,50
	liniowe	15,08
Mielęcín	Oddz. 333-368; Oddz. 380-388; Oddz. 411-414; Oddz. 418-420; Oddz. 427-430	1495,38
	liniowe	30,68
Razem Obręb Człopa		14530,78
Razem Nadleśnictwo		14530,78

W poprzednim POP powierzchnia Obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa wynosiła 14 527,80 ha. W aktualizacji POP na lata 2025-2034 powierzchnia jest o 2,98 ha większa. Przyczyną takiej różnicy jest zmiana ogólnej powierzchni leśnej i nieleśnej wynikła z wprowadzonych zmian pomiędzy stanem na gruncie a ewidencją.

Przedmioty ochrony

Obowiązujący Plan zadań ochronnych w zasięgu PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą wskazuje na występowanie 31 gatunków ptaków zakwalifikowanych jako przedmioty ochrony. Ilość gatunków, których występowanie potwierdzono na terenie Nadleśnictwa wzrosła z 8 do 20 gatunków. Wynika to z aktualizacji danych dla obszaru chronionego podczas prac nad projektem PZO, analizy danych przekazanych przez Nadleśnictwo oraz przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Szczecinie.

Tabela 38. Wykaz przedmiotów ochrony w Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków PLB320016 podanych z obszaru będącego w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.

Lp.	Kod wg. PZO	Gatunek	Ogólna ocena wg. SFD 2022	Obecność na gruntach Nadleśnictwa Człopa
1	2	3	4	5
1	A005	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>	C	tak
2	A021	Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	C	tak
3	A022	Bączek <i>Ixobrychus minutus</i>	C	potencjalnie
4	A028	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>	C	tak
5	A030	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	C	tak
6	A036	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	D	tak
7	A038	Łabędź krzykliwy <i>Cygnus cygnus</i>	C	potencjalnie
8	A043	Gęgawa <i>Anser anser</i>	C	potencjalnie
9	A067	Gągoł <i>Bucephala clangula</i>	B	tak
10	A070	Nurogęś <i>Mergus merganser</i>	B	tak
11	A072	Trzemielojad <i>Pernis apivorus</i>	C	potencjalnie
12	A073	Kania czarna <i>Milvus migrans</i>	B	tak
13	A074	Kania ruda <i>Milvus milvus</i>	C	tak
14	A075	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	B	tak
15	A081	Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	C	tak
16	A089	Orlik krzykliwy <i>Aquila pomarina</i>	C	potencjalnie

Lp.	Kod wg. PZO	Gatunek	Ogólna ocena wg. SFD 2022	Obecność na gruntach Nadleśnictwa Człopa
1	2	3	4	5
17	A094	Rybołów <i>Pandion haliaetus</i>	A	potencjalnie
18	A127	Żuraw <i>Grus grus</i>	C	tak
19	A155	Słonka <i>Scolopax rusticola</i>	B	potencjalnie
20	A165	Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	C	tak
21	A197	Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>	C	potencjalnie
22	A207	Siniak <i>Columba oenas</i>	C	tak
23	A215	Puchacz <i>Bubo bubo</i>	B	potencjalnie
24	A217	Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	C	potencjalnie
25	A223	Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	C	tak
26	A224	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>	C	tak
27	A229	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	B	tak
28	A236	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	C	tak
29	A320	Muchołówka mała <i>Ficedula parva</i>	C	tak
30	A120	Zielonka <i>Porzana parva</i>	C	tak
31	A119	Kropiatka <i>Porzana porzana</i>	C	potencjalnie

***gatunki wskazane pogrubioną czcionką posiadają znane dokładne lokalizacje występowania**

Charakterystyka drzewostanów

W obszarze Natura 2000 lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 drzewostany zajmują powierzchnię 13357,72 ha. Poniżej zamieszczono wykres oraz tabelę przedstawiające udział powierzchni drzewostanów według rzeczywistego udziału gatunków w klasach i podklasach wieku.

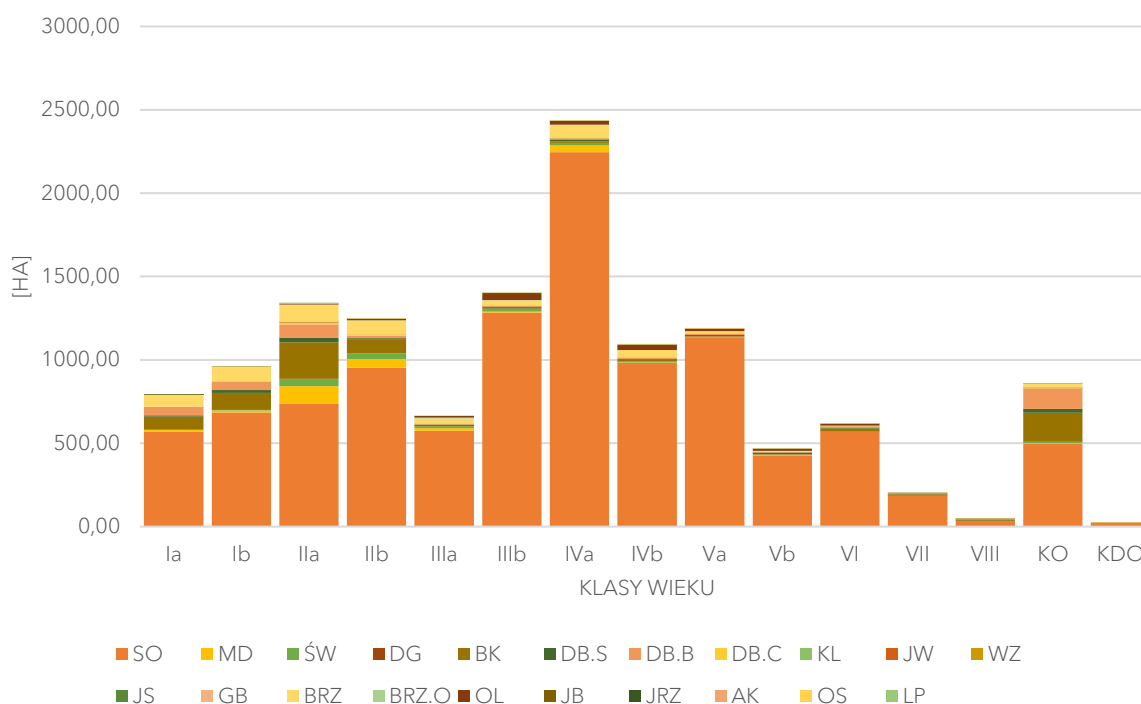

Fig. 32. Udział klas wieku dla gatunków rzeczywistych obszaru Natura 2000 PLB3200416 na gruntach Nadleśnictwa Człopa.

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Tabela 39. Tabela klas wieku dla gatunków rzeczywistych obszaru Natura 2000 PLB320016 Lasy Puszczy nad Drawą na gruntach Nadleśnictwa Człopa.

Gatunek drzewa	Drzewostany w klasach i podklasach wieku													KO	KDO	Razem [ha]	Udział [%]
	Ia	Ib	IIa	IIb	IIIa	IIIb	IVa	IVb	Va	Vb	VI	VII	VIII				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
SO	570,19	685,36	737,24	954,51	574,83	1283,08	2245,03	982,53	1134,40	425,24	568,20	185,92	37,02	496,54	21,55	10901,64	81,64
MD	8,56	10,67	105,13	51,83	15,32	6,84	40,63	2,26	0,70	2,24	0,19	0,15		3,19		247,71	1,85
ŚW	2,64	3,91	43,08	33,16	12,15	15,42	16,68	4,26	3,85	4,13	5,71	0,37	0,10	10,95	0,66	157,07	1,18
DG		0,30	1,16					0,97	0,39	0,94				0,18		3,94	0,03
BK	79,27	101,58	219,34	84,46	2,30	3,48	8,13	11,11	4,26	3,66	14,91	6,26	1,14	172,24	1,77	713,91	5,34
DB.S	7,54	16,57	28,87	5,67	6,78	7,70	11,50	4,71	5,64	8,87	4,73	3,35	4,86	22,71		139,50	1,04
DB.B	48,26	48,33	78,70	16,95	6,43	5,39	5,88	5,81	6,38	1,17	3,53	2,37	0,92	123,80	0,53	354,45	2,65
DB.C		0,56	11,10	4,07		0,17	0,13					0,30		0,29		16,62	0,12
KL		0,08	0,65		0,31	0,24	0,13	0,55	0,18	0,62	1,13	0,22	0,96	0,08		5,15	0,04
JW	1,69	1,69	2,44	0,34		1,18	0,18	0,67	0,68	0,49	2,94	1,56	1,40	3,81		19,07	0,14
WZ				0,51				0,20			0,10	0,06		0,27		1,14	0,01
JS			0,22			0,36	0,36									0,94	0,01
GB	2,14	0,60	1,26	0,55		0,41	0,73	0,23	0,24	0,09	0,60		0,30	1,39		8,54	0,06
BRZ	69,69	91,54	103,29	85,60	29,49	32,44	79,91	46,22	16,71	6,83	3,88	0,31		24,67	0,83	591,41	4,43
BRZ.O				0,95	5,66	3,07	1,27				0,06		0,33			11,34	0,08
OL		0,65	5,55	6,74	10,67	42,05	22,71	32,40	14,58	14,33	11,95	1,25	0,48	0,09		163,45	1,22
JB	0,24															0,24	0,00
JRZ	0,15			0,22												0,37	0,00
AK			1,56	0,32	0,30	1,27	0,72	1,20	0,18	0,35	0,13					6,03	0,05
OS				0,28	0,59	1,50	0,78	0,23	0,10	1,36	0,18		0,10	0,08		5,20	0,04
LP	0,81	1,32	3,15			0,27	1,25	1,48		0,23	0,47			1,02		10,00	0,07
Razem	791,18	963,16	1342,74	1246,16	664,83	1404,87	2436,02	1094,83	1188,29	470,55	618,71	202,12	47,61	861,31	25,34	13357,72	100,00
%	5,92	7,21	10,05	9,33	4,98	10,52	18,23	8,20	8,90	3,52	4,63	1,51	0,36	6,45	0,19	100,00	100,00

Najliczniejszą klasę wieku stanowią drzewostany w IV klasie, występujące na powierzchni 3502,92 ha, co stanowi 26,47 %. Drzewostany w KO i KDO zajmują łączną powierzchnię 877,08 ha czyli 6,65 % drzewostanów w zasięgu obszaru chronionego, w granicach Nadleśnictwa Człopa. Drzewostany ponad 100-letnie zajmują w obszarze Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 877,08 ha co stanowi 6,63 %.

Gatunkiem panującym jest tutaj sosna - 81,64 % drzewostanów. Na tle pozostałych gatunków udziałem wyróżniają się buk - 5,34 %, brzoza - 4,43 %, dąb bezszypułkowy - 2,65 %.

Martwe drewno

W drzewostanach w granicach obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016 zainwentaryzowano 145078,89 m³ martwego drewna, z czego 49,07% zainwentaryzowanego martwego drewna (71184,40 m³) stanowi drewno martwe drzew stojących i złomów, a 50,93 % zainwentaryzowanego martwego drewna (73894,49 m³) - martwe drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych. W lasach Nadleśnictwa Człopa przypada 10,95 m³/ha martwego drewna. W granicach obszaru Natura 2000 PLH320046 jest to 12,73 m³.

Tabela 40. Martwe drewno w granicach obszaru Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB320016

TSL	Powierzchnia ha	Miaższość drewna martwego					
		Drewno martwych drzew stojących i złomów		Drewno drzew leżących i fragmentów drzew mar- twych		Razem	
		m3/ha	m3	m3/ha	m3	m3/ha	m3
1	2	3	4	5	6	7	8
BB	3,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
BMB	11,73	7,28	85,37	6,60	77,44	13,88	162,81
BMŚW	5205,72	6,11	31828,00	6,62	34437,97	12,73	66265,97
BMW	7,87	3,74	29,47	4,14	32,61	7,88	62,08
BŚW	3637,03	6,31	22947,91	6,08	22117,50	12,39	45065,42
LMB	32,61	5,48	178,55	11,38	371,10	16,86	549,64
LMŚW	2021,20	6,29	12710,81	6,48	13106,50	12,77	25817,32
LMW	18,04	5,34	96,29	7,81	140,94	13,15	237,23
LŚW	334,08	7,56	2524,71	6,70	2237,77	14,26	4762,47
LW	11,41	7,26	82,78	7,55	86,10	14,81	168,88
OL	27,18	5,16	140,35	10,79	293,26	15,95	433,61
OLJ	87,86	6,38	560,16	11,31	993,31	17,69	1553,47
Ogółem	11398,63	6,24	71184,40	6,48	73894,49	12,73	145078,89

4.5. POMNIKI PRZYRODY

Zgodnie z art. 40 ust. 1 Ustawy o Ochronie Przyrody „Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie”.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa znajduje się 11 pomników przyrody. W porównaniu z poprzednim POP jest to o dwa obiekty mniej. Różnica ta wynika z tego, że Rada Miejska w Człopie uchwałą nr XIII/97/2019 z dnia 19 listopada 2019 r. zmieniła uchwałą nr XXII/179/2001 Rady Miejskiej w Człopie z dnia 26.09.2001 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody tak, że pkt 4 ww. uchwały otrzymał brzmienie „a) klon jawor o pierśnicy 0,92 m, obwodzie pnia przy wysokości 1,3 m - 2,9 m, wysokości 23 m, rosnący na działce ewidencyjnej nr 6 obrębu ewidencyjnego Drzonowo” oraz pkt 5 ww. uchwały otrzymał brzmienie „a) klon jawor o pierśnicy 0,97 m, obwodzie pnia przy wysokości 1,3 m - 3,05 m, wysokości 20 m, rosnący na działce ewidencyjnej nr 6 obrębu ewidencyjnego Drzonowo”. W związku z powyższym dwa pomniki przyrody dotychczas znajdujące się na terenie zarządzanym przez Nadleśnictwo Człopa przeniesiono zgodnie z powyższą uchwałą na działkę nr 6, w obrębie ewidencyjnym Drzonowo, będącą w zarządzie Miasta i Gminy Człopa.

Tabela 41. Wykaz pomników przyrody w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.

Lp.	Akt prawny	Data utworzenia	Lokalizacja			Rodzaj/Nazwa
			Gmina	Działka ewid.	L-ctwo/ pododd.	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Uchwała Nr XXII/179/2001 R.M. w Człopie z dn. 26.09.2001 r.	2001	Człopa	8373/1	Przelewice 724 d	Dąb szypułkowy
2.	Uchwała Nr XXXI/244/2010 Rady Miejskiej w Człopie, z dn. 10.03.2010 r.	2010	Człopa	8294	Jeleni Róg 297 a	Lipa drobnolistna „Jagoda”
3.	Uchwała Nr XXII/179/2001 R.M. w Człopie z dn. 26.09.2001 r.	2001	Człopa	8147/2	Jagolice 486 k	Klon jawor
4.	Uchwała Nr XXII/179/2001 R.M. w Człopie z dn. 26.09.2001 r.	2001	Człopa	8372	Przelewice 723i	Lipa drobnolistna
5.	Uchwała Nr XXII/179/2001 R.M. w Człopie z dn. 26.09.2001 r.	2001	Człopa	8055	Wołowe Lasy 416 b	Sosna pospolita
6.	Uchwała Nr XXII/179/2001 R.M. w Człopie z dn. 26.09.2001 r.	2001	Człopa	8192/2	Wołowe Lasy 536 c	Buk zwyczajny
7.	Uchwała Nr XXII/179/2001 R.M. w Człopie z dn. 26.09.2001 r.	2001	Człopa	8193/3	Wołowe Lasy 537 i	Buk zwyczajny
8.	Uchwała Nr XXII/179/2001 R.M. w Człopie z dn. 26.09.2001 r.	2001	Człopa	8055	Wołowe Lasy 416 b, 415 c	Źródło rzeki Cieszynki (pow. 1,62 ha)
9.	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Piłskiego, z dn. 28.12.1985 r.	1985	Człopa	8250	Zielony Stok 601 b	Sosna pospolita
10.	Rozporządzenie woj. Zachodniopomorskiego 27/2004 z 29.10. 2004 r.	2004	Człopa	8131/11	Zielony Stok 459 i	Lipa szerokolistna „Dobrosława”
11.	Zarządzenie Nr 42 Wojewody Piłskiego, z dn. 28.12.1985 r.	1985	Człopa	8089	Zamkowy Las 206 b	Sosna pospolita

Fig. 33. Korona lipy drobnolistnej „Dobrosława” po zabiegach pielęgnacyjnych wykonanych w 2021 r. (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa)

4.6. UŻYTKI EKOLOGICZNE

Jako użytki ekologiczne opisywane są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płyty nieużytkowanej roślinności, starorzeczka, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich

ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania (wg. *Ustawa o ochronie przyrody*).

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa znajduje się jeden użytek ekologiczny „Jezioro Dziewicze” w całości zlokalizowany na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa. W minionym 10-leciu ilość obiektów tej formy ochrony przyrody nie uległa zmianie.

Utworzony na mocy Uchwały Nr VI/19/97 Rady Miasta i Gminy w Człopie z dnia 28 listopada 1997 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny „Jeziora Dziewiczego”. Obowiązujący akt prawny stanowi Uchwała Nr XXII/180/2001 Rady Miejskiej w Człopie z dnia 26 września 2001 r. w sprawie wprowadzenia ochrony przyrody w drodze uznania za użytek ekologiczny całości zwarteo kompleksu torfowisk oraz zbiornika wodnego „Jezioro Dziewicze” (...) oraz nadania mu nazwy (Dz.U z 2001 r. nr 56 poz. 1667).

Zgodnie z treścią ww. *Uchwały Nr XXII/180/2001*, powołany w celu ochrony naturalnych ekosystemów torfowisk i zbiorników wodnych oraz ochrony stanowisk rzadkich i chronionych roślin. Obejmuje teren zwarteo kompleksu torfowisk oraz zbiornika wodnego „Jezioro Dziewicze” powierzchni 16,90 ha.

Tabela 42. Wykaz użytków ekologicznych na gruntach Nadleśnictwa Człopa.

Lp.	Akt prawny	Data utworzenia	Lokalizacja			Pow. [ha]	Nazwa obiektu
			Obręb	Leśnictwo	Oddział Pododział		
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Uchwała Nr XXII/180/2001 Rady Miejskiej w Człopie z dnia 26 września 2001 r. w sprawie wprowadzenia ochrony przyrody w drodze uznania za użytek ekologiczny całości zwarteo kompleksu torfowisk oraz zbiornika wodnego „Jezioro Dziewicze” (...) oraz nadania mu nazwy (Dz.U z 2001 r. nr 56 poz. 1667).	1997	Człopa	Zamkowy Las	80i, 81c,d, 82a	16,90	Jezioro Dziewicze

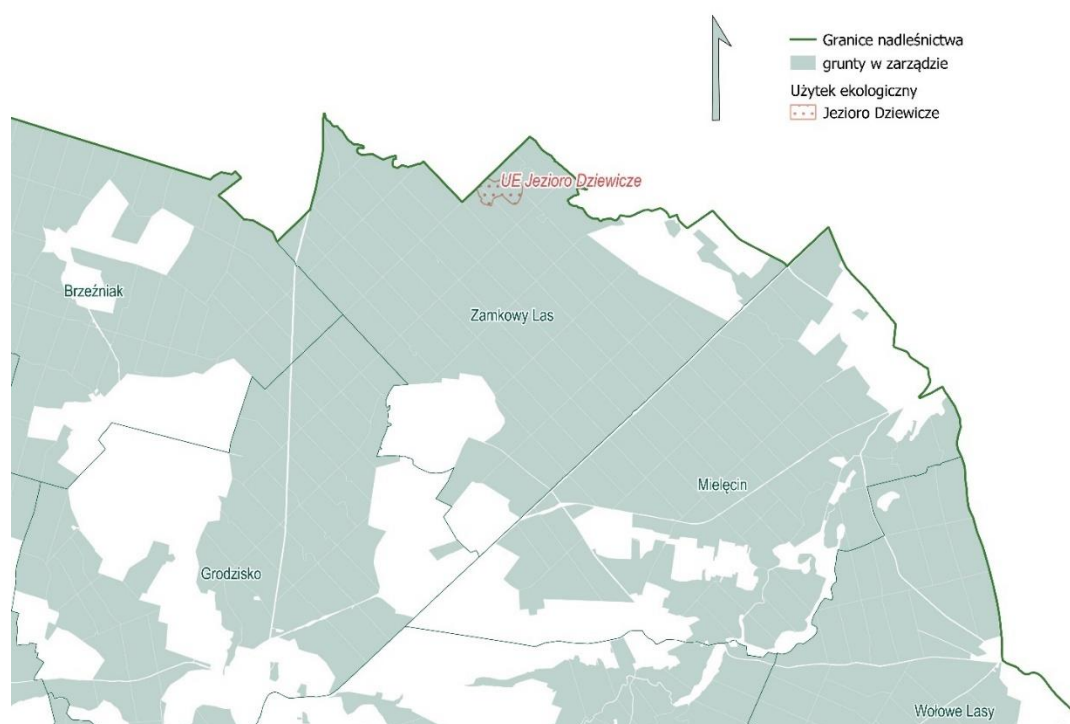

Fig. 34. Lokalizacja użytku ekologicznego „Jezioro Dziewicze” na terenie Leśnictwa Zamkowy Las, Nadleśnictwo Człopa.

Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład UE „Jezioro Dziewicze” przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela 43. Wykaz oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład użytku ekologicznego „Jezioro Dziewicze”

Leśnictwo	Oddziały i pododdziały	Pow.
		[ha]
1	2	3
Zamkowy Las	80 i; 81 c-d; 82 a	16.90
Razem Nadleśnictwo		16.90

4.7. OCHRONA GATUNKOWA ROŚLIN, ZWIERZĄT I GRZYBÓW

Ochrona gatunkowa ma na celu zapewnienie zachowania właściwego stanu ochrony dziko występujących, rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi. Celem ochrony jest także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej. Zadania polegające na ochronie ostoi i stanowisk roślin lub grzybów albo ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt mogą być realizowane przez tworzenie stref ochrony.

Listy chronionych gatunków grzybów, roślin oraz zwierząt znajdują się w niżej wymienionych rozporządzeniach:

- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. 2014 r., poz. 1408);
- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 r., poz. 1409);
- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. 2022 r., poz. 2380).

Do sporządzenia listy chronionych gatunków grzybów, roślin i zwierząt występujących na gruntach Nadleśnictwa Człopa wykorzystano:

- dane pochodzące z taksacji przeprowadzonej w 2023 roku;
- Program Ochrony Przyrody wg stanu na 1 stycznia 2015 roku (dane były weryfikowane podczas prac taksacyjnych);
- dane przekazane przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Szczecinie;
- dane przekazane przez pracowników Nadleśnictwa Człopa.

Fig. 35. Uratowane przez pracowników Służby Leśnej pisklę krogulca - gatunku objętego ochroną ścisłą (fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa).

4.7.1. Ochrona gatunkowa grzybów

Na gruntach Nadleśnictwa Człopa stwierdzono pięć rodzajów grzybów i porostów, wśród których znajdują się gatunki objęte ochroną prawną.

Tabela 44. Wykaz chronionych gatunków grzybów występujących na gruntach Nadleśnictwa Człopa.

Lp.	Nazwa polska, łacińska	Status zagrożenia	Ochrona	
		PL	Ścisła	Częściowa
1	2	3	4	5
1	Brodaczka - rodzaj, <i>Usnea sp.</i>	-	W zał. od gatunku	
2	Błyskotka - rodzaj, <i>Fulgensia sp.</i>	-	Ścisła	
3	Chrobotek - rodzaj, <i>Cladonia sp.</i>	-	W zał. od gatunku	
4	Płucnica islandzka - <i>Cetraria islandica</i>	-		Częściowa
5	Szmaciak - rodzaj, <i>Sparassis sp.</i>	-	W zał. od gatunku	

W przypadku taksonów, które opisano tylko do rodzaju, są to gatunki objęte co najmniej ochroną częściową. Z powodu braku specjalistycznych badań nie sklasyfikowano przedmiotów ochrony do gatunku.

4.7.2. Ochrona gatunkowa roślin

Wśród chronionych gatunków roślin na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa stwierdzono występowanie 65 gatunków. Wśród nich 16 gatunków podlega ochronie ścisłej, a 49 ochronie częściowej. Dla 1 gatunku ze względu na opisanie wyłącznie rodzaju nie przypisano konkretnego statusu.

Poniżej zamieszczono pełną listę chronionych gatunków roślin.

Tabela 45. Wykaz chronionych gatunków roślin występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	PL	Źródło danych*
1	2	3	5	6	7
1	Bagnica torfowa	<i>Scheuchzeria palustris</i>	Ścisła	VU	TAKS
2	Bagno zwyczajne	<i>Ledum palustre</i>	Częściowa		TAKS
3	Bielistka siwa	<i>Leucobryum glaucum</i>	Częściowa		TAKS
4	Błotniszek welnisty	<i>Helodium blandowii</i>	Ścisła		TAKS
5	Błyszczce woskowe	<i>Tomentypnum nitens</i>	Częściowa		TAKS
6	Bobrek trójlistkowy	<i>Menyanthes trifoliata</i>	Częściowa		TAKS
7	Brodawkowiec czysty	<i>Pseudoscleropodium purum</i>	Częściowa		DOK.REZ.
8	Centuria pospolita	<i>Centaurium erythraea</i>	Częściowa		NADL.
9	Cis pospolity	<i>Taxus baccata</i>	Częściowa		TAKS
10	Drabik drzewkowy	<i>Climacium dendroides</i>	Częściowa		TAKS
11	Dzióbekowiec bruzdowany	<i>Eurhynchium striatum</i>	Częściowa		DOK.REZ.
12	Dzióbekowiec Zetterstedta	<i>Eurhynchium angustirete</i>	Częściowa		NADL.
13	Fałdownik nastroszony	<i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	Częściowa		TAKS
14	Fiołek torfowy	<i>Viola epipsila</i>	Ścisła	CR	TAKS
15	Gajnik lśniący	<i>Hylocomium splendens</i>	Częściowa		P.POP.
16	Goździk piaskowy	<i>Dianthus arenarius</i>	Częściowa		RDOŚ
17	Gruszczyka mniejsza	<i>Pyrola minor</i>	Częściowa		TAKS
18	Gruszczyka okrągłolistna	<i>Pyrola rotundifolia</i>	Częściowa		TAKS
19	Gruszczyka zielonawa	<i>Pyrola chlorantha</i>	Częściowa		TAKS
20	Gruszczyk jednokwiatowy	<i>Moneses uniflora</i>	Częściowa		NADL.
21	Grzybień białe	<i>Nymphaea alba</i>	Częściowa		TAKS
22	Grzybień północne	<i>Nymphaea candida</i>	Częściowa	VU	RDOŚ, NADL.
23	Jarząb brekinia	<i>Sorbus torminalis</i>	Ścisła	NT	NADL., TAKS
24	Kocanki piaskowe	<i>Helichrysum arenarium</i>	Częściowa		TAKS
25	Kruszczyk błotny	<i>Epipactis palustris</i>	Ścisła	NT	DOK.REZ.
26	Kruszczyk szerokolistny	<i>Epipactis helleborine</i>	Częściowa		TAKS
27	Lilia złotogłów	<i>Lilium martagon</i>	Ścisła		RDOŚ
28	Modrzewnica zwyczajna	<i>Andromeda polifolia</i>	Częściowa		TAKS
29	Mokradłozka zastrzona	<i>Calliergonella cuspidata</i>	Częściowa		TAKS
30	Naparstnica zwyczajna	<i>Digitalis grandiflora</i>	Częściowa		NADL.
31	Nasięźrzał pospolity	<i>Ophioglossum vulgatum</i>	Ścisła	VU	TAKS

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Kategoria ochrony	PL	Źródło danych*
1	2	3	5	6	7
32	Orlik pospolity	<i>Aquilegia vulgaris</i>	Częściowa		TAKS
33	Pięciornik skalny	<i>Potentilla rupestris</i>	Ścisła	NT	TAKS
34	Piórkowiec kutnerowaty	<i>Trichocolea tomentella</i>	Częściowa		NADL.
35	Płonnik cienki	<i>Polytrichum strictum</i>	Częściowa		TAKS
36	Płonnik pospolity	<i>Polytrichum commune</i>	Częściowa		TAKS
37	Pływacz drobny	<i>Utricularia minor</i>	Ścisła		RDOŚ
38	Pływacz pośredni	<i>Utricularia intermedia</i>	Ścisła		RDOŚ
39	Pływacz zaniedbany	<i>Utricularia australis</i>	Ścisła		RDOŚ
40	Pływacz - rodzaj	<i>Utricularia sp.</i>	Ścisła		TAKS
41	Podęjrzon - rodzaj	<i>Botrychium sp.</i>	Ścisła		TAKS
42	Podęjrzon księżycowy	<i>Botrychium lunaria</i>	Ścisła		DOK.REZ.
43	Pomocnik baldaszkowy	<i>Chimaphila umbellata</i>	Częściowa		TAKS
44	Próchniczek błotny	<i>Aulacomnium palustre</i>	Częściowa		TAKS
45	Rokietnik pospolity	<i>Pleurozium schreberi</i>	Częściowa		NADL.
46	Rosiczka okrągłolistna	<i>Drosera rotundifolia</i>	Ścisła		TAKS
47	Storczyk krwisty	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Częściowa		DOK.REZ., NADL.
48	Storczyk kukawka	<i>Orchis militaris</i>	Ścisła	VU	DOK.REZ.
49	Śnieżyczka przebiśnieg	<i>Galanthus nivalis</i>	Częściowa		TAKS
50	Torfowiec - rodzaj	<i>Sphagnum sp.</i>	Częściowa		TAKS
51	Torfowiec błotny	<i>Sphagnum palustre</i>	Częściowa		TAKS
52	Torfowiec nastroszony	<i>Sphagnum squarrosum</i>	Częściowa		TAKS
53	Torfowiec odgięty	<i>Sphagnum fallax</i>	Częściowa		TAKS
54	Torfowiec ostrolistny	<i>Sphagnum capillifolium</i>	Częściowa		TAKS
55	Tujowiec	<i>Thuidium sp.</i>	Częściowa		DOK.REZ.
56	Turzyca piaszkowa	<i>Carex arenaria</i>	Częściowa		DOK.REZ.
57	Wiciokrzew pomorski	<i>Lonicera periclymenum</i>	Częściowa		TAKS
58	Widlicz (widłak) spłaszczony	<i>Diphasiastrum complanatum</i>	Częściowa		TAKS
59	Widłak - rodzaj	<i>Lycopodium sp.</i>	W zał. Od at.		TAKS
60	Widłak goździsty	<i>Lycopodium clavatum</i>	Częściowa		TAKS
61	Widłak jałowcowaty	<i>Lycopodium annotinum</i>	Częściowa		TAKS
62	Widłoząb miotłowy	<i>Dicranum scoparium</i>	Częściowa		TAKS
63	Wilżyna ciernista	<i>Ononis spinosa</i>	Częściowa		RDOŚ, DOK.REZ.
64	Zimowit jesienny	<i>Colchicum autumnale</i>	Częściowa		TAKS
65	Zimoziół północny	<i>Linnaea borealis</i>	Częściowa		TAKS

Klasyfikacja zagrożeń według Polskiej Czerwonej Księgi:

CR- krytycznie zagrożone (*critically endangered*)- najbardziej zagrożone gatunki

EN- zagrożone (*endangered*)- przypisuje się im wysokie ryzyko wymarcia w niedalekiej przyszłości

VU- narażone (*vulnerable*)- gatunki, które mogą wymrzeć stosunkowo niedługo, choć nie tak szybko jak zagrożone

NT- bliskie zagrożenia (*near threatened*)- gatunki bliskie zaliczenia do poprzedniej kategorii, ale jeszcze się do niej nie kwalifikujące

LC- najmniejszej troski (*less concern*)

***Źródło danych:**

TAKS - dane z terenu, prace taksacyjne 2023

P. POP - poprzedni Program Ochrony Przyrody

PZO - Plan Zadań Ochronnych

P.PZO - Dokumentacja, Projekt Planu Zadań Ochronnych

DOK.REZ. - Dokumentacja dla rezerwatu przyrody

NADL - dane Nadleśnictwa

W poprzednim POP stwierdzono łącznie występowanie 57 taksonów objętych ochroną ustawową, w tym 11 gatunków objętych ochroną ścisłą. Jest to odpowiednio o 9 i 5 gatunków mniej, niż w aktualizacji POP na lata 2025-2034. Różnica ta wynika z weryfikacji danych podczas taksacji, weryfikacji warstw wektorowych udostępnionych przez Nadleśnictwo Człopa i RDOŚ w Szczecinie oraz z analizy danych z dokumentacji Planów Ochrony dla rezerwatów przyrody w granicach Nadleśnictwa Człopa.

Fig. 36. Od lewej: nasieźrzała pospolity i storczyk krwisty na terenie rezerwatu przyrody „Stary Załom”
(fot. zasoby Nadleśnictwa Człopa)

4.7.3. Ochrona gatunkowa zwierząt

Fauna w granicach terytorialnych Nadleśnictwa Człopa jest bardzo bogata. Urozmaicona rzeźba, duża ilość jezior i terenów podmokłych, tworzy dogodne warunki dla wielu gatunków zwierząt.

Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa potwierdzono stanowiska 138 gatunków zwierząt objętych ochroną prawną, w tym owadów, płazów, gadów, ptaków i ssaków, również o wysokim statusie zagrożenia wg. Polskiej Czerwonej Księgi.

Listy chronionych gatunków zwierząt utworzono na podstawie:

- danych przekazanych przez Nadleśnictwo Człopa;
- danych przekazanych przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Szczecinie;
- danych z dokumentacji opracowanej na potrzeby planów ochrony rezerwatów przyrody
- obserwacji terenowych w trakcie prac taksacyjnych.

Wykaz gatunków chronionych sporządzono w postaci dwóch tabel. Pierwsza tabela zawiera gatunki, dla których znana jest dokładna lokalizacja (z dokładnością do pododdziału). Druga tabela zawiera gatunki, których występowanie stwierdzono, ale bez potwierdzenia miejsca gniazdowania, stałego przebywania lub epizodycznie - tę listę należy traktować jako wykaz gatunków mogących potencjalnie występować na gruntach Nadleśnictwa Człopa.

Tabela 46. Wykaz chronionych gatunków zwierząt występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochrona		Dyrektywy europejskie	Źródło danych*
			Ś	C		
1	2	3	4	5	6	7
OWADY						
1.	Iglica mała	<i>Nehalennia speciosa</i>	+			Objęta ochroną strefową
KRĘGOWCE						
Płazy						
2.	Kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>	+		Zał. II, IV DS	Dane RDOŚ
3.	Żaba moczarowa	<i>Rana arvalis</i>	+		Zał. IV DS	Dokumentacja PO Bagno Raczyk

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochrona		Dyrektywy europejskie	Źródło danych*
			§	C		
1	2	3	4	5	6	7
4.	Żaba trawna	<i>Rana temporaria</i>		+		Dokumentacja PO Bagno Raczyk
5.	Żaba wodna	<i>Rana esculenta</i>		+		Dokumentacja PO Bagno Raczyk
PTAKI						
6.	Bąk	<i>Botaurus stellaris</i>	+		Zał. I	Dane Nadleśnictwa
7.	Bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	+		Zał. I	Dane Nadleśnictwa
8.	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	+		Zał. I	Dane Nadleśnictwa
9.	Dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	+		Zał. I	Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
10.	Dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>	+		Zał. I	Dane Nadleśnictwa
11.	Dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	+		Zał. II	Dane Nadleśnictwa
12.	Gągoł	<i>Bucephala clangula</i>	+		Zał. I	Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
13.	Jarzębatka	<i>Curruca nisoria</i>	+		Zał. I	Dane Nadleśnictwa
14.	Kania ruda	<i>Milvus milvus</i>	+		Zał. I	Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
15.	Lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>	+		Zał. I	Dane Nadleśnictwa
16.	Łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	+		Zał. II	Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
17.	Muchołówka mała	<i>Ficedula parva</i>	+		Zał. I	Dane Nadleśnictwa
18.	Myszołów	<i>Buteo buteo</i>	+		Zał. I	Dane Nadleśnictwa
19.	Nurogęś	<i>Mergus merganser</i>	+		Zał. II	Dane Nadleśnictwa
20.	Siniak	<i>Columba oenas</i>	+		Zał. II	Dane Nadleśnictwa
21.	Zimorodek	<i>Fringilla coelebs</i>	+		Zał. I	Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
22.	Żuraw	<i>Grus grus</i>	+		Zał. I	Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
SSAKI						
23.	Bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>		+	Zał. II, IV DS	Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
24.	Ryś euroazjatycki	<i>Lynx lynx</i>	+			Dane Nadleśnictwa
25.	Rzęsorek rodz.	<i>Neomys sp.</i>		+		Dane RDOŚ
26.	Wydra	<i>Lutra lutra</i>		+	Zał. II, IV DS	Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa

Tabela 47. Wykaz chronionych gatunków zwierząt występujących w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochrona		Dyrektywy europejskie	Źródło danych*
			§	C		
1	2	3	4	5	6	7
BEZKŁĘGOWCE						
SIODEŁKOWCE						
1	Pijawka lekarska	<i>Hirudo medicinalis</i>		+		Dane Nadleśnictwa
OWADY						
2	Czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>	+		Zał. II, IV DS	Dane Nadleśnictwa
3	Mrówka rudnica	<i>Formica rufa</i>		+		Dane Nadleśnictwa
4	Trzepla zielona	<i>Ophiogomphus ceclia</i>	+		Zał. II, IV DS	Dane Nadleśnictwa
5	Trzmiele	<i>Bombidae</i>	W zależności od gat.			Dane Nadleśnictwa
6	Zalotka większa	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	+		Zał. II, IV DS	Dane Nadleśnictwa
7	Żagnica północna	<i>Aeshna caerulea</i>	+			Dane Nadleśnictwa
SKORUPIAKI						
8	Poczwarówka zwężona	<i>Vertigo angustior</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
9	Ślimak winniczek	<i>Helix pomatia</i>		+		Dane Nadleśnictwa
KŁĘGOWCE						
Płazy						
10	Ropucha szara	<i>Bufo bufo</i>		+		Dane RDOŚ
11	Traszka zwyczajna	<i>Triturus vulgaris</i>		+		Dane RDOŚ
12	Żaba jeziorkowa	<i>Rana lessonae</i>		+		Dane RDOŚ
Gady						
13	Jaszczurka zwinka	<i>Lacerta agilis</i>		+		Dane RDOŚ
14	Jaszczurka żyworodna	<i>Lacerta vivipara</i>		+		Dane RDOŚ
15	Padalec zwyczajny	<i>Anguis fragilis</i>		+		Dane RDOŚ
16	Zaskroniec zwyczajny	<i>Natrix natrix</i>		+		Dane RDOŚ
PTAKI						
17	Bekas kszyc	<i>Gallinago gallinago</i>	+		Zał. II DS	Dane RDOŚ
18	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	+		Zał. I	Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
19	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa
20	Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>	+		Zał. II DS	Dane RDOŚ
21	Czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	+			Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
22	Czernica	<i>Aythya fuligula</i>	+		Zał. II, III DS	Dane RDOŚ
23	Derkacz	<i>Crex crex</i>	+		Zał. I DS	Dane RDOŚ dane Nadleśnictwa
24	Drozd śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
25	Dudek	<i>Upupa epops</i>	+			Dane RDOŚ
26	Dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	+			Dane Nadleśnictwa
27	Dzierżba gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa
28	Dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa
29	Gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochrona		Dyrektywy europejskie	Źródło danych*
			§	C		
1	2	3	4	5	6	7
30	Grubodziób	<i>C. coccyzoides</i>	+			Dane Nadleśnictwa
31	Jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>	+		Zał. I DS	Dane RDOŚ
32	Kania czarna	<i>Milvus migrans</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa
33	Kawka	<i>Corvus monedula</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
34	Kokozka wodna	<i>Gallinula chloropus</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
35	Kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	+			Dane Nadleśnictwa
36	Kormoran czarny	<i>Phalacrocorax carbo</i>		+		Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
37	Krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
38	Kos	<i>Turdus merula</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
39	Kowalik	<i>Sitta europea</i>	+			Dane Nadleśnictwa
40	Krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>	+			Dane Nadleśnictwa
41	Kruk	<i>Corvus corax</i>		+		Dane Nadleśnictwa
42	Kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
43	Kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
44	Kwiczot	<i>Turdus pilaris</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
45	Mazurek	<i>Passer montanus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
46	Mewa śmieszka	<i>Larus ridibundus</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
47	Mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
48	Oknówka	<i>Delichon urbica</i>	+			Dane Nadleśnictwa
49	Orlik krzykliwy	<i>Aquila pomarina</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa
50	Paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
51	Pelzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	+			Dane Nadleśnictwa
52	Pelzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa
53	Perkoz dwuczuby	<i>Podiceps cristatus</i>	+			Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
54	Perkoz rdzawoszyi	<i>Podiceps griseigena</i>	+			Dane RDOŚ
55	Perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	+			Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
56	Piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
57	Piegża	<i>Sylvia curruca</i>	+			Dane Nadleśnictwa
58	Pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	+			Dane Nadleśnictwa
59	Pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
60	Pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	+			Dane Nadleśnictwa
61	Podgorzałka	<i>Aythya nyroca</i>	+			Dane RDOŚ
62	Pokląska	<i>Saxicola rubetra</i>	+			Dane Nadleśnictwa
63	Pokrzewka cierniówka	<i>Sylvia communis</i>	+			Dane Nadleśnictwa
64	Pokrzewka czarnołbista	<i>Sylvia atricapilla</i>	+			Dane Nadleśnictwa
65	Pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	+			Dane Nadleśnictwa
66	Potrzeszcz	<i>Emberiza calandra</i>	+			Dane Nadleśnictwa
67	Potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
68	Przepiórka	<i>Coturnix coturnix</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
69	Puchacz	<i>Bubo bubo</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa
70	Pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	+			P.POP.
71	Puszczyk	<i>Strix aluco</i>	+			Dane Nadleśnictwa
72	Raniuszek	<i>Aegithalus caudatus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
73	Rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	+			Dane Nadleśnictwa
74	Sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
75	Samotnik	<i>Tringa ochropus</i>	+			Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
76	Sieweczka rzeczna	<i>Charadrius dubius</i>	+			Dane Nadleśnictwa
77	Sikora bogatka	<i>Parus major</i>	+			Dane Nadleśnictwa
78	Sikora czarnogłowa	<i>Parus montanus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
79	Sikora czubatka	<i>Parus cristatus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
80	Sikora modra	<i>Parus caeruleus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
81	Sikora sosnówka	<i>Parus ater</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa
82	Sikora uboga	<i>Parus palustris</i>	+			Dane Nadleśnictwa
83	Skowronek borowy	<i>Lullula arborea</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa
84	Skowronek polny	<i>Alauda arvensis</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
85	Słowik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	+			Dane Nadleśnictwa
86	Sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
87	Sroka	<i>Pica pica</i>		+	Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
88	Strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>	+			Dane RDOŚ
89	Strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa
90	Szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	+			Dane Nadleśnictwa
91	Szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	+		Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
92	Świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>	+			Dane Nadleśnictwa
93	Świerszczak	<i>Locustella naevia</i>	+			Dane RDOŚ
94	Świstunka	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	+			Dane Nadleśnictwa
95	Trzciniak	<i>A. arundinaceus</i>	+			Dane RDOŚ
96	Trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	+			Dane RDOŚ

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Ochrona		Dyrektywy europejskie	Źródło danych*
			Ś	C		
1	2	3	4	5	6	7
97	Trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>	+			Dane Nadleśnictwa
98	Wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	+			Dane Nadleśnictwa
99	Włochatka	<i>Aegolius funereus</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa
100	Wrona siwa	<i>Corvus corone cornix</i>		+	Zał. II DS	Dane Nadleśnictwa
101	Zielonka	<i>Porzana parva</i>	+		Zał. I DS	Dane RDOŚ
102	Zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	+		Zał. I DS	Dane Nadleśnictwa
SSAKI						
103	Jeż zachodni	<i>Erinaceus europaeus</i>		+		Dane Nadleśnictwa
104	Kret	<i>Talpa europaea</i>		+		Dane Nadleśnictwa
105	Łasica	<i>Mustela nivalis</i>		+		
106	Gronostaj	<i>Mustela erminea</i>		+		
107	Nietoperze	<i>Hiroptera</i>	+		Zał. II, IV DS	Dane Nadleśnictwa
108	Ryjówka mała	<i>Sorex minutus</i>		+		
109	Wiewiórka	<i>Sciurus vulgaris</i>		+		
110	Wydra	<i>Lutra lutra</i>		+	Zał. II, IV DS	Dane RDOŚ, dane Nadleśnictwa
111	Wilk	<i>Canis lupus</i>	+		Zał. II, IV DS	Dane Nadleśnictwa
112	Zubr	<i>Bison bonasus</i>	+		Zał. II, IV DS	Dane Nadleśnictwa

Źródło danych:*P. POP.** - poprzedni Program Ochrony Przyrody**Dane RDOŚ** - dane pozyskane z RDOŚ w Szczecinie**DOK.REZ.** - Dokumentacja dla rezerwatu przyrody**Dane Nadleśnictwa** - dane udostępnione przez Nadleśnictwo Człopa

Niewątpliwie na szczególną uwagę zasługuje fakt regularnego występowania na terenie Nadleśnictwa Człopa największego dzikiego kota w Europie - rysia euroazjatyckiego. Obserwacje terenowe pracowników nadleśnictwa potwierdzają za równo jego stałe przebywanie w tutejszych lasach, jak również migracje w okresie rozrodczym czyli w styczniu i lutym. W 2024 roku udało się zaobserwować rysia w okresie rui, który nawoływał w bardzo charakterystyczny sposób w poszukiwaniu partnera.

Ochrona strefowa

Ochrona strefowa opiera się na zapisach Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2023 r. poz. 1336) oraz Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2022 poz. 2380), zawierającego m.in. wykaz gatunków dziko występujących zwierząt, dla których wymagane jest ustalenie stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania.

Na terenie Nadleśnictwa Człopa występują gatunki zwierząt objęte ochroną ścisłą i dodatkowo ochroną strefową. Na uwagę zasługuje fakt, że w trakcie ostatnich 10 lat liczba gatunków objętych tą formą ochrony wzrosła. W ubiegłym dziesięcioleciu na terenie Nadleśnictwa zlokalizowana były dwie strefy ochrony - dla bielika i iglicy małej. Ponadto w 2024 roku na mocy decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie jedna ze stref ochrony bielika została powiększona o kolejne pododdziały leśne w związku z powstaniem drugiego gniazda wykorzystywanego przez tę samą parę ptaków. Poniższe zestawienie przedstawia stan stref ochrony na 1.01.2025 r.

Tabela 48. Liczba strefy ochrony z podziałem na gatunki.

Gatunek	Ilość stref
1	2
Bielik	2
Bocian czarny	1
Kania ruda	1
Iglica mała	1
Razem	5

Tabela 49. Powierzchnia pododdziałów, w których wyznaczono strefy ochrony całorocznej i okresowej w Nadleśnictwie Człopa.

Rodzaj strefy 1	Gatunek 2	Sumaryczna powierzchnia objęta strefą [ha] 3
Strefa ochrony całorocznej	Bielik	47,92
	Bocian czarny	10,84
	Kania ruda	2,60
	Iglica mała	1,94
	Razem	63,30
Stref ochrony okresowej	Bielik	87,20
	Bocian czarny	41,57
	Kania ruda	29,90
	Razem	158,67
Razem		221,97

4.8. PROJEKTOWANE I PROPONOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY

Na terenie Nadleśnictwa Człopa istnieje szereg obszarów i obiektów wartych zachowania i ochrony. Potrzebę tę dostrzeżono i wskazywano od lat w opracowaniach przyrodniczych, m.in.: "Waloryzacja przyrodnicza gminy Człopa", "Waloryzacja przyrodnicza województwa zachodniopomorskiego", Inwentaryzacja i ocena potrzeb ochrony mokradeł Nadleśnictwa Człopa".

W czasie prac nad PUL rozpoczął się proces ustaleń dotyczących możliwości powiększenia obszaru Drawieńskiego Parku Narodowego. Przedstawione zostały cztery możliwe warianty obejmujące w różnym zasięgu grunty Nadleśnictwa Człopa. Są to jednak ustalenia wstępne i mają podlegać dalszym analizom.

5. POZOSTAŁE FORMY OCHRONY

5.1. EKOSYSTEMY REFERENCYJNE

Powierzchnia ekosystemów referencyjnych na terenie Nadleśnictwa Człopa wynosi 59,30 ha, co stanowi 0,03% powierzchni Nadleśnictwa. Ekosystemy referencyjne zostały wyznaczone zgodnie z Zarządzeniem nr 10 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile z dnia 12 maja 2016 r., zaewidencjonowane w SILP w grupowaniu powierzchni zgodnie z piśmie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile, znak: ZS.6003.1.2016.RW z dnia 02 sierpnia 2016 r. Wykaz ekosystemów referencyjnych w Nadleśnictwie Człopa przedstawia Załącznik Nr 1 do Programu Ochrony Przyrody Nadleśnictwa. Zestawienie sumarycznych powierzchni ekosystemów w poszczególnych leśnictwach przedstawiono poniżej.

Tabela 50. Zestawienie powierzchni ekosystemów referencyjnych z podziałem na leśnictwa w Nadleśnictwie Człopa.

Leśnictwo 1	Liczba pododdziałów 2	Powierzchnia [ha] 3
Borowik	1	1,02
Dzicza	1	2,17
Grodzisko	1	2,15
Jeleni Róg	10	32,50
Mielęcín	1	3,97
Przelewice	3	12,91
Raczyk	1	4,58
Razem Nadleśnictwo	18	59,30

Największa powierzchnia ekosystemów referencyjnych znajduje się w leśnictwie Jeleni Róg i stanowi 54,81% wszystkich wyznaczonych powierzchni referencyjnych.

Do ekosystemów referencyjnych zakwalifikowano głównie drzewostany – 57,63 ha (97,18%). Pozostała powierzchnia 1,67 ha to pojedynczy pododdział w leśnictwie Przelewice, określony jako objęte szczególną ochroną– miejsce występowania siedliska przyrodniczego 91D0 Bory

i lasy bagienne w granicach obszaru Natura 2000 PLH320046 Uroczyska Puszczy Drawskiej. Powierzchnia ekosystemów referencyjnych nie uległa zmianie w porównaniu z poprzednim Planem Urządzenia Lasu.

Nadleśnictwo Człopa przeprowadziło w latach 2016 oraz 2022 monitoring ekosystemów referencyjnych. Określono w nim zapas grubizny według opisu taksacyjnego oraz ilość martwego drewna w m³ w rozdzieleniu na gatunki iglaste i liściaste. Tabela poniżej przedstawia wyniki przeprowadzonych prac monitoringowych.

Tabela 51. Wyniki monitoringu w ekosystemach referencyjnych w Nadleśnictwie Człopa.

Lp	Leśnictwo	Pow. [ha]	Dane z monitoringu 2016 r. - martwe drewno iglaste [m ³]	Dane z monitoringu 2016 r. - martwe drewno liściaste [m ³]	Przybliżony zapas grubizny wg. opisu taksacyjnego na 2016 r. [m ³]	Dane z monitoringu 2022 r. - martwe drewno iglaste [m ³]	Dane z monitoringu 2022 r. - martwe drewno liściaste [m ³]	Przybliżony zapas grubizny wg. opisu taksacyjnego na 2022 r. [m ³]
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Borowik	1,02	5	0	280	3	8	420
2.	Dzicza	2,17	3	20	870	5	30	1030
3.	Grodzisko	2,15	5	3	1235	8	6	1485
4.	Jeleni Róg	38,24	88	98	17230	206	219	21305
5.	Mielęcín	3,97	0	0	1565	5	1	1680
6.	Przelewice	12,91	4	10	4555	8	27	6070
7.	Raczyk	4,54	8	4	1750	8	4	1925
SUMA		59,30	100	112	25100	227	251	30980

Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, że ilość martwego drewna w drzewostanach referencyjnych sukcesywnie wzrasta i w okresie pomiędzy 2016 r. a 2022 r. wzrosła ponad dwukrotnie.

5.2. CENNE DRZEWA

Na terenie Nadleśnictwa Człopa poza drzewami uznanymi za pomniki przyrody znajdują się również inne drzewa cenne, rosnące pojedynczo lub w postaci alei. Ich znaczenie nie zawsze ma charakter czysto przyrodniczy. Są to często obiekty upamiętniające ludzi lub wydarzenia, jak na przykład Aleja Stefana - aleja daglezwowa upamiętniająca Stefana Kaczmarka, pracownika Nadleśnictwa Człopa. Dąb „Ferdynand” został tak nazwany i oznaczony na cześć Ferdynanda Kasprzaka, również pracownika Nadleśnictwa. Na szkółce leśnej znajduje się natomiast tzw. „Cis papieski” (wyhodowany z nasion poświęconych przez papieża Benedykta XVI) posadzony tuż przy kamieniu pamiątkowym „Głazie Wincenta”, w 2009 roku, trzy lata po śmierci Wincentego Woźniaka, jednego z założycieli szkółki.

Na wspomnianej szkółce, na mocy decyzji z 11.05.2016 r. posadzono w pododdziale 264 f 700 sztuk cisa pospolitego pasowo na łącznej powierzchni 0,15 ha. Obecnie rośnie w tym miejscu 559 sztuk.

Ponadto na szkółce prowadzona jest również uprawa sadzonek jałowca pospolitego. W pododdziale 264 f rośnie na jednym polu siewnym 458 sztuk tego gatunku.

Podczas prac inwentaryzacyjnych i taksacji wykazano dodatkowo wraz z lokalizacją obecność drzew uznanych za cenne a nie objętych prawną formą ochrony. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują dwa gatunki: cis pospolity oraz jarząb brekinia.

Tabela 52. Wykaz drzew uznanych za cenne podczas prac taksacyjnych.

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Lokalizacja w pododdziale
1	2	3	4
1	08-336-d	jarząb brekinia	NE
2	01-126-a	sosna zwyczajna	C
3	12-469-c	sosna zwyczajna	N
4	07-670-a	lipa drobnolistna	W

Lp.	Adres leśny	Gatunek	Lokalizacja w pododdziale
1	2	3	4
5	12-447-s	dąb szypułkowy	S
6	06-51-d	czereśnia ptasia	S
7	04-145-d	cis pospolity	W
8	07-532-j	kasztanowiec biały	C
9	04-89-d	jarząb brekinia	E
10	10-647-a	dąb szypułkowy	SW
11	10-720-i	dąb szypułkowy	E
12	10-720-i	buk zwyczajny	E
13	06-210-i	lipa drobnolistna	C
14	03-265-c	sosna zwyczajna	SW
15	04-89-d	jarząb brekinia - 200 sztuk	E
16	04-89-d	cis pospolity - 100 sztuk	-
17	05-304-b	cis pospolity	NW
18	04-89-f	jarząb brekinia	C
19	05-280-f	buk zwyczajny	N
20	05-280-a	sosna zwyczajna	SW
21	12-510-n	kasztanowiec biały	N
22	04-91-g	jarząb brekinia	C
23	12-537-i	buk zwyczajny	SW

5.3. REMIZY, GRUNTY POZOSTAWIONE DO NATURALNEJ SUKCESJI

Zadrzewienia i remizy

Zgodnie z definicją przedstawioną w UoP zadrzewienie to *pojedyncze drzewa, krzewy albo ich skupiska niebędące lasem w rozumieniu ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach lub plantacje, wraz z terenem, na którym występują, i pozostałymi składnikami szaty roślinnej tego terenu*. Takie zadrzewienia zgodnie z IUL zaliczane są do gruntów zadrzewionych i zakrzewionych nieleśnych - mogą być nimi różne powierzchnie pokryte częściowo krzewami i drzewami - opisywane jako rodzaj powierzchni ZADRZEWIENIE - ich powierzchnia w Nadleśnictwie Człopa to 10,97 ha.

Zadrzewienia występują również na innych rodzajach powierzchni (BAGNA, linie podziału powierzchniowego, TORFOWISKA i inne) które wliczane są do innych grup powierzchni, na których występują częściowo krzewy oraz drzewa. Szczegółowy wykaz powierzchni z zadrzewieniami zawiera Program Ochrony Przyrody.

Łączna powierzchnia zadrzewień na innych rodzajach powierzchni wynosi 502,96 ha.

Remizę stanowi skupisko roślin (roślin owocowych i miododajnych) służące jako baza żerowa oraz ostoja ptactwa i zwierzyny leśnej. Pozostawiana dla wzmocnienia odporności biologicznej w ramach metod biologicznej ochrony lasu, szczególnie cenna na siedliskach borowych, w drzewostanach iglastych.

Remizy (opisane jako PNSW) wyznaczono na łącznej powierzchni 14,70 ha.

Grunty pozostawione do naturalnej sukcesji

Istotną grupę biocenotyczną stanowią sukcesje, czyli powierzchnie kwalifikowane jako pozostałe grunty leśne niezalesione i nieprzeznaczone do odnowienia, z uwagi na ich rolę w ekosystemie oraz uwarunkowania lokalne.

Sukcesje opisano na łącznej powierzchni 8,60 ha.

6. ZAGROŻENIA

6.1. ZAGROŻENIA WYWOŁANE SZKODLIWYM ODDZIAŁYWANIEM PRZEMYSŁU

W granicach terytorialnych Nadleśnictwa Człopa oraz w istotnej od nich odległości nie występują duże zakłady uciążliwe dla środowiska. Brak jest obiektów przemysłowych takich jak zakłady chemiczne, rafinerie, huty czy kopalnie, stanowiące główne źródło emisji zanieczyszczeń.

Wyniki prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska corocznego monitoringu stanu środowiska wskazują jednoznacznie, że obszar Nadleśnictwa Człopa znajduje się poza zasięgiem zagrożeń dla ekosystemów wynikających z emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Zgodnie z danymi Rejestru Uwalniania i Transferu Zanieczyszczeń (GIOŚ, 2022) w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa brak jest zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, czy zakładów wpisanych do rejestru potencjalnych źródeł nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, nie występują również zakłady stanowiące zagrożenie dla środowiska ze względu na technologie i środki chemiczne stosowane w procesie produkcji.

W pracach nad Planem Urządzenia Lasu nie przeprowadzono rozpoznania wielkości szkód od gazów i pyłów, stanowiącego podstawę do ustalenia stref uszkodzeń przemysłowych.

Wg raportu Rocznej Oceny Jakości Powietrza w województwie zachodniopomorskim za rok 2022 badania jakości powietrza prowadzone były metodą automatyczno-manualną na stacjach pomiarowych w: Szczecinie, Koszalinie, Kamieniu Pomorskim, Kołobrzegu, Myśliborzu, Szczecinku, Widuchowej. Nadleśnictwo Człopa zlokalizowane jest w strefie pomiarowej PL3203 zachodniopomorskiej.

Wyniki rocznej oceny jakości powietrza za 2023 rok przeprowadzonej w województwie zachodniopomorskim:

cel ochrona zdrowia:

- dwutlenek siarki SO_2 - nie zanotowano przekroczeń obowiązujących dla dwutlenku siarki poziomów dopuszczalnych, zarówno poziomu 1-godzinnego, jak i 24-godzinnego;
- dwutlenek azotu NO_2 nie zanotowano przekroczeń obowiązujących dla dwutlenku azotu poziomów dopuszczalnych, zarówno poziomu 1-godzinnego, jak i średniorocznego;
- tlenek węgla CO - nie zanotowano przekroczeń obowiązujących dla tlenku węgla poziomów dopuszczalnych;
- benzen (C_6H_6)- Na żadnej stacji nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego – $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ dla rocznego okresu uśrednienia. Wyniki stężeń oraz szacowanie za rok 2022 wskazały, iż maksymalne stężenia w strefach województwa zachodniopomorskiego wyniosły $0,92 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (stanowisko pomiarowe w Szczecinku).
- ozon O_3 - pod względem poziomu docelowego wszystkie strefy w województwie zostały ocenione jako klasa A - bez przekroczeń. Pod względem poziomu celu długoterminowego wszystkie strefy w województwie zostały ocenione jako klasa D2;
- pył PM_{10} - pomiar dla tego czynnika w roku 2023 był prowadzony na 8 stacjach pomiarowych tj.: Szczecin, dwie stacje w Koszalinie, Kamień Pomorski, Kołobrzeg, Myślibórz, dwie stacje w Szczecinku. Na żadnym z 8 stanowisk pomiaru nie zostały przekroczone poziomy dopuszczalne określone ze względu na ochronę zdrowia;
- Pył $\text{PM}_{2,5}$ - wyniki uzyskane na 5 stanowiskach pomiarowych w strefach województwa zachodniopomorskiego w roku 2023 wskazują na brak przekroczeń wartości kryterialnej określonej pod kątem ochrony zdrowia.

cel ochrona roślin:

- dwutlenek siarki SO² – pomiary stężenia dwutlenku siarki wykonywano na stacji podmiejskiej Widuchowa w powiecie gryfińskim. Uzyskane wyniki wskazują, że stężenia SO² nie przekroczyły wartości kryterialnych, określonych pod kątem ochrony roślin;
- tlenki azotu NO_x- nie został przekroczony poziom dopuszczalny określony dla stężeń średniorocznych pod kątem ochrony roślin.
- zawartość ozonu w powietrzu- ocena wyników pomiarów uzyskanych w roku 2023 na podmiejskim stanowisku pomiarowym w strefie zachodniopomorskiej w Widuchowej (powiat gryfiński) wskazuje na brak przekroczeń poziomu docelowego określonego pod kątem ochrony roślin. Przekroczona natomiast została wartość określona dla drugiego kryterium oceny tj. poziomu celu długoterminowego.

Monitoring Lasów w Polsce

Prowadzony jest przez Instytut Badawczy Leśnictwa. W formie, w której funkcjonuje obecnie, wywodzi się z potrzeby śledzenia zmian stanu lasów okresie narastania procesu jego zamierania, które wystąpiło w Polsce w latach 80-dziesiątych. Pierwsze stałe powierzchnie obserwacyjne pierwszego rzędu (SPO I) powstały w 1989 roku na potrzeby monitoringu biologicznego. System monitoringu obejmuje poziomy obserwacji:

- poziom I rzędu powierzchni w sieci kwadratów 8 na 8 km i zawiera coroczną ocenę stanu koron drzew oraz jednorazową analizę warunków glebowych i stopnia zaspokojenia potrzeb pokarmowych drzew,
- poziom II rzędu obejmuje okresowe badania na wybranych powierzchniach uszczegóławiane do warunków glebowych, składu chemicznego liści lub igliwia, oceny runa czy przyrostu miąższości drzewostanów;

Obecnie na terenie Nadleśnictwa Człopa znajdują się 4 Stałe Powierzchnie Obserwacyjne I rzędu (SPO I) oraz 1 Stała Powierzchnia Obserwacyjna II rzędu. Nie występują Stałe Powierzchnie Obserwacyjne Monitoringu Intensywnego (SPO MI). Raport Stanu zdrowotnego lasów Polski (publikacja IBL) za rok 2023 podaje, że w zasięgu RDLP Piła, w granicach województwa zachodniopomorskiego drzewa charakteryzowały się osłabioną kondycją zdrowotną (od 5,1 % do 13,5 % drzew zdrowych, od 17,10 % do 21,20 % drzew w klasach defoliacji 2-4 oraz od 21,60 % do 22,7 % średniej defoliacji).

6.2. BEZPOŚREDNIE NEGATYWNE ODDZIAŁYWANIE CZŁOWIEKA NA LAS

Bezpośrednia, negatywna działalność człowieka stanowi istotny problem i realne zagrożenie dla ekosystemów leśnych. Zagrożenia związane z bezpośrednią działalnością człowieka w lasach to przede wszystkim:

- wydeptywanie upraw leśnych i runa leśnego, masowy i plądrowniczy sposób zbierania grzybów oraz pozyskiwanie owoców runa leśnego za pomocą niedozwolonych narzędzi i sposobów, prowadzące m.in. do: ograniczenia różnorodności gatunkowej runa, problemów z naturalnym i sztucznym odnowieniem lasu oraz negatywnych zmian w strukturze ściółki leśnej i gleby;
- zbiór grzybów i owoców na terenach chronionych (użytki ekologiczne oraz strefy ochronne wokół miejsc gniazdowania chronionych gatunków ptaków), prowadzący m.in. do niszczenia stanowisk gatunków rzadkich i chronionych;
- nieprzestrzeganie zakazu wjazdu pojazdów silnikowych na tereny leśne oraz nieprzestrzeganie zasad prawidłowego zachowania się w lesie;
- wywożenie śmieci do lasu;
- niszczenie infrastruktury turystycznej, edukacyjnej, obiektów służących ochronie lasu;
- przenoszenie z lasu do przydomowych ogrodów i oczek wodnych prawnie chronionych gatunków roślin;
- nieuprawnione korzystanie z otwartego ognia na terenach leśnych;

- kradzieże drewna, choinek, sadzonek leśnych, siatki gradzeniowej, nielegalne pozyskiwanie stroiszu;
- kłusownictwo leśne;
- wzniecanie pożarów (umyślne, względnie przypadkowe);
- wyprowadzanie psów bez smyczy;
- intensywne nawadnianie pól uprawnych w sąsiedztwie kompleksów leśnych.

Całość spraw związanych z profilaktyką i zwalczaniem szkodnictwa leśnego należy do kompetencji Posterunku Straży Leśnej Nadleśnictwa, która współdziała w tym zakresie ze Służbą Leśną, Policją, Strażnikami Łowieckimi z kół łowieckich, Państwową Strażą Rybacką oraz Strażą Leśną z sąsiednich Nadleśnictw. Prowadzone są także zajęcia edukacyjne w szkołach z dziećmi i młodzieżą, na których omawiana jest tematyka szkodnictwa leśnego i p-poż.

Pod względem pożarowym na kraje Unii Europejskiej nałożony został nakaz kategoryzowania lasów pod kątem zagrożenia pożarowego- na mocy rozporządzenia Rady (EWG) nr 2158/92 z dnia 23 lipca 1992 r. Obliczenie kategorii zagrożenia pożarowego odbywa się na podstawie załącznika do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 09 lipca 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów. Zgodnie z ww. aktem prawnym lasy Nadleśnictwa Człopa zostały zaliczone do **II kategorii zagrożenia pożarowego**. Istnieje opracowanie ochrony przeciwpożarowej dla Nadleśnictwa Człopa, gdzie szczegółowo opisane są elementy w zakresie tej ochrony.

W latach 2014-2025 odnotowano w Nadleśnictwie Człopa łącznie 13 pożarów lasu. Największą powierzchnię miały pożary w 2019 roku - 0,85 ha. Całkowita powierzchnia pożarów w 10-leciu wyniosła 1,53 ha, średnio 0,12 ha.

Tabela 53. Ilość oraz powierzchnia pożarów w ubiegłym okresie na terenie Nadleśnictwa Człopa.

Rok	Razem 2014-2025		Średnia powierzchnia
	Ilość [szt.]	Powierzchnia [ha]	[ha]
1	2	3	4
2015	2	0,05	0,03
2019	2	0,85	0,43
2020	3	0,22	0,07
2021	4	0,41	0,10
Razem:	13	1,53	0,12

Nie odnotowano pożarów o powierzchni powyżej 1 ha.

6.3. FORMY DEGENERACJI EKOSYSTEMU LEŚNEGO

Ekosystem leśny ze względu na swoją złożoność podlegać może wielu procesom i zmianom powodującym odbieganie od stanu naturalnego. Zmiany takie zachodzące w obrębie ekosystemu leśnego prowadzące do odkształcenia nazywane są degeneracją. Do opisu jej form w ekosystemach leśnych służą wytyczne wymienione w Instrukcji Urzędowania Lasu.

Formami degeneracji drzewostanów wyróżnianymi w lasach są:

- borowacenie inaczej pinetyzacja;
- neofityzacja- wynikająca ze sztucznej uprawy lub samoistnego wnikania gatunków obcych drzew i krzewów;
- monotypizacja- oznaczające ujednolicenie gatunkowe lub wiekowe drzewostanów;

6.3.1. Borowacenie

Borowacenie objawia się zmianą składu gatunkowego runa leśnego, podszytu i podrostu, głównie w wyniku wprowadzenia na siedlisko gatunków iglastych lub eliminacji gatunków liściastych z drzewostanów mieszanych. Polega na wprowadzeniu do drzewostanów gatunków iglastych w miejsce liściastych na żyznych siedliskach zbiorowisk leśnych lub eliminacji drzew liściastych ze zbiorowisk borów mieszanych. Określa się je dla drzewostanów na siedlisku borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów. W zależności od procentowego udziału So lub Św w górnej warstwie drzew wyróżnia się:

- borowacenie słabe – przy udziale So lub Św wynoszącym: ponad 80% na siedlisku BM, 50-80% na siedlisku LM, 10-30% na siedliskach lasowych;
- borowacenie średnie – przy udziale So lub Św wynoszącym: ponad 80% na siedlisku LM, 30-60% na siedliskach lasowych;
- borowacenie mocne – przy udziale So lub Św wynoszącym: ponad 60% na siedliskach lasowych.

W drzewostanach Nadleśnictwa Człopa proces borowacenia występuje:

- w stopniu słabym – na 41,05% (7275,02 ha);
- w stopniu średnim – na 9,05% (1604,78 ha);
- w stopniu mocnym – na 1,21% (215,03 ha).

Na powierzchni 8628,90 ha (48,69%) procesu borowacenia nie stwierdzono.

Tabela 54. Zestawienie powierzchni według form degeneracji lasu – borowacenie.

Obręb, nadleśnictwo	Stopień borowacenia	Powierzchnia [ha]				
		Wiek			Ogółem	Ogółem [%]
		<=40 lat	41-80 lat	> 80 lat		
1	2	3	4	5	6	7
Nadleśnictwo Człopa	brak	4343,48	3116,32	1169,10	8628,90	48,69
	słabe	1404,02	3588,52	2282,48	7275,02	41,05
	średnie	127,17	805,06	672,55	1604,78	9,05
	mocne	1,91	143,05	70,07	215,03	1,21

6.3.2. Neofityzacja

Neofityzacja wynika z wprowadzania sztucznych upraw lub też samoistnego wnikania do drzewostanów gatunków drzew i krzewów geograficznie obcych (przyjęto co najmniej 10% udziału gatunku w drzewostanie). Uwzględnia się tutaj również powierzchnie z podszytami lub podrostami gatunków obcych rodzimej flory.

Neofityzacja w warstwie drzew

Według tabeli Va Instrukcji Urządzania Lasu w drzewostanach Nadleśnictwa Człopa gatunki obce wykazano na powierzchni 41,12 ha. Wśród nich wyszczególniono: dąb czerwony *Quercus rubra* – 28,96 ha, robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia* 6,39 ha oraz daglezwia zielona *Pseudotsuga menziesii* 5,77 ha.

Neofityzacja w warstwie podszytu

Spośród gatunków obcych w warstwie podszytu najczęściej pojawia się czeremcha amerykańska i robinia akacjowa. W sumie stwierdzono występowanie 6 gatunków obcych w podszytu.

Spośród ww. gatunków obcych, w warstwie podszytowej wyszczególniono obecność:

- czeremchy późnej *Padus serotina* – 1475 pododdziałów;
- dębu czerwonego *Quercus rubra* – 79 pododdziałów;
- robinii akacjowej *Robinia pseudoacacia* – 157 pododdziałów;
- śnieguliczki białej *Symphoricarpos albus* – 21 pododdziałów;
- sosny wejmutki *Pinus strobus* – 3 pododdziały;
- daglezwii zielonej *Pseudotsuga menziesii* – 3 pododdziały;
- kasztanowca białego *Aesculus hippocastanum* – 2 pododdziały;
- żywotnika wschodniego *Thuja orientalis* – 2 pododdziały;
- żywotnika zachodniego *Thuja occidentalis* – 1 pododdział;
- róży fałdzistolistnej *Rosa rugosa* – 1 pododdział;

Neofityzacja w warstwie runa

Na terenie Nadleśnictwa Człopa, w 2019 roku przeprowadzona została inwentaryzacja inwazyjnych gatunków obcych roślin. Stwierdzono wówczas występowanie:

- niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* w 190 pododdziałach,

- bożodrzewu gruczołowatego *Ailanthus altissima* w 1 pododdziale
- niecierpka gruczołowatego *Impatiens grandulifera* w 1 pododdziale
- rdestowca czeskiego *Reynoturia x bohémica* w 1 pododdziale
- rdestowca japońskiego *Reynotura japonica* w 1 pododdziale

Podczas prac taksacyjnych wykazano obecność w terenie niecierpka drobnokwiatowego *Impatiens parviflora* w 110 pododdziałach oraz rdestowca japońskiego *Reynotura japonica* w 1 pododdziale. Pozostałych gatunków wykazanych w 2019 roku nie odnaleziono.

Niecierpek drobnokwiatowy występuje w pododdziałach o łącznej powierzchni 380,87 ha, najczęściej na siedlisku lasu mieszanego świeżego (42,31 %) boru mieszanego świeżego (26,47%) oraz lasu świeżego (23,56 %).

Gatunki obce zweryfikowano pod kątem inwazyjności zgodnie z wykazem Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz.U. 2022 poz. 2649). Jedynie rdestowiec japoński znajduje się w Załączniku Nr 2 ww. rozporządzenia, jednak trzy z gatunków obcych występujących w Nadleśnictwie Człopa stanowią większe zagrożenie dla naturalności ekosystemów leśnych omawianego obszaru za względu na dużo bardziej liczne występowanie i wpływ na skład gatunkowy.

Są to: czeremcha późna *Padus serotina*, dąb czerwony *Quercus rubra* oraz robinia akacja *Robinia pseudoacacia*. Dobrze zadamawiają się na obszarze pierwotnie dla nich obcym i są najbardziej ekspansywne – wytwarzają żywotne potomstwo, często w dużej ilości, rozprzestrzeniają się na duże odległości od roślin macierzystych i w krótkim czasie kolonizują duże obszary. Ich rozprzestrzenianie ma charakter inwazyjny, negatywnie wpływający na środowisko przyrodnicze, m.in. poprzez przeobrażanie siedlisk przyrodniczych, wypieranie gatunków rodzimych na skutek konkurencji lub ograniczania bazy pokarmowej.

Na terenie Nadleśnictwa Człopa szczególnie silną ekspansją w minionym dziesięcioleciu wykazała się czeremcha późna, której występowanie w warstwie podszytu, podczas ostatniej inwentaryzacji lasu, stwierdzono w dwukrotnie większej liczbie wydzieleń.

Tabela 55. Charakterystyka gatunków obcych w Nadleśnictwie Człopa.

Lp	Gatunek	Status	Miejsca, w których gatunek może stwarzać zagrożenie	Powody wprowadzania do uprawy	Stwierdzenia spontanicznego rozprzestrzeniania się
1	2	3	4	5	6
1	Czeremcha późna <i>Padus serotina</i>	zadomowiony, inwazyjny	Lasy, obszary chronione	Gatunek o niewielkich wymaganiach siedliskowych, łatwy w uprawie, niekiedy sadzony jako drzewo ozdobne. Dawniej uprawiany w lasach, początkowo w celu produkcji wartościowego drewna, po niepowodzeniach w tym zakresie wprowadzany powszechnie jako roślina podszytowa o znaczeniu fitomelioryacyjnym i bioce-notycznym	Od kilkudziesięciu lat, na licznych stanowiskach w wielu regionach
2	Dąb czerwony <i>Quercus rubra</i>	zadomowiony, inwazyjny	Lasy, obszary chronione	Gatunek często stosowany w ogrodnictwie i zadrzewieniach miejskich (zdrowe, obfite ulistnienie, liście przebarwiające się jesienią na czerwono), szybko rosnące, o małych wymaganiach glebowych, wytrzymałe na zanieczyszczenia powietrza. Częsty gatunek w miastach i parkach, dawniej protegowany w uprawach leśnych	Od kilkudziesięciu lat, na dość licznych stanowiskach w wielu regionach

Lp	Gatunek	Status	Miejsca, w których gatunek może stwarzać zagrożenie	Powody wprowadzania do uprawy	Stwierdzenia spontanicznego rozprzestrzeniania się
1	2	3	4	5	6
3	Robinia akacja <i>Robinia Pseudoacacia</i>	zadomowiony, inwazyjny	Lasy, siedliska antropogenicznie zaburzone, obszary chronione	Pospolite w uprawie, jedno z pierwszych drzew północnoamerykańskich sprowadzonych do Europy, o wielu zaletach uprawowych (szybki wzrost, małe wymagania siedliskowe, wytrzymałość na skażenia powietrza i gleby, łatwe rozmnażanie, szeroki system korzeniowy), ozdobnych (egzotyczny pokrój, zdrowe ulistnienie, ozdobne, kwiaty) i użytkowych (cenne drewno, duża wydajność nektarowa kwiatów, zapobieganie erozji itp.). Dawniej wprowadzane do lasów	Od kilkudziesięciu lat, na dość licznych stanowiskach w wielu regionach

6.3.3. Monotypizacja

Monotypizacją określa się proces ujednolicenia gatunkowego lub wiekowego drzewostanów, określanego dla kompleksów o powierzchni powyżej 200 ha oraz dla drzewostanów jednogatunkowych lub jednowiekowych, występujących na zwartych powierzchniach (ok. 100 ha). Monotypizację określa się dla sosny zwyczajnej (*Pinus sylvestris*) i świerka zwyczajnego (*Picea abies*). Wyróżnia się:

- **monotypizację pełną** - gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi ponad 80%;
- **monotypizację częściową** - gdy udział drzewostanów jednego gatunku i jednej klasy wieku wynosi 50 - 80 % lub gdy udział jednej klasy wieku drzewostanów różnych gatunków i jednej klasie wieku przekracza 80 %.

W oparciu o przeprowadzoną analizę przestrzennego rozmieszczenia jednogatunkowych drzewostanów w programie ArcGIS, na terenie Nadleśnictwa Człopa nie stwierdzono monotypizacji częściowej. Wyróżniono natomiast jeden fragment drzewostanu o pełnej monotypizacji, położony na terenie leśnictwa Mielęciny. Zwarty kompleks leśny o powierzchni 184,88 ha obejmuje jednogatunkowy drzewostan sosnowy w IV klasie wieku.

6.4. ZAGROŻENIA WYWOŁANE ZMIANAMI STOSUNKÓW WODNYCH

Poziom wód gruntowych ma bardzo istotny wpływ na stan sanitarny lasu oraz na stan siedlisk przyrodniczych. Do skutków obniżenia poziomu wód gruntowych należą pogorszenie stanu sanitarnego i zdrowotnego drzewostanów nadleśnictwa. Dochodzi również do degradacji siedlisk przyrodniczych poprzez zniekształcenie naturalnie zachodzących w nich procesów uzależnionych od zasilania wodami opadowymi i gruntowymi. Następstwem pogorszenia stanu zdrowotnego drzewostanów jest narażenie na szkody powodowane przez owady, grzyby, a także wiatr.

Wahania poziomu wód gruntowych zwykle związane są z długotrwałą suszą. Mogą pojawiać się również zmiany poziomu zwierciadła wód związane z celowymi odwodnieniami lub dużymi przedsięwzięciami budowlanymi (te drugie nie występują na terenie Nadleśnictwa).

Problem suszy zwykle dotyka okresu wiosennego na odsłoniętych powierzchniach w drzewostanach młodszych klas wieku. Niedobór opadów atmosferycznych w okresie wiosenno-letnim łagodzi duża ilość jezior, lokalna sieć rzeczna, a także tereny bagienne, leśne siedliska wilgotne, bagienne, olsowe oraz powierzchnie retencyjne.

Od kilkunastu lat zauważalne jest zjawisko długotrwałej suszy. W wielu miejscach w Polsce niedobory wody są zjawiskiem trwałym. Suszą określa się nie tylko występowanie zjawisk ekstremalnych, ale wszystkie sytuacje, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla

danego obszaru. Zjawisko to może w konsekwencji powodować przesuszenie gleby, zmniejszenie lub całkowite zniszczenie upraw roślinnych, a także zwiększone prawdopodobieństwo pożarów, zanik torfowisk i mokradł.

Zasadniczo rozróżniamy 4 rodzaje suszy, które określane są w zależności od fazy rozwoju. Jest to susza atmosferyczna, rolnicza, hydrologiczna oraz hydrogeologiczna.

- susza atmosferyczna (meteorologiczna)- występuje, kiedy mamy do czynienia z deficytem opadów. Pojawia się wówczas, gdy opady występują poniżej średniej wieloletniej lub jest ich całkowicie brak.
- susza rolnicza (glebowa)- gdy wilgotność gleby jest niedostateczna do zaspokojenia potrzeb wodnych roślin i prowadzenia normalnej gospodarki w rolnictwie. Jest bezpośrednią konsekwencją wydłużającej się suszy atmosferycznej.
- susza hydrologiczna (niżówka hydrologiczna)- przejawia się długotrwałym obniżeniem ilości wody w rzekach i jeziorach. Dotyczy wód powierzchniowych. Występuje wtedy, kiedy przepływ w rzekach spada poniżej przepływu średniej wartości wieloletniej.
- susza hydrogeologiczna- susza definiowana jako długotrwałe obniżenie zasobów wód podziemnych. Zjawisko tego rodzaju suszy jest zwykle poprzedzone powyższymi rodzajami suszy.

Uszkodzenia drzewostanów na terenie Nadleśnictwa Człopa spowodowane zakłóceniem stosunków wodnych zainwentaryzowano na niewielkiej powierzchni 60,97 ha. Łącznie uszkodzenia wynikające ze zmian poziomu wód stwierdzono w 38 pododdziałach.

Zagrożeniem dla ekosystemów leśnych może być również pogorszenie jakości wód gruntowych (zanieczyszczenia komunalne, rolnicze). Efektem działania wód o złej jakości i zanieczyszczonych może być zjawisko osłabiania odporności drzewostanów, zwiększające ich podatność na ataki szkodników pierwotnych czy patogenów grzybowych. Może również przyczynić się do zmian w składzie gatunkowym runa leśnego i podszytu poprzez wkraczanie gatunków inwazyjnych o dużej tolerancji na zmiany składu chemicznego gleby i wody gruntowej.

Źródłami zanieczyszczeń powodującymi obniżanie się klasy i jakości wód są:

- silna i zwiększająca się presja turystyczna;
- wnikające do gruntu oraz przeciekające do wód nieoczyszczone ścieki komunalne;
- zanieczyszczenia spływające wraz z opadami atmosferycznymi z terenów zurbanizowanych, rolnych oraz dróg;
- niewłaściwie stosowane środki ochrony roślin i nawozy.

W granicach Nadleśnictwa Człopa zanieczyszczenie wód gruntowych występować może w obrębie starej zabudowy oraz zabudowy nieskanalizowanej. Istotnym źródłem zanieczyszczeń wód są także drogi o dużym natężeniu ruchu- wody występujące w pobliżu szlaków komunikacyjnych zawierają najczęściej zwiększone ilości związków ołowiu, tlenków azotu, węglowodorów. Szkodliwe substancje występujące w powietrzu atmosferycznym przedostają się także do środowiska gruntowo-wodnego wraz z opadami atmosferycznymi. Obecność w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa jednolitych dużych powierzchni pól uprawnych generuje ryzyko wystąpienia zanieczyszczeń z powodu stosowania środków ochrony roślin uprawnych oraz nawozów.

6.5. ZAGROŻENIA SPOWODOWANE PRZEZ SZKODLIWE CZYNNIKI ABIOTYCZNE

Zagrożenia abiotyczne związane są przede wszystkim z anomaliami pogodowymi np. ekstremalne temperatury, opady czy wiatry huraganowe, ale również okresowe obniżanie poziomu wód gruntowych m.in. w następstwie długotrwałych okresów suszy (zagadnienie poruszone w rozdziale 5.4), a także późnymi wiosennymi i wczesnymi jesiennymi przymrozkami.

Spośród zagrożeń abiotycznych, zagrażających bezpośrednio utrzymaniu właściwego stanu ekosystemów leśnych należy wymienić:

- *Gwałtowne wiatry i krótkotrwałe wiatry o charakterze huraganu*- silne i bardzo silne wiatry występują najczęściej zimą i stanowią szczególne zagrożenie dla drzewostanów przerzedzonych, zaniedbanych pod względem pielęgnacyjnym. Huraganowe wiatry powyżej 100 km/h mogące uszkadzać drzewostany poprzez łamanie lub nawet powalanie całych drzew, do tej pory na terenie nadleśnictwa nie wyrządzały większych szkód.
- *Przymrozki*- istotnym zagrożeniem dla upraw są późne przymrozki wiosenne (od końca kwietnia do połowy maja) oraz przymrozki wczesne występujące w końcu września i na początku października.
- *Okiść śniegową*- występuje podczas długotrwałych opadów mokrego śniegu. Szkody od okiści mają charakter uszkodzeń mechanicznych- łamanie gałęzi, wierzchołków, przyginanie, a nawet wywracanie drzew. Szczególnie podatne na szkody są przerzedzone młode drzewostany, rosnące na słabszych siedliskach.
- *Zmrozowiska*- są to najczęściej niewielkie, bezodpływowe zagłębienia terenu, w których gromadzi się zimne powietrze. Utrudniony przepływ powietrza sprzyja powstawaniu przymrozków, stanowiących szczególne zagrożenie dla młodego pokolenia drzewostanu. Długo utrzymująca się niska temperatura powietrza i gleby na zmrozowisku powodują zaburzenia bilansu wodnego roślin, opóźniają ich wzrost i rozwój. Na terenie nadleśnictwa potencjalne miejsca zalegania chłodnego powietrza, zagrożone występowaniem zmrozowisk występują w dolinach rzek jak również dnach dolin morenowych z małym nasłonecznieniem i o niskim przewiewie.

Tabela 56. Inwentaryzacja uszkodzeń drzewostanów (wszystkie klasy wieku) od czynników abiotycznych w Nadleśnictwie Człopa.

Przyczyna uszkodzeń	I			II			III			Razem
	10	20	R-m	30	40	R-m	50	60	R-m	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
KLIMAT	687,31	172,76	860,07	45,33	15,76	61,09	9,74	1,14	10,88	932,04
POŻAR	2,39		2,39							2,39
WODNE	31,68	24,24	55,92	3,31		3,31				59,23
Razem	721,38	197,00	918,38	48,64	15,76	64,40	9,74	1,14	10,88	993,66

Na terenie Nadleśnictwa Człopa uszkodzenia abiotyczne stwierdzono ogółem w 297 pododziałach na łącznej powierzchni 993,66 ha. Sumarycznie największe uszkodzenia powierzchniowo wystąpiły z powodu czynników klimatycznych 932,04 ha (93,80 % wszystkich uszkodzeń abiotycznych). Uszkodzenia istotne średnie wystąpiły na łącznej powierzchni 64,40 ha natomiast istotne silne na powierzchni 10,88 ha (spowodowane tylko przez czynniki klimatyczne).

Pozyskanie posuszu, złomów i wywrotów w poszczególnych latach obowiązywania poprzedniego PUL przedstawia poniższa tabela.

Tabela 57. Zestawienie z pozyskania posuszu, wywrotów i złomów za okres minionego 10-lecia

ROK	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	05.2024
UŻ. RĘBNE [m ³]	540	1198	634	358	614	832	570	7396	1619	1167
UŻ. PRZEDRĘBNE [m ³]	3926	6171	2767	2375	4144	4927	4127	45600	8135	4518
Ogółem grubizna [m ³]	4466	7369	3401	2733	4758	5759	4697	52996	9754	5685

Z danych udostępnionych przez Nadleśnictwo wynika, iż w minionym 10-leciu największe pozyskanie posuszu, złomów i wywrotów przypadło zdecydowanie na rok 2022. Wówczas w okresie wczesnowiosennym (9.03.2022 r.) miały miejsce silne wichury. Mapa poniżej obrazuje rozmiar i rozmieszczenie szkód od wiatrów, które wtedy powstały.

Fig. 37. Rozmieszczenie powierzchni objętych szkodami od wiatru, które miały miejsce w 2022 roku.

6.6. ZAGROŻENIA SPOWODOWANE PRZEZ SZKODLIWE CZYNNIKI BIOTYCZNE

Zagrożeniami biotycznymi są czynniki będące efektem oddziaływania organizmów żywych (z wyłączeniem człowieka). W większości przypadków uszkodzenia biotyczne mają charakter wieloczynnikowy i trudno określić ich bezpośrednią przyczynę.

Do typowych zagrożeń biotycznych należą:

- grzyby patogeniczne;
- owady;
- zwierzyna.

W trakcie prac inwentaryzacyjnych na gruntach Nadleśnictwa Człopa stwierdzono uszkodzenia drzewostanów spowodowane przez grzyby, owady i zwierzyna na łącznej powierzchni 9873,00 ha.

Uszkodzenia powodowane przez grzyby wystąpiły na łącznej powierzchni 6211,12 ha, co stanowi 62,91% uszkodzeń biotycznych. Uszkodzenia od zwierzyny wystąpiły na powierzchni 3639,22 ha – 36,84% powierzchni, natomiast uszkodzenia od owadów określono na powierzchni 24,98 ha – 0,25%.

Tabela 58. Inwentaryzacja uszkodzeń drzewostanów (wszystkich klas wieku) od czynników biotycznych w Nadleśnictwie Człopa.

Przyczyna uszkodzeń	I			II			III			Razem
	10	20	R-m	30	40	R-m	50	60	R-m	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
GRZYBY	1959,82	2870,53	4830,35	1305,67	67,11	1372,78	7,99		7,99	6211,12
OWADY	12,98	3,99	16,97	2,61	0,72	3,33	4,68		4,68	24,98
ZWIERZĘTA	1455,81	1389,92	2845,73	597,2	127,38	724,58	66,59		66,59	3636,90
Razem	3428,61	4264,44	7693,05	1905,48	195,21	2100,69	79,26	0,00	79,26	9873,00

Największe uszkodzenia w przedziale 21-40% spowodowane przez grzyby wystąpiły na powierzchni 1372,78 ha. Ogólnie wśród czynników biotycznych grzyby zdecydowanie dominują jako przyczyna uszkodzeń drzewostanów.

Wśród gatunków grzybów patogenicznych występują korzeniowiec wieloletni, huba pospolita, huba sosny, huba brzozy i osutka sosny. W przypadku owadów do powstania szkód przyczynił się głównie kornik drukarz i kornik ostrozębny.

6.6.1. Szkody powodowane przez owady

Lasy Nadleśnictwa Człopa ze względu na swoje położenie i skład gatunkowy oraz znaczną porolność narażone są na duże zagrożenie ze strony szkodników owadzych pierwotnych i wtórnych. Zagrożenia te wynikają przede wszystkim z:

- występowania jednolitych drzewostanów sosnowych - udział gatunków iglastych to około 87 % powierzchni leśnej nadleśnictwa,
- dużej powierzchni występowania drzewostanów założonych na gruntach porolnych wynoszącej około 35 % powierzchni leśnej,
- czynników przyrody nieożywionej- okresowe silne wichury powodujące powstawanie dużej masy wiatrołomów.

Szkodniki pierwotne - ogniska gradacyjne

Nadleśnictwo położone jest w strefie stałych ognisk gradacyjnych szkodników pierwotnych sosny i jest narażone ze strony foliofagów sosny.

W latach 2005-2019 na terenie nadleśnictwa notowano zagrożenie od brudnicy mniszki, barczatki sosnowki, strzygoni choinówki oraz piędzika przedzimka. Wykonywano lotnicze zabiegi wielkoobszarowego ograniczania liczebności owadów:

- rok 2013- ograniczanie liczebności barczatki sosnowki, powierzchnia zabiegu 4671 ha, preparat DYMILIN 480SC - 2828 ha, MOSPILAN 20SP 1843 ha.
- rok 2014- ograniczanie liczebności barczatki sosnowki, powierzchnia zabiegu 487 ha, preparat MOSPILAN 20SP - 112 ha, FORAY 76B - 375 ha.
- rok 2014 - ograniczanie liczebności piędzika przedzimka, powierzchnia zabiegu - 18 ha, preparat SHERPA 100EC.
- rok 2019- ograniczanie liczebności brudnicy mniszki, powierzchnia zabiegu- 380 ha, preparat FORAY 76B- 380 ha.

Stopień zagrożenia drzewostanów przez szkodniki pierwotne sosny określano corocznie, wykonując jesienne poszukiwania szkodników pierwotnych sosny, przeprowadzając badania zapędzania gleby, oraz wykonując kontrole nadzwyczajne (zakładanie wylęgarek, lepów, ścinka drzew na płachtę).

Aktualna mapa obszarów ognisk gradacyjnych, opracowana przez Zespół Ochrony Lasu w Szczecinku wskazuje na największe ryzyko wystąpienia ognisk gradacyjnych w północno-zachodniej części Nadleśnictwa, w granicach leśnictw Borowik i Brzeziniak, w bezpośrednim sąsiedztwie to stskiego Parku Narodowego.

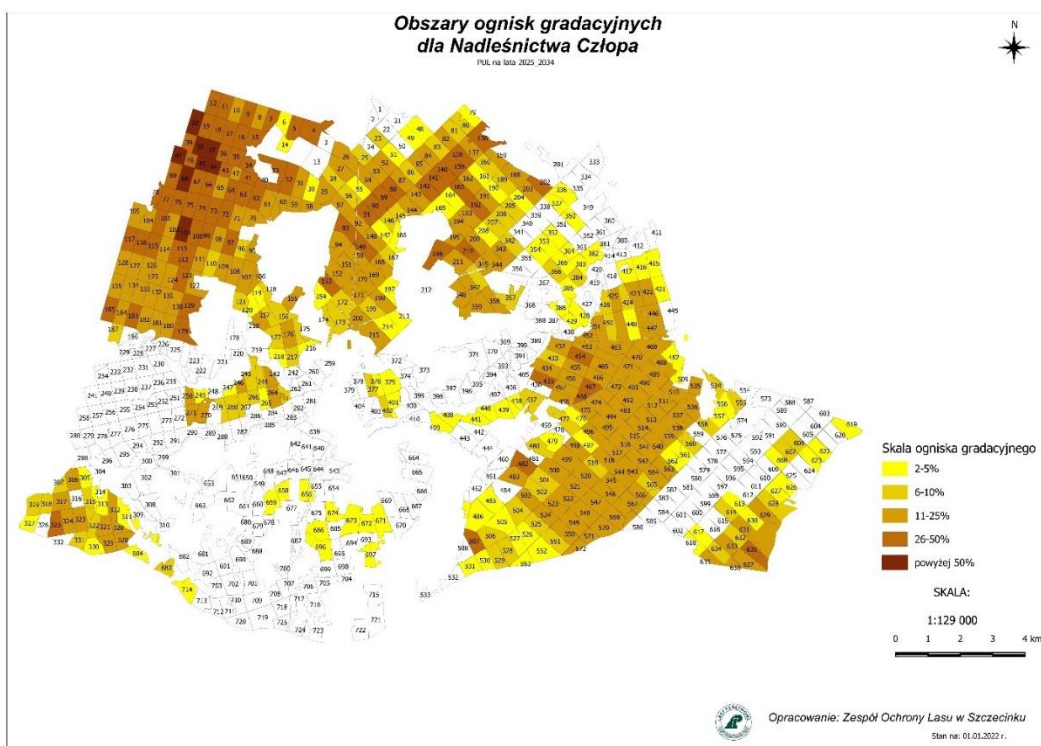

Fig. 38. Mapa obszarów ognisk gradacyjnych dla Nadleśnictwa Człopa (źródło: Zespół Ochrony Lasu w Szczecinku, stan na 1.01.2022 r.)

Szkodniki wtórne

Szkodniki wtórne są owadami żerującymi na silnie osłabionych drzewach, niezdolnych do obrony. Są to zwykle kambio- oraz ksylofagi. Często atakują drzewa po żerze szkodników pierwotnych, pożarach, suszach i zanieczyszczeniach atmosferycznych.

Tabela 59. Inwentaryzacja uszkodzeń od owadów w drzewostanach Nadleśnictwa Człopa z podziałem na klasy uszkodzeń.

Przyczyna uszkodzeń	I			II			III			Razem
	10	20	R-m	30	40	R-m	50	60	R-m	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Kornik drukarz	3,42	2,02	5,44	1,19	0,72	1,91	4,68		4,68	12,03
Kornik ostrozębny	7		7,00			0,00			0,00	7,00
Przypłaszczek granatek	2,56	1,97	4,53	1,42		1,42			0,00	5,95
Razem	12,98	3,99	16,97	2,61	0,72	3,33	4,68	0,00	4,68	24,98

Uszkodzenia od owadów w przedziale 21 % - 40 % wystąpiły na łącznej powierzchni 3,33 ha. Szkody w przedziale powyżej 41 % spowodował jedynie kornik drukarz na łącznej powierzchni 4,68.

Zwalczanie szkodników wtórnych polega przede wszystkim na utrzymaniu odpowiedniego stanu sanitarnego lasu poprzez bieżące i terminowe usuwanie posuszu, wywrotów i złomów. Wielkość usuniętego zasiedlonego posuszu, wywrotów i złomów w latach 2005-2022 obrazuje poniższa tabela.

Tabela 60. Wykaz usuniętego zasiedlonego posuszu, wywrotów i złomów w latach 2005-2022.

Rok	Posusz zasiedlony m ³	Wywroty zasiedlone m ³	Razem
1	2	3	4
2005	1 604,85	135,11	1 739,96
2006	3 369,00	12,60	3 381,60
2007	2 795,05	10 258,01	13 053,06
2008	2 414,91	279,08	2 693,99
2009	2 852,80	15,74	2 868,54
2010	1 942,74	8,28	1 951,02
2011	2 547,71	112,92	2 660,63
2012	1 440,24	66,18	1 506,42

Rok 1	Posusz zasiedlony m ³ 2	Wywroty zasiedlone m ³ 3	Razem 4
2013	1 450,78	176,32	1 627,10
2014	659,83	525,27	1 185,10
2015	1946,75	1258,31	3205,06
2016	4389,26	37,47	4426,73
2017	2097,92	9,67	2107,59
2018	1228,95	21,26	1250,21
2019	2315,67	67,76	2383,43
2020	3774,75	97,78	3872,53
2021	3437,01	10,69	3447,7
2022	1561,39	10970,57	12531,96
Razem	41 829,61	24 063,02	65 892,63

6.6.2. Szkody powodowane przez ssaki

Uszkodzenia od zwierzyny powyżej 21 % występują na powierzchni 793,49 ha.

Tabela 61. Inwentaryzacja uszkodzeń od zwierzyny w drzewostanach Nadleśnictwa Człopa.

Stopień uszkodzenia [%] 1	Klasy wieku							Razem 9
	I 2	II 3	III 4	IV 5	V 6	VI 7	VIII 8	
10	558,59	630,33	132,93	98,98	20,98	14,00		1455,81
20	412,04	683,80	226,28	61,22		2,35	4,23	1389,92
razem	970,63	1314,13	359,21	160,20	20,98	16,35	4,23	2845,73
30	107,01	306,17	124,76	43,34		15,92		597,20
40	29,51	73,74	22,04	2,09				127,38
razem	136,52	379,91	146,80	45,43		15,92		724,58
50	33,73	29,44	3,42					66,59
60								
Razem	33,73	29,44	3,42					66,59
Razem	1140,88	1723,48	509,43	205,63	20,98	32,27	4,23	3636,9

Uszkodzenia w przedziale 21-40% zinwentaryzowano na łącznej powierzchni 724,58 ha. Uszkodzenia w przedziale powyżej 40 % zinwentaryzowano na łącznej powierzchni 68,59 ha. Największe powierzchnie uszkodzeń pojawiają się w I i II klasie wieku. Uszkodzenia drzewostanów w II i III klasie wieku to często stare zinwentaryzowane spały (tzw. „zabitki”), które w procesie rozwoju drzewostanów przedrębnych stopniowo zablizniają się oraz są eliminowane w trzebieżach selekcyjnych.

W uprawach i młodnikach (I klasa wieku) szkody w przedziale 21-40% wystąpiły na powierzchni 136,52 ha a powyżej 40% na powierzchni 33,73 ha.

6.6.3. Szkody powodowane przez patogeniczne grzyby

Duża powierzchnia występowania gruntów porolnych, które zajmują około 35% powierzchni leśnej nadleśnictwa sprzyjała występowaniu i rozwojowi chorób grzybowych.

Uszkodzenia spowodowane przez działalność grzybów patogenicznych w przedziale 21% - 40% stwierdzono na łącznej powierzchni 1372,78 ha. Najwięcej uszkodzeń, bo na łącznej powierzchni 1187,64 ha spowodowała huba korzeni oraz na 182,35 ha - huba sosny.

Działania powstrzymujące rozprzestrzenianie się huby korzeni polegają przede wszystkim na traktowaniu pni przez ich infekowanie grzybnią *Phlebiopsis gigantea*. W latach 2005-2022 na terenie Nadleśnictwa Człopa zabiegiem tym objęto łącznie powierzchnię 9364 ha, z czego najczęściej zabiegów wykonano w roku 2007 (2042 ha) a najmniej w 2021 (84 ha). Alternatywnym zabiegiem jest wprowadzanie gatunków liściastych w drzewostanach silnie porażonych przez hubę w ramach podsadzeń lub dolesiania luk.

Stwierdzono również na niedużej powierzchni zamieranie dębu i pędów dębu powodowane przede wszystkim infekcjami grzybowymi.

Tabela 62. Inwentaryzacja uszkodzeń od grzybów w drzewostanach Nadleśnictwa Człopa.

Przyczyna uszkodzeń	I			II			III			Razem
	10	20	R-m	30	40	R-m	50	60	R-m	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Huba korzeni (Korz.wieloletni)	767,45	1853,24	2620,69	1130,66	56,98	1187,64	7,07		7,07	3815,40
Huba pospolita	41,03	44,41	85,44	0,73		0,73				86,17
Huba sosny	1125,05	959,82	2084,87	173,31	9,04	182,35				2267,22
Huby brzozy	4,15	2,62	6,77	0,97		0,97	0,92		0,92	8,66
Osutka sosny	22,14		22,14			0,00			0,00	22,14
Zamieranie dębu		8,99	8,99		1,09	1,09			0,00	10,08
Zamieranie pędów dębu		1,45	1,45			0,00			0,00	1,45
Razem	1959,82	2870,53	4830,35	1305,67	67,11	1372,78	7,99	0,00	7,99	6211,12

Szkody powyżej 40 % stwierdzono tylko w przypadku huby korzeni na powierzchni 7,07 ha oraz huby brzozy na powierzchni 0,92 ha.

6.7. OCHRONA RÓZNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ ORAZ TECHNICZNE I GOSPODARCZE DZIAŁANIA PROEKOLOGICZNE

Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej (Dz.U. 2023 poz. 672) precyzuje wymagania wobec funkcjonowania i prowadzenia gospodarki leśnej zgodnie z zapisami ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2023 poz. 1336), a co za tym idzie, w sposób mający chronić bioróżnorodność i minimalizować negatywny wpływ działalności człowieka na terenach leśnych. Wiele z tych zadań w Lasach Państwowych uznane jest za obligatoryjne już od dawna i kontynuowane w kolejnych latach obowiązywania planów urządzenia lasu. Wśród najważniejszych wymagań dobrej praktyki leśnej w zakresie prac gospodarczych prowadzonych na terenach leśnych, stosowanych z dużym powodzeniem na obszarze Nadleśnictwa należy wymienić:

- Podczas planowania działań gospodarczych uwzględnia się potrzebę zachowania zróżnicowania faz rozwojowych drzewostanów w lesie, dla którego sporządza się plan urządzenia lasu
- Bieżąca kontrola występowania gatunków i siedlisk chronionych w miejscach, gdzie planowane są działania gospodarcze w celu uniknięcia ich zniszczenia podczas prac leśnych
- Pozostawianie martwego drewna w lasach celem zachowania ciągłości jego występowania- dążenie do poziomu 3-5 martwych drzew na 1 ha powierzchni leśnej; dąży się do pozostawiania martwych drzew o największym potencjale biocenotycznym
- Nie stosuje się rębni zupełnych oraz gniazdowych w pasie szerokości 25 metrów od linii brzegu cieków i zbiorników wodnych
- Na potrzeby prac leśnych wyznaczane są szlaki techniczne, których rozmieszczenie pozwala na prowadzenie prac zrębowych, pielęgnacyjnych przy jednoczesnym minimalizowaniu szkód w warstwach gleby, runa i podszytu
- Pozostawia się enklawy leśne, gdzie stwierdzono występowanie gatunków chronionych i wysoki poziom bioróżnorodności
- Podczas odnowień i zalesień uwzględnia się regionalne uwarunkowania przyrodnicze, warunki siedliskowe i stan siedliska przyrodniczego
- Wybierany jest odpowiedni dla sposobu odnowienia na danej powierzchni rodzaj cięć
- Odnowienia naturalne stosuje się w pierwszej kolejności tam, gdzie istnieje drzewostan macierzysty o pożądanym składzie gatunkowym i jakości, są korzystne dla takiego odnowienia warunki siedliskowe, gwarantowane jest pokrycie takim odnowieniem 50% powierzchni uprawy
- w lasach użytkowanych rębniami zupełnymi pozostawia się do naturalnego obumarcia co najmniej 5% powierzchni drzewostanów w formie biogrup na zrębach lub większych fragmentów drzewostanów przeznaczonych do użytkowania rębego, chyba że występują przesłanki, w szczególności nadmiernie pojawiające się i rozprzestrzeniające

organizmy szkodliwe, uzasadniająca odstępianie od tego wymagania; oceny spełnienia wymagania dokonuje się w cyklu 10-letnim w przypadku drzewostanów objętych planem urządzenia lasu,

- dąży się do tego, by pozostawiane biogrupy zawierały drzewa dziuplaste, drzewa z gniazdami wieloletnimi, itp. ochronę lasu realizuje się w oparciu o zasadę integrowania metod biologicznych, chemicznych i mechanicznych, przy czym chemiczne metody ochrony lasu mogą być stosowane w przypadku braku możliwości lub braku zasadności zastosowania innych metod; przy wyborze środków ochrony roślin należy kierować się bezpieczeństwem ludzi, zwierząt i środowiska.
- w stanie naturalnym lub zbliżonym do naturalnego pozostawia się torfowiska i źródłiska oraz śródleśne zbiorniki i ciekły wodne

6.7.1. Techniczne i gospodarcze działania proekologiczne

Na terenie Nadleśnictwa Człopa drzewostany, w których nie zaplanowano zadań gospodarczych zajmują łącznie powierzchnię 1496,62 ha. Wykaz drzewostanów bez zabiegów przedstawia Załącznik Nr 3 do Programu Ochrony Przyrody. Oprócz pododdziałów tworzących ekosystemy referencyjne, co jest podstawą do wyłączenia z zabiegów gospodarczych, tabela grupuje również drzewostany nieobjęte zabiegiem gospodarczym w obecnym okresie gospodarczym ze względu na ład czasowo-przestrzenny, jak również powierzchnie wyłączone zabiegów z innych powodów (np. niedostępność terenu, brak potrzeb hodowlanych).

W zakresie proekologicznych działań techniczno-gospodarczych wyróżnić można również stosowanie rębni złożonych (II, III, IV wraz z uprzętającymi) projektowane są w tych drzewostanach, gdzie możliwe będzie uzyskanie odnowienia naturalnego.

Zaprojektowana w bieżącym PUL powierzchnia do rębni złożonych wynosi 1820,10 ha. Zastosowanie tego typu rębni umożliwia zróżnicowanie struktury wiekowej i gatunkowej. Wydłużenie okresu oddziaływania daje możliwość lepszego dopasowania do naturalnych faz rozwojowych drzewostanów, co z kolei pozwala uzyskać typ drzewostanu właściwy dla danych warunków siedliskowych oraz gospodarczo pożądany. Obecnie preferowane są zabiegi hodowlane sprzyjające naturalnemu odnawianiu się rodzimych gatunków drzew.

6.7.2. Ochrona zasobów genowych

Na terenie Nadleśnictwa Człopa ochrona zasobów genowych realizowana jest zgodnie z treścią ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym (Dz.U. 2019, poz. 1097) oraz założeniami „Programu zachowania leśnych zasobów genowych i hodowli selekcyjnej drzew w Polsce na lata 2011-2035”. Cele strategiczne przygotowanego na lata 2011-2035 Programu obejmują m.in.: ochronę istniejącej w lasach różnorodności genetycznej, hodowlę drzew leśnych oraz tworzenie i utrzymanie na właściwym poziomie ilościowym i jakościowym bazy nasiennej na potrzeby odnowienia i zalesienia. Sprawy formalne związane z ochroną zasobów genowych w Lasach Państwowych reguluje zarządzenie Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nr 29 z dnia 21 marca 2013 r. w sprawie ochrony leśnych zasobów genowych na potrzeby nasiennictwa i hodowli drzew leśnych [ZH-7132-7/2013].

Rozdział został szczegółowo opisany w Elaboracie Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Człopa na okres 1.01.2025 r. – 31.12.2034 r.

6.8. KSZTAŁTOWANIE STREF EKOTONOWYCH

Strefy ekotonowe projektowane są zgodnie z potrzebami w zależności od warunków i sytuacji. Obejmują najczęściej obszar lasu graniczący z terenem otwartym, pasy drzewostanów wzdłuż dróg, stanowią fragmenty drzewostanów o specyficznej budowie i składzie gatunkowym. Charakteryzuje je duże bogactwo gatunkowe drzew i krzewów oraz struktura przestrzenna, w której występuje kilka pasów roślinności różniących się wysokością.

Właściwie zaprojektowane strefy ekotonu pełnią funkcji ochronne dla gatunków zwierząt, zapewniają osłonę przed wiatrem czy ekstremalnymi zmianami temperatury, a także mogą zatrzymywać zanieczyszczenia pyłowe.

Optymalnie wykształcona zewnętrzna granica lasu powinna obejmować trzy strefy:

- drzewiastą, stanowiącą wewnętrzną część strefy ekotonowej. W strefie tej powinny znajdować się drzewa gatunków osiagających duże rozmiary końcowe. Docelowa szerokość strefy drzewiastej powinna wynieść około 15 m;
- drzewiasto-krzewiastą, graniczącą od zewnątrz ze strefą drzewiastą, osiagając szerokość około 5 m. Tworzą ją drzewa osiagające mniejsze rozmiary końcowe oraz krzewy;
- krzewiastą, stanowiącą najbardziej zewnętrzną część strefy ekotonowej, tworzoną przez pas krzewów o szerokości od 3-5 m.

Do kształtowania stref ekotonowych wskazane jest wykorzystanie gatunków drzew i krzewów rodzimego pochodzenia, dostosowanych do lokalnych warunków siedliskowych. Zaleca się, aby maksymalnie wykorzystywać, o ile występuje, odnowienie naturalne, np. pędy odrosłowe różnych gatunków. Do powstania stref ekotonowych wykształconych zgodnie z powyższym schematem powinno się dążyć przede wszystkim w przypadku większych kompleksów leśnych, szczególnie tam, gdzie dominują gatunki iglaste.

Kompleksy leśne na terenie Nadleśnictwa Człopa mają już ukształtowaną strefę ekotonową. Wynika to zarówno z zachowania ciągłości jej kształtowania, jak również z zasad gospodarowania zobowiązujących do pozostawiania w trakcie użytkowania. Strefy ekotonów pozostawiane są jako pasy drzewostanu wzdłuż i wokół jezior, torfowisk, rzek a także głównych dróg publicznych.

W przypadku już istniejących zewnętrznych stref ekotonowych zaleca się, aby ich utrzymanie miało charakter ciągły, a sposób gospodarowania zgodny był z ogólnie przyjętymi zasadami trwale zrównoważonej gospodarki leśnej.

6.9. KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH

Kształtowanie stosunków wodnych to działania podejmowane w celu zachowania wystarczającego poziomu wód zgodnego z zapotrzebowaniem utrzymania właściwego stanu siedlisk zarówno leśnych, jak i wodno-błotnych.

Nadleśnictwo Człopa w 2021 roku zrealizowało inwestycję pod nazwą „**Renowacja założeń małej retencji - Rynna Grodzisko**”, w ramach projektu pod nazwą *Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu-mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach nizinnych*”. Jest on kontynuacją projektu małej retencji nizinnej realizowanego przez Lasy Państwowe przy udziale funduszy unijnych. W wyniku realizacji tego zadania na terenie Nadleśnictwa zmodernizowano 6 obiektów w jednym kompleksie mokradłowym.

Łącznie na terenie Nadleśnictwa Człopa opisano 360,74 ha obszarów wodno-błotnych w postaci wydzieleń i pnsw. Bardzo duże znaczenie w kształtowaniu lokalnych stosunków wodnych ma sieć rzek, cieków i rowów melioracyjnych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa oraz jeziora z otaczającymi je strefami buforowymi o charakterze podmokłym i bagiennym.

Podstawowymi celami przyjętymi w celu stabilizacji i przywracania właściwego stanu stosunków wodnych są:

- ochrona i regeneracja mokradeł,
- zwiększenie możliwości retencyjnych mokradeł,
- zwiększenie różnorodności przyrodniczej siedlisk,
- zmniejszenie skutków powodzi i susz,
- poprawa kondycji fizjologicznej i zdrowotności lasów.

Źródłiska

Źródła opisano w Nadleśnictwie Człopa w 30 pododdziałach. Umieszczone zostały na mapie walorów przyrodniczo-krajobrazowych.

Tabela 63. Wykaz źródeł na terenie Nadleśnictwa Człopa

Lp.	Adres leśny	Rodzaj osobliwości	Pow. Pododdz. [ha]
1	2	3	4
1.	01-220-g	ŹRÓDŁA	0,79
2.	01-221-j	ŹRÓDŁA	0,56
3.	01-222-l	ŹRÓDŁA	0,30
4.	03-244-b	ŹRÓDŁA	0,43
5.	04-216-b	ŹRÓDŁA	0,80
6.	08-380-j	ŹRÓDŁA	0,39
7.	08-382-f	ŹRÓDŁA	3,67
8.	08-411-f	ŹRÓDŁA	1,03
9.	08-412-d	ŹRÓDŁA	2,07
10.	08-412-k	ŹRÓDŁA	1,62
11.	08-412-l	ŹRÓDŁA	9,16
12.	08-414-c	ŹRÓDŁA	1,59
13.	08-419-c	ŹRÓDŁA	0,91
14.	09-635-b	ŹRÓDŁA	3,06
15.	10-656-a	ŹRÓDŁA	2,34
16.	10-675-m	ŹRÓDŁA	1,05
17.	10-676-b	ŹRÓDŁA	0,78
18.	10-676-h	ŹRÓDŁA	0,68
19.	10-696-h	ŹRÓDŁA	1,29
20.	10-696-l	ŹRÓDŁA	1,15
21.	11-369-g	ŹRÓDŁA	2,20
22.	11-370-h	ŹRÓDŁA	4,58
23.	11-393-a	ŹRÓDŁA	0,76
24.	11-405-f	ŹRÓDŁA	0,99
25.	11-406-c	ŹRÓDŁA	4,27
26.	11-431-b	ŹRÓDŁA	1,21
27.	11-432-c	ŹRÓDŁA	0,45
28.	11-434-i	ŹRÓDŁA	0,60
29.	11-435-a	ŹRÓDŁA	0,61
30.	12-416-b	ŹRÓDŁA	0,93

6.10. TURYSTYKA I PROMOCJA WARTOŚCI PRZYRODNICZYCH

Nadleśnictwo Człopa pod względem turystycznym stanowi bardzo atrakcyjny obszar, nie tylko ze względu na oczywiste walory terenów leśnych, ale również ze względu na lokalizację w granicach terytorialnych Nadleśnictwa licznych jezior i cieków wodnych. Ponadto walory historyczne tych terenów i związana z nimi infrastruktura dodatkowo generuje większe zainteresowanie społeczeństwa realizowaniem turystyki w zasięgu terytorialnym i na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa.

Istnieją partie lasu (uprawy, młodniki, ostoje zwierząt chronionych), które powinny podlegać maksymalnemu zmniejszeniu presji społeczno-turystycznej. Specjalnego traktowania wymagają rejony, gdzie presja przebywania ludzi jest większa, jednak ze względu na widoczną chęć korzystania społeczeństwa z łatwo dostępnych ciekawych szlaków, infrastruktury należy wspierać działania regulujące i rozwój walorów turystycznych w Nadleśnictwie. Rozwój i konserwacja istniejącej infrastruktury ochronić może istniejące obszary cenne przyrodniczo, jak i te o szczególnym znaczeniu wymagające braku obecności ludzi. W przypadku zarządzania miejscami wypoczynku i postojami występuje niestety problem dewastacji i zaśmiecania, którego rozwiązanie generuje koszty.

6.10.1. Infrastruktura turystyczna

Obiekty turystyczne udostępniane społeczeństwu pełnią ważną rolę w kształtowaniu właściwych zachowań na terenach leśnych. Mogą służyć zarówno rekreacji, jak i edukacji ułatwiając pracę osobom zarządzającym.

Na gruntach Nadleśnictwa Człopa znajdują się:

- 4 miejsca biwakowania: Leśnictwo Borowik oddz. 221d, Leśnictwo Diczka oddz. 285b, Leśnictwo Jeleni Róg oddz. 310n, Leśnictwo Grodzisko oddz. 219k
- 2 parkingi leśne: Parking Mielęcín oddz. 339b, Parking Grodzisko oddz. 151c
- Punkt Edukacji Leśnej przy siedzibie Nadleśnictwa w miejscowości Człopa.

Ponadto w fazie projektowania jest miejsce postoju w oddziale 423 w Leśnictwie Wołowe Lasy oraz pole biwakowe w pododdziale 313 a w Leśnictwie Jeleni Róg.

Ze względu na wspomnianą już obecność jezior i rzek w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa, duża presja turystyczna skupia się właśnie w obrębie tych obiektów. Szczególnie dookoła jezior Załom, Kamień, Młyńskie Wielkie oraz wzdłuż rzeki Cieszynki, którą poprowadzony jest szlak kajakowy.

Wszystkie elementy zakresu turystyki i rekreacji (ośrodki wypoczynkowe, szlaki turystyczne, konne, ścieżki dydaktyczne i rowerowe, miejsca postoju pojazdów, pola biwakowe) zostały naniesione na mapę przeglądową walorów przyrodniczo - kulturowych.

6.10.2. Szlaki rowerowe

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa przebiega oznakowany szlak rowerowy:

1. **Szlak niebieski** - przebieg: *Trzcianka- Wołowe Lasy- Jaglice- Drzonowo Wałeckie- Trzebin- Człopa- Tuczo- Strzalin- Rusinowo- Dzikowo- Gostomia- Róża Wielka- Trzcianka*

Szlak o długości 79,3 km. Na trasie występuje szereg zabytków, m.in.: gotycki kościół oraz renesansowy zamek w Tucznie, kościół w Wołowych Lasach, fortyfikacje na Górze Wisielczej w Strzalinach. W granicach Nadleśnictwa szlak biegnie przez drogi publiczne.

6.10.3. Szlaki piesze

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa przebiegają oznakowane szlaki piesze PTTK:

1. **Szlak czerwony im. 4 Dywizji Piechoty** - przebieg: *Człopa- Załom- Pustelnia- Martew- Tuczo- Strzalin- Zdbowo- Mączno- Wałcz- Mokrzyca- Jezioro Karpiove- Nadarzyce*

Szlak o długości 74,4 km. W południowym odcinku wiedzie przez lasy Drawieńskiego Parku Narodowego oraz wzdłuż Płocicznej. W części środkowej biegnie wzdłuż południowego brzegu jez. Wielki Bytyń, północny odcinek szlaku przebiega przez lasy Równiny Wałeckiej.

2. **Szlak niebieski** - przebieg: *Jagoda- jez. Ostrowiec- dolina Cieszynki*

Szlak o długości 9 km, biegnący w większej części na terenie Drawieńskiego Parku Narodowego. Na trasie m.in.: malownicza osada Jagoda, górski odcinek rzeki Płocicznej poniżej jez. Ostrowiec.

3. **Szlak żółty** - przebieg: *Stare Osieczno- Jagoda- jez. Dłusko- jez. Kochlin Wielki - Człopa*

Szlak o długości 20 km, wiodący wzdłuż brzegu człopskich jezior: Dłusko, Kochlin Wielki, Szczuczcz.

4. **Szlak zielony** - przebieg: *Tuczo- Martew- Brzeźniak- Golin- Człopa- Trzebin- Przelewice - Żelichowo*

Szlak o długości 30 km, łączący Tuczo z okolicami Człopy, stanowiąc na tym odcinku krótszą alternatywę dla szlaku czerwonego.

5. **Szlak czarny- Załom- leśn. Borowik- leśn. Jeleni Róg- Jagoda- Szczuczarz - Przelewice**

Szlak w otulinie Drawieńskiego PN o długości 17 km, przebiega wokół jezior człopskich: Kamienia, Załomu i Dubie. Na dalszej trasie biegnie w okolicy osady leśnej Jagoda (stacja turystyczna UM w Poznaniu), następnie wzdłuż brzegu jeziora Szczuczarz.

6. **Trasa spacerowa „Raczyk”**

Trasa o długości 8,1 km, położona w całości na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa, w leśnictwie Raczyk. Początek trasy zlokalizowany jest przy boisku do koszykówki na Osiedlu Leśnym w Człopie. Dalej prowadzi leśną drogą pośród sosnowego lasu, wzdłuż jezior: Młyński Staw i Trzebiń. Trasa ma trzy warianty długości -krótka-3,8 km, średni - 5,5 km i długi - 8,1 km. Na trasie znajduje się kilka punktów widokowych, w tym m.in. nad brzegiem rezerwatu przyrody „Bagno Raczyk”.

7. **Ścieżka pieszo-rowerowa „Brzegiem człopskich jezior”**

Trasa o długości 18 km, położona w większości na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Człopa, na terenie leśnictw: Borowik, Dżicza, Grodzisko, Jeleni Róg. Początek trasy zlokalizowany jest przy zabytkowym wiadukcie na ul. Żeromskiego w Człopie, biegnie przez obszary leśne, wzdłuż brzegów jezior (Kamień, Załom, Keselek, Kochlin Wielki i Kochlin Mały). Ostatni odcinek trasy wiedzie leśną ścieżką do Człopy.

Ścieżka "Brzegiem człopskich jezior", oprócz rekreacyjnej, pełni również funkcję edukacyjną. Na trasie Nadleśnictwa Człopa przygotowało 11 przystanków, na których umieszczono tablice edukacyjne, przybliżające zagadnienia związane z drzewostanami i gospodarką leśną

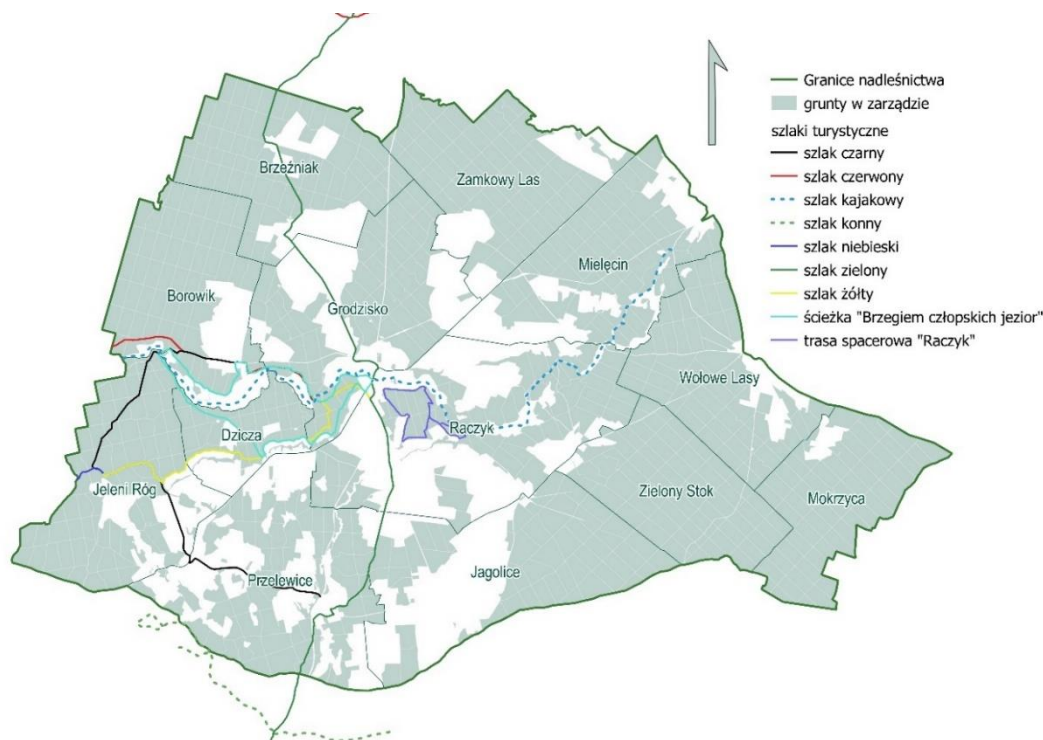

Fig. 39. szlaki turystyczne i ścieżki dydaktyczne na terenie Nadleśnictwa Człopa

6.10.4. Szlaki wodne

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa znajduje się jeden szlak kajakowy:

1. **Szlak kajakowy rzeki Cieszynki - przebieg Człopa - Leśniczówka Jeleni Róg**

Szlak krótki, o długości 8 km – od granic Człopy do granicy Drawieńskiego Parku Narodowego w pobliżu leśniczówki Jeleni Róg. Przed powstaniem rezerwatu „Bagno Raczyk” możliwe było rozpoczęcie spływu rzeką Cieszynką powyżej Człopy, od mostu Wołowe Lasy- Mielęcín. Obecnie nie ma możliwości pływania kajakiem w granicach rezerwatu w celach rekreacyjnych.

6.10.5. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej

W dniu 5 lipca 2022 r. Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych w Załączniku 1 do Zarządzenia nr 58 wprowadziła wytyczne do zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej w zarządzie Lasów Państwowych. Do lasów o ww. funkcji należą nie tylko lasy na terenach miast czy te terenów podmiejskich, ale również oddalone, cenne dla społeczności ze względów, koncentracji społecznych oczekiwań dotyczących turystyki, rekreacji i ochrony przyrody.

W kategorii wyróżniono m.in.:

- lasy intensywnie użytkowane rekreacyjnie,
- tereny leśne w bezpośrednim sąsiedztwie ośrodków wypoczynkowych,
- lasy uzdrowiskowe w strefach A i B (w rozumieniu ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych).

Obszary takich lasów wyznaczane są przez Nadleśnictwa, jednak wytyczne Dyrektora Generalnego LP wskazują także na możliwość szerszej partycypacji strony społecznej. Na etapie tworzenia Planu Urządzenia Lasu powstają tzw. zespoły lokalnej współpracy, których zadaniem jest przeprowadzenie konsultacji projektu lokalizacji lasów o zwiększonej funkcji społecznej oraz planu niezbędnych działań gospodarczych i ochronnych zmierzających do ich bezpiecznego udostępnienia. Do zespołu należą przedstawiciele społeczeństwa, nauczyciele oraz samorządowcy i przyrodnicy.

Priorytetowe w lasach o zwiększonej funkcji społecznej były kwestie:

- zachowania trwałości lasu,
- bezpieczeństwa publicznego i pożarowego,
- krajobrazowe.

Następstwem tych ostatnich są takie zasady gospodarowania, które nie powodują nagłych zmian w krajobrazie. Zagospodarowanie obszarów sprowadzać się ma do działań w kategorii dla pojedynczych drzew i ich grup z uwzględnieniem różnorodnego charakteru potrzeb społecznych, np. poprzez

- ograniczenie stosowania zrębów zupełnych i preferowanie rębni złożonych (długotrwała przemiana pokoleń, nie skutkująca jednorazowym odśłanianiem powierzchni),
- zabiegi gospodarcze nakierowane na poprawę stanu zdrowotnego i zróżnicowanie struktury, nacisk na odnowienia naturalne,
- terminy wykonywania prac w okresie minimalnego ruchu rekreacyjnego.

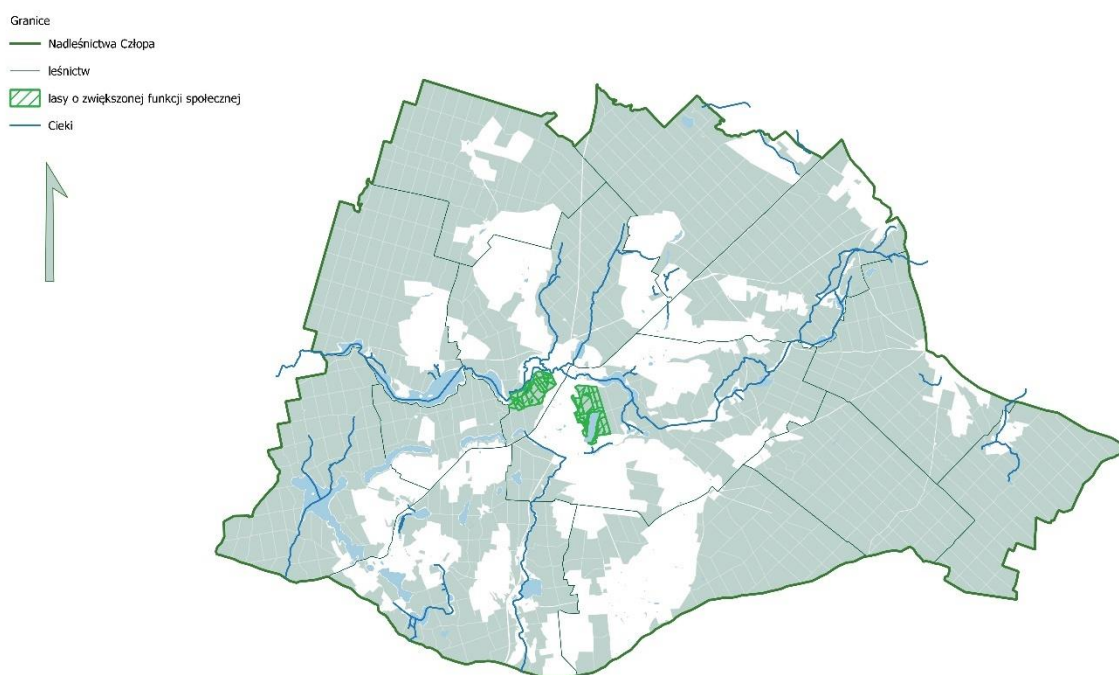

Fig. 40. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej na terenie Nadleśnictwa Człopa.

Tabela poniżej zawiera wykaz pododdziałów zakwalifikowanych do kategorii lasów o zwiększonej funkcji społecznej. Ich łączna powierzchnia wynosi 148,72 ha.

Tabela 64. Lasy o zwiększonej funkcji społecznej - wykaz pododdziałów.

Lp. 1	Adres leśny 2	Powierzchnia [ha] 3
1.	04-259-a	1,51
2.	04-259-b	3,07
3.	04-259-c	3,27
4.	04-259-d	2,33
5.	04-259-h	3,18
6.	04-259-i	3,09
7.	04-260-a	1,22
8.	04-260-b	3,64
9.	04-260-c	4,00
10.	04-260-d	1,47
11.	04-260-g	1,12
12.	04-260-h	11,77
13.	04-261-c	3,45
14.	04-261-f	8,45
15.	04-261-h	5,34
16.	04-261-i	1,58
17.	04-262-b	2,27
18.	04-262-c	0,77
19.	04-262-f	0,81
20.	04-262-g	1,35
21.	04-262-i	1,99
22.	04-262-j	2,04
23.	11-377-a	7,66
24.	11-377-b	7,04
25.	11-377-c	2,27
26.	11-378-a	3,32
27.	11-378-b	4,97

Lp. 1	Adres leśny 2	Powierzchnia [ha] 3
28.	11-378-c	0,74
29.	11-378-d	13,4
30.	11-378-f	0,90
31.	11-379-b	2,63
32.	11-379-c	1,59
33.	11-379-d	0,67
34.	11-379-f	2,70
35.	11-379-g	1,35
36.	11-379-h	0,40
37.	11-403-a	2,24
38.	11-403-b	7,41
39.	11-403-c	5,91
40.	11-403-d	2,00
41.	11-403-f	1,83
42.	11-403-g	0,25
43.	11-404-a	2,69
44.	11-404-b	3,52
45.	11-404-c	0,96
46.	11-404-d	1,55
47.	11-404-f	1,40
48.	11-404-g	1,60

6.10.6. Program „Zanocuj w lesie”

Nadleśnictwo Człopa w ramach programu „Zanocuj w lesie” udostępnia na potrzeby legalnego biwakowania teren w granicach leśnictwa Jeleni Róg.

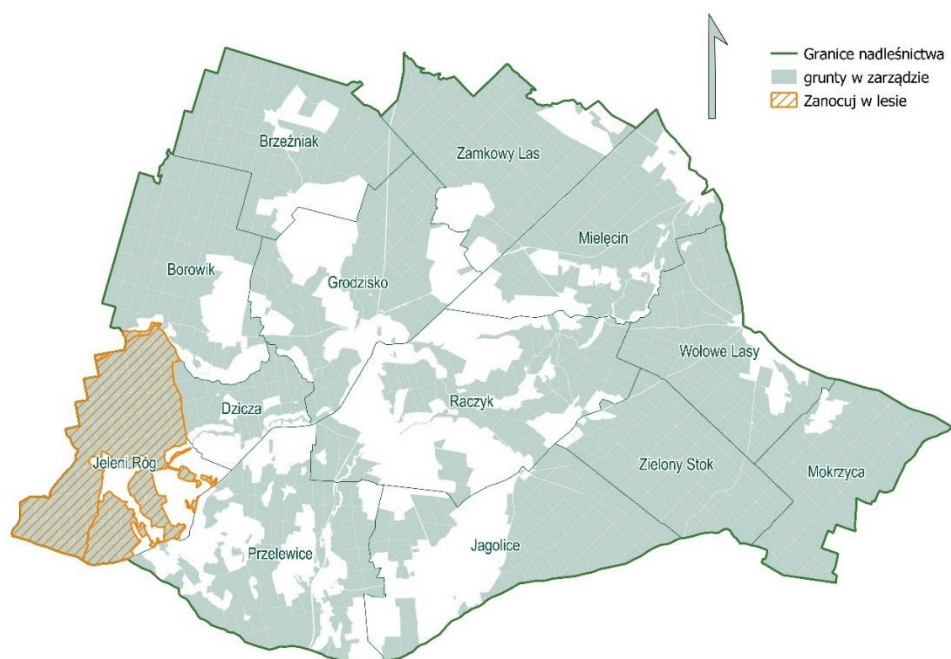

Fig. 41. Obszar objęty programem „Zanocuj w lesie” na terenie Nadleśnictwa Człopa.

Zasady korzystania z programu są jednolite dla PGL Lasy Państwowe i dostępne na stronie nadleśnictwa. Lokalizacja obszarów przeznaczonych do biwakowania jest ogólnodostępna na stronie nadleśnictwa i mapie Banku Danych o Lasach.

6.10.7. Edukacja przyrodnicza

Realizacja zadań z zakresu edukacji przez jednostki Lasów Państwowych opiera się na Zarządzeniu nr 11/2024 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 13 lutego 2024 r. w sprawie wytycznych prowadzenia edukacji leśnej społeczeństwa w Lasach Państwowych.

Edukacja leśna to całokształt działań oraz procesów edukacyjnych wykraczających poza przekazywanie wiedzy czy informacji o środowisku leśnym, pracy leśnika i zagrożeniach płynących z niezrównoważonego korzystania z zasobów przyrodniczych. Edukacja leśna pomaga jednostkom i społeczeństwu zrozumieć zjawiska zachodzące w przyrodzie oraz współpracować na rzecz zrównoważonego rozwoju, który został zdefiniowany, jako taki, który odpowiada obecnym potrzebom ludzi bez ograniczania przyszłym pokoleniom możliwości do zaspokojenia swoich potrzeb. Wzmacnia również poczucie odpowiedzialności za stan przyrody.

Istotą edukacji leśnej społeczeństwa jest przekazanie wiedzy dotyczącej funkcji lasu, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji gospodarczej oraz kształtowanie wrażliwości przede wszystkim młodego pokolenia na otaczającą nas przyrodę. Celem działań edukacyjnych jest:

- a) upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o ekosystemach leśnych, funkcjach lasu oraz zrównoważonej gospodarce leśnej prowadzonej przez Lasy Państwowe,
- b) kształtowanie umiejętności (krytyczne myślenie, selekcjonowanie i analiza informacji, praca w zespole),
- c) stymulowanie rozwoju postaw m. in. w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z zasobów środowiska, w tym zasobów leśnych.

Na terenie Nadleśnictwa funkcję edukacyjną pełni ścieżka pieszo-rowerowa "Brzegiem człopskich jezior". Na trasie ścieżki Nadleśnictwo Człopa przygotowało jedenaście przystanków, na których umieszczono tablice edukacyjne.

Dla potrzeb edukacji przyrodniczo-leśnej przy siedzibie Nadleśnictwa Człopa stworzono park, który systematycznie uzupełniany jest o nowe gatunki drzew i krzewów. Na terenie parku wydzielono ponadto leśną klasę -miejsce do prowadzenia w terenie zajęć z zakresu edukacji przyrodniczej, wyposażone w ekspozyty i tablice dydaktyczne związane m.in. z gospodarką leśną. W siedzibie Nadleśnictwa natomiast powstaje tzw. Zielona klasa - przestrzeń przeznaczona na potrzeby działalności edukacyjnej.

Pracownicy Nadleśnictwa Człopa od wielu lat angażują się aktywnie w działania, których celem jest szerzenie w społeczeństwie nie tylko wiedzy z zakresu gospodarki leśnej, ale również wiedzy przyrodniczej. Współpracują przy tym z placówkami oświatowymi i samorządami lokalnymi tworząc stoiska edukacyjne, wydarzenia plenerowe, organizując zajęcia i warsztaty dla różnych grup społecznych i wiekowych. Działalność edukacyjna i społeczna Nadleśnictwa promowana jest nie tylko na oficjalnej stronie internetowej, ale też przy pomocy popularnych mediów społecznościowych.

W kolejnych latach, działalność edukacyjna oraz współpraca z samorządami, szkołami oraz innymi partnerami będzie kontynuowana, a podstawę do prowadzenia działań stanowić będą plany roczne edukacji leśnej Nadleśnictwa zgodnie z zarządzeniem 11/2024 DGLP.

6.11. PROMOCJA

Działalność promocyjna Nadleśnictwa Człopa prowadzona jest przez pracowników Nadleśnictwa w oparciu o naturalne walory przyrodnicze oraz istniejącą bazę promocyjno-edukacyjną, której celem jest:

- podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego odpowiedzialnego korzystania z wszystkich funkcji lasu, znaczenia lasów oraz pracy nadleśnictwa w ochronie środowiska i zrównoważonego zarządzania zasobami leśnymi;

- budowanie zaufania społecznego dla działalności zawodowej leśników;
- upowszechnienie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym oraz o wielofunkcyjności lasu i zrównoważonej gospodarce leśnej;
- promocja wydarzeń, inicjatyw i osiągnięć nadleśnictwa. Organizacja dni otwartych, spacerów, pikników oraz innych wydarzeń, których charakter angażuje społeczność lokalną;
- promocja atrakcji i szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych i innych atrakcji nadleśnictwa;
- kampanie marketingowe poprzez wykorzystywanie kanałów internetowych, media społecznościowe, ulotki i plakaty z jednoczesnym monitorowaniem i oceną efektywności działań promocyjno-edukacyjnych;
- współpraca z partnerami - lokalnymi przedsiębiorstwami, instytucjami, organizacjami pozarządowymi i innymi partnerami w celu zwiększania efektywności działań promocyjnych dla większego wpływu społecznego, poprzez udział w lokalnych wydarzeniach organizowanych przez jednostki samorządowe, stowarzyszenia, szkoły, koła i inne;

Do przykładowych działań własnych Nadleśnictwa w zakresie edukacji i promocji można zaliczyć:

- współorganizacja „Piknik rodzinny nad jeziorem Trzebin”,
- współorganizacja „Dożynki Powiatowo-Gminne na stadionie miejskim w Człopie”,
- akcja #sadziMY, sadzenie - odnowienie powierzchni leśnej przy współudziale lokalnej społeczności,
- akcja cykliczna honorowego krwiodawstwa poprzez co trzymiesięczny udział mobilnego krwiobusa (RCKiK Szczecin) pod siedzibą Nadleśnictwa Człopa,
- akcja „Choinka od Leśnika”
- promocja żywności pochodzenia leśnego „Dobre z lasu”,
- wydawanie sadzonek podczas akcji „sadzonka od leśnika”

7. OCHRONA WARTOŚCI KULTUROWYCH

7.1. ZARYS HISTORII W ZASIĘGU NADLEŚNICTWA

Człopa to jedno z najstarszych miast Pojezierza Wałeckiego i Pomorza. Dzieje Człopy sięgają najprawdopodobniej X wieku, jednak przyjmowana data lokacji miasta to rok 1245. Wskazuje na to dokument stanowiący potwierdzenie aktu darowizny z 1245 r., w którym osadę Człopa nazwano miastem. Pierwszy przekaz historyczny dotyczący Człopy mówi o jej władcy księciu Dzierżkraj (herbu Nałęcz), który żył prawdopodobnie na przełomie X i XI w. i władał rozległymi ziemiami między Drawą, Gwdą i Notecią. Centralnym ośrodkiem jego księstwa miała być właśnie Człopa.

Pochodzenie nazwy Człopa nie jest do końca wyjaśnione. W przekazach historycznych można spotkać nazwę Człopa w różnej formie, jako: Szłup, Słup, Słop, Szłopa (niem. Schloppe). Istnieją trzy wersje, które wyjaśniają pochodzenie nazwy miejscowości. Pierwsza, nazwę Człopa wywodzi od słowiańskiego słowa "Slu", oznaczającego bród. Druga nazwę Człopa wiąże ze słowem "Słupi", (oznaczającym słup, pał), co związane było z prawdopodobnym wznoszeniem budowli mieszkalnych na słupach w początkowym okresie osadnictwa. Ostatnie wytłumaczenie pochodzi z niemieckich opracowań, wiążących nazwę Człopa ze słowami "Slop" lub "Schlopp", oznaczających zakole, pętlę, jaką w miejscu osady tworzyła rzeka Cieszynka.

Przywilej miejski został nadany Człopie w 1614 r., przez pana włości, Adama Sędziwoja Czarnkowskiego. Statut miasta określał szczegółowo prawa miasta i jego mieszkańców oraz obowiązki wobec dziedzica grodu i włości.

Na przestrzeni lat Człopa wielokrotnie zmieniała właścicieli. Do roku 1727 właścicielami Człopy był ród Czarnkowskich. Po śmierci Władysława Czarnkowskiego, do 1814 r., Człopa przechodziła kolejno pod opiekę: hrabiny Opalińskiej, księcia Antoniego Sułkowskiego, barona von Dulfusa, barona von Flotowa. Po 1814 r., miasto Człopa zaczęło podlegać administracji państwowej.

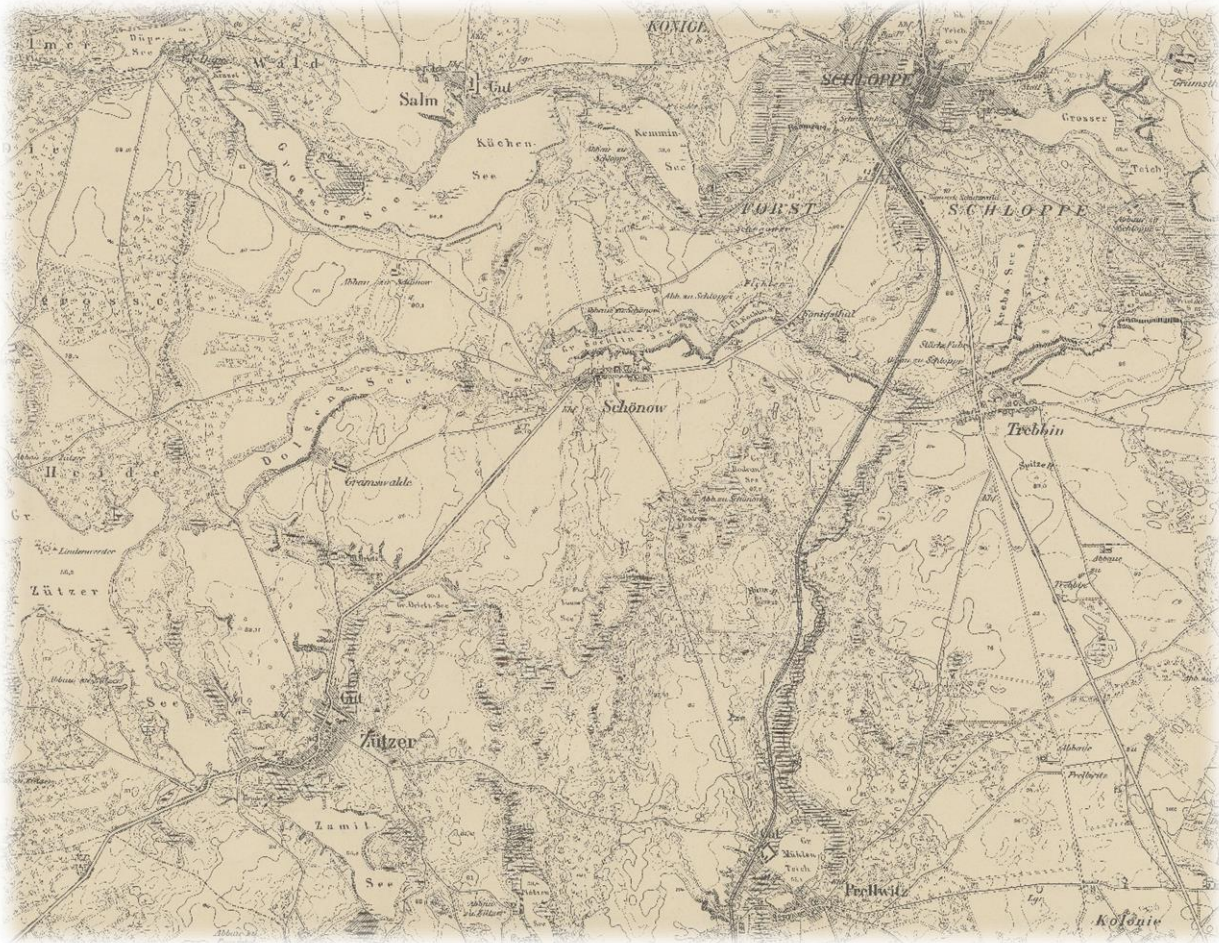

Fig. 42. Człopa (Schloppe) oraz tereny w południowo wschodniej części współczesnego Nadleśnictwa Człopa na mapie z 1936 roku (źródło: <http://mapy.amzp.pl>)

Pod koniec XIX wieku Człopa zaczęła się dynamicznie rozwijać, co związane było z budową linii kolejowej Berlin-Królewiec oraz Poznań-Szczecin. W latach 1900-1904 powstała linia kolejowa Krzyż-Człopa, dzięki czemu miasto Człopa uzyskało bezpośrednie połączenie z linią kolei Berlin-Królewiec. Fakt ten miał olbrzymie znaczenie dla rozwoju miasta i okolic- kolej umożliwiła bowiem nie tylko ruch pasażerski, lecz przede wszystkim- transport towarowy.

Podczas II wojny światowej, w dniach od 29.01.1945 r. do 3.02.1945 r., o miasto toczyły się ciężkie walki między wojskami niemieckimi i radzieckimi, w wyniku, których Człopa została niemal całkowicie zniszczona. 3 lutego Człopę zajęły wojska radzieckie.

Miasto Człopa od początku znajdowało się w granicach ziem polskich, jednak po rozbiorach Polski wcielone zostało do Prus (prowincja Prusy Zachodnie). W granice państwa polskiego powróciło, po niemal 173 latach, dopiero po II wojnie światowej³.

³ źródło: "Z kart dziejów Człopy i Ziemi Człopańskiej", P. Bartosik J. Ciechanowicz, 2011; www.wirtualnemuzeumtrzcianki.trz.pl; www.mielecin.pl

7.2. OBIEKTY KULTURY MATERIALNEJ WPISANE DO REJESTRU ZABYTEKÓW

Zabytek to nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową – art. 3 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022 r. poz. 840).

W myśl w/w *Ustawy*, ochronie i opiece konserwatorskiej podlegają zabytkowe: krajobrazy kulturowe; układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane; dzieła architektury i budownictwa; dzieła budownictwa obronnego; obiekty techniki, zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Poniżej przedstawiono ważniejsze obiekty kultury materialnej (zabytki nieruchome) wg wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa zachodniopomorskiego na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zlokalizowane w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa⁴:

Gmina i miasto Człopa:

Czaplice:

- *Zespół pałacowy, XIX, nr rej.: A-541 z 29.12.1986 r.*
Zabytkowy pałac w Czaplicach wybudowany w 1857 r., otoczony parkiem. W skład zespołu pałacowego wchodzi pałac, park oraz zabudowania folwarczne. Nr decyzji: WKZ-5340/Dec-4/86.

Człopa:

- *Cmentarz żydowski, XVII, nr rej.: A-691 z 28.05.1992 r.*
Cmentarz, mieszczący się przy ul. Mickiewicza, został założony na początku XVII wieku. Nekropolia została zdewastowana przez Niemców podczas Nocy Kryształowej (09/10.11.1938 r.). Na pow. 0,7 ha zachowało się do dziś ok. 10 nagrobków oraz starodrzew. Najstarsza macewa pochodzi z 1861 roku. Nr decyzji: PSOZ-5340/Dec-3/92.
- *Zespół mostów linii kolejowej Człopa-Wałcz, nr rej.: A-294 z 19.12.2006 r.*
W skład zespołu wchodzi: wiadukt drogowy- na drodze woj. nr 177; most kolejowy nad rz. Cieszynką oraz kładka dla pieszych (obok boiska szkolnego). Obiekty zostały wybudowane na początku XX w. Nr decyzji: DZ-4200/63/O/2006.
- *Ratusz miejski w Człopie, budynek w stylu neogotyckim, zbudowany na przełomie XIX i XX wieku włączony do WEZ pismem z dnia 29.05.2019 r., znak DZ.E.5140.25.2019.AR*

Dłusko:

- *Zespół pałacowy, XIX/XX, nr rej.: A-557 z 20.06.1979 r.*
Na zespół składają się neorenesansowy pałac zbudowany w pocz. XX w. oraz park krajobrazowy założony w połowie XIX w. Nr decyzji: Kl.IV-5340/Dec/10/79.

Golin:

- *Cmentarz ewangelicki, poł. XIX, nr rej.: A-694 z 23.09.1992 r.*
Nr decyzji: PSOZ-5340/Dec-8/92.

Jaglice:

- *Cmentarz ewangelicki, nieczynny, 2 poł. XIX, nr rej.: A-693 z 5.10.1992 r.*

⁴ Wykaz ten obejmuje tylko zabytki, które zlokalizowane są w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Człopa, zabytki wpisane do Rejestru, zlokalizowane na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa opisano w dalszej części POP

Nr decyzji: PSOZ-5340/Dec-10/92.

Krąpiel:

- *Park dworski, XIX/XX, nr rej.: A-1168 z 27.01.1984 r.*
XIX-wieczny park będący częścią zespołu dworskiego, zmieniany na początku XX w.
Nr decyzji: WKZ-5340/Dec-3/84

Pieczyska:

- *Cmentarz ewangelicki, 1850, nr rej.: A-692 z 21.09.1992 r.*
Nr decyzji: PSOZ-5340/Dec-6/92.

Szczuczarz:

- *Zespół folwarczny, 2 poł. XVIII-XIX, nr rej.: A-764 z 25.09.1996 r.*
W jego skład wchodzi: oficyna z 2 poł. XIX, obora i chlewnia, cmentarz rodowy oraz park dworski. Nr decyzji: PSOZ-5340/Dec-9/96.

Trzebin:

- *Cmentarz ewangelicki, 1880, nr rej.: A-690 z 21.09.1992 r.;*
Nr decyzji: PSOZ-5340/Dec-2/92.
- *Zespół dworski, XIX/XX, nr rej.: A-763 z 24.01.1996 r.*
- W jego skład wchodzi: dwór z początku XX w. oraz założenie parkowe. Nr decyzji: PSOZ-5340/Dec-1/96.

Wołowe Lasy:

- *Kościół fil. p.w. Świętej Trójcy, XVII, nr rej.: A-704 z 25.06.1959 r.*
Drewniany, konstrukcji zrębowej. W kościele znajduje się dzwon stargardzkich ludwisarzy Joachima i Jacoba Karstede z końca XVII w.
- *Kościół ewangelicki, 1777, nr rej.: 358 z 29.08.1961 r.*
Kościół już nie istnieje, wciąż jednak figuruje w rejestrze zabytków.
- *Cmentarz ewangelicki, XIX, nr rej.: A-752 z 21.09.1992 r.*
Obecnie cmentarz rzymskokatolicki. Nr decyzji: PSOZ-5340/Dec-7/92.

Załom:

- *Zespół dworski, XIX/XX, nr rej.: A-775 z 6.05.1996 r.*
W skład zespołu dworskiego wchodzi XX-wieczny, murowany dwór otoczony parkiem.
Nr decyzji: PSOZ-5340/Dec-2/96.

7.3. ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE NA TERENIE NADLEŚNICTWA

Teren Nadleśnictwa Człopa został objęty w 2022 roku Inwentaryzacją archeologiczno-historyczną wykonaną przez Stowarzyszenie Relicta, zgodnie z „Wytycznymi do inwentaryzacji archeologicznej w nadleśnictwach RDLP w Pile przed kolejnymi rewizjami planów urządzania lasu” (Decyzja nr 42 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile z czerwca 2018 roku).

W ramach przeprowadzonych działań, na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Człopa zinwentaryzowano 3529 obiektów kulturowych. Zebrano je w bazie danych zawierającej opisy i dane lokalizacyjne dla poszczególnych obiektów. Wśród nich wyróżniono m. in.:

- grodzisko stożkowate (późne średniowiecze) – 1 szt.;
- domniemane grodzisko stożkowate (obiekt domniemany wymagający dalszych badań weryfikacyjnych) – 1 szt.;
- kurhany – 4 szt. (w tym obiekty domniemane);
- stanowiska archeologiczne „płaskie” bez własnej formy terenowej (osady, ślady, punkty osadnicze, cmentarzyska i obozowiska) – 53 szt.;

- cmentarze i pojedyncze mogiły - XIX-1. poł. XX w. (11 cmentarzy i 1 pojedyncza mogiła) - 12 szt.;
- pozostałości zabudowy: gospodarstwa (58 szt.), młyny (2 szt.), leśniczówki (2 szt.), cegielnia (1 szt.), nieokreślone (45 szt.) - 108 szt.;
- mielerze - 1981 szt.;
- pozostałości dawnych pól i miedze - 1218 szt.;
- kopce graniczne, kierunkowe, oddziałowe - 20 szt.;
- pozostałe: kopce, nasypy - 7 szt.;
- kamienie graniczne, kierunkowe, przydrożne - 25 szt.;
- groble, tamy, urządzenia hydrotechniczne, stawy - 11 szt.;
- rowy - 6 szt.;
- obiekty wojskowe (umocnienia polowe: transeje, stanowiska strzeleckie, leje, ziemianki, rowy i zapory przeciwpancerne) - 37 szt.;
- strzelnice - 6 szt.;
- dawne drogi, drożyska - 25 szt.;
- aleje drzew - 10 szt.;
- parki zabytkowe - 1 szt.;
- pozostałe obiekty - 3 szt.

Dla wszystkich obiektów zaproponowano status określający zalecane sposoby prowadzenia w ich obrębie zabiegów gospodarczych. W ten sposób podzielono obiekty na trzy grupy:

- status 1- bez działań gospodarczych w obrębie obiektów (np. usytuowanie obiektu w kępie ekologicznej, powstrzymanie się od działań gospodarczych, zachowanie obiektu w stanie nienaruszonym, w trakcie trzebieży szlaki zrywkowe lokalizować w taki sposób by nie naruszały obiektu). Kategorię taką nadano najcenniejszym obiektom znajdującym się na terenie nadleśnictwa a więc: kurhanom, grodziskom, cmentarzom nowożytnym a także alejom drzew i kamieniom granicznym. Kategorię tą nadano w sumie 98 obiektom (2,79% wszystkich zinwentaryzowanych)
- status 2 - działania gospodarcze z ograniczeniami - dopuszczalne mechaniczne przygotowanie gleby z pogłębiaczem oraz spulchnienie gleby na głębokość minimum 25 cm; ingerencja w profil glebowy do 60 cm głębokości; zastosowanie płytkiej ingerencji w glebę do 30 cm . Kategorię tą nadawano obiektom o własnej formie terenowej o mniejszej wartości poznawczej oraz niemal wszystkim stanowiskom płaskim. Kategorię tą nadano 2102 obiektom (59,56% ogółu obiektów).
- status 3 - działania gospodarcze bez żadnych ograniczeń nadano 1329 obiektom (37,65% zbioru).

Inwentaryzacja archeologiczno-historyczna wraz z zaleceniami ochronnymi dla wymienionych w niej obiektów została zaopiniowana pozytywnie przez Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie pismem nr Z.Arch.5183.3.2023.PK z dnia 12 stycznia 2023 r.

Mapa poniżej obrazuje rozmieszczenie poszczególnych obiektów w granicach Nadleśnictwa Człopa w rozróżnieniu na 3 statusy postępowania gospodarczego.

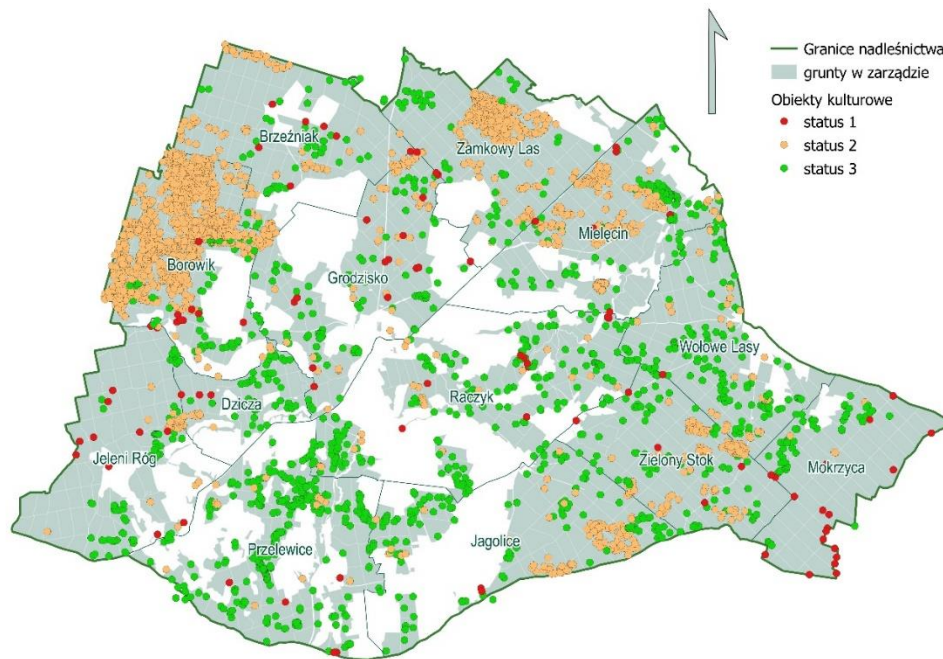

Fig. 43. Lokalizacja obiektów kulturowych na terenie Nadleśnictwa Człopa (według Inwentaryzacji archeologiczno-historycznej 2022)

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów, albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem [art.3 ust.4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. nr 162 poz.1568 ze zm.).

Wyróżnia się dwa typy zabytków archeologicznych:

- **Zabytki archeologiczne ruchome**, to przede wszystkim przedmioty związane z działalnością człowieka w przeszłości, wytwory pracy ludzkiej, takie jak naczynia, narzędzia, ozdoby, broń;
- **Zabytki archeologiczne nieruchome**, nazywane również **stanowiskami archeologicznymi**, obejmują najczęściej obszary w obrębie których występują źródła archeologiczne wraz z ich bezpośrednim otoczeniem. Stanowiskami archeologicznymi mogą być m.in.: grodziska, cmentarzyska, pozostałości dawnych osad, nawarstwienia miast, nawarstwienia związane z funkcjonowaniem zamków, wsi historycznych.

Najwięcej znalezisk na gruntach Nadleśnictwa Człopa pochodzi z epoki kamienia. Ślady osadnictwa występują na terenie leśnictw: Borówik, Grodzisko, Działka, Jeleni Róg, Rączyk. Duża obecność stanowisk z tej epoki sugeruje, że w przeszłości omawiany region był szczególnie penetrowany przez grupy myśliwsko-rybackie.

Na omawianym terenie występują ślady kultury łużyckiej (epoka brązu i wczesna epoka żelaza), należącej do kręgu kultur pól popielnicowych, charakteryzującej się m.in. pochówkiem ciała-palnym w popielnicach zakopywanych w ziemię. Stanowisko archeologiczne obejmujące znaleziska z tej epoki zlokalizowane jest na terenie leśnictwa Jagolice.

Występują tu również znaleziska pochodzące z okresu kultury pomorskiej (epoka żelaza), charakteryzującej się obrządkiem pogrzebowym z urnami twarzowymi i płaskimi cmentarzyskami

(w odróżnieniu od kurhanowego pochówku kultury łużyckiej) oraz osiedlami o charakterze otwartym. Stanowiska archeologiczne obejmujące znaleziska z tej epoki zlokalizowane są na terenie leśnictw: Borowik, Grodzisko, Dzicza. Pojedyncze stanowisko związane z epoką żelaza, okresem rzymskim, występuje w leśnictwie Jagolice.

Stanowiska archeologiczne związane z okresem średniowiecza (wczesnego i późnego) występują nielicznie, wzdłuż wschodniej granicy Nadleśnictwa (leśnictwa: Mielęcín, Wołowe Lasy) oraz w leśnictwie Grodzisko.

Na gruntach Nadleśnictwa stwierdzono również znaleziska z okresu nowożytnego. Stanowiska archeologiczne obejmujące znaleziska z tego okresu zlokalizowane są na terenie leśnictw: Przelewice oraz Wołowe Lasy.

Tabela 65. Wykaz stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w obrębie Nadleśnictwa Człopa.

Lp.	Forma terenowa, funkcja, chronologia	Stanowisko, obszar AZP	Status gospodarki	Stary adres leśny	Nowy adres leśny	Leśnictwo	Uwagi	Kod według zestawienia
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Grodzisko stożkowane- domniemane		1	05-311-s	311 t	Jeleni Róg	zachować formę terenowa, ograniczenie działań gospodarczych do wykonania badań weryfikacyjnych; szlaki zrywkowe prowadzić w taki sposób by nie naruszyły obiektu	A55
2	Kurhan		1	11-431-c	431 c	Raczyk	zachować formę terenowa, nie prowadzić szlaków zrywkowych bezpośrednio na kurhanie	A56
3	Kurhan		1	11-431-c	431 c	Raczyk	zachować formę terenowa, nie prowadzić szlaków zrywkowych bezpośrednio na kurhanie	A57
4	Kurhan		1	11-431-c	431 c	Raczyk	zachować formę terenowa, nie prowadzić szlaków zrywkowych bezpośrednio na kurhanie	A58
5	Kurhan		1	11-431-c	431 c	Raczyk	zachować formę terenowa, nie prowadzić szlaków zrywkowych bezpośrednio na kurhanie	A59
6	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z późnego średniowiecza	Mielęcín, stan. 4, obszar AZP 37-21/4	2	08-349-o	349 t	Mielęcín		A1
7	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z okresu nowożytnego	Wołowe Lasy, stan. 3, obszar AZP 37-31/37	2	Przy 445 c	Przy 445 c	Wołowe Lasy		A2
8	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z okresu nowożytnego	Wołowe Lasy, stan. 4, obszar AZP 37-21/38	2	12-445-b	445 b	Wołowe Lasy		A3
9	Stanowisko płaskie- punkt osadnictwa z okresu nowożytnego	Wołowe Lasy, stan. 5, obszar AZP 37-31/39	2	12-445-b	445 b	Wołowe Lasy		A4
10	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z późnego średniowiecza	Wołowe Lasy, stan. 17, obszar AZP 37-21/51	2	12-447-n	447 o	Wołowe Lasy		A5
11	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z późnego średniowiecza	Wołowe Lasy, stan. 18, obszar AZP 37-21/52	2	12-446-g	446 g	Wołowe Lasy		A6
12	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Człopa, stan. 37-20, obszar AZP 37-20/1	2	04-215-c	215 c	Grodzisko		A7
13	Stanowisko płaskie- osada ludności kultury pomorskiej	Człopa, stan. 13, obszar AZP 37-20/2	2	04-174-b	174 b	Grodzisko		A8
14	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z średniowiecza	Człopa, stan. 14, obszar AZP 37-20/3	2	04-174-b	174 b	Grodzisko		A9
15	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Człopa stan. 15, obszar AZP 37-30/4	2	04-170-h	170 g	Grodzisko		A10
16	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Krąpiel, stan. 2, obszar AZP 37-20/8	2	04-145-f-99	145 h	Grodzisko		A11
17	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia i średniowiecza	Załóm, stan. 5, obszar AZP 37-19/1	2	03-245-d-99	245 h	Dzicza		A12

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Forma terenowa, funkcja, chronologia	Stanowisko, obszar AZP	Status gospodarki	Stary adres leśny	Nowy adres leśny	Leśnictwo	Uwagi	Kod według zestawienia
1	2	3	4	5	6	7	8	9
18	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Załom, stan. 6, obszar AZP 37-19/2	2	Przy 223 k	Przy 223 k	Borowik		A13
19	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Golin, stan. 3, obszar AZP 37-19/4	2	01-116-b	116 b	Borowik		A14
20	Stanowisko płaskie- osada ludności kultury pomorskiej	Szczuczarz, stan. 1, obszar AZP 38-29/1	2	Przy 653 g	Przy 653 g	Przelewice		A15
21	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Szczuczarz, stan. 2, obszar AZP 38-19/2	2	05-308-c	308 c	Jeleni Róg		A16
22	Stanowisko płaskie- osada ludności kultury pomorskiej oraz ludności kultury oksywskiej z okresu wpływów rzymskich	Dłusko, stan. 2, obszar AZP 38-19/4	2	Przy 301 f	Przy 301 f	Jeleni Róg		A17
23	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Dłusko, stan. 5, obszar AZP 38-19/7	2	Przy 301 f	Przy 301 f	Jeleni Róg		A18
24	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z średniowiecza	Dłusko, stan. 6, obszar AZP 38-19/8	2	03-289-h	289 h	Dzicza		A19
25	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Dłusko, stan. 7, obszar AZP 38-19/9	2	05-275-g	275 g	Jeleni Róg		A20
26	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Dłusko, stan. 8, obszar AZP 38-19/10	2	05-237-i	237 i	Jeleni Róg		A21
27	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Dłusko, stan.9, obszar AZP 38-19/11	4	03-271-c	271 c	Dzicza		A22
28	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Dłusko, stan. 11, obszar AZP 38-19/13	2	03-249-a	249 a	Dzicza		A23
29	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Dłusko, stan. 12, obszar AZP 38-19/14	2	03-245-k	245 m	Dzicza		A24
30	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia oraz ślad osadnictwa ze średniowiecza	Dłusko, stan. 13, obszar AZP 38-19/15	2	03-245-d-01	245 d	Dzicza		A25
31	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Załom, stan. 1, obszar AZP 38-19/16	2	01-223-j	223 j	Borowik		A26
32	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Załom, stan. 2, obszar AZP 38-19/17	2	01-223-g	223 g	Borowik		A27
33	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Załom, stan. 3, obszar AZP 38-19/18	2	01-226-h	226 i	Borowik		A28
34	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Załom stan. 4, obszar AZP 38-19/19	2	05-227-j	227 j	Borowik		A29
35	Stanowisko płaskie- punkt osadnictwa z okresu nowożytnego	Wołowe Lasy, stan. 5, obszar AZP 38-21/16	2	Przy 535 a	Przy 535 a	Wołowe Lasy		A30
36	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa ludności kultury łużyckiej oraz ślad osadnictwa z wczesnego średniowiecza	Jaglice, stan. 5, obszar AZP 38-21/11	2	11-436-c	436 g	Raczyk		A31

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Forma terenowa, funkcja, chronologia	Stanowisko, obszar AZP	Status gospodarki	Stary adres leśny	Nowy adres leśny	Leśnictwo	Uwagi	Kod według zestawienia
1	2	3	4	5	6	7	8	9
37	Stanowisko płaskie- punkt osadnictwa ludności kultury łużyckiej	Drzonowo Waleckie, stan. 2, obszar AZP 38-21/2	2	07-460-a	460 a	Jagolice		A32
38	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z wczesnego średniowiecza oraz punkt osadnictwa z późnego średniowiecza	Drzonowo Waleckie, stan. 3, obszar AZP 38-21/3	2	07-484-a	484 a	Jagolice		A33
39	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Drzonowo Waleckie, stan. 4, obszar AZP 38-21/4	2	07-484-d	484 f	Jagolice		A34
40	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z wczesnego średniowiecza oraz punkt osadnictwa z okresu wpływów rzymskich	Drzonowo Waleckie, stan. 5, obszar AZP 38-21/5	2	07-503-a	503 a	Jagolice		A35
41	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z z epoki kamienia	Drzonowo Waleckie, stan. 6, obszar AZP 38-21/6	2	07-504-a	504 a	Jagolice		A36
42	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Jaglice, stan. 6, obszar AZP 38-21/12	2	13-499-c	499 d	Zielony Stok		A37
43	Stanowisko płaskie- punkt osadnictwa z okresu nowożytnego	Wołowe Lasy, stan. 3, obszar AZP 38-21/14	2	Przy 390 b	Przy 390 b	Raczyk		A38
44	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z średniowiecza	Człopa, stan. 2, obszar AZP 38-20/2	2	Przy 215 x	Przy 215 x	Grodzisko		A39
45	Stanowisko płaskie- osada z XIV-XV wieku	Człopa, stan. 3, obszar AZP 38-20/3	2	Przy 372 a	Przy 372 a	Raczyk		A40
46	Stanowisko płaskie- obozowisko z mezolitu, ślad osadnictwa z wczesnego średniowiecza	Człopa, stan. 4, obszar AZP 38-20/4	2	Przy 372 b	Przy 372 b	Raczyk		A41
47	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Człopa, stan. 5, obszar AZP 38-20/5	2	Przy 372 j	Przy 372 j	Raczyk		A42
48	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Człopa, stan. 10, obszar AZP 38-20/10	2	04-242-d	242 d	Grodzisko		A43
49	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Człopa, stan. 11, obszar 38-20/11	2	04-219-d	291 d	Grodzisko		A44
50	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia oraz cmentarzysko ludności kultury pomorskiej	Dzwonowo, stan. 3, obszar AZP 38-20/14	2	04-282-j	282 j	Grodzisko		A45
51	Stanowisko płaskie- obozowisko z epoki kamienia	Dzwonowo, stan. 5, obszar AZP 38-20/16	2	11-640-c	640 c	Raczyk		A46
52	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Trzebin, stan. 1, obszar AZP 38-20/17	2	11-640-a	640 a	Raczyk		A47
53	Stanowisko płaskie- obozowisko z epoki kamienia oraz ślad osadnictwa ludności kultury pomorskiej	Trzebin, stan. 2, obszar AZP 38-20/18	2	Przy 639 j	Przy 639 j	Raczyk		A48
54	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Trzebin, stan. 8, obszar AZP 38-20/24	2	07-669-l	669 m	Jagolice		A49

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Forma terenowa, funkcja, chronologia	Stanowisko, obszar AZP	Status gospodarki	Stary adres leśny	Nowy adres leśny	Leśnictwo	Uwagi	Kod według zestawienia
1	2	3	4	5	6	7	8	9
55	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Podgórze, stan. 1, obszar AZP 38-20/25	2	11-398-j	398 k	Raczyk		A50
56	Stanowisko płaskie- ślad osadnictwa z epoki kamienia	Podgórze, stan. 2, obszar AZP 38-20/26	2	11-395-f	395 g	Raczyk		A51
57	Stanowisko płaskie- Pozostałości mostu średniowiecznego	Szczuczarz, stan. 18, obszar AZP 38-19/22	1	Przy 304 a	Przy 304 a	Jeleni Róg		A52
58	Grodzisko stożkowane	Człopa, stan. 1, ob. AZP 38-20/27	1	04-242-m	242 n	Grodzisko	Obiekt wpisany do rejestru zabytków archeologicznych pod numerem: 789; Nr decyzji: KL.IV.670/5/70 z 16.03.1970 r.	A54
59	Stanowisko płaskie- punkt osadnictwa z okresu nowożytnego	Szczuczarz, stan. 14, obszar AZP 39-19/16	2	Przy 683 a	Przy 683 a	Przelewice		A53

*pogrubioną czcionką zaznaczono obiekty wpisane do rejestru zabytków archeologicznych;

**obiekty z adnotacją „przy” zawartą w kolumnie adres leśny np.: „przy 340k”, są zlokalizowane w zasięgu Nadleśnictwa Człopa, poza gruntami będącymi w jego zarządzie

Wśród stanowisk archeologicznych zainwentaryzowanych na terenie Nadleśnictwa Człopa znajduje się jedno wpisane do rejestru zabytków. Jest to wczesnośredniowieczne grodzisko stożkowe zlokalizowane w pododdziale 242 n, w leśnictwie Grodzisko. Jest dobrze widoczne w terenie- otoczone wałem wysokości 6 m i o obwodzie ok. 400 m oraz średnicy ok. 100 m. W północno-zachodniej części grodziska znajdują się pozostałości fosy. Prace archeologiczne były prowadzone w 1926 r. przez niemieckich archeologów. Odkryli oni dwie warstwy kulturowe, artefakty pochodzące z późnej epoki żelaza m.in. części przedmiotów z żelaza: igłę, sierp, część klingi noża.

7.4. MIEJSCA O CHARAKTERZE HISTORYCZNYM, DROBNE ZABYTKI KULTURY LEŚNEJ I TECHNICZNEJ

Mielerze

Wykonana w 2022 roku Inwentaryzacja archeologiczno-historyczna wykazała na terenie Nadleśnictwa Człopa ślady po mielerzach (1981 sztuk), których największe zagęszczenie stwierdzono w zachodniej części nadleśnictwa, szczególnie w granicach leśnictwa Borowik. Są to pozostałości po ubocznym użytkowaniu lasu jakim było wypalanie węgla drzewnego. Mielerzami nazywano stosy drewna gorszej jakości technicznej ułożonego warstwami przedzielonymi tzw. posypką i okrytych „oponą” (powłoka z darni, mchu lub paproci), a następnie przysypanych warstwą gliny, ziemi lub darni. Głównym elementem konstrukcji był pionowy kanał ogniowy oraz kanał zapłonowy, w którym odbywało się rozpalenie wsadu. Mielerze znane były już w czasach starożytnych, ale w Polsce najbardziej intensywnie wykorzystywano je od XVII wieku do początków XX wieku. Ich lokalizacja miała charakter czasowy i najczęściej związana była z trzebieżami na danym terenie. Po wyeksploatowaniu porzucano je. Obecnie tego typu metodę stosuje się bardzo sporadycznie. Mielerze zostały zastąpione o wiele bardziej wydajnymi retortami stalowymi.

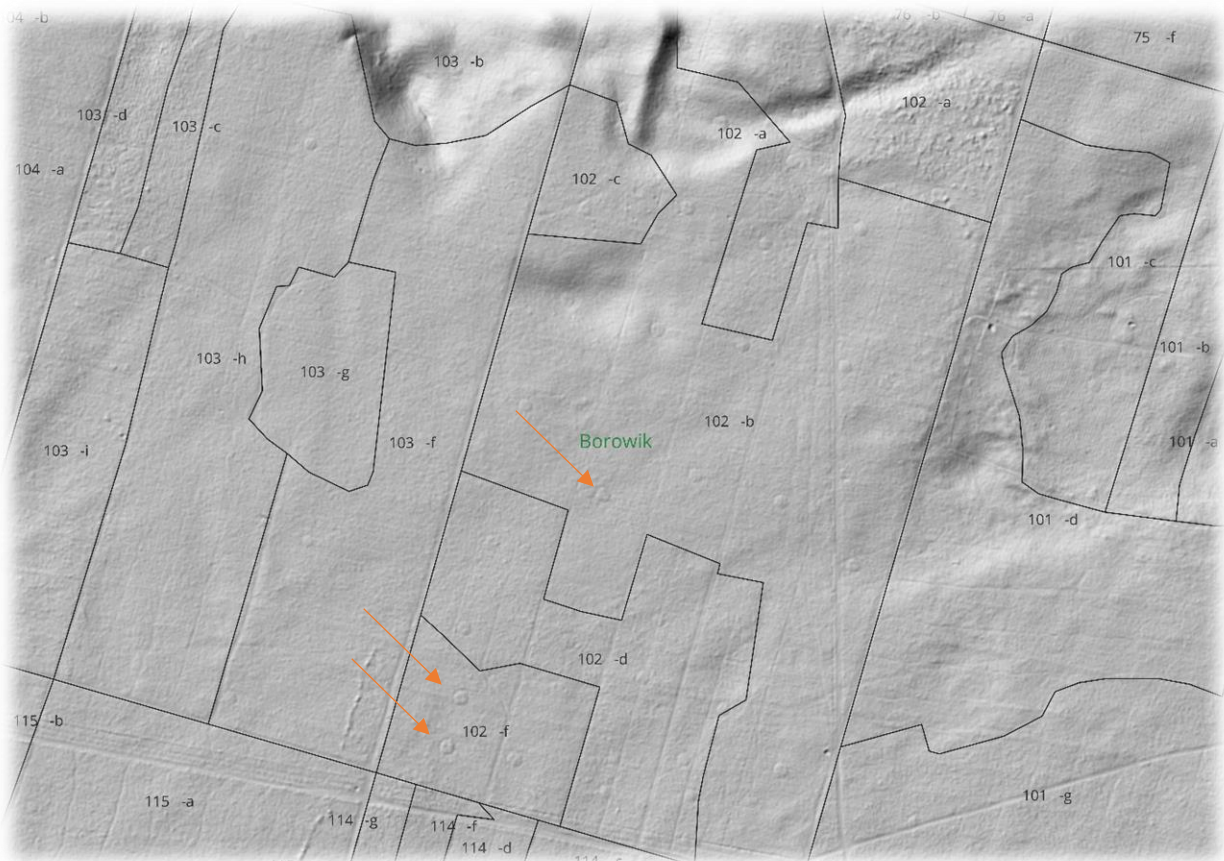

Fig. 44. Ślady po mielerzach w leśnictwie Borowik widoczne na mapie cieniowana.

Systemy wodne

Do pozostałości dawnych systemów hydroenergetycznych i hydrotechnicznych, zlokalizowanych na gruntach Nadleśnictwa Człopa, należą:

- **Ruiny dawnego "Młyna Wołowych Lasów"**- oddz. 381h, leśnictwo Mielęcina- Dawny młyn znajdował się nad rz. Cieszynką, na południowy - zachód od Mielęcina. Pierwsza wzmianka o istnieniu młyna pochodzi z 1773 r., młyn nosi w niej niemiecką nazwę Eichfermühle.
- **System nawodnień grzbietowo-stokowych**- elementy dawnego systemu znajdują się w dolinie rzeki Cieszynki.

Zabytkowe nawierzchnie dróg

Historia brukowanych dróg na terenie Puszczy Drawskiej sięga XIX wieku. Drogi te miały na celu wprowadzenie ułatwień- przez Puszcze wiodły niegdyś ważne szlaki komunikacyjne, m.in.: droga marchijska, droga solna czy droga stargardzka. Część dróg zbudowana została jako odszkodowanie wojenne po przegranej wojnie z Prusami.

Długie odcinki dróg o brukowanych nawierzchniach występują głównie w zachodniej części Puszczy (tereny obecnego Drawieńskiego Parku Narodowego). We wschodniej części Puszczy, w tym również na terenie Nadleśnictwa Człopa, występują krótkie odcinki kamiennych dróg, stanowiące przede wszystkim dawne umocnienia podjazdów pod wzniesienia. Drogi te budowali niemieccy leśnicy, aby łatwiej było wywozić drewno z Puszczy.

Wykaz brukowanych dróg przebiegających przez Nadleśnictwo Człopa:

- Leśnictwo Jeleni Róg: odcinki dróg o adresach leśnych: 297~a, 298~c;
- Leśnictwo Mokrzyca: odcinki dróg o adresach leśnych: 603~b, 604~b, 605~b, 606~b, 607~c, 608~c, 609~c, 610~c, 611~c, 612~c, 613~c, 619~b, 620~b, 621~c, 622~b, 623~b, 597~c;
- Leśnictwo Raczyk: odcinek drogi o adresie leśnym: 401~c;
- Leśnictwo Zielony Stok: odcinek drogi o adresie leśnym: 598~c

Kapliczki

Na gruntach Nadleśnictwa Człopa zlokalizowane są dwie kapliczki przydrożne:

- Kapliczka Matki Bożej zlokalizowana w leśnictwie Borowik, w oddziale 178 m. Obiekt powstał w 1946 roku. Jest to konstrukcja wnekowa, tynkowana na biało.
- Kapliczka Matki Boskiej wykonana z drewna przez emerytowanego pracownika Nadleśnictwa Człopa

Kamienie drogowskazowe

Kamienne drogowskazy na gruntach Nadleśnictwa Człopa to zabytki infrastruktury drogowej i istotny element tutejszego krajobrazu kulturowego. Najstarsze drogowskazy na terenach Puszczy Drawskiej pochodzą z początków XIX wieku. Posadowione są głównie przy drogach leśnych. Są dowodem dawnego planowania szlaków komunikacyjnych, niektóre z nich są jedynym śladem po dawnych śródleśnych osadach i miejscowościach. Na niektórych kamiennych słupach do dzisiaj zachowały się wyryte pismem neogotyckim nazwy miejscowości o dystans w kilometrach. Większość jednak jest nieczytelna.

Na terenie Nadleśnictwa Człopa, kamienie drogowskazowe najliczniej występują w rejonach na północ od jeziora Szczuczarsz aż po Jeleni Róg. Wykaz leśnych kamiennych drogowskazów zamieszczono poniżej:

- Leśnictwo Borowik: 179 m, 180 j
- Leśnictwo Grodzisko: 170 c, 157 d, 89 a,

- Leśnictwo Jeleni Róg: 276 d, 279 g, 256 a, 240 j, 298 k
- Leśnictwo Mielęcín: 344 a, 354 f, 336 a,
- Leśnictwo Mokrzyca: 630 a
- Leśnictwo Raczyk: 458 g, 441 d

Dawne osady i leśniczówki

W lasach Nadleśnictwa Człopa zachowały się pozostałości śródleśnych osad i dawnych leśniczówek. Poza pozostałościami kamiennych podmurówek w terenie widać tam charakterystyczną roślinność. Wykaz zweryfikowanych podczas Inwentaryzacji historyczno-archeologicznej wykonanej w 2022 roku ruin zabudowań oraz innych pozostałości po śródleśnych osadach, wraz z ich lokalizacją, przedstawiono poniżej:

- Leśnictwo Przelewice: 647 a, 702 f, 707 c, 712 c, 713 a, 714 d, i, 723 i, 724 d (pozostałości prawdopodobnie młyna)
- Leśnictwo Borowik: 108 k, 109 l, 122 i, 223 i
- Leśnictwo Brzeźniak: 34 b, 4 a, d (ruiny dawnej osady Chwarstnica niem. *Quast*)
- Leśnictwo Dżicza: 286 i
- Leśnictwo Grodzisko: 145 d (ruiny dawnej osady leśnej/leśniczówki niem. *Krumpohl*), 146 d, 151 h (ruiny osady (niem. *Forstaufsehergehöft Chausseehaus*), 219 d, 259 c,
- Leśnictwo Jeleni Róg: 227 c, i, j, 310 m, 322 p,
- Leśnictwo Zamkowy Las: 144 d, 210 g
- Leśnictwo Jagolice: 501 c, 502 a, b, 503 a, 508 b, 532 j, 533 d, 570 f, 669 d, 670 a, g, 693 f, 721 a
- Leśnictwo Mielęcín: 336 a (ruiny dawnej leśniczówki Mielęcín), 349 a, 380 f, 381 h, 413 a, 414 a
- Leśnictwo Mokrzyca: 575 a, 577 a, 629 g
- Leśnictwo Raczyk: 371 cx, 399 c, 406 a, 407 a, 408 a (ruiny dawnej osady niem. *Jagolitz*), 434 b, 441 a
- Leśnictwo Wołowe Lasy: 421 f, 445 a, 446 b, 472 f, 487 i, 510 n, 511 d, 512 i, 538 f, 539 g, 557 b, 560 b,
- Leśnictwo Zielony Stok: 474 c, 475 b, 495 a, 514 c, 540 c, 562 c, f, 564 i, 567 i (dawna leśniczówka Bukowa Góra), 581 b, 583 a, 600 d, 601 d.

7.5. OBIEKTY I MIEJSCA PAMIĘCI

7.5.1. Cmentarze i mogiły

Na gruntach Nadleśnictwa Człopa zlokalizowane są pozostałości dawnych cmentarzy i mogił, stanowiące świadectwo historyczne oraz część dziedzictwa kulturowego regionu. Wykaz obiektów zamieszczono w tabeli poniżej:

Tabela 66. Wykaz cmentarzy i mogił na terenie Nadleśnictwa Człopa.

Obiekt	Oddz., wydz.	Leśnictwo	Uwagi
1	2	3	4
Cmentarz ewangelicki z 2. poł. XIX wieku w Załomie, gmina Człopa	178 l	Borowik	Cmentarz ogrodzony
Cmentarz ewangelicki z XIX wieku w m. Brzeźniak, m. Człopa	15 m	Brzeźniak	-
Cmentarz ewangelicki w Krąpieli, gm. Człopa	145 f	Grodzisko	-
Cmentarz ewangelicki z poł. XIX wieku w miejscowości Jeleni Róg, gm. Człopa	227 n	Jeleni Róg	-
Cmentarz ewangelicki z XIX wieku w Szczuczarszu, gm. Człopa	310 a	Jeleni Róg	obiekt wpisany do rejestru zabytków pod numerem A-753 (dawny nr: 731)
Cmentarz ewangelicki w Wołowych Lasach, gm. Człopa	381 d	Mielęcín	Cmentarz rodowy byłego właściciela "Młyna Wołowych Lasów"

Obiekt	Oddz., wydz.	Leśnictwo	Uwagi
1	2	3	4
Cmentarz ewangelicki z poł. XIX wieku w Przelewicach, gm. Człopa	699 n	Przelewice	-
Cmentarz ewangelicki z końca XIX wieku w Przelewicach, gm. Człopa	699 n	Przelewice	-
Cmentarz ewangelicki z XIX wieku w Przelewicach, gm. Człopa	723 i	Przelewice	-
Cmentarz ewangelicki w Podgórzu (Zelesie), gm. Człopa	394 k	Raczyk	-
Mogiła	518 f	Zielony Stok	-
Psi cmentarz	584 h	Zielony Stok	-
„Drzewo Wisielca”	171 c	Grodzisko	miejsce egzekucji mieszkańca Człopy w okresie II wojny światowej

7.5.2. Obiekty upamiętniające zasłużonych pracowników Nadleśnictwie Człopa

Na terenie Nadleśnictwa Człopa zlokalizowane są obiekty upamiętniające zasłużonych pracowników Nadleśnictwa. Pracowników tych wyróżnia się, nadając im imiona lub nazwiska m.in.: drzewom, gązom, alejom, występującym na gruntach Nadleśnictwa.

Wykaz obiektów upamiętniających zasłużonych pracowników Nadleśnictwa Człopa:

Tabela 67. Wykaz obiektów upamiętniających pracowników Nadleśnictwa Człopa.

Lp.	Rodzaj obiektu	Nazwa	Oddz., wydz.	Leśnictwo
1	2	3	4	5
1	Kamień	Kamień upamiętniający leśniczego Jerzego Szczypińskiego	180 m	Borowik
2	Tablica	Tablica "Sudołowe Bagno" upamiętniająca leśniczego Jana Sudoła	185 l	Borowik
3	Kamień	Kamień upamiętniający leśniczego Henryka Turowskiego	78 d	Borowik
4	Kamień	Kamień upamiętniający leśniczego Stanisława Bońko	271 a	Dzicza
5	Kamień	Kamień upamiętniający zastępcę nadleśniczego Wincentego Woźniaka (współtwórcy szkółki Dzicza)	264 f	Dzicza
6	Kamień	Kamień z okazji 100-lecia istnienia Związku Leśników Polskich w Rzeczypospolitej Polskiej	215 r	Grodzisko
7	Kamień	Kamień upamiętniający leśniczego Stanisława Nagiewicza	200 g	Grodzisko
8	Kamień	Kamień upamiętniający leśniczego Mikołaja Wolniewicza	173 a	Grodzisko
9	Kamień	Kamień upamiętniający leśniczego Andrzeja Wężika	156 f	Grodzisko
10	Kamień	Kamień upamiętniający leśniczego Jana Korsaka	151 f	Grodzisko
11	Kapliczka	Kapliczka postawiona przez leśniczego Krzysztofa Kasperka	262 k	Grodzisko
12	Kamień	Kamień upamiętniający leśniczego Czesława Redosza	227 f	Jeleni Róg
13	Drzewo/tablica	Dąb "Ferdynand" upamiętniający leśniczego Ferdynanda Kasprzaka	322 h	Jeleni Róg
14	Kamień	Kamień upamiętniający leśniczego Antoniego Sałachuba	206 b	Zamkowy Las
15	Kamień	Kamień "Ostępy Stanisława" upamiętniający leśniczego Stanisława Jaroszyńskiego	51 c	Zamkowy Las
16	Tablica	Tablica "Gościniec Bogdana" upamiętniająca zastępcę nadleśniczego Bogdana Gintera	484 f	Jagolice
17	Tablica	Tablica "Uroczysko Rysia" upamiętniająca leśniczego Ryszarda Chyrkowskiego	526 l	Jagolice
18	Obelisk	Obelisk drewniany na kamiennym fundamencie "Spotkanie Przyjaciół!": Wincentego Woźniaka, Ryszarda Chyrkowskiego oraz Bogdana Gintera	484 l	Jagolice
19	Aleja/tablica	Aleja daglezwowa wraz z tablicą "Aleja Stefana" upamiętniająca leśniczego Stefana Kaczmarka	336 b	Mielęcín
20	Kamień	Kamień upamiętniający leśniczego Hendryka Mikołajczyka	588 f	Mokrzyca
21	Krzyż	Drewniany krzyż postawiony przez mieszkańców miejscowości Przelewice oraz leśników Nadleśnictwa Człopa	705 f	Przelewice
22	Kamień	Kamień upamiętniający gajowego Edwarda Dziemianko	717 b	Przelewice
23	Kamień	Kamień upamiętniający leśniczego Zbigniewa Adamowicza	703 i	Przelewice
24	Tablica	Tablica "Przystań Zbyszka" upamiętniająca leśniczego Zbigniewa Adamowicza	703 f	Przelewice
25	Kamień	Kamień upamiętniający leśniczego Sławomira Sabata	401 h	Raczyk
26	Drzewo	Dąb "Józef" upamiętniający leśniczego Józefa Robaka	448 m	Wołowe Lasy

8. CHARAKTERYSTYKA DZIAŁAŃ I ZALECEŃ Z ZAKRESU OCHRONY PRZYRODY

8.1. DZIAŁANIA I ZALECENIA NA OBSZARACH PRAWNIE CHRONIONYCH

W przypadku występujących na terenie Nadleśnictwa Człopa obszarowych form ochrony, podstawę działań stanowią, przede wszystkim, zapisy obowiązujących regulacji prawnych oraz obowiązujących Planów Ochrony lub Planów Zadań Ochronnych. Szczegółowe zestawienie obowiązujących dla obszarowych form ochrony przyrody aktów prawnych, zagrożeń, wskazań ochronnych obligatoryjnych i fakultatywnych, przedstawiono w Tabeli 59. oraz w Tabeli 60, w rozdziale 9. Załączniki.

W wyżej wymienionych tabelach znajdują się również szczegółowe wskazania dla gatunków roślin i zwierząt chronionych oraz siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w danych obszarach Natura 2000.

8.2. DZIAŁANIA I ZALECENIA DLA SIEDLISK PRZYRODNICZYCH POZA OBSZARAMI NATURA 2000.

Dla siedlisk przyrodniczych i poszczególnych typów siedliskowych lasu przyjęto do stosowania typy drzewostanów oraz orientacyjne składy gatunkowe upraw według zestawienia w tabeli poniżej.

Tabela 68. Tabela hodowlana dla drzewostanów o kierunku ochronnym.

Siedlisko przyrodnicze	Kod	TSL	TD	Orientacyjny skład gatunkowy [w %]	Zalecany rodzaj rębni	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
Śródlądowy bór chrobotkowy	91T0-1	Bs	So	So 90, Brz 10	I,IV	Rębnia I dopuszczalna w dużych płatach siedliska pod warunkiem nieobjęcia rębnią całego płatu.
		Bśw				
Bór bagienny typowy	91D0-2	Bb	So	So 90, Brz.om i in. 10		Zakaz użytkowania rębnego, pozostawienie martwych drzew na gruncie, sprzyjanie odnowieniu naturalnemu.
Bory i lasy bagienne	91D0-6	BMb (rzadko)	Brz-So	So 60, Brz.om i in. 40		
Brzeziny bagienne	91D0-1	Ol	So-Brz	Ol 60, Brz.om 30 So i in. 10		W domieszce dęb szypułkowego.
		BMb				
Kwaśne buczyny niżowe	9110-1	LMb (rzadko)	Bk	Brz.om 60, So 30, Ol i in. 10	Rębnie złożone II,III,IV	W domieszce dęby z przewagą dębu szypułkowego.
		LMśw				
		Lśw				
Żyzne buczyny niżowe	9130-1	Lśw	Bk	Bk 80, Db, Lp i in. 20	Rębnie złożone II,III,IV	W domieszce dęby z przewagą dębu szypułkowego.
		Lw	Bk	Bk 70, Db 20, Wz,Js,Ol i in. 10		
Grąd subatlantycki	9160	Lśw	Db	Db 70, Gb,Lp i in. 30	Rębnie złożone II,III,IV	Dążyć do przewagi dębu szypułkowego. Grądy zboczowe bez użytkowania rębnego.
		Lw	Gb-Db	Db 50, Gb 30, Lp, Wz i in. 20		
		LMśw	Bk-Db	Db 50 Bk 30 Gb, Lp i in. 20		
Grąd środkowoeuropejski	9170	LMśw	Db	Db 70, Gb,Lp i in. 30	Rębnie złożone II,III,IV	Dążyć do przewagi dębu szypułkowego. Grądy zboczowe bez użytkowania rębnego.
		Lśw	Gb-Db	Db 50, Gb 30, Lp i in. 20		
		LMw (rzadko)	Db	Db 70 Bk, Gb, Lp i in. 30		
Śródlądowe kwaśne dąbrowy	9190-2	BMśw BMw	So-Db	Db 50, So 30, Bk i in. 20	Rębnie złożone II,III,IV	
		LMśw, LMw, Lśw	Db	Db 80, Bk i in. 20		
			Bk-Db	Db 60, Bk 30, So i in. 10		
Cieptolubne dąbrowy	9110-1		Db	Db 80, Brz, Lp i in. 20		Bierne formy ochrony.
Łęgi wierzbowe i topolowe	91E0-2	Lł	Tp	Tp 70, Js, Wz i in. 30	Rębnie złożone II,IV	Do czasu ustąpienia chorób Js należy zastępować go innymi: Wz, Dbs, Jw, Brz, Ol, Kl i in. Należy unikać gat. obcych geograficznie i ekologicznie.
Łęgi olszowe i jesionowe	91E0-3	Ol	Js-Ol	Ol 50, Js 30, Wz i in. 20	Rębnie złożone. Na siedl. olsu również rębnia zupełna.	
		OlJ				
		Lw	Ol	Ol 80, Wz i inne 20		
		LMw (rzadko)	Ol-Db	Db 50, Ol 30 Wz i in. 20		
Źródłiskowe lasy	91E0-4	Ol	Ol	Ol 90, Js i in. 10		Bierne formy ochrony.

Siedlisko przyrodnicze	Kod	TSL	TD	Orientacyjny skład gatunkowy [w %]	Zalecany rodzaj rębni	Uwagi
1	2	3	4	5	6	7
olszowe na niżu						
Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	91F0	Lł	Wz-Js-Db	Db 40, Js 30, Wz 20, Ol i in. 10	Rębnie złożone II, IV	Do czasu ustąpienia chorób Js należy zastępować go innymi; Wz, Dbs, Jw, Brz, Ol, Kl i in.

8.3. DZIAŁANIA I ZALECENIA Z ZAKRESU Z HODOWLI I UŻYTKOWANIA LASU

Priorytetowym celem hodowli lasu jest dostosowanie składu gatunkowego do siedliska. Przyjęte typy drzewostanów (TD) dla Nadleśnictwa, należy traktować jako ramowe hodowlane i ochronne cele gospodarowania odpowiednio dla typu siedliskowego lasu (TSL) oraz dla leśnego siedliska przyrodniczego (LSP), mogą być one modyfikowane w konkretnym drzewostanie, z uwzględnieniem stanu siedliska, stopnia uwilgotnienia oraz specyfiki i stanu zbiorowiska roślinnego, zgodnie z zapisami § 23 ust. 5 IUL. W tabeli poniżej znajduje się zestawienie przyjętych do stosowania typów drzewostanów o kierunku gospodarczym.

Tabela 69. Tabela hodowlana dla drzewostanów o kierunku gospodarczym.

TSL	TD	Orientacyjny skład upraw [w %]		Sposób zagospodarowania	
		Gatunki panujące	Gatunki domieszkowe	rębnia zasadnicza	rębnia zastępcza
1	2	3	4	5	6
Bs	So	So 90-100	Brz do 10	-	-
Bśw	So	So 80-90	Brz i in. 10-20	I	-
Bb	So	So 80-90	Brz i in. 10-20	-	-
BMśw	So	So 80	Db i in. 20	I	II, I
	Bk So	So 60, Bk 30	Db i in. 10	III	I
	Db So	So 60, Db 30	Bk i in. 10	III	I
BMw	So	So 70	Db i in. 30	I	II
	Św Brz	Brz 50, Św 30	Brz i in. 20	III	I
	Św So	So 50 Św 30	Db i inne 20	III	I
BMb	So	So 80	Brz Ol i inne 20	-	-
	Brz So	So 60, Brz 20	Ol i inne 20	-	-
LMśw	Bk So	So 50, Bk 30	Db i in. 20	III	II, I
	So Db	Db 50, So 30	Bk i in. 20	III	II, I
	Db So	So 50, Db 30	Bk i in. 20	III	I
	So Bk	Bk 60 So 20	Db i in. 20	III	II, I
	So Bk Db	Db 40, Bk 30, So 20	Md i in. 10	III	II
	Bk**	Bk 80	So, Db i in. 20	II	III
	Db**	Db 80	So, Bk i in. 20	II	III
LMw	So Db	Db 50, So 30	Św i in. 20	III	I
LMw	Św Db	Db 60, Św 30	Gb Lp i in. 10	III	I
LMb	Ol	Ol 70	Brz i in. 30	-	-
Lśw	Bk Db	Db 60, Bk 30	Md i in. 10	III	II, IV
	Db Bk	Bk 50, Db 30	Md i in. 20	III	II, IV
	Bk	Bk 80	Db i in. 20	II	IV
	Db	Db 80	Bk i in. 20	II	IV
Lw	Js* Db	Db 70, Js 20	Wz i in. 10	II	III
Ol	Ol	Ol 90	Js i in. 10	I	-
OlJ	Ol Js*	Js 40, Ol 40	Brz i in. 20	III	II, IV

* do czasu ustąpienia objawów chorobowych jesionu na etapie wykonawstwa należy stosować gatunki zastępcze tj. Wz, Dbs, Jw, Brz, Ol i in.

** w sytuacjach zastanych, gdzie gatunek wprowadzony w ramach odnowienia II piętra aspiruje obecnie do wejścia w skład I piętra drzewostanu

Zalesienia porolne zajmują istotne miejsce w „Krajowym programie zwiększenia lesistości”. Zalecane jest pozostawienie na tych powierzchniach w stanie nienaruszonym wszelkich remiz, pojedynczych i dojrzałych drzew lub ich grup, zakrzaczeń o zwartym charakterze oraz istniejących zwartych powierzchni samosiewów drzew bez względu na ich gatunek. Zalesienia gruntów porolnych należy prowadzić w oparciu o miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

W najbliższym 10-leciu w Nadleśnictwie Człopa zaprojektowano 0,6 ha gruntów nieleśnych do zalesienia.

Podstawowy cel, jaki spełnia zalesienie to inicjowanie produkcji leśnej na gruntach dotychczas niezalesionych. Aby nowo powstający las w przyszłości charakteryzował się złożoną budową i wielogatunkowością, już na etapie planowania zalesień wskazane jest, aby przed zalesieniem terenów porolnych obowiązkowo wykonać analizę glebowo-siedliskową oraz analizę roślinności potencjalnej, celem prawidłowego określenia docelowego składu gatunkowego drzewostanu oraz w pełni wykorzystać wykazane zróżnicowanie siedliskowe. Ponadto, należy uznawać w pierwszym pokoleniu sukcesyjne – pionierskie stadia rozwojowe lasu budowane przez takie gatunki jak brzoza, osika, wierzba i rzadziej pojawiającą się olchę i klony i powstrzymać się od ich przebudowy.

Przy zalesieniach, obowiązkowo należy stosować sadzonki dobrej jakości, w miarę możliwości mikoryzowane oraz nie stosować gatunków obcego pochodzenia geograficznego, nawet do celów fitomelioracyjnych.

Ponadto, w celu zapewnienia właściwej ochrony ekosystemów nieleśnych, zaleca się nie wprowadzania zalesień na cennych przyrodniczo: łąkach, pastwiskach, pozostałych terenach nieleśnych o wysokich walorach przyrodniczych.

8.4. DZIAŁANIA I ZALECENIA W ZAKRESIE OCHRONY GRZYBÓW ORAZ CENNYCH ROŚLIN NACZYNIOWYCH I ZARODNIKOWYCH

Zakazy i dopuszczenia w stosunku do występujących roślin lub grzybów gatunków objętych ochroną gatunkową określa art. 51, 56 Ustawy o ochronie przyrody. Zakazy i dopuszczenia szczegółowo określają odpowiednio:

- dla grzybów – Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z 2014 r. poz. 1408);
- dla roślin – Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r. poz. 1409);

Racjonalna gospodarka leśna powinna promować technologię prac umożliwiającą zachowanie siedlisk gatunków nie tylko chronionych, ale również tych rzadkich w skali danego regionu i kraju. W tym celu należy podczas prac leśnych stosować następujące zalecenia ogólne:

- **dla gatunków siedlisk borowych:**
 - zachowanie dostępu światła do dna lasu
 - ograniczanie zarastania poprzez wykaszanie trzcinnika piaskowego, gatunków inwazyjnych, ograniczanie podszytów)
 - kontrola terenowa miejsc występowania gatunków chronionych i rzadkich, poprzedzająca rozpoczęcie prac gospodarczych (również wzdłuż dróg wywozowych i miejscach planowanych na tymczasowe składnice zrębowe drewna)
 - zwrócenie uwagi na występowanie gatunków chronionych podczas czyszczeń, by mieć na uwadze rozluźnienie zwarcia młodnika w tych miejscach w trakcie realizacji zabiegu
 - podczas zakładania zrębów wyznaczanie biogrup drzew w miejscach najliczniejszego występowania gatunków chronionych i rzadkich.
- **dla leśnych gatunków siedlisk żyznych:**
 - ochrona stanowisk przed zniszczeniem podczas prac leśnych (m.in. wyznaczanie szlaków technicznych z maksymalnym możliwym unikaniem stanowisk roślin cennych)
 - unikanie nadmiernego prześwietlenia dna lasu podczas pielęgnacji
 - podczas zakładania zrębów wyznaczanie biogrup drzew w miejscach najliczniejszego występowania gatunków chronionych i rzadkich.
- **Dla gatunków śródleśnych obszarów pomokłych:**
 - zapobieganie przesuszaniu siedlisk (szerzej opisane w rozdz. 8.7.)

- ograniczanie sukcesji gatunków inwazyjnych, lekkonasiennych, mogących degradować pierwotny skład siedlisk i wypierać rodzime gatunki cenne
- zachowanie śródleśnych powierzchni otwartych terenów podmokłych wraz z buforem otaczającego drzewostanu (pas szerokości minimum 30 m) bez zabiegów gospodarczych oraz regularny monitoring stanu uwilgotnienia.

W przypadku znanych stanowisk gatunków chronionych i rzadkich można sprawnie przeciwdziałać ich zniszczeniu podczas prac leśnych. Tabela poniżej przedstawia zestawienie takich stanowisk z wyszczególnieniem zabiegów gospodarczych, jakie tam zaplanowano. Dla poszczególnych gatunków podano również zalecenia ochronne mające na celu utrzymanie stanowisk cennych gatunków. Szczegółowe dane lokalizacyjne przekazano Nadleśnictwu w odrębnym załączniku do POP, których szersze udostępnianie zależne jest od decyzji Jednostki.

Tabela 70. Zestawienie działań gospodarczych w pododdziałach ze znanymi stanowiskami chronionych gatunków roślin, grzybów i porostów oraz zaleceń ochronnych

Lp.	Gatunek	Status ochrony	Podstawowe wymagania zachowania stanowiska gatunku	Sposoby ograniczenia negatywnego wpływu planowanych zabiegów	Zabiegi planowane w obszarach występowania
1	2	3	4	5	6
1.	Bagnica torfowa <i>Scheuchzeria palustris</i>	OŚ	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
2.	Bagno zwyczajne <i>Ledum palustre</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	AGROT, BRAK WSK, IB, IIIA, ODN-ZŁOŻ, ODN-ZRB
3.	Bielistka siwa <i>Leucobryum glaucum</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Wyznaczenie płatu nieobjętego użytkowaniem i przebiegiem szlaków zrywkowych	AGROT, BRAK WSK, CW, CP, IB, IIIA, IIIAU, ODN-ZŁOŻ, ODN-ZRB, TW,TP
4.	Błotniszek wełnisty <i>Helodium blandowii</i>	OŚ	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
5.	Błyskotka - rodzaj <i>Fulgensia sp.</i>	OŚ	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk		BRAK WSK
6.	Błyszczce woskowe <i>Tomentypnum nitens</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
7.	Bobrek trójlistkowy <i>Menyanthes trifoliata</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
8.	Brodaczka- rodzaj <i>Usnea sp.</i>	OŚ/OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk		BRAK WSK, TW
9.	Brodawkowiec czysty <i>Pseudoscleropodium purum</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
10.	Cis pospolity <i>Taxus baccata</i>	OC	Utrzymanie prawidłowych dla gatunku warunków świetlnych w drzewostanie	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	AGROT, BRAK WSK, CP, IIIBU, ODN-ZŁOŻ, TW
11.	Centuria pospolita <i>Centaurium erythraea</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk		BRAK WSK
12.	Chrobotek - rodzaj <i>Cladonia sp.</i>	OŚ/OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	AGROT, BRAK WSK, CP, CW, IB, ODN-LUK, ODN-ZRB, TP, TW, PIEL
13.	Drabik drzewkowaty <i>Climacium dendroides</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
14.	Dzióbkowiec bruzdowany <i>Eurhynchium striatum</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK
15.	Dzióbkowiec Zetterstedta <i>Eurhynchium angustirete</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK
16.	Fałdownik nastroszony <i>Rhytidiadelphus squarrosus</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Gatunek	Status ochrony	Podstawowe wymagania zachowania stanowiska gatunku	Sposoby ograniczenia negatywnego wpływu planowanych zabiegów	Zabiegi planowane w obszarach występowania
1	2	3	4	5	6
17.	Fiołek torfowy <i>Viola epipsila</i>	OŚ	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
18.	Gajnik lśniący <i>Hylacomnium splendens</i>	OC	Utrzymanie prawidłowych dla gatunku warunków świetlnych w drzewostanie	Wyznaczenie płatu nieobjętego użytkowaniem i przebiegiem szlaków zrywkowych	
19.	Goździk piaskowy <i>Dianthus arenarius</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK, TP
20.	Gruszyca mniejsza <i>Pyrola minor</i>	OC	Utrzymanie prawidłowych dla gatunku warunków świetlnych w drzewostanie	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	BRAK WSK, TW, TP
21.	Gruszyca okrągłolistna <i>Pyrola rotundifolia</i>	OC	Utrzymanie prawidłowych dla gatunku warunków świetlnych w drzewostanie	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	TP, TW, CP, ODN-ZŁOŻ, AGROT, IIIAU
22.	Gruszyca zielonawa <i>Pyrola chlorantha</i>	OC	Utrzymanie prawidłowych dla gatunku warunków świetlnych w drzewostanie	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	TP
23.	Gruszyca jednokwiatowa <i>Moneses uniflora</i>	OC	Utrzymanie prawidłowych dla gatunku warunków świetlnych w drzewostanie	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	TP
24.	Grzybień biały <i>Nymphaea alba</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK
25.	Grzybień północny <i>Nymphaea candida</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK
26.	Kocanki piaskowe <i>Helichrysum arenarium</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	AGROT, IB, ODN-ZRB, TP, TW
27.	Kruszczyk szerokolistny <i>Epipactis helleborine</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	TP, TW, AGROT, ODN-ZŁOŻ, CP, IIIB
28.	Kruszczyk błotny <i>Epipactis palustris</i>	OŚ	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
29.	Jarząb brekinia <i>Sorbus torminalis</i>	OŚ	Utrzymanie prawidłowych dla gatunku warunków świetlnych w drzewostanie	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	TW, CP, IIIBU, AGROT, ODN-ZŁOŻ, PIEL
30.	Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i>	OŚ	Utrzymanie prawidłowych dla gatunku warunków świetlnych w drzewostanie	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	TW
31.	Modrzewnica zwyczajna <i>Andromeda polifolia</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK,
32.	Mokradłozka zaostrowa <i>Calliergonella cuspidata</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
33.	Naparstnica zwyczajna <i>Digitalis grandiflora</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	TP
34.	Nasięźrzała pospolita <i>Ophioglossum vulgatum</i>	OŚ	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Gatunek	Status ochrony	Podstawowe wymagania zachowania stanowiska gatunku	Sposoby ograniczenia negatywnego wpływu planowanych zabiegów	Zabiegi planowane w obszarach występowania
1	2	3	4	5	6
35.	Orlik pospolity <i>Aquilegia vulgaris</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	BRAK WSK, PIEL TP
36.	Pięciornik skalny <i>Potentilla rupestris</i>	OŚ	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK
37.	Piórkowiec kutnerowaty <i>Trichocolea tomentella</i>	OC	Zapewnienie odpowiedniego dostępu światła do stanowisk gatunku (podczas cięć pielęgnacyjnych drzewostanu)	-	BRAK WSK
38.	Płonnik cienki <i>Polytrichum strictum</i>	OC	Zapewnienie odpowiedniego dostępu światła do stanowisk gatunku (podczas cięć pielęgnacyjnych drzewostanu)	-	BRAK WSK
39.	Płonnik pospolity <i>Polytrichum commune</i>	OC	Zapewnienie odpowiedniego dostępu światła do stanowisk gatunku (podczas cięć pielęgnacyjnych drzewostanu)	-	BRAK WSK
40.	Pływacz drobny <i>Utricularia minor</i>	OŚ	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK
41.	Pływacz pośredni <i>Utricularia intermedia</i>	OŚ	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK
42.	Pływacz zaniedbany <i>Utricularia australis</i>	OŚ	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK
43.	Pływacz – rodzaj <i>Utricularia sp.</i>	OŚ	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK
44.	Płucnica islandzka – <i>Cetraria islandica</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	IB, TP, AGROT, ODN-ZRB,
45.	Podejźrzon – rodzaj <i>Botrychium sp.</i>	OŚ	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	TP
46.	Podejźrzon księżycowy <i>Botrychium lunaria</i>	OŚ	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK
47.	Pomocnik baldaszkowy <i>Chimaphila umbellata</i>	OC	Zapewnienie odpowiedniego dostępu światła do stanowisk gatunku (podczas cięć pielęgnacyjnych drzewostanu)	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	AGROT, BRAK WSK, CP, IB, ODN-ZRB, TP, TW, PIEL
48.	Próchniczek błotny <i>Aulacomnium palustre</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	AGROT, BRAK WSK, IB, ODN-ZRB
49.	Rosiczka okrągłolistna <i>Drosera rotundifolia</i>	OŚ	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk L. Borowik: gatunek występuje licznie w postaci płatów – wskazane jest cykliczne usuwanie	-	BRAK WSK

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Gatunek	Status ochrony	Podstawowe wymagania zachowania stanowiska gatunku	Sposoby ograniczenia negatywnego wpływu planowanych zabiegów	Zabiegi planowane w obszarach występowania
1	2	3	4	5	6
			nalotu brzozy i sosny w celu utrzymania właściwych warunków dla przetrwania stanowiska		
50.	Rokietnik pospolity <i>Pleurozium schreberi</i>	OC	Zapewnienie odpowiedniego dostępu światła do stanowisk gatunku (podczas cięć pielęgnacyjnych drzewostanu)	-	BRAK WSK
51.	Storczyk krwisty <i>Dactylorhiza incarnata</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
52.	Storczyk kukawka <i>Dactylorhiza incarnata</i>	OŚ	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
53.	Szmaciak - rodzaj <i>Sparassis sp.</i>	OŚ/OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	AGROT, CP, IB, IIIA, ODN-ZRB, ODN-ZŁOŻ
54.	Śnieżyczka przebiśnieg <i>Galanthus nivalis</i>	OC	Zapewnienie odpowiedniego dostępu światła do stanowisk gatunku (podczas cięć pielęgnacyjnych drzewostanu)	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	BRAK WSK, TP
55.	Torfowiec - rodzaj <i>Sphagnum sp.</i>	OŚ/OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	AGROT, BRAK WSK, CP, CW, IB, IIIA, IIIAU, ODN-ZŁOŻ, ODN-IIP, ODN-ZRB, TP, TW
56.	Torfowiec błotny <i>Sphagnum palustre</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
57.	Torfowiec nastroszony <i>Sphagnum squarrosum</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
58.	Torfowiec odgięty <i>Sphagnum fallax</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
59.	Torfowiec ostrolistny <i>Sphagnum capillifolium</i>	OC	Zachowanie właściwego stanu uwilgotnienia siedlisk	-	BRAK WSK
60.	Tujowiec <i>Thuidium sp</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK
61.	Turzyca piaskowa <i>Carex arenaria</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	-	BRAK WSK
62.	Wiciokrzew pomorski <i>Lonicera periclymenum</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Bezpośrednia ochrona stanowisk podczas prac leśnych	AGROT, CP, CW, ODN-IIP, IIIA, ODN-ZŁOŻ, TP, TW
63.	Widlicz (widłak) spłaszczony <i>Diphasiastrum complanatum</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Wyznaczenie płatu nieobjętego użytkowaniem i przebiegiem szlaków zrywkowych	BRAK WSK, CP, TW, TP
64.	Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Wyznaczenie płatu nieobjętego użytkowaniem i przebiegiem szlaków zrywkowych	AGROT, BRAK WSK, CP, CW, IB, IIIA, IIIAU, ODN-ZŁOŻ, PIEL, ODN-ZRB, TP, TW
65.	Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Wyznaczenie płatu nieobjętego	AGROT, BRAK WSK, CP, CW,

Lp.	Gatunek	Status ochrony	Podstawowe wymagania zachowania stanowiska gatunku	Sposoby ograniczenia negatywnego wpływu planowanych zabiegów	Zabiegi planowane w obszarach występowania
1	2	3	4	5	6
				użytkowaniem i przebiegiem szlaków zrywkowych	IB, IIIA, IIIAU, IIIB, IIIBU, ODN-ZŁOŻ, ODN-ZRB, TP, TW, PIEL
66.	Widłak - rodzaj <i>Lycopodium sp.</i>	OŚ/OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Wyznaczenie płatu nieobjętego użytkowaniem i przebiegiem szlaków zrywkowych	CP, TP, TW
67.	Widłoząb miotłowy <i>Dicranum scoparium</i>	OC	Zachowanie stanowisk, ochrona siedlisk	Wyznaczenie płatu nieobjętego użytkowaniem i przebiegiem szlaków zrywkowych	BRAK WSK
68.	Wilżyna ciernista <i>Ononis spinosa</i>	OC	Zachowanie siedlisk występowania- przeciwdziałanie zarastaniu muraw	-	BRAK WSK
69.	Zimowit jesienny <i>Colchicum autumnale</i>	OC	Utrzymanie właściwego stanu uwilgotnienia łąk świeżych i wilgotnych	-	BRAK WSK
70.	Zimoziół północny <i>Linnaea borealis</i>	OC	Zapewnienie odpowiedniego dostępu światła do stanowisk gatunku (podczas cięć pielęgnacyjnych drzewostanu)	-	BRAK WSK, TP

8.5. DZIAŁANIA I ZALECENIA W ZAKRESIE OCHRONY FAUNY KRĘGOWCÓW I BEZKRĘGOWCÓW

Ochrona fauny związanej z ekosystemami leśnymi na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Człopa musi bazować na zasadach i przepisach zamieszczonych w dyrektywach UE jak i krajowych regulacjach prawnych.

Zakazy i dopuszczenia w stosunku do zwierząt objętych ochroną gatunkową określają:

- art.52, 56 Ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. 2023 r., poz. 1336 ze zm.);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2022 poz. 2380).

Ponadto, ochrona gatunkowa kręgowców pośrednio realizowana jest również poprzez: zwalczanie kłusownictwa i wszelkich zjawisk szkodnictwa łowieckiego, zakaz płoszenia, chwytania, przetrzymywania, ranienia i zabijania zwierzyny, zakaz wybierania i posiadania jaj i piskląt, wyrabiania i posiadania wydmuszek oraz niszczenia lęgówisk, nor i gniazd ptasich.

Ze względu na dużą zmienność lokalizacji miejsc przebywania i rozrodu poszczególnych grup kręgowców i bezkręgowców, zestawienie zaleceń i działań ochronnych zgrupowano dla zwierząt o podobnych preferencjach pod względem biotopu. Wpisane zalecenia dotyczą gatunków niebędących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000.

Tabela 71. Zestawienie działań i zaleceń ochronnych dla zwierząt chronionych i rzadkich.

Lp.	Typ biotopu, miejsce rozrodu, składnik biotopu	Grupy zwierząt, dla których dany biotop jest kluczowy do utrzymania populacji	Podstawowe wymagania zachowania biotopu	Sposoby ograniczenia negatywnego wpływu zabiegów
1	2	3	4	5
1	Martwe i żywe drzewa dziuplaste	Dziuplaki wtórne: -gatunki ptaków wykorzystujące dziuple przez cały rok -gatunki nietoperzy wykorzystujące dziuple jako schronienie dzienne w okresie wiosenno-letnim -gryznie (wiewiórka, gatunki z rodziny popielicowatych) wykorzystujące dziuple przez cały rok - owady z grupy troficznej próchnojadów wykorzystujące dziuple przez cały rok w postaci larwalnej	Zapewnienie stałej obecności drzew dziuplastych różnych gatunków i w różnym wieku	-pozostawianie drzew dziuplastych podczas zabiegów pielęgnacyjnych -tworzenie biogrup na zrębach zupełnych w miejscach występowania drzew sędziwych i dziuplastych (większa skuteczność niż pozostawianie pojedynczych drzew dziuplastych na zrębach zupełnych -w przypadku (ze względu na np. strukturę wiekową drzewostanów) braku możliwości pozostawiania odpowiedniej ilości drzew dziuplastych – wieszanie budek lęgowych typu dopasowanego do potrzeb gatunków na danym obszarze (konieczne czyszczenie budek co roku na przełomie luty-marzec)
2	Obecność w drzewostanach różnych klas wieku domieszek biocenotycznych	- owady zapylające, zbierające nektar i pyłek - ssaki posiadające w diecie owoce - ptaki, dla których pokarm stanowią owoce i nasiona	Wprowadzanie i utrzymywanie gatunków drzew i krzewów owocowych o charakterze domieszek biocenotycznych	-uwzględnianie gatunków biocenotycznych w planowanych składach gatunkowych. -nie należy wycinać i usuwać, o ile występują, starych drzew owocowych, szczególnie odmian jabłek, gruszy, śliw i czereśni
3	Martwe drewno	-próchnojady, których cykl życiowy jest ściśle uzależniony od obecności martwego drewna (np. pachnica dębowa) -owady drapieżne, dla których martwe drewno jest miejscem występowania ofiar - gryznie – martwe drewno leżące jako kryjówka, magazyn żywności, miejsce zimowania - gady i płazy- martwe drewno leżące jako kryjówka, magazyn żywności, miejsce zimowania - gatunki grzybów, mchów i porostów- których cykl życiowy jest ściśle uzależniony od obecności martwego drewna	Pozostawianie martwego drewna w postaci drzew stojących, kłód leżących, konarów, karp po wywrótach	Usuwanie pozostałości martwych drzew z ekosystemu leśnego wskazane jest w przypadku, gdy jest to zabieg niezbędny dla ochrony lasu lub gdy istnieje zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi.
4	Drzewostany o złożonej strukturze	Wszystkie grupy zwierząt leśnych	Unikanie gwałtownych zmian w budowie przestrzennej na dużych powierzchniach	W miarę możliwości unikanie stosowania zrębów zupełnych na siedliskach, gdzie nie jest to konieczna forma gospodarowania na rzecz rębni złożonych.
	Leśne i nieleśne obszary podmokłe	Wszystkie grupy zwierząt	Utrzymywanie i przywracanie właściwego dla danego siedliska stanu nawodnienia	-unikanie prac z zakresu pozyskania drewna na obszarach podmokłych -działania na rzecz poprawy retencjonowania wód

8.6. DZIAŁANIA I ZALECENIA W ZAKRESIE OCHRONY STARYCH I CENNYCH DRZEW

Ochrona starych drzew powinna być realizowana poprzez ochronę starodrzewów oraz typowania cennych drzew na pomniki przyrody.

W odniesieniu do skupisk starych drzew, już na etapie projektowania gospodarki leśnej uwzględniane musi być pozostawianie kęp starodrzewów na powierzchniach zaplanowanych do cięć odnowieniowych (działanie takie pokrywa się również z celem ochrony dzikiej fauny

wykorzystującej starsze drzewostany jako biotop). W starodrzewach wyłączonych z użytkowania, działania z zakresu gospodarki leśnej ograniczone są jedynie do cięć sanitarnych, o ile w drzewostanie stwierdzono istotne zagrożenia dla zachowania ich trwałości lub zagrożenie bezpieczeństwa zdrowia i życia osób przebywających w pobliżu.

W przypadku zgłoszenia drzew do objęcia ochroną pomnikową, typując drzewa na pomniki przyrody powinno się uwzględniać wyróżniające się rozmiary drzewa, oryginalny kształt korony, unikatowe formy morfologiczne - wielopienność, kołnierzykowatość kory lub obecność bogatej flory epifitycznej bądź unikatowych jej taksonów. Symbolika w lokalnej kulturze oraz znaczenie historyczne danego drzewa również stanowią przesłankę do uznania go za pomnik przyrody.

Zgodnie z art. 40 pkt.2 Ustawy o ochronie przyrody: „*Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu*”. W związku z powyższym, zaleca się, aby z chwilą stwierdzenia symptomów chorobowych lub istotnych uszkodzeń pomnika przyrody powiadomić właściwą terytorialnie Radę Gminy, celem podjęcia niezbędnych działań ochronnych. Dodatkowo należy mieć na uwadze fakt, że proces formalnego uznania obiektu za pomnik przyrody jest rozłożony w czasie i dbałość o wyjątkowe okazy pojedynczych drzew nie powinna opierać się tylko o ten formalny tytuł, szczególnie na gruntach pozostających w zarządzie Nadleśnictwa.

8.7. DZIAŁANIA I ZALECENIA W ZAKRESIE OCHRONY SIEDLISK HYDROGENICZNYCH

W stosunku do obszarów podmokłych nie objętych ustawowymi formami ochrony przyrody, podstawę w utrzymaniu ich dobrego stanu powinny stanowić działania mające na celu zarówno ochronę zasobów wodnych jak i ochronę czystości wód, obejmujące:

- **Zachowanie istniejących antropogenicznych struktur zatrzymujących wodę:**

W celu ochrony zasobów wodnych zaleca się, aby pozostawić istniejącą na siedliskach infrastrukturę i urządzenia zatrzymujące wodę takie jak: podpiętrzenia, młynówki czy stawy. W projektach nowych obiektów tego typu należy pamiętać o konieczności zachowania w niezmiennym stanie istniejących już naturalnych struktur takich jak np. bagna czy torfowiska;

- **Ochrona czystości wód:**

Przedsięwzięcia z zakresu ochrony wód podejmowane są w odniesieniu do całej zlewni. Ochrona czystości wód na terenie Nadleśnictwa, wymaga, zatem zintegrowanego działania Nadleśnictwa Człopa z jednostkami administracji państwowej i samorządowej, związanymi z ochroną środowiska;

- **Renaturyzacja terenów podmokłych:**

W celu ochrony przesuszonych i zdegradowanych siedlisk hydrogenicznych, zaleca się przywrócenie na ich terenie dawnych stosunków wodnych (bez powodowania powierzchniowego zalewu terenu). Poprzez przywrócenie terenów bagiennych zwiększy się areał terenów potencjalnego występowania wielu zagrożonych i rzadkich gatunków roślin oraz zwierząt. Ponadto, nastąpi poprawa retencyjności zlewni oraz ogólnych walorów krajobrazowych i ekologicznych terenu.

8.8. DZIAŁANIA I ZALECENIA W ZAKRESIE OCHRONY PAMIĄTEK KULTURY LEŚNEJ I KULTURY POWSZECHNEJ W LASACH

Nadleśnictwo Człopa znajduje się na terenach o bardzo bogatej i złożonej historii. Pracownicy Jednostki od wielu lat dbają o pamiątki kultury leśnej i lokalnej. Powstają również liczne publikacje za równo o dziejach gospodarki leśnej, jak i o historii regionu. Istotne miejsce w tutejszej kulturze zajmują miejsca pamięci pracowników Nadleśnictwa.

Należy utrzymać dotychczasowy sposób dbałości o wspomniane obiekty i historię. Wskazane jest rozszerzenie oferty edukacyjnej Nadleśnictwa o informacje historyczne, zabytki

archeologiczne w przypadku działań bezpośrednich w terenie, w formie popularnonaukowej, uniwersalnej pod względem rodzaju odbiorców. W ten sposób można poszerzać wiedzę odwiedzających tak pod względem historii, jak i również pod względem znajomości wszechstronnych działań pracowników Nadleśnictwa związanych nie tylko z samą gospodarką leśną.

9. ZAŁĄCZNIKI

Tabela 72. Zestawienie przedmiotów ochrony, dla których wyznaczono obszary Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Człopa (Tabela XXII zgodnie z IUL).

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2		3	4	5	6
Obszar Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046						
	3150	3150 Starorzeczca i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphaeion, Potamion</i>	B 380 i	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie występowania siedliska, jego stanu ochrony oraz zaplanowanie działań ochronnych w oparciu o stwierdzone zagrożenia	Istniejące: H01.08 - rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu ścieków z gospodarstw domowych, H01.05 - rozproszone zanieczyszczenie wód powierzchniowych z powodu działalności związanej z rolnictwem i leśnictwem, H01.09 - zanieczyszczenie wód powierzchniowych z innych źródeł rozproszonych- Zanieczyszczenia wód i antropogeniczne przyspieszenie eutrofizacji, w wyniku niewłaściwej gospodarki wodno-ściekowej, dopływu wód ze zdegradowanych torfowisk lub w wyniku nieskanalizowanej rekreacji na brzegach jezior jak również dopływu oczyszczonych ścieków z tzw. przydomowych oczyszczalni ścieków powoduje degradację jezior. Może zachodzić także za pośrednictwem zasilających jeziora wód podziemnych. Zagrożenie dotyczy również jezior przepływowych narażonych przez nadmierne nawożenie gruntów rolnych w zlewni (dot. także gruntów poza granicami obszaru Natura 2000) lub stosowanie do nawożenia gruntów odpadów z biogazowni rolniczych (stosunkowo nowe, ale coraz częstsze zjawisko); J02.03 - regulowanie (prostowanie koryt rzecznych i zmiana przebiegu koryt rzecznych)- Przyspieszony zanik starorzeczy odciętych od głównego nurtu rzeki w wyniku dawniejszych prac regulacyjnych; U - nieznanne zagrożenie lub nacisk- Niezidentyfikowane przyczyny zmętnienia wód w jeziorach śródlęśnych; M01.02 - susze i zmniejszenie opadów- Zmiany klimatyczne (długie w ostatnich latach okresy suszy, niewielkie sumy opadów) pogarszają funkcjonowanie ekosystemów jeziornych (obniżenie poziomu wód w wielu jeziorach, mętnienie wody, rozwój glonów nitkowatych, okresowe niedobory tlenu itp.) Potencjalne: G01 - sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze- Nadmierna i nieskanalizowana rekreacja na brzegach wód może powodować niszczenie strefy	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
						brzegowej jezior, roślinności szuwarowej i litoralnej; F02.03 - wędkarstwo- Nadmierne wędkarstwo może powodować wydeptywanie, naruszanie strefy brzegowej i litoralnej w wyniku nielegalnej budowy kładek i pomostów oraz wzmoczenie eutrofizacji akwenów w wyniku zanęcania; F02 - rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych- Nadmierne lub niewłaściwe użytkowanie rybactwa może powodować ograniczanie udziału ryb drapieżnych, a dominację karpiowatych i za pośrednictwem ryb wpływać negatywnie na stan całego ekosystemu, w tym nasilić procesy ichtioeutrofizacji.	
	3160	Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	A	81 d, 185 f*, 418 k	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie występowania siedliska, jego stanu ochrony oraz zaplanowanie działań ochronnych w oparciu o stwierdzone zagrożenia	Istniejące: F02 - rybołówstwo i zbieranie zasobów wodnych, F02.03 - wędkarstwo- Negatywny wpływ na stan ekosystemów jezior dystroficznych wywiera użytkowanie wędkarskie i rybactwo; G05.01 - wydeptywanie, nadmierne użytkowanie, H05.01 - odpadki i odpady stałe- W przypadku wykorzystywania zbiorników do wędkowania dochodzi do niszczenia, uszkodzenia i zaśmieczenia torfowej strefy okalającej; M01.02 - susze i zmniejszenie opadów- Utrzymujące się objawy suszy, wyrażające się m. in. Obniżonym stanem wody jezior dystroficznych i przesuszeniem przylegających do nich torfowisk Potencjalne: J02.01. 02 - osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych- Konserwowanie rowów odwadniających kompleksy torfowe stanowi potencjalne zagrożenie dla siedliska	zgodnie z tabelą XXIII
	6120	Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	B	223 j	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie występowania siedliska, jego stanu ochrony oraz zaplanowanie działań ochronnych w oparciu o stwierdzone zagrożenia	Istniejące: K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja), A03.03 - zaniechanie/brak koszenia, A04.03 - zarzucenie pasterstwa, brak wypasu- W wyniku naturalnej sukcesji roślinności, spowodowanej zaniechaniem użytkowania muraw, dochodzi do zmiany składu gatunkowego siedliska i jego przekształcania w kierunku zbiorowisk zaroślowych, a docelowo leśnych; G05.07 - niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak- Koszenie niewłaściwym sprzętem powoduje uszkodzenie podłoża i runi. Użytkowanie wyłącznie kośne, bez wypasu, powoduje powolną degenerację siedliska i upodabnianie się do pospolitszych postaci łąk. Koszenie bez zebrania pokosu (w tym koszenie z mulczowaniem) powoduje szybką degenerację i eutrofizację siedliska. Potencjalne: brak	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	C	223 j*	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie występowania siedliska, jego stanu ochrony oraz zaplanowanie działań ochronnych w oparciu o stwierdzone zagrożenia	<p>Istniejące: K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja), A03.03 - zaniechanie/brak koszenia, A04.03 - zarzucenie pasterstwa, brak wypasu, K02.02 - nagromadzenie materii organicznej, I02 - problematyczne gatunki rodzime- Zagrożenie dla siedliska stanowi niewłaściwe użytkowanie, w szczególności pozostawienie pokosu na powierzchni łąki - warstwa martwej materii organicznej uniemożliwia wzrost części gatunków w kolejnych sezonach wegetacyjnych, a nawet w przypadku jej rozdrobnienia, powoduje eutrofizację i zubożenie gatunkowe. W wyniku braku użytkowania następuje przekształcenie siedliska w wilgotne ziołorośla lub zarastanie krzewami i drzewami; G05.07 - niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak- Koszenie niewłaściwym sprzętem, a także bronowanie i przeorywanie powodują uszkodzenie podłoża i runi. Zbyt wczesny termin koszenia (okres kwitnienia) uniemożliwia pełny rozwój roślin i wysyp nasion</p> <p>Potencjalne: A03.01 - intensywne koszenie lub intensyfikacja- Zbyt intensywne lub zbyt niskie koszenia (poniżej 10 cm) mogą prowadzić do utraty różnorodności biologicznej siedliska; J02.01. 02 - osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych- Odtwarzanie i konserwacja zarośniętych rowów może potencjalnie prowadzić do zmiany stosunków wodnych</p>	zgodnie z tabelą XXIII
	6510	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	C	223 j*, 225 l, 225 m, 227 k*, 235 d, 242 l, 249 b, 254 a, 260 f, 261 d, 275 b, 313 i, 322 c, 322 p, 323 i, 330 b, 331 a, 331 h, 372 h, 374 i*, 401 j, 412 i, 681 i, 706 j, 723 h, 724 k	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie występowania siedliska, jego stanu ochrony oraz zaplanowanie działań ochronnych w oparciu o stwierdzone zagrożenia	<p>Istniejące: K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja), A03.03 - zaniechanie/brak koszenia, A04.03 - zarzucenie pasterstwa, brak wypasu, K02.02 - nagromadzenie materii organicznej, I02 - problematyczne gatunki rodzime- Zagrożenie dla siedliska stanowi niewłaściwe użytkowanie, w szczególności pozostawienie pokosu na powierzchni łąki - warstwa martwej materii organicznej uniemożliwia wzrost części gatunków w kolejnych sezonach wegetacyjnych, a nawet w przypadku jej rozdrobnienia, powoduje eutrofizację i zubożenie gatunkowe. W wyniku braku użytkowania następuje przekształcenie siedliska w wilgotne ziołorośla lub zarastanie krzewami i drzewami</p> <p>Potencjalne: A03.01 - intensywne koszenie lub intensyfikacja- Zbyt intensywne lub zbyt niskie koszenia (poniżej 10 cm) mogą prowadzić do utraty różnorodności biologicznej siedliska</p>	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
	7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	B	79 g, 185 f, 185 j*	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie występowania siedliska, jego stanu ochrony oraz zaplanowanie działań ochronnych w oparciu o stwierdzone zagrożenia	<p>Istniejące: J02 - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, I01 - obce gatunki inwazyjne- Negatywny wpływ na stan siedliska wywierają funkcjonujące odwodnienia oraz obecność inwazyjnego gatunku obcego - tawuły kutnerowatej (<i>Spiraea tomentosa</i>).</p> <p>Potencjalne: J02 - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, J02.01. 02 - osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych, B02.02 - wycinka lasu, K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja), M01.02 - susze i zmniejszenie opadów- Negatywny wpływ na stan siedliska mogą wywierać:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmiany stosunków wodnych, w tym wahania warunków wodnych, - konserwowanie rowów odwadniających, - intensywne cięcia w drzewostanach w bezpośrednim sąsiedztwie torfowisk - procesy sukcesji (wkraczanie nalotu drzew i krzewów) na skutek wysuszenia torfowiska spowodowanego czynnikami antropogenicznymi (odwodnienia) i/lub naturalnymi (susza i brak opadów) 	zgodnie z tabelą XXIII
	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	B	400 m, 418 h, 427 g, 646 h, 684 c, 710 f*, 711 b*	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie występowania siedliska, jego stanu ochrony oraz zaplanowanie działań ochronnych w oparciu o stwierdzone zagrożenia	<p>Istniejące: J02 - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, I01 - obce gatunki inwazyjne- Negatywny wpływ na stan siedliska wywierają funkcjonujące odwodnienia oraz obecność inwazyjnego gatunku obcego - tawuły kutnerowatej (<i>Spiraea tomentosa</i>), K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja)- Zakłócenie warunków wodnych prowadzi do sukcesji, przejawiającego zarastaniem siedliska krzewami i drzewami.</p> <p>Potencjalne: J02 - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, J02.01. 02 - osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych, B02.02 - wycinka lasu, M01.02 - susze i zmniejszenie opadów- Negatywny wpływ na stan siedliska mogą wywierać:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmiany stosunków wodnych, w tym wahania warunków wodnych, - konserwowanie rowów odwadniających, - intensywne cięcia w drzewostanach w bezpośrednim sąsiedztwie torfowisk - procesy sukcesji (wkraczanie nalotu drzew i krzewów) na skutek wysuszenia torfowiska spowodowanego czynnikami 	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
						antropogenicznymi (odwodnienia) i/lub naturalnymi (susza i brak opadów)	
	7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	B	104 d, 186 h, 186 l, 227 k*, 243 h, 382 k, 405 a, 419 b, 420 a	Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie występowania siedliska, jego stanu ochrony oraz zaplanowanie działań ochronnych w oparciu o stwierdzone zagrożenia	<p>Istniejące: J02.01. 02 - osuszanie terenów morskich, ujściowych, bagiennych, K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja), K02.03 - eutrofizacja (naturalna), J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Funkcjonujące rowy odwadniające zakłócają przesiąkanie wód podziemnych przez torfowisko. Zakłócenie warunków wodnych w połączeniu z zaprzestaniem koszenia prowadzi do sukcesji, przejawiającego się m.in. ekspansją trzciny, wkraczaniem ziołorośli, zarastaniem siedliska drzewami; G05.07 - niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak- Koszenie niewłaściwym sprzętem powoduje uszkodzenie podłoża i runi</p> <p>Potencjalne: I01 - obce gatunki inwazyjne- Inwazja gatunku obcego - tawuły kutnerowatej <i>Spiraea tomentosa</i> - może potencjalnie wywierać negatywny wpływ na stan siedliska; M01.02 - susze i zmniejszenie opadów- Spadek poziomu wody w torfowiskach spowodowany przez susze i brak opadów</p>	zgodnie z tabelą XXIII
1	9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>)	B	230 c, 298 g, 298 i, 690 d, 690 g*, 720 c	Utrzymanie dobrze zachowanych kwaśnych buczyn i sukcesywna przebudowa buczyn zniekształconych i zbiorowisk zastępczych na siedliskach kwaśnej buczyny	<p>Istniejące: J03.02 - antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk- Fragmentacja naturalnego arealu występowania przez leśne zbiorowiska zastępcze z gatunkami obcymi ekologicznie w drzewostanie; I02 - problematyczne gatunki rodzime- ekspansja w runie gatunków łąkowych, porębowych i okrajkowych, prowadząca do utraty specyfiki zbiorowiska roślinnego; I01 - obce gatunki inwazyjne- Wnikanie do płatów siedliska przyrodniczego obcych gatunków roślin, w szczególności ekspansja niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens parviflora</i> i czeremchy amerykańskiej <i>Prunus serotina</i>. Rozprzestrzenianie się niecierpka następuje na skutek użytkowania dróg leśnych, szlaków turystycznych, prowadzonych prac leśnych; J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Zubożenie strukturalne, deficyt martwego drewna oraz drzew biocenotycznych, będące efektem dawniej prowadzonej gospodarki leśnej</p> <p>Potencjalne: B02.04 - usuwanie martwych i umierających drzew- może powodować dalsze zubożanie różnorodności biologicznej i ujednolicanie struktury przestrzennej</p>	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony	
1	2		3	4	5	6	
3	9170	Grąd środkowoeuropejski (<i>Galio-Carpinetum</i>)	B	216 b, 216 c*, 219 c, 227 j, 247 b, 248 a, 270 c, 289 m, 299 a, 308 l, 371 h, 372 c*, 372 d, 372 f*, 372 j*, 387 l, 393 a*, 405 g, 409 i, 409 l*, 410 j, 410 k, 410 l, 682 a, 706 j, 723 h, 724 k	Utrzymanie dobrze zachowanych grądów i sukcesywna przebudowa grądów zniekształconych i zbiorowisk zastępczych na siedliskach grądowych	Istniejące: J03.02 - antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk- Fragmentacja naturalnego areалу występowania przez leśne zbiorowiska zastępcze z gatunkami obcymi ekologicznie w drzewostanie; I02 - problematyczne gatunki rodzime- ekspansja w runie gatunków łąkowych, porębowych i okrajkowych, prowadząca do utraty specyfiki zbiorowiska roślinnego; I01 - obce gatunki inwazyjne- Wnikanie do płatów siedliska przyrodniczego obcych gatunków roślin, w szczególności ekspansja niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens parviflora</i> i czeremchy amerykańskiej <i>Prunus serotina</i> . Rozprzestrzenianie się niecierpka następuje na skutek użytkowania dróg leśnych, szlaków turystycznych, prowadzonych prac leśnych; J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Zubożenie strukturalne, deficyt martwego drewna oraz drzew biocenotycznych, będące efektem dawniej prowadzonej gospodarki leśnej Potencjalne: B02.04 - usuwanie martwych i umierających drzew- Usuwanie martwych i umierających drzew może powodować dalsze zubożenie różnorodności biologicznej i ujednolicenie struktury przestrzennej	zgodnie z tabelą XXIII
4	9190	Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion roboripetraeae</i>)	B	243 j, 263 b, 278 r, 324 d, 372 f*, 374 b, 393 a*, 393 b*, 394 k, 403 a	Utrzymanie dobrze zachowanych kwaśnych dąbrow i sukcesywna przebudowa zbiorowisk zniekształconych i zbiorowisk zastępczych na siedliskach kwaśnej dąbrowy	Istniejące: J03.02 - antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk- Fragmentacja naturalnego areálu występowania przez leśne zbiorowiska zastępcze z gatunkami obcymi ekologicznie w drzewostanie; I02 - problematyczne gatunki rodzime- ekspansja w runie gatunków łąkowych, porębowych i okrajkowych, prowadząca do utraty specyfiki zbiorowiska roślinnego; I01 - obce gatunki inwazyjne- Wnikanie do płatów siedliska przyrodniczego obcych gatunków roślin, w szczególności ekspansja niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens parviflora</i> i czeremchy amerykańskiej <i>Prunus serotina</i> . Rozprzestrzenianie się niecierpka następuje na skutek użytkowania dróg leśnych, szlaków turystycznych, prowadzonych prac leśnych; J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Zubożenie strukturalne, deficyt martwego drewna oraz drzew biocenotycznych, będące efektem dawniej prowadzonej gospodarki leśnej Potencjalne: B02.04 - usuwanie martwych i umierających drzew- może powodować dalsze zubożenie różnorodności biologicznej i ujednolicenie struktury przestrzennej	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony	Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony	
1	2	3	4	5	6	
5	*91D0 Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzo-zowososnowe bagienne lasy borealne	B	185 f*, 185 j*, 185 l, 187 d*, 278 j, 280 g, 298 f, 330 i, 416 f, 425 b, 425 f, 433 o, 455 b, 642 k, 646 a, 646 d, 648 c, 673 c*, 686 k, 690 f, 690 n, 691 a, 692 h, 702 b, 702 h, 702 m, 711 b*, 80 i, 81 c, 81 h, 81 j*, 82 a	Poprawa wskaźników struktury i funkcji siedliska, tj. gatunki dominujące i uwodnienie borów i lasów bagiennych Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie analizy stosunków wodnych i opracowania koncepcji poprawy stosunków wodnych	Istniejące: brak Potencjalne: B02.02 – wycinka lasu, J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska, J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Intensywne cięcia w drzewostanach w bezpośrednim sąsiedztwie siedliska mogące skutkować wahaniem warunków wodnych; J02.01. 02 – osuszenie terenów morskich, ujściowych, bagiennych- Negatywnie mogą oddziaływać zmiany stosunków wodnych oraz konserwowanie rowów odwadniających.	zgodnie z tabelą XXIII
6	*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródłiskowe	B	235 k, 242 a, 242 j, 242 o, 243 a, 244 a, 245 a, 245 b, 245 m, 250 a, 261 b, 262 a, 282 h, 283 h, 289 f, 289 g*, 289 h, 295 j, 297 h, 300 h, 308 n, 308 p, 309 f, 310 f, 310 k*, 311 j, 313 d, 314 c, 331 d, 369 l, 370 p, 372 g, 372 n, 375 a, 375 f, 380 c, 380 d, 380 j, 391 a, 392 a, 392 b*, 392 c, 393 a*, 393 b*, 394 a, 394 b,	Poprawa wskaźników struktury i funkcji siedliska, tj. gatunki dominujące i inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie łęgów jesionowo-olszowych – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie weryfikacji fitosocjologicznej płatów siedliska, stanu ochrony oraz działań ochronnych	Istniejące: J03.01 zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska; J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Brak łączności płatów siedliska z rzekami co jest wynikiem wykonanych w przeszłości pogłębianiem cieków i usuwaniem osadów; I01 – obce gatunki Inwazyjne Wnikanie do płatów siedliska przyrodniczego obcych gatunków roślin, w szczególności ekspansja niecierpka drobnokwiatowego <i>Impatiens parviflora</i> i czeremchy amerykańskiej <i>Prunus serotina</i> Potencjalne: brak	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
				394 c, 399 f, 400 b, 400 i, 405 b, 409 a, 409 b, 410 a, 412 k, 413 a*, 413 b, 413 c, 414 c, 414 d, 415 c, 416 b, 419 c, 429 d, 430 g, 652 i, 653 g*, 662 f, 675 l*, 675 m, 676 b, 681 m, 692 d, 696 h, 696 l, 713 b, 713 g, 713 h, 724 c, 724 d, 725 c, 725 d*			
7	91T0	91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonio- Pinetum</i> i chrobotkowa postać <i>Peucedano- Pinetum</i>)	C	699 k*	Poprawa wskaźników struktury i funkcji siedliska, tj. , tj. gatunki dominujące i inwazyjne gatunki obce w podszyści i runie – Uzupelnienie stanu wiedzy w zakresie weryfikacji fitosocjologicznej płatów siedliska, stanu ochrony oraz działań ochronnych	Istniejące: K02.01 - zmiana składu gatunkowego (sukcesja); M01 - zmiana czynników abiotycznych- Zanik pokrywy porostowej, najprawdopodobniej związany z depozycją azotu z powietrza oraz z procesami naturalnych przemian ekosystemów leśnych; I01 - obce gatunki inwazyjne- Wnikanie do płatów siedliska przyrodniczego obcych gatunków roślin, w szczególności ekspansja czeremchy amerykańskiej <i>Prunus serotina</i> . Potencjalne: B02.02 - wycinka lasu- Negatywnie na siedlisko wpływa intensyfikacja gospodarki leśnej (np. zręby zupełne i związane z nimi działania powodujące zniszczenie mechaniczne powierzchni gleby).	zgodnie z tabelą XXIII
8	1337	1337 Bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>)	B	Leśnictwo Miełcin: 380j, 412 l, Leśnictwo Dzicza: 247 b, 250 b, Leśnictwo Jeleni Róg: 227 s	Utrzymanie właściwego (FV) stanu ochrony gatunku	Istniejące: brak Potencjalne: F03.02.03 - chwywanie, trucie, kłusownictwo- Zagrożeniem może być nielegalne zabijanie osobników tego gatunku.	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
				W zasięgu terytorialnym: Leśnictwo Borowik			
9	1355	1355 Wydra (<i>Lutra lutra</i>)	B	Leśnictwo Jeleni Róg: 295 l Leśnictwo Przelewice: 653 g, 682 a Leśnictwo Dziacza: 243 b Leśnictwo Raczek: 392 a Leśnictwo Miełcin: 420 a W zasięgu terytorialnym: Leśnictwo Borowik	Utrzymanie właściwego (FV) stanu ochrony gatunku	Istniejące: D01 – drogi, ścieżki, linie kolejowe, G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji- Rozbudowa sieci dróg powodująca wzrost ryzyka wypadków komunikacyjnych na tych drogach. Wypadki komunikacyjne na istniejących drogach, zwłaszcza o dużym natężeniu ruchu. Potencjalne: F03.02.03 – chwytnie, trucie, kłusownictwo- Zagrożeniem może być nielegalne zabijanie osobników tego gatunku.	zgodnie z tabelą XXIII
10	1352	1352 Wilk (<i>Canis lupus</i>)	B	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie właściwego (FV) stanu ochrony gatunku	Istniejące: G01- sporty i różne formy czynnego wypoczynku rekreacji, uprawiane w plenerze- Niepokojenie i penetracja ludzka w miejscach rozrodu. Wzmoczona penetracja lasu w okresach grzybobrania; F03.01 – polowanie- Nielegalne zabijanie podczas polowań; D01 – drogi, ścieżki, linie kolejowe, G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji- Rozbudowa sieci dróg powodująca wzrost ryzyka wypadków komunikacyjnych na tych drogach. Wypadki komunikacyjne na istniejących drogach, zwłaszcza o dużym natężeniu ruchu Potencjalne: J03.02 – antropogeniczne zmniejszenie spójności siedlisk- Potencjalnie zagrożenie stanowi powstanie barier ekologicznych pogarszających możliwość migracji i łączność z populacjami sąsiednimi, w szczególności w wyniku wzrostu ruchu na drogach krajowych nr 10 i 22 lub w wyniku inwestycji drogowych i kolejowych; F03.02.03 – chwytnie, trucie, kłusownictwo	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony	
1	2		3	4	5	6	
11	1166	1166 Traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i>)	B	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk traszki grzebieniastej – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: U – nieznanne zagrożenie lub nacisk- Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze nie pozwala zidentyfikować zagrożeń; M01.02 – susze i zmniejszenie opadów- wyniku spadku poziomu wód gruntowych, niezależnie od jego przyczyny (w tym suszy i braku opadów) może dochodzić do zaniku zbiorników wodnych stanowiących siedliska gatunku; Potencjalne: J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- wyniku odwadniania terenu przez człowieka może dochodzić do zaniku zbiorników wodnych stanowiących siedliska gatunku; D01 – drogi, ścieżki, linie kolejowe, E01.03 – zabudowa rozproszona- Zabudowa lub budowa dróg może skutkować zaburzeniem funkcjonowania metapopulacji, w tym ograniczeniem możliwości przemieszczania się osobników traszki pomiędzy miejscami zimowania i miejscami rozrodu oraz między różnymi zbiornikami wodnymi, a także ograniczeniem powierzchni siedlisk lądowych gatunku.	zgodnie z tabelą XXIII
12	1188	1188 Kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>)	B	Leśnictwo Zamkowy Las: 196 a, Leśnictwo Grodzisko: 212 a Leśnictwo Raczek: 665 d, g, Leśnictwo Jagolice: 673 c Leśnictwo Przewlewie: 690 n W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Raczek Leśnictwo Miełęczin Leśnictwo Brzeźniak	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk kumaka nizinnego – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: U – nieznanne zagrożenie lub nacisk- Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze nie pozwala zidentyfikować zagrożeń; M01.02 – susze i zmniejszenie opadów- wyniku spadku poziomu wód gruntowych, niezależnie od jego przyczyny (w tym suszy i braku opadów) może dochodzić do zaniku zbiorników wodnych stanowiących siedliska gatunku; Potencjalne: J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- wyniku odwadniania terenu przez człowieka może dochodzić do zaniku zbiorników wodnych stanowiących siedliska gatunku; D01 – drogi, ścieżki, linie kolejowe, E01.03 – zabudowa rozproszona- Zabudowa lub budowa dróg może skutkować zaburzeniem funkcjonowania metapopulacji, w tym ograniczeniem możliwości przemieszczania się osobników traszki pomiędzy miejscami zimowania i miejscami rozrodu oraz między różnymi zbiornikami wodnymi, a także ograniczeniem powierzchni siedlisk lądowych gatunku.	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
13	1014	1014 Poczwarówka zwężona (<i>Vertigo angustior</i>)	B	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk poczwarówki zwężonej – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja), K02.03 – eutrofizacja (naturalna)- Eutrofizacja siedliska gatunku prowadząca do sukcesji roślinnej, głównie drzew i krzewów oraz ekspansywnej roślinności zielnej (m.in. pokrzywy); U – nieznanne zagrożenie lub nacisk- Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku w obszarze uniemożliwiająca identyfikację głównych zagrożeń; M01.02 – susze i zmniejszenie opadów- Spadek poziomu wody w siedliskach gatunku spowodowany przez susze i brak opadów Potencjalne: J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja)- Zarośnięcie siedlisk lub zmiana stosunków wodnych w obrębie stanowisk.	zgodnie z tabelą XXIII
14	1037	1037 Trzepla zielona (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)	A	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk trzepli zielonej – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: J02.02 – usuwanie osadów- Pogłębianie rzek, usuwanie rumoszu oraz ingerencja w naturalne procesy korytowe, powodujące uproszczenie struktury koryta rzecznoego i pogorszenie stanu ochrony siedlisk gatunku; U – nieznanne zagrożenie lub nacisk- Zagrożenie negatywnymi oddziaływaniami w przypadku nierozpoznania znaczenia cieku dla gatunku, w związku z niepełnym rozpoznaniem występowania gatunku. Potencjalne: brak	zgodnie z tabelą XXIII
15	1042	1042 Zalotka większa (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	A	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk zalotki większej – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: U – nieznanne zagrożenie lub nacisk- Zagrożenie negatywnymi oddziaływaniami w przypadku nierozpoznania znaczenia akwenu dla gatunku, w związku z niepełnym rozpoznaniem występowania gatunku. Potencjalne: brak	zgodnie z tabelą XXIII
16	1060	1060 Czerwończyk nieparek (<i>Lycaena dispar</i>)	B	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk czerwończyka nieparka – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: K02.01 – zmiana składu gatunkowego (sukcesja)- Pogarszanie się siedlisk gatunku na skutek sukcesji w wyniku zaprzestania użytkowania łąk i pastwisk; U – nieznanne zagrożenie lub nacisk- Niepełna wiedza o rozmieszczeniu stanowisk gatunku poza granicami Drawieńskiego Parku Narodowego uniemożliwiająca identyfikację głównych zagrożeń na tych stanowiskach. Nieznane przyczyny silnego spadku liczebności w obszarze.	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
						Potencjalne: A03.03 – zaniechanie/brak koszenia, A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu- Niewłaściwe użytkowanie łąk oraz brak użytkowania powodujący ich zarastanie, mogą prowadzić do pogorszenia stanu ochrony gatunku	
Obszar Natura 2000 lasy Puszczy nad Drawą PLB3230016							
	A005	Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>	C	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupelnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: I01 – obce gatunki inwazyjne, K03.04 – drapieźnictwo- Presja drapieźnicza gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę łągów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku; M01.02 – susze i zmniejszenie opadów, J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Zanik siedlisk wodno-błotnych lub pogorszenie ich jakości spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody. Potencjalne: G02 – infrastruktura sportowa i rekreacyjna- Zabudowa i zagospodarowanie obrzeży zbiorników wodnych oraz związana z nimi fragmentacja i zwiększona penetracja strefy szuwarów, może przyczynić się do zmniejszenia areału siedlisk gatunku, płoszenia i strat w łągach; J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Likwidacja lub przekształcanie oczek i większych śródpolnych zbiorników wodnych ogranicza powierzchnię siedlisk łągowych	zgodnie z tabelą XXIII
	A021	Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	C	Leśnictwo Jeleni Róg: 301 h	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupelnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: I01 – obce gatunki inwazyjne, K03.04 – drapieźnictwo- Presja drapieźnicza, w tym gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę łągów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku. Gwałtowne wahania poziomu wody mogą powodować straty w łągach wskutek np. ułatwionej penetracji przez drapieźniki; J02.01 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie, J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Likwidacja lub przekształcanie (w tym odwadnianie) oczek i większych śródpolnych zbiorników wodnych oraz mokradeł, a także wykaszanie lub wypalanie szuwarów powoduje zmniejszenie zasięgu siedlisk	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
						<p>łęgowych i żerowisk; M01.02 - susze i zmniejszenie opadów, J02 - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Zanik siedlisk wodno-błotnych lub pogorszenie ich jakości spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody.</p> <p>Potencjalne: G02 - infrastruktura sportowa i rekreacyjna- Zabudowa i zagospodarowanie obrzeży zbiorników wodnych oraz fragmentacja siedlisk i zwiększona penetracja przez ludzi strefy szuwarów może powodować zmniejszenie areálu siedlisk gatunku, płoszenie ptaków i straty w lęgach; J02 - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Gwałtowne obniżenie poziomu wód może powodować straty w lęgach wskutek ułatwionej penetracji przez drapieżniki. Gwałtowne podniesienie poziomu wody może powodować straty w lęgach wskutek zalewania gniazd.</p>	
	A028	Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>	C	Teren Nadleśnictwa	<p>Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku</p>	<p>Istniejące: J02 - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, J02.01 - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie- Likwidacja lub przekształcanie oraz odwadnianie terenów podmokłych skutkuje zanikiem lub pogorszeniem stanu siedlisk gatunku, obniżanie poziomu wód w zbiornikach stanowiących bazę żerowiskową gatunku powoduje ograniczenie jej zasobności; F03.02.03 - chwytanie, trucie, kłusownictwo- Podwyższona śmiertelność w wyniku nielegalnych odstrzałów na stawach rybnych; M01.02 - susze i zmniejszenie opadów, J02 - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Zanik siedlisk wodno-błotnych lub pogorszenie ich jakości, w tym zmniejszanie się ilości lub zanik żerowisk, spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody</p> <p>Potencjalne: F03.02.03 - chwytanie, trucie, kłusownictwo- Płoszenie w koloniach w okresie lęgów może powodować straty i zmniejszony sukces lęgowy</p>	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony	
1	2		3	4	5	6	
	A030	Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	C	Wyznaczona strefa ochrony okresowej i całorocznej	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	<p>Istniejące: J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska, M01.02 – susze i zmniejszenie opadów, J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania łąk, celowego osuszania lub zalesiania terenów żerowiskowych. Zmniejszanie się ilości lub zanik żerowisk, spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody.</p> <p>Potencjalne: B01.01 – zalesianie terenów otwartych, J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, J02.01 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie- Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku osuszania i zalesiania łąk i innych terenów podmokłych; B02.02 – wycinka lasu- Niedobór siedlisk lęgowych – lasów lub zadrzewień spełniających jednocześnie warunek odpowiedniego wieku oraz bezpieczeństwa (niewielkiej penetracji ludzkiej); C03.03 – produkcja energii wiatrowej, D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne, G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji- Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi lokalizowanymi w granicach obszaru lub w jego sąsiedztwie (na trasach migracji i lokalnego przemieszczania się w poszukiwaniu żerowisk); D05 – usprawniony dostęp do obszaru- Niepokojenie w miejscach rozrodu poprzez zwiększoną penetrację obszaru przez ludzi, spowodowaną m.in. zwiększaniem się możliwości przejazdu przez tereny leśne osób postronnych łamiących obowiązujące zakazy.</p>	zgodnie z tabelą XXIII
	A036	Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	D	Leśnictwo Grodzisko: 282 g Leśnictwo Grodzisko: 167 b, 168 a, 169 f W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Grodzisko Leśnictwo Borowik	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	<p>Istniejące: J02.01 Zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie, M01.02 – susze i zmniejszenie opadów, J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Likwidacja lub przekształcanie oczek i większych śródpolnych zbiorników wodnych ogranicza zasięg siedlisk lęgowych. Wykaszanie lub wypalanie roślinności szuwarowej skutkuje brakiem możliwości bezpiecznego ukrycia lęgów. Zanik siedlisk wodno-błotnych lub pogorszenie ich jakości spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach</p>	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
				Leśnictwo Jeleni Róg Leśnictwo Przelewice Leśnictwo Jagolice Zamkowy Las		przyspieszające odpływ wody; K03.04 - drapieżnictwo, I01 - obce gatunki inwazyjne- Presja drapieżnicza gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę łęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku. Potencjalne: C03.02 - produkcja energii słonecznej- Rozległe powierzchnie paneli fotowoltaicznych (farmy) mogą być mylone z lśniąca taflą wody i przyczynić się do kolizji w przypadku podejmowania prób lądowania, powodując zwiększenie śmiertelności lub okaleczanie ptaków i zmiany wzorców wykorzystania terenu poprzez brak dostępności dotychczasowych miejsc żerowiskowych gatunku (zmniejszenie powierzchni bazy pokarmowej). Zagrożenie to nie dotyczy niewielkich paneli słonecznych lokalizowanych na istniejących obiektach budowlanych; C03.03 - produkcja energii wiatrowej, D02.01.01 - napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne, G05.11 - śmierć lub uraz w wyniku kolizji- Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi.	
A067	Gągoł <i>Bucephala clangula</i>	B		Leśnictwo Borowik: 221 k, Leśnictwo Grodzisko: 166 c, 169 g, Leśnictwo Raczyk: 405 d W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Borowik Leśnictwo Jeleni Róg Leśnictwo Dzicza	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: G01 – sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji, uprawiane w plenerze- Zwiększona śmiertelność młodych w wyniku płoszenia ptaków wyprowadzających lęgi nad rzekami lub jeziorami poprzez uprawianie różnych form ludzkiej działalności.; I01 - obce gatunki inwazyjne, K03.04 - drapieżnictwo- Presja drapieżnicza, w tym gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę łęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku; J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Fragmentacja siedlisk i zwiększona penetracja strefy obrzeży jezior i szuwarów powodująca płoszenie ptaków i straty w łęgach. Deficyt drzew odpowiednio grubych i starych, by były optymalne do wykuwania w nich dziupli przez dzięcioła czarnego, co z kolei przekłada powoduje niedobór odpowiednich dla gągoła drzew dziuplastych. Potencjalne: B02.02 - wycinka lasu, B02.04 - usuwanie martwych i umierających drzew- Niedobór drzew dziuplastych w lasach sąsiadujących ze zbiornikami wodnymi i ciekami	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
	A070	Nurogęś <i>Mergus merganser</i>	B	Leśnictwo Borowik: 226 d W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Borowik Leśnictwo Jeleni Róg	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: G01 – sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji, uprawiane w plenerze- Zwiększona śmiertelność młodych w wyniku płoszenia ptaków wyprowadzających lęgi nad rzekami i jeziorami poprzez uprawianie różnych form ludzkiej działalności; I01 – obce gatunki inwazyjne, K03.04 – drapieżnictwo- Presja drapieżnicza, w tym gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę lęgów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku; J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Fragmentacja siedlisk i zwiększona penetracja strefy obrzeży jezior i szuwarów powodująca płoszenie ptaków i straty w lęgach. Potencjalne: B02.02 – wycinka lasu, B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew- Niedobór odpowiednich miejsc lęgowych w lasach sąsiadujących ze zbiornikami wodnymi.	zgodnie z tabelą XXIII
	A073	Kania czarna <i>Milvus migrans</i>	B	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: A03.03 – zaniechanie, brak koszenia, A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu- Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania gruntów rolnych (brak koszenia, wypasu) i zarastania; M01.02 – susze i zmniejszenie opadów, J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Zmniejszanie się ilości lub zanik terenów wodno-błotnych stanowiących żerowiska, spowodowany suszami w okresie wiosennoletnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody Potencjalne: B01.01 – zalesianie terenów otwartych, E01.04 – inne typy zabudowy, C03.02 – produkcja energii słonecznej- Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zalesiania łąk i terenów podmokłych, zabudowy terenów otwartych oraz stref brzegowych wód; C03.03 – produkcja energii wiatrowej, D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne, G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji- Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi; J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Niedobór miejsc lęgowych (lasów lub zadrzewień) spełniających jednocześnie warunek odpowiedniego wieku oraz bezpieczeństwa.	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
	A074	Kania ruda <i>Milvus milvus</i>	C	Wyznaczona strefa ochrony okresowej i całorocznej Leśnictwo Borowik: 221 g W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Zamkowy Las Leśnictwo Jagolice	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: A03.03 – zaniechanie, brak koszenia, A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu- Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania gruntów rolnych (brak koszenia, wypasu) i zarastania; M01.02 – susze i zmniejszenie opadów, J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Zmniejszanie się ilości lub zanik terenów wodno-błotnych stanowiących żerowiska, spowodowany suszami w okresie wiosennoletnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prac utrzymanych na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody Potencjalne: B01.01 – zalesianie terenów otwartych, E01.04 – inne typy zabudowy- Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zalesiania łąk i terenów podmokłych, zabudowy terenów otwartych oraz stref brzegowych wód; C03.02 – produkcja energii słonecznej, C03.03 – produkcja energii wiatrowej, D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne, G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji- Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi; J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- niedobór miejsc lęgowych – lasów lub zadrzewień spełniających jednocześnie warunek odpowiedniego wieku oraz bezpieczeństwa.	zgodnie z tabelą XXIII
	A075	Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	B	Wyznaczona strefa ochrony okresowej i całorocznej W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Borowik Leśnictwo Przelewice Leśnictwo Grodzisko: 167 b	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: brak Potencjalne: G02 – infrastruktura sportowa i rekreacyjna, E01.04 – inne typy zabudowy, D05 – usprawniony dostęp do obszaru C03.02 – produkcja energii słonecznej- zmniejszanie się dostępności odpowiednich żerowisk w wyniku zabudowy stref brzegowych jezior i wzrostu presji rekreacyjnej utrudniających żerowanie; C03.03 – produkcja energii wiatrowej, G05.11 – śmierć lub uraz w wyniku kolizji- możliwe ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi; D02.01.01 – napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne- ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z liniami elektroenergetycznymi; F03.02.03 – chwytanie, trucie, kłusownictwo- zabijanie lub okaleczanie bielików na hodowlanych stawach rybnych (np. wykładanie zatrutych przynęt, strzelanie, płoszenie); J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- niedobór miejsc lęgowych – lasów lub zadrzewień spełniających jednocześnie	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
						warunek odpowiedniego wieku oraz bezpieczeństwa; D05 - usprawniony dostęp do obszaru- niepokojenie w miejscach rozrodu poprzez zwiększoną penetrację obszaru przez ludzi, spowodowaną m.in. zwiększaniem się możliwości przejazdu przez tereny leśne osób postronnych łamiących obowiązujące zakazy.	
A081	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	C	W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Jeleni Róg Leśnictwo Przelewice Leśnictwo Rarczyk Leśnictwo Zamkowy Las Leśnictwo Borowik	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: A03.03 - zaniechanie, brak koszenia, A04.03 - zarzucenie pasterstwa, brak wypasu, J03.01 - zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania gruntów rolnych (brak koszenia, wypasu) i zarastania; I01 - obce gatunki inwazyjne, K03.04 - drapieźnictwo- Presja drapieżnicza, w tym gatunków inwazyjnych (jenot, norka amerykańska, szop pracz) powoduje utratę łągów i tym samym zmniejszenie liczebności gatunku; M01.02 - susze i zmniejszenie opadów, J02 - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Zanik siedlisk wodno-błotnych lub pogorszenie ich jakości, w tym zmniejszanie się ilości lub zanik żerowisk, spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody. Potencjalne: B01.01 - zalesianie terenów otwartych, E01.03 - zabudowa rozproszona, C03.02 - produkcja energii słonecznej- Zmniejszanie się powierzchni odpowiednich żerowisk w wyniku zalesiania lub zabudowy terenów otwartych (w tym wielkopowierzchniowymi farmami fotowoltaicznymi); D05 - usprawniony dostęp do obszaru- Zabudowa stref brzegowych wód może powodować fragmentację siedlisk i zwiększoną penetrację strefy szuwarów a tym samym płoszenie ptaków i straty w łągach; C03.03 - produkcja energii wiatrowej, D02.01.01 - napowietrzne linie elektryczne i telefoniczne- Ryzyko śmierci lub zranienia w wyniku kolizji z siłowniami wiatrowymi i liniami elektroenergetycznymi; F04 - pozyskiwanie/usuwanie roślin łąkowych, J02 - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, J02.01 - zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie - ogólnie- Likwidacja niewielkich zarośniętych szuwarami i krzewami zbiorników wodnych leżących w kompleksach upraw i stanowiących odpowiednie miejsce do łągów, o ile nie są one penetrowane przez ludzi (płoszenie ptaków wysiadujących łąg lub	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
						poszukujących pokarmu niekorzystnie wpływa na udatność łęgów).	
	A127	Żuraw <i>Grus grus</i>	C	Leśnictwo Jeleni Róg: 278 i, 313 d, 322 p, Leśnictwo Dziacza: 289 g Leśnictwo Borowik: 104 d, 109 h, 122 g, 126 d, i, 223 k, Leśnictwo Grodzisko: 154 l, 167 b Leśnictwo Zamkowy Las: 79 g, 81 c, 136 f, 196 a Leśnictwo Miełcin: 349 f, 380 d, 420 a, Leśnictwo Rarczyk: 370 d, 399 d, 405 d, Leśnictwo Przelewice: 661 n, 662 h W zasięgu terytorialnym*:	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: A03.03 – zaniechanie, brak koszenia, A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu- Zmniejszanie się powierzchni żerowisk w wyniku zaniechania użytkowania gruntów rolnych (brak koszenia, wypasu) i zarastanie siedlisk; J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska, M01.02 – susze i zmniejszenie opadów- Zmiany warunków wodnych na terenach łęgowych i związane z nimi zmiany warunków siedliskowych. Zmniejszanie się ilości lub zanik terenów wodno-błotnych stanowiących żerowiska, spowodowany suszami w okresie wiosenno-letnim, gdzie niekorzystne zmiany spowodowane zmianami klimatu są pogłębiane poprzez wykonywane w okresach niżówek prace utrzymaniowe na ciekach i rowach przyspieszające odpływ wody Potencjalne: B01.01 – zalesianie terenów otwartych, C03.02 – produkcja energii słonecznej, E01.04 – inne typy zabudowy- Zmniejszanie się powierzchni żerowisk w wyniku zalesiania łąk i terenów podmokłych oraz w wyniku zabudowy terenów otwartych (w tym wielkopowierzchniowymi farmami fotowoltaicznymi). Fragmentacja siedlisk i zwiększona penetracja powodująca płoszenie ptaków i straty w łęgach; J02.01 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie, J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Likwidacja lub przekształcanie oczek i większych śródpolnych zbiorników wodnych oraz mokradeł	zgodnie z tabelą XXIII
	A165	Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	C	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu	Istniejące: J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych, J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska, M01.02 – susze i zmniejszenie opadów- Utrata siedlisk w wyniku obniżenia poziomu wód gruntowych w lasach, likwidacji zastoisk wody, starorzeczy, śródleśnych stawów, torfowisk i bagienek, utrata żerowisk w wyniku odmulania cieków,	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
					ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	likwidacji mielizn, łąch i odsypów brzegowych, spowodowanych m.in. niewłaściwie wykonywanymi lub zbędnymi pracami utrzymaniowymi, często nakładających się z niekorzystnymi zmianami spowodowanymi przez susze w okresie wiosenno-letnim. Potencjalne: B02.02 – wycinka lasu- Zmniejszanie powierzchni dogodnych siedlisk lęgowych gatunku poprzez wycinanie olsów i lasów lęgowych przy ciekach; J02.02 – usuwanie, mułu, J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Regulacja koryt cieków i ich odmulanie, pozbawiające gatunek miejsc żerowania np. na mieliznach, łąkach i odsypach brzegowych, które są likwidowane również w wyniku prac utrzymaniowych zabezpieczających brzegi przed podmywaniem/erozją.	
	A207	Siniak <i>Columba oenas</i>	C	Leśnictwo Jeleni Róg: 298 g, Leśnictwo Raczyk: 410 g, 665 n W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Borowik	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: brak Potencjalne: B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew, J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Niedobór miejsc lęgowych – lasów, szczególnie bukowych, w odpowiednim wieku. Niedobór drzew z odpowiednio dużymi dziuplami (np. wykuwanymi przez dzięcioła czarnego).	zgodnie z tabelą XXIII
	A223	Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	C	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: U – nieznanne zagrożenie lub nacisk, G05.07 – niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak- Niedostateczna wiedza na temat występowania gatunku w obszarze oraz istniejących zagrożeń. Ochrona strefowa, z uwagi na wymóg znalezienia gniazda dla utworzenia strefy jest w praktyce sporadycznie stosowana i przez to nieskuteczna. Potencjalne: B01.01 – zalesianie terenów otwartych- Zmniejszanie się powierzchni żerowisk i ich dostępności w wyniku zalesiania łąk i nieużytków, J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Niedobór miejsc lęgowych – lasów spełniających jednocześnie warunek odpowiedniego wieku, obecności drzew dziuplastych, bezpieczeństwa.	zgodnie z tabelą XXIII
	A224	Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>	C	Leśnictwo Borowik: 180 d, h	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu	Istniejące: J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Niedobór rozległych obszarów otwartych w obrębie większych kompleksów leśnych w wyniku zarastania i zabudowy terenów otwartych	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony	
1	2		3	4	5	6	
				ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Potencjalne: B01.01 – zalesianie terenów otwartych- Niedobór rozległych obszarów otwartych w obrębie większych kompleksów leśnych w wyniku zalesiania łąk; B04- stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych- Stosowanie oprysków chemicznych, redukujących bazę pokarmową; B02 – gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji, G05.07 – niewłaściwie realizowane działania ochronne lub ich brak- Niedostateczna wiedza na temat rozmieszczenia gatunku w obszarze może skutkować wykonywaniem prac leśnych (wyręb, składowanie i wywóz drewna, czyszczenie młodników i upraw) w pełni sezonu lęgowego gatunku, powodując płoszenie ptaków oraz straty w lęgach.		
	A229	Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	B	Leśnictwo Borowik: 181 l, 220 f, 225 l, Leśnictwo Grodzisko: 169 g, 174 b, 200 f, 399 d Leśnictwo Jeleni Róg: 227 a,	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupelnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: G01 – sporty i różne formy czynnego wypoczynku i rekreacji, uprawiane w plenerze- Zwiększona śmiertelność młodych w wyniku płoszenia ptaków wyprowadzających lęgi nad rzekami wskutek wzmożonej działalności człowieka poprzez różne formy działalności; J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska, J02 – spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Likwidacja, profilowanie lub umacnianie nadwodnych skarp nad ciekami wodnymi ogranicza lub wyklucza możliwość budowy gniazd. Usuwanie przewróconych w nurt cieków drzew pozbawia gatunek odpowiedniej ilości niezbędnych czatowni podczas polowań. Wycinanie nadwodnych zadrzewień i zakrzaceń pozbawia brzegi cieków w siedliskach gatunku niezbędnej osłony, zaś brak zacienienia toni wodnej wpływa negatywnie na efektywność żerowania. Działania na ciekach zubażające naturalną strukturę morfologiczną koryta (w tym dna) oraz redukcja mikrosiedlisk (także poprzez nadmierne usuwanie roślinności oraz rumoszu drzewnego) wpływa negatywnie bezpośrednio lub pośrednio na bazę żerową gatunku. Potencjalne: J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Działania na ciekach zubażające naturalną strukturę morfologiczną koryta (w tym dna) oraz redukcja mikrosiedlisk (także poprzez nadmierne usuwanie roślinności oraz rumoszu drzewnego) może wpłynąć negatywnie bezpośrednio lub pośrednio na bazę żerową gatunku.	zgodnie z tabelą XXIII

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony			Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami przedmiotu ochrony
1	2			3	4	5	6
	A236	Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	C	Leśnictwo Borowik: 111 g, 122 a, 123 b, 187 g, Leśnictwo Grodzisko: 167 a, 219 g Leśnictwo Zamkowy Las: 80 g, 85 a, 165 c, Leśnictwo Dzicza: 235 d W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Raczek	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: brak Potencjalne: B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew, J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Niedobór lub pogorszony stan siedlisk (mała ilość starodrzewi, juwenalizacja siedlisk) – szczególnie zwartych kompleksów lasów i niedobór martwych oraz obumierających starych drzew	zgodnie z tabelą XXIII
	A320	Muchołówka mała <i>Ficedula parva</i>	C	Leśnictwo Jeleni Róg: 298 g	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: brak Potencjalne: B02.02 – wycinka lasu, B02.04 – usuwanie martwych i umierających drzew- Potencjalne zagrożenie stanowi wycinka drzew w miejscach gniazdowania (w tym drzew z gniazdami) i żerowania, co może powodować zniszczenia lęgów, płoszenie ptaków przy gniazdach oraz możliwość porzucania lęgów przez ptaki (newralgiczny okres maj – lipiec); J03.01 – zmniejszenie lub utrata określonych cech siedliska- Niedobór lub pogorszony stan siedlisk (mała ilość starodrzewi, juwenalizacja siedlisk) – szczególnie zwartych kompleksów lasów bukowych i niedobór martwych oraz obumierających starych drzew	zgodnie z tabelą XXIII
	A120	Zielonka <i>Porzana parva</i>	C	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	Istniejące: U – nieznane zagrożenie lub nacisk- Niedostateczna wiedza na temat występowania gatunku w obszarze oraz istniejących zagrożeń Potencjalne: U – nieznane zagrożenie lub nacisk- Niedostateczna wiedza na temat występowania gatunku w obszarze oraz istniejących zagrożeń	zgodnie z tabelą XXIII

***gwiazdką oznaczono pododdziały, w których siedliska przyrodnicze nie występują na całej powierzchni**

Tabela 73. Wykaz gatunków z Załączników DP/DS na gruntach Nadleśnictwa Człopa, poza granicami Obszarów Natura 2000(tab. XXII, IUL).

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony
1	2		3	4	5
BEZKRĘGOWCE					
	1042	Zalotka większa <i>Leucorrhinia pectoralis</i>	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk zalotki większej – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	brak
	1060	Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk czerwończyka nieparka – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	A03.03 – zaniechanie/brak koszenia, A04.03 – zarzucenie pasterstwa, brak wypasu- Niewłaściwe użytkowanie łąk oraz brak użytkowania powodujący ich zarastanie, mogą prowadzić do pogorszenia stanu ochrony gatunku
KRĘGOWCE					
	1166	Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i>	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk traszki grzebieniastej – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	brak
	1188	Kumak nizinny <i>Bombina bombina</i>	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk kumaka nizinnego – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	J02 - spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- wyniku odwadniania terenu przez człowieka może dochodzić do zaniku zbiorników wodnych stanowiących siedliska gatunku; D01 - drogi, ścieżki, linie kolejowe, E01.03 - zabudowa rozproszona- Zabudowa lub budowa dróg może skutkować zaburzeniem funkcjonowania metapopulacji, w tym ograniczeniem możliwości przemieszczania się osobników traszki pomiędzy miejscami zimowania i miejscami rozrodu oraz między różnymi zbiornikami wodnymi, a także ograniczeniem powierzchni siedlisk łąkowych gatunku.
	A127	Żuraw <i>Grus grus</i>	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku – Uzupełnienie stanu wiedzy w zakresie inwentaryzacji stanowisk gatunku, weryfikacji oceny stanu	B01.01 – zalesianie terenów otwartych, C03.02 – produkcja energii słonecznej, E01.04 – inne typy zabudowy- Zmniejszanie się powierzchni żerowisk w wyniku zalesiania łąk i terenów podmokłych oraz w wyniku zabudowy terenów otwartych (w tym wielkopowierzchniowymi farmami fotowoltaicznymi). Fragmentacja siedlisk i zwiększona penetracja powodująca płoszenie ptaków i straty w łąkach; J02.01 – zasypywanie terenu, melioracje i osuszanie – ogólnie, J02 –

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Nazwa i kod przedmiotu ochrony, symbol znaczenia wg SDF, stan ochrony		Lokalizacja	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony przedmiotu ochrony	Potencjalne zagrożenia negatywnego oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony przedmiotów ochrony
1	2		3	4	5
				ochrony oraz zaplanowania działań ochronnych dla gatunku	spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych- Likwidacja lub przekształcanie oczek i większych śródpolnych zbiorników wodnych oraz mokradeł
	1337	Bóbr europejski <i>Castor fiber</i>	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie właściwego (FV) stanu ochrony gatunku	F03.02.03 - chwytanie, trucie, kłusownictwo- Zagrożeniem może być nielegalne zabijanie osobników tego gatunku.
	1355	Wydra <i>Lutra lutra</i>	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie właściwego (FV) stanu ochrony gatunku	F03.02.03 - chwytanie, trucie, kłusownictwo- Zagrożeniem może być nielegalne zabijanie osobników tego gatunku.
	1361	Ryś <i>Lynx lynx</i>	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie rzeczywistych i potencjalnych siedlisk gatunku	Izolacja populacji poprzez rozwój sieci dróg i szlaków komunikacyjnych, kłusownictwo, śmierć w kolizjach drogowych.

Tabela 74. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Człopa (Tabela XXIII zgodnie z IUL).

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
Rezerwat przyrody „Bagno Raczyk”				
1	W zasięgu gruntów Nadleśnictwa Człopa	zachowanie kompleksu turzycowisk, trzcinowisk i łożowisk otaczających ujście rzeki Cieszynki do jeziora Młyński Staw, oraz terasy źródłiskowej porośniętej przez dobrze zachowane olsy źródłiskowe	Działania zgodnie z Zadaniem Ochronnymi dla terenu rezerwatu - zgodnie z Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 grudnia 2022 r. (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 197)", w przypadku prowadzenia działań na gruntach położonych w granicach obszaru uwzględnić wskazania i ograniczenia wynikające z zapisów art. 15 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2023 r. poz. 1336 ze zm.]	wskazane jest nieingerowanie w naturalne procesy zachodzące w rezerwacie, pozostawianie stref ekotonu, zachowanie stabilnego reżimu wodnego, zaniechanie rębni zupełnych w strefie wokół rezerwatu (pas szerokości przynajmniej 1 wysokości drzewostanu)
Rezerwat przyrody „Stary Załom”				
2	W zasięgu gruntów Nadleśnictwa Człopa	zachowanie ekosystemu zróżnicowanej siedliskowo biocenotycznie murawy ciepłolubnej i łąk zmiennowilgotnych na podłożu węglanowym z bogatymi populacjami gatunków chronionych, zagrożonych i rzadkich	Działania zgodnie z Zadaniem Ochronnymi dla terenu rezerwatu - zgodnie z Rozporządzeniem Nr 56/2007 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 8 października 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Stary Załom" (Dz. Urz. z 2007 r. Nr 105, poz. 1804), w przypadku prowadzenia działań na gruntach położonych w granicach obszaru uwzględnić wskazania i ograniczenia wynikające z zapisów art. 15 ustawy z dn. 16.04.2004 r. o ochronie przyrody [Dz.U. z 2023 r. poz. 1336 ze zm.]	wskazane pozostawianie stref ekotonu, zachowanie stabilnego reżimu wodnego, zaniechanie rębni zupełnych w strefie wokół rezerwatu (pas szerokości przynajmniej 1 wysokości drzewostanu)
Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza nad Drawą				
3	W zasięgu gruntów Nadleśnictwa Człopa	Ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych, w tym dolin rzek, rynien	W przypadku prowadzenia działań w granicach obszaru należy stosować zapisy dotyczące czynnej ochrony	-

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
		polodowcowych z licznymi jeziorami, czystych wód powierzchniowych, obszarów o dużej lesistości z pozostałościami dawnej „Puszczy Drawskiej”	obszarów leśnych zgodnie z Obwieszczeniem Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu uchwały w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2091)	
Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Uroczyska Puszczy Drawskiej PLH320046				
4	380 i	3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nymphaeion, Potamion</i>	1. Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatofieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji kłuskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu.	
5	81 d, 185 f*, 418 k	3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne	1. Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatofieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji kłuskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu.	
6	223 j*	*6120 Cieptolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (<i>Koelerion glaucae</i>)	-	
7	223 j*	6410 Zmienneowilgotne łąki trzęślicowe	-	
8	223 j*, 225 l, 225 m, 227 k*, 235 d, 242 l, 249 b, 254 a, 260 f, 261 d, 275 b, 313 i, 322 c, 322 p, 323 i, 330 b, 331 a, 331 h, 372 h, 374 i*, 401 j, 412 i, 681 i, 706 j, 723 h, 724 k	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	-	
9	79 g, 185 f*, 185 j*	*7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	1. Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatofieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk	

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
			i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu.	
10	400 m, 418 h, 427 g, 646 h, 684 c, 710 f*, 711 b*	7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea</i>)	1. Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatofieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia 11 Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu.	
	104 d, 186 h, 186 l, 227 k*, 243 h, 382 k, 405 a, 419 b, 420 a	7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	1. Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatofieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu.	
11	230 c, 298 g, 298 i, 690 d, 690 g*, 720 c	9110 Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagetum</i>) - Utrzymanie niezadowolającego (U1) stanu ochrony siedliska przyrodniczego lub jego poprawa	1. Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszycem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu. 2. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze	Zwalczanie gatunków inwazyjnych na płatach siedliska i terenach do nich przyległych, ze szczególnym uwzględnieniem czeremchy amerykańskiej

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
			Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu.	
13	216 b, 216 c*, 219 c, 227 j, 247 b, 248 a, 270 c, 289 m, 299 a, 308 l, 371 h, 372 c*, 372 d, 372 f*, 372 j*, 387 l, 393 a*, 405 g, 409 i, 409 l*, 410 j, 410 k, 410 l, 682 a, 706 j, 723 h, 724 k	9170 Grąd środkowoeuropejski (<i>Galio-Carpinetum</i>)	<ol style="list-style-type: none"> Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszycem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących wydzieleniach. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu. 	Zwalczanie gatunków inwazyjnych na płatach siedliska i terenach do nich przyległych, ze szczególnym uwzględnieniem czeremchy amerykańskiej
14	243 j, 263 b, 278 r, 324 d, 372 f*, 374 b, 393 a*, 393 b*, 394 k, 403 a	9190 Kwaśne dąbrowy (<i>Quercion robori-petraeae</i>)	<ol style="list-style-type: none"> Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszycem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji klęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrup w nawrotach cięć na sąsiadujących 	Zwalczanie gatunków inwazyjnych na płatach siedliska i terenach do nich przyległych, ze szczególnym uwzględnieniem czeremchy amerykańskiej

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
			<p>wydziałeniach. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu.</p> <p>2. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu.</p>	
	185 f*, 185 j*, 185 l, 187 d*, 278 j, 280 g, 298 f, 330 i, 416 f, 425 b, 425 f, 433 o, 455 b, 642 k, 646 a, 646 d, 648 c, 673 c*, 686 k, 690 f, 690 n, 691 a, 692 h, 702 b, 702 h, 702 m, 711 b*, 80 i, 81 c, 81 h, 81 j*, 82 a	*91D0 Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugos-Sphagnetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i>) i brzoźowososnowe bagienne lasy borealne	1. Pozostawianie bez zabiegów gospodarczych płatów siedlisk we właściwym stanie zachowania (FV). Cały okres obowiązywania planu	
15	235 k, 242 a, 242 j, 242 o, 243 a, 244 a, 245 a, 245 b, 245 m, 250 a, 261 b, 262 a, 282 h, 283 h, 289 f, 289 g*, 289 h, 295 j, 297 h, 300 h, 308 n, 308 p, 309 f, 310 f, 310 k*, 311 j, 313 d, 314 c, 331 d, 369 l, 370 p, 372 g, 372 n, 375 a, 375 f, 380 c, 380 d, 380 j, 391 a, 392 a, 392 b*, 392 c, 393 a*, 393 b*, 394 a, 394 b, 394 c, 399 f, 400 b, 400 i, 405 b, 409 a, 409 b, 410 a, 412 k, 413 a*, 413 b, 413 c, 414 c, 414 d, 415 c, 416 b, 419 c, 429 d, 430 g, 652 i, 653 g*, 662 f, 675 l*, 675 m, 676 b, 681 m, 692 d, 696 h, 696 l, 713 b, 713 g, 713 h, 724 c, 724 d, 725 c, 725 d*	*91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albo-fragilis</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>) i olsy źródliskowe	<p>1. Pozostawianie na powierzchniach zrębowych ok. 5% powierzchni w formie grup i / lub kęp drzew do naturalnego rozpadu wraz z nienaruszonym runem i podszycem z wyjątkiem zrębów do 1 ha, bloków upraw pochodnych, sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania drzew i krzewów od linii kolejowych. W rębniach złożonych preferuje się pozostawianie grup, kęp lub pojedynczych drzew. Preferuje się łączenie w większe powierzchnie pozostawionych biogrów w nawrotach cięć na sąsiadujących wydziałeniach. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu. (płaty 91E0 poza podtypami źródliskowymi i płatami położonymi wzdłuż cieków naturalnych)</p> <p>2. Pozostawianie i utrzymanie w lasach do naturalnej śmierci i rozkładu drzew biocenotycznych w celu zwiększenia różnorodności biologicznej i poprawy stanu siedlisk będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000, z wyłączeniem sytuacji kłęskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i / lub bezpieczeństwu ludzi i mienia oraz z uwzględnieniem przepisów odrębnych w zakresie odległości usytuowania</p>	Zwalczanie gatunków inwazyjnych na płatach siedliska i terenach do nich przyległych, ze szczególnym uwzględnieniem czeremchy amerykańskiej

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
			<p>drzew i krzewów od linii kolejowych i dróg. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu.</p> <p>3. Umożliwienie naturalnego kształtowania się strefy ekotonowej poprzez wyłączenie z użytkowania rębego pasa drzewostanu o szerokości przynajmniej 30 m, wokół zbiorników wodnych wraz z otaczającymi je zatofieniami, cieków wraz z łęgami na dnie doliny, źródlisk i ekosystemów torfowiskowych i bagiennych stanowiących siedliska przyrodnicze z wyłączeniem sytuacji kłeskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu.</p> <p>4. Pozostawienie bez zabiegów gospodarczych płatów siedlisk we właściwym stanie zachowania (FV) położonych wzdłuż cieków wodnych. Cały okres obowiązywania planu.</p>	
16	699 k*	91T0 Sosnowy bór chrobotkowy (<i>Cladonia- Pinetum i chrobotkowa postać Peucedano-Pinetum</i>)	-	Zwalczanie gatunków inwazyjnych na płatach siedliska i terenach do nich przyległych, ze szczególnym uwzględnieniem czeremchy amerykańskiej.
17	Leśnictwo Mielęcín: 380j, 412 k, Leśnictwo Dzicza: 247 b, 250 b, Leśnictwo Jeleni Róg: 227 s W zasięgu terytorialnym: Leśnictwo Borowik	1337 Bóbr europejski (<i>Castor fiber</i>)	-	Podjęcie działań edukacyjnych, adresowanych do wszystkich istotnych grup społecznych, przeciwdziałające negatywnemu odbiorowi społecznemu wilka, wydry, bobra, nietoperzy.
18	Leśnictwo Jeleni Róg: 295 l Leśnictwo Przelewice: 653 g, 682 a Leśnictwo Dzicza: 243 b Leśnictwo Raczyk: 392 a Leśnictwo Mielęcín: 420 a W zasięgu terytorialnym: Leśnictwo Borowik	1355 Wydra (<i>Lutra lutra</i>)	-	Podjęcie działań edukacyjnych, adresowanych do wszystkich istotnych grup społecznych, przeciwdziałające negatywnemu odbiorowi społecznemu wilka, wydry, bobra, nietoperzy.
19	Teren Nadleśnictwa	1352 Wilk (<i>Canis lupus</i>)	-	Podjęcie działań edukacyjnych, adresowanych do wszystkich istotnych grup społecznych, przeciwdziałające negatywnemu odbiorowi społecznemu wilka, wydry, bobra, nietoperzy.
20	Teren Nadleśnictwa	1166 Traszka grzebieniasta (<i>Triturus cristatus</i>)	-	Zapobiegnięcie zanikowi siedlisk poczwarówki zwężonej, zalotki większej, traszki grzebieniastej, kumaka nizinnego i żółwia błotnego poprzez utrzymanie naturalnych drobnych zbiorników śródleśnych i śródpolnych

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
21	Leśnictwo Zamkowy Las: 196 a, Leśnictwo Grodzisko: 212 a Leśnictwo Raczyk: 665 d, g, Leśnictwo Jagolice: 673 c W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Raczyk Leśnictwo Przelewice Leśnictwo Mielęcin Leśnictwo Brzeźniak	1188 Kumak nizinny (<i>Bombina bombina</i>)	-	Zapobiegnięcie zanikowi siedlisk poczwarówki zwężonej, zalotki większej, traszki grzebieniastej, kumaka nizinnego i żółwia błotnego poprzez utrzymanie naturalnych drobnych zbiorników śródleśnych i śródpolnych
22	Teren Nadleśnictwa	1014 Poczwarówka zwężona (<i>Vertigo angustior</i>)	-	Zapobiegnięcie zanikowi siedlisk poczwarówki zwężonej, zalotki większej, traszki grzebieniastej, kumaka nizinnego i żółwia błotnego poprzez utrzymanie naturalnych drobnych zbiorników śródleśnych i śródpolnych
23	Teren Nadleśnictwa	1037 Trzepla zielona (<i>Ophiogomphus cecilia</i>)	-	-
24	Teren Nadleśnictwa	1042 Zalotka większa (<i>Leucorrhinia pectoralis</i>)	-	Zapobiegnięcie zanikowi siedlisk poczwarówki zwężonej, zalotki większej, traszki grzebieniastej, kumaka nizinnego i żółwia błotnego poprzez utrzymanie naturalnych drobnych zbiorników śródleśnych i śródpolnych
25	Teren Nadleśnictwa	1060 Czerwończyk nieparek (<i>Lycaena dispar</i>)	-	-
Obszar Natura 2000 Lasy Puszczy nad Drawą PLB3230016				
26	Teren Nadleśnictwa	A005 Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>	-	zachowanie stref buforowych bez cięć zupełnych w sąsiedztwie zbiorników wodnych i cieków (z wyjątkiem sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa)
27	Leśnictwo Jeleni Róg: 301 h	A021 Bąk <i>Botaurus stellaris</i>	-	zachowanie stref buforowych bez cięć zupełnych w sąsiedztwie zbiorników wodnych i cieków (z wyjątkiem sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa)
28	Teren Nadleśnictwa	A028 Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>	-	zachowanie stref buforowych bez cięć zupełnych w sąsiedztwie zbiorników wodnych i cieków (z wyjątkiem sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa)
29	Wyznaczona strefa ochrony okresowej i całorocznej	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	B1- Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są	zgłaszanie stref ochrony, zachowanie ciągłości kompleksów leśnych z dużym udziałem drzewostanów starszych; przekierowywanie z pomocą infrastruktury presji turystycznej na obszary oddalone od siedlisk bytowania gatunku

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
			<p>pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przedzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeżeli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p> <p>B8- Ochrona siedlisk i żerowisk położonych na trwałych użytkach zielonych poprzez działania: Obligatoryjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekstensywne użytkowanie kośne, kośnopastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych • Zachowanie siedliska gatunku położonego na trwałych użytkach zielonych. <p>Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p> <p>Fakultatywne: Użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego wariantu pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego (wg PROW na lata 2014 - 2020) lub jego odpowiednika, ukierunkowanego na zachowanie i ochronę trwałych użytków zielonych. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p> <p>B9- Ochrona siedlisk i żerowisk poprzez utrzymywanie dotychczasowego przeznaczenia gruntów na terenach otwartych - bagien, łąk, wrzosowisk, a w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję na ww. siedliskach.</p> <p>Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych, doprecyzowane w zakresie miejsc wdrażania po wykonaniu ekspertyzy przez RDOŚ - Inwentaryzacji żerowisk i siedlisk gatunków oraz wyznaczenie stref kluczowych dla utrzymania ich właściwego stanu ochrony w obszarze</p>	
30	Leśnictwo Grodzisko: 167 b, 168 a, 169 g W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Grodzisko	A036 Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>	-	zachowanie stref buforowych bez cięć zupełnych w sąsiedztwie zbiorników wodnych i cieków (z wyjątkiem sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa)

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
	Leśnictwo Borowik Leśnictwo Jeleni Róg Leśnictwo Przelewice Leśnictwo Jagolice Zamkowy Las			
32	Leśnictwo Borowik: 221 k, Leśnictwo Grodzisko: 166 c, 169 g, Leśnictwo Raczyk: 405 d W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Borowik Leśnictwo Jeleni Róg Leśnictwo Dzicza	A067 Gągoł <i>Bucephala clangula</i>	B3 – Zapobieganie zmniejszaniu się powierzchni drzewostanów dojrzałych przyległych do zbiorników wodnych i rzek poprzez pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych pasów o szerokości min. 30 m od brzegów jezior i po obu stronach cieków naturalnych. Nie jest konieczne pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych drzewostanów w sytuacjach sytuacji kłeskowych, w przypadkach zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia. Dla nurogęsi w obrębie pasów pozostawianie wykrotów i złamanych drzew, jeśli nie stanowią one zagrożenia bezpieczeństwa ludzi. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	Zwiększanie świadomości ekologicznej kajakarzy i organizatorów turystyki kajakowej poprzez działania informacyjne dotyczące zachowania na trasach, gdzie mogą występować siedliska i miejsca lęgowe gatunku oraz zachowania wobec ptaków wodzących pisklęta w okresie lęgowym.
33	Leśnictwo Borowik: 226 d W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Borowik Leśnictwo Jeleni Róg	A070 Nurogęś <i>Mergus merganser</i>	B3 – Zapobieganie zmniejszaniu się powierzchni drzewostanów dojrzałych przyległych do zbiorników wodnych i rzek poprzez pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych pasów o szerokości min. 30 m od brzegów jezior i po obu stronach cieków naturalnych. Nie jest konieczne pozostawianie wyłączonych z cięć rębnych drzewostanów w sytuacjach sytuacji kłeskowych, w przypadkach zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia. Dla nurogęsi w obrębie pasów pozostawianie wykrotów i złamanych drzew, jeśli nie stanowią one zagrożenia bezpieczeństwa ludzi. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	Zwiększanie świadomości ekologicznej kajakarzy i organizatorów turystyki kajakowej poprzez działania informacyjne dotyczące zachowania na trasach, gdzie mogą występować siedliska i miejsca lęgowe gatunku oraz zachowania wobec ptaków wodzących pisklęta w okresie lęgowym.
34	Teren Nadleśnictwa	A073 Kania czarna <i>Milvus migrans</i>	B1 – Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla	zgłaszanie stref ochrony, zachowanie ciągłości kompleksów leśnych z dużym udziałem drzewostanów starszych; przekierowywanie z pomocą infrastruktury presji turystycznej na obszary oddalone od siedlisk bytowania gatunku

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
			<p>bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią gatunki drzew, dla których założono dany blok.</p> <p>Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p> <p>B8- Ochrona siedlisk i żerowisk położonych na trwałych użytkach zielonych poprzez działania:</p> <p>Obligatoryjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekstensywne użytkowanie kośne, kośnopastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych • Zachowanie siedliska gatunku położonego na trwałych użytkach zielonych. <p>Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p> <p>Fakultatywne:</p> <p>Użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego wariantu pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego (wg PROW na lata 2014 - 2020) lub jego odpowiednika, ukierunkowanego na zachowanie i ochronę trwałych użytków zielonych. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p> <p>B9 - Ochrona siedlisk i żerowisk poprzez utrzymywanie dotychczasowego przeznaczenia gruntów na terenach otwartych - bagien, łąk, wrzosowisk, a w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję na ww. siedliskach.</p> <p>Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych, doprecyzowane w zakresie miejsc wdrażania po wykonaniu ekspertyzy przez RDOŚ - Inwentaryzacji żerowisk i siedlisk gatunków oraz wyznaczenie stref kluczowych dla utrzymania ich właściwego stanu ochrony w obszarze</p>	
35	Wyznaczona strefa ochrony okresowej i całorocznej Leśnictwo Borowik: 221 g W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Zamkowy Las Leśnictwo Jagolice	A074 Kania ruda <i>Milvus milvus</i>	<p>B1 - Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5%</p>	zgłaszanie stref ochrony, zachowanie ciągłości kompleksów leśnych z dużym udziałem drzewostanów starszych; przekierowywanie z pomocą infrastruktury presji turystycznej na obszary oddalone od siedlisk bytowania gatunku

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
			<p>powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok.</p> <p>Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p> <p>B8 - Ochrona siedlisk i żerowisk położonych na trwałych użytkach zielonych poprzez działania: Obligatoryjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekstensywne użytkowanie kośne, kośnopastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych • Zachowanie siedliska gatunku położonego na trwałych użytkach zielonych. <p>Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p> <p>Fakultatywne: Użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego wariantu pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego (wg PROW na lata 2014 - 2020) lub jego odpowiednika, ukierunkowanego na zachowanie i ochronę trwałych użytków zielonych. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p> <p>B9 - Ochrona siedlisk i żerowisk poprzez utrzymywanie dotychczasowego przeznaczenia gruntów na terenach otwartych - bagien, łąk, wrzosowisk, a w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję na ww. siedliskach.</p> <p>Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych, doprecyzowane w zakresie miejsc wdrażania po wykonaniu ekspertyzy przez RDOŚ - Inwentaryzacji żerowisk i siedlisk gatunków oraz wyznaczenie stref kluczowych dla utrzymania ich właściwego stanu ochrony w obszarze</p>	

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
36	Wyznaczona strefa ochrony okresowej i całorocznej W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Borowik Leśnictwo Przelewice Leśnictwo Grodzisko: 167 b	A075 Bielik <i>Haliaeetus albicilla</i>	B1 - Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kępy starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.	Zgłaszanie stref ochrony, zachowanie ciągłości kompleksów leśnych z dużym udziałem drzewostanów starszych; przekierowywanie z pomocą infrastruktury presji turystycznej na obszary oddalone od siedlisk bytowania gatunku
37	W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Jeleni Róg Leśnictwo Przelewice Leśnictwo Raczyk Leśnictwo Zamkowy Las Leśnictwo Borowik	A081 Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>	B8 - Ochrona siedlisk i żerowisk położonych na trwałych użytkach zielonych poprzez działania: Obligatoryjne: <ul style="list-style-type: none"> • Ekstensywne użytkowanie kośne, kośnopastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych • Zachowanie siedliska gatunku położonego na trwałych użytkach zielonych. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych. Fakultatywne: Użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego wariantu pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego (wg PROW na lata 2014 - 2020) lub jego odpowiednika, ukierunkowanego na zachowanie i ochronę trwałych użytków zielonych. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych. B9 - Ochrona siedlisk i żerowisk poprzez utrzymywanie dotychczasowego przeznaczenia gruntów na terenach otwartych - bagien, łąk, wrzosowisk, a w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję na ww. siedliskach.	

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
			Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych, doprecyzowane w zakresie miejsc wdrażania po wykonaniu ekspertyzy przez RDOŚ- Inwentaryzacji żerowisk i siedlisk gatunków oraz wyznaczenie stref kluczowych dla utrzymania ich właściwego stanu ochrony w obszarze	
38	<p>Leśnictwo Jeleni Róg: 278 i, 313 d, 330 c, 322 p, Leśnictwo Dzicza: 289 g Leśnictwo Borowik: 104 f, 107 i, 109 h, 122 g, 126 d, i, 223 k, Leśnictwo Grodzisko: 121 g, 154 l, 199 b, Leśnictwo Zamkowy Las: 79 g, 81 c, 136 f, 190 b, 196 a Leśnictwo Mielęcin: 349 h, 380 d, 412 k, 413 d, 420 a, Leśnictwo Wołowe Lasy: 415 g Leśnictwo Raczyk: 370 d, 399 d, 405 d, 444 a, W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Przelewice</p>	A127 Żuraw <i>Grus grus</i>	<p>B8 - Ochrona siedlisk i żerowisk położonych na trwałych użytkach zielonych poprzez działania: Obligatoryjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekstensywne użytkowanie kośne, kośnopastwiskowe lub pastwiskowe trwałych użytków zielonych • Zachowanie siedliska gatunku położonego na trwałych użytkach zielonych. <p>Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych. Fakultatywne: Użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego wariantu pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego (wg PROW na lata 2014 - 2020) lub jego odpowiednika, ukierunkowanego na zachowanie i ochronę trwałych użytków zielonych. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p> <p>B9- Ochrona siedlisk i żerowisk poprzez utrzymywanie dotychczasowego przeznaczenia gruntów na terenach otwartych - bagien, łąk, wrzosowisk, a w razie potrzeby podejmowanie zabiegów powstrzymujących sukcesję na ww. siedliskach.</p> <p>Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych, doprecyzowane w zakresie miejsc wdrażania po wykonaniu ekspertyzy przez RDOŚ- Inwentaryzacji żerowisk i siedlisk gatunków oraz wyznaczenie stref kluczowych dla utrzymania ich właściwego stanu ochrony w obszarze</p>	
40	Teren Nadleśnictwa	A165 Samotnik <i>Tringa ochropus</i>	<p>B6- Zachowanie trwałości i jakości siedlisk gatunku poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Utrzymanie, w całym okresie realizacji planu, naturalnego charakteru cieków, w tym naturalnych procesów kształtujących ich koryto (pozostawianie mielizn, łąk i odsypów brzegowych), za wyjątkiem przeciwdziałania sytuacjom zagrożenia bezpieczeństwa ludzi lub mienia. 2) Utrzymanie śródleśnych zbiorników wodnych, bagien, torfowisk 	

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
41	Leśnictwo Jeleni Róg: 298 g, Leśnictwo Raczyk: 410 g, 665 n W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Borowik	A207 Siniak <i>Columba oenas</i>	-	zachowanie ciągłości kompleksów leśnych z dużym udziałem drzewostanów starszych
42	W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa	A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	<p>B1- Zapewnienie trwałej dostępności drzewostanów lęgowych oraz zapewnienie minimalnego udziału starych drzew poprzez pozostawianie na pasach, smugach i strefach cięć rębnych o powierzchni większej niż 1 ha (bez względu na rodzaj rębni) kęp starodrzewu wraz z dolnymi warstwami drzewostanu na obszarze równym 5% powierzchni manipulacyjnej pasa, smugi lub strefy, z możliwością rozliczenia tej powierzchni w ramach ostępu leśnego przy rębniach złożonych. Drzewa w pozostawionych biogrupach nie podlegają użytkowaniu, są pozostawione do naturalnej śmierci i rozkładu, z wyjątkiem konieczności usuwania drzew stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz drzew przegradzających ciągi komunikacyjne. Nie jest konieczne pozostawianie fragmentów starodrzewu w przypadku zagrożenia trwałości lasu i bezpieczeństwa ludzi, na powierzchniach zrębów mniejszych niż 1 ha oraz w przypadku bloku upraw pochodnych czy zachowawczych, jeśli stanowią je gatunki drzew, dla których założono dany blok. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p> <p>B2- Pozostawianie w drzewostanach drzew biocenotycznych (drzewa dziuplaste, drzewa z próchnowiskami, drzewa zahubione i z uszkodzeniami pnia, złomy, wykroty), w celu poprawy jakości siedlisk lęgowych i żerowiskowych, z wyłączeniem sytuacji kłeskowych oraz przypadków zagrażających trwałości lasu i/lub bezpieczeństwu ludzi i mienia. Działanie ciągłe w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p>	zgłaszanie stref ochrony, zachowanie ciągłości kompleksów leśnych z dużym udziałem drzewostanów starszych; przekierowywanie z pomocą infrastruktury presji turystycznej na obszary oddalone od siedlisk bytowania gatunku
43	Leśnictwo Borowik: 180 d, h	A224 Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>	<p>BR- Zachowanie siedlisk gatunku w obszarze: 1) W zagospodarowaniu zrębowym preferowanie cięć o możliwie największej powierzchni. 2)Prowadzenie gospodarki leśnej w sposób gwarantujący utrzymanie powierzchni otwartych na terenach leśnych obszaru, w tym m.in. zrębów i upraw w wieku do 5 lat. Działanie ciągłe realizowane w okresie obowiązywania planu zadań ochronnych.</p>	

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych	Ogólna charakterystyka wymagań ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
44	Leśnictwo Borowik: 181 l, 220 f, 225 l, Leśnictwo Grodzisko: 169 g, 174 b, 200 f, 399 d Leśnictwo Jeleni Róg: 227 a,	A229 Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>	-	Zachowanie stref buforowych bez cięć zupełnych w sąsiedztwie zbiorników wodnych i cieków (z wyjątkiem sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa) Zwiększanie świadomości ekologicznej kajakarzy i organizatorów turystyki kajakowej poprzez działania informacyjne dotyczące zachowania na trasach, gdzie mogą występować siedliska i miejsca lęgowe gatunku.
45	Leśnictwo Borowik: 111 g, 123 b, 187 g, Leśnictwo Grodzisko: 167 a, 219 g Leśnictwo Zamkowy Las: 80 g, 85 a, 165 c, Leśnictwo Dzicza: 235 d Leśnictwo Przelewice: 701 i W zasięgu terytorialnym*: Leśnictwo Raczyk	A236 Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	-	zachowanie ciągłości kompleksów leśnych z dużym udziałem drzewostanów starszych
	Leśnictwo Jeleni Róg: 298 g	A320 Muchotówka mała <i>Ficedula parva</i>	-	zachowanie ciągłości kompleksów leśnych z dużym udziałem drzewostanów starszych
46	Terytorium Nadleśnictwa	A120 Zielonka <i>Porzana parva</i>	-	-
Siedliska przyrodnicze poza granicami obszarów Natura 2000				
Użytek ekologiczny "Jezioro Dziewicze"				
47	Na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa	Celem jest ochrona naturalnych ekosystemów torfowisk i zbiorników wodnych oraz ochrony stanowisk rzadkich i chronionych roślin.	W przypadku prowadzenia działań w granicach obszaru należy stosować zapisy Uchwały Nr XXII/180/2001 Rady Miejskiej w Człopie z dnia 26 września 2001 r. w sprawie wprowadzenia ochrony przyrody w drodze uznania za użytek ekologiczny całości zwartego kompleksu torfowisk oraz zbiornika wodnego „Jezioro Dziewicze” (...) oraz nadania mu nazwy (Dz.U z 2001 r. nr 56 poz. 1667)	
Stanowiska archeologiczne				
48	obiekty wpisane do ewidencji zabytków jako stanowiska archeologiczne	stanowiska archeologiczne	Należy stosować zalecenia z Inwentaryzacji archeologiczno-historycznej szczegółowo opisanej w rozdziale 7.3.	

Załącznik nr 1. Wykaz ekosystemów referencyjnych

Adres leśny 1	Rodzaj pow. 2	Pow. [ha] 3
03-248-a	DRZEWOSTAN	2,17
05-298-g	DRZEWOSTAN	2,25
05-308-l	DRZEWOSTAN	3,12
05-308-p	DRZEWOSTAN	1,93
04-219-c	DRZEWOSTAN	2,15
05-278-p	DRZEWOSTAN	1,95
10-690-f	DRZEWOSTAN	3,31
10-702-m	SZCZEGÓLNA OCHRONA	1,67
10-720-c	DRZEWOSTAN	7,93
11-370-h	DRZEWOSTAN	4,58
01-220-d	DRZEWOSTAN	1,02
05-309-b	DRZEWOSTAN	5,57
05-319-d	DRZEWOSTAN	2,99
05-296-b	DRZEWOSTAN	4,39
05-295-c	DRZEWOSTAN	1,00
05-229-a	DRZEWOSTAN	2,25
08-412-g	DRZEWOSTAN	3,97
05-304-a	DRZEWOSTAN	7,05

Załącznik nr 2. Wykaz zadrzewień i zakrzewień

Lp.	Adres leśny	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	2	3	4	5	6
1	02-4-d	JW	1,90	120	LZ: ZADRZEWE: JW 120,LP 120,BRZ 120,DG 120,MD 120,BRZ 80,JW 80,KSZ 80,OS 80,DB 80,JB 80,JKL 80,AK 80,JW 25;ZAKRZEWE: LSZ
2	02-32-b	BRZ	0,38	60	LZ: ZADRZEWE: BRZ 60,ŚW 60,GR 60,BK 40,ŚW 40,OL 40,CZM 40,SO 40
3	02-34-b	SO	0,16	40	LZ-GRUZ: ZADRZEWE: SO 40,WB 40;ZAKRZEWE: GŁG ,GR 0,CZM 0,JRZ 0
4	02-34-f	BRZ	0,48		BAGNO: ZAKRZEWE: BRZ ,WB 0
5	02-41-d	GŁG	0,25		BAGNO: ZAKRZEWE: GŁG ,CZM.P 0
6	01-77-h	OL	2,01	90	BAGNO: ZADRZEWE: OL 90;ZAKRZEWE: OL
7	06-79-g	BRZ.O	2,28	60	BAGNO: ZADRZEWE: BRZ.O 60,OS 60,SO 60;SAMOS: BRZ.O 25,WB 25,KRU 25,SO 25
8	06-80-i	BRZ.O	0,40	40	BAGNO: ZADRZEWE: BRZ.O 40;ZAKRZEWE: WB ,BRZ.O 0,KRU 0
9	06-81-c	BRZ.O	5,03		BAGNO: ZAKRZEWE: BRZ.O ,WB 0,SO 0;SAMOS: BRZ.O 35,SO 35
10	06-81-j	BRZ.O	1,43	45	BAGNO: ZADRZEWE: BRZ.O 45;SAMOS: BRZ.O 30,WB 30
11	06-82-a	BRZ.O	2,73	65	BAGNO: ZADRZEWE: BRZ.O 65,BRZ 35,SO 35;SAMOS: BRZ.O 35,SO 15
12	06-86-j	BRZ	1,16	65	BAGNO: ZADRZEWE: BRZ 65;SAMOS: SO 26
13	04-92-f	WB	0,45		BAGNO: ZAKRZEWE: WB
14	04-93-g	WB	0,95		BAGNO: ZAKRZEWE: WB ,CZM.P 0
15	02-95-a	CZR	0,38	60	S-PS: ZADRZEWE: CZR 60
16	02-95-b	ŚW	1,55	31	PS: ZADRZEWE: ŚW 31,KL 50
17	02-95-c	KL	0,26	63	L-CTWO: ZADRZEWE: KL 63,DG 31,ŚW 31,CZR.P 31,KSZ 31;ZAKRZEWE: ŻYW.Z
18	02-95-d	CZR.P	0,17	80	TURYST: ZADRZEWE: CZR.P 80,DG 31,ŚW 31
19	02-95-f	LP	0,46	31	R: ZADRZEWE: LP 31
20	01-104-f	SO	1,19	65	Ł: ZADRZEWE: SO 65,ŚW 65
21	04-106-d	LSZ	0,14		R: ZAKRZEWE: LSZ
22	01-109-h	BRZ	2,42		BAGNO: ZAKRZEWE: BRZ ,SO 0,WB 0
23	01-116-g	SO	0,50	24	BAGNO: ZADRZEWE: SO 24
24	04-120-d	BRZ	0,25		BAGNO: ZAKRZEWE: BRZ ,WB 0
25	04-120-i	BRZ	0,36	60	BAGNO: ZADRZEWE: BRZ 60;ZAKRZEWE: WB ,CZM.P 0,BRZ 0,SO 0
26	04-121-f	BRZ	1,09	45	BAGNO: ZADRZEWE: BRZ 45,BRZ 30,OS 45;ZAKRZEWE: WB ,BRZ 0,SO 0,OS 0,BEZ.C 0
27	04-121-g	SO	4,79	30	BAGNO: ZADRZEWE: SO 30,BRZ 30,OL 30,OS 30;ZAKRZEWE: WB ,SO 0,BRZ 0,OS 0,OL 0
28	01-122-g	WB	2,03		BAGNO: ZAKRZEWE: WB ,SO 0
29	01-126-d	SO	1,27		BAGNO: ZAKRZEWE: SO ,BRZ 0
30	01-126-g	SO	1,19		BAGNO: ZAKRZEWE: SO ,BRZ 0
31	01-126-j	SO	0,56		BAGNO: ZAKRZEWE: SO ,BRZ 0
32	01-129-b	WB	0,26		BAGNO: ZAKRZEWE: WB
33	06-136-f	BRZ.O	6,18	50	BAGNO: ZADRZEWE: BRZ.O 50,OL 50;ZAKRZEWE: WB ,BRZ 0,KRU 0

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Adres leśny	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	2	3	4	5	6
34	06-137-d	BRZ	0,50	70	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 70,SO 70,OL 50,ŚW 50;ZAKRZEW: KRU ,JAŁ 0,SO 0,CZM.P 0,BRZ 0
35	06-143-f	WB	0,99		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,SO 0,ŚW 0,CZM.P 0
36	04-145-d	KSZ	1,01	120	LZ: ZADRZEW: KSZ 120,LP 120,DG 120,BRZ 90,KL 90,AK 90,ŚW 90,LP 70,LP 25,DB.C 25,AK 25;ZAKRZEW: GŁG ,ŚNG.B 0,AK 0
37	04-153-c	OL	2,21	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,OL 35;ZAKRZEW: WB ,CZM.P 0
38	04-154-d	SO	1,12	120	BAGNO: ZADRZEW: SO 120,OL 60,OL 35,OL 15;ZAKRZEW: WB ,CZM 0,KRU 0
39	04-154-k	OL	0,99	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,SO 60,OL 35
40	04-154-m	OL	1,71	15	ZBIORNIK: ZADRZEW: OL 15
41	04-155-d	BRZ	0,59	70	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 70,SO 70,DB.S 70,WB 70,WB 25;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,KRU 0,BEZ.C 0
42	04-155-f	BRZ	0,72	65	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 65,SO 65,WB 55,DB.B 65;ZAKRZEW: WB ,CZM.P 0,KRU 0,JRZ 0
43	04-155-k	BRZ	0,45	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60,SO 60,BRZ 30;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,KRU 0
44	04-156-g	BRZ	0,63	65	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 65;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,SO 0
45	04-158-h	BRZ	0,20	55	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 55,SO 55,BRZ 80;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,CZM 0,KRU 0,CZM.P 0
46	06-160-f	BRZ	3,60	75	R: ZADRZEW: BRZ 75,JB 20
47	04-166-a	BRZ	7,11	25	ZBIORNIK: ZADRZEW: BRZ 25,SO 20;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0
48	04-166-c	WB	3,30	15	BAGNO: ZAKRZEW: WB 15
49	04-167-b	SO	6,60	90	BAGNO: ZADRZEW: SO 90
50	04-169-g	OL	4,97	35	ZBIORNIK: ZADRZEW: OL 35
51	04-170-i	OL	2,34	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,BRZ 25
52	04-173-g	OS	3,24	50	R: ZADRZEW: OS 50
53	04-174-a	OL	6,30	10	ZBIORNIK: SAMOS: OL 10,WB 10
54	04-174-c	OL	0,91	30	BAGNO: ZADRZEW: OL 30
55	04-174-d	BRZ	0,60	30	PS: ZADRZEW: BRZ 30
56	04-174-g	OL	0,82	65	LZ: ZADRZEW: OL 65,BRZ 65,JS.A 65,TP 55,OL 45,JS.A 35,AK 35,JW 40,JW 30;ZAKRZEW: CZM ,ŚL.T 0,GŁG 0,JB 0
57	04-176-f	BRZ	0,36	25	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 25;ZAKRZEW: BRZ ,KRU 0,DB 0
58	04-176-k	WB	0,54		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,KRU 0
59	04-176-m	BRZ	0,20		BAGNO: ZAKRZEW: BRZ ,KRU 0,WB 0
60	04-177-g	WB	0,33		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,BRZ 0
61	01-178-b	WB	0,26		BAGNO: ZAKRZEW: WB
62	01-178-l	DB.S	0,38	200	LZ-CM NCZ: ZADRZEW: DB.S 200,LP 130,SO 100,BRZ 100,ŚW 100,KL 60
63	01-179-i	JB	0,48	50	R: ZADRZEW: JB 50
64	01-179-j	ŚW	0,30	53	L-CTWO: ZADRZEW: ŚW 53
65	01-185-f	SO	1,94	40	BAGNO: ZADRZEW: SO 40,SO 100,BRZ 70,SO 130;ZAKRZEW: SO ,BRZ.O 0
66	01-185-j	SO	1,54	40	BAGNO: ZADRZEW: SO 40,SO 100,BRZ 70;ZAKRZEW: SO ,BRZ 0
67	01-185-l	SO	0,82	45	BAGNO: ZADRZEW: SO 45;ZAKRZEW: SO ,BRZ 0,ŚW 0
68	01-186-h	SO	1,38	70	BAGNO: ZADRZEW: SO 70,ŚW 70
69	01-186-l	OL	1,07	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80,SO 80
70	01-187-d	SO	0,64	28	BAGNO: ZADRZEW: SO 28,BRZ 40;ZAKRZEW: ŚW ,BRZ 0,SO 0
71	06-189-b	BRZ	15,27	50	R: ZADRZEW: BRZ 50,WB 50,OS 50,JW 50,BK 30;ZAKRZEW: GB ,OS 0,CZR 0,JB 0,JRZ 0,BK 0,BRZ 0
72	06-190-a	BRZ	19,47	10	R: SAMOS: BRZ 10
73	06-194-i	BRZ	0,73	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60;SAMOS: BRZ 30
74	06-196-a	BRZ	6,40	90	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 90,OL 90,OS 70,OL 55;ZAKRZEW: WB ,OL 0
75	04-199-b	OL	2,82	35	BAGNO: ZADRZEW: OL 35,BRZ 35,SO 25;ZAKRZEW: OL ,WB 0,BRZ 0
76	04-199-f	OL	0,37	35	ZBIORNIK: ZADRZEW: OL 35,SO 25;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0
77	04-200-f	OL	2,94		ZBIORNIK: ZAKRZEW: OL ,WB 0,BRZ 0
78	04-200-m	SO	1,22	35	R: ZADRZEW: SO 35,SO 25,DG 35,MD 35,JW 35,DB.S 35,KL 35,SO.C 30,BRZ 25;ZAKRZEW: KL ,JW 0,BRZ 0,JRZ 0
79	06-201-b	GŁG	1,12		Ł: ZAKRZEW: GŁG ,BEZ.C 0
80	06-201-h	WB	0,50		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,DB 0,ŚW 0,CZM.P 0
81	06-211-b	BRZ	0,43	45	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 45;ZAKRZEW: WB
82	06-211-h	BRZ.O	0,37	40	BAGNO: SAMOS: BRZ.O 40,ŚW 40
83	06-211-j	BRZ	1,14	70	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 70;ZAKRZEW: WB
84	04-215-p	ŚW	0,12	30	TURYST: ZADRZEW: ŚW 30,DG 40,SO 25;ZAKRZEW: JW ,ŚW 0,ŻYW.W 0,CIS 0

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Adres leśny	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	2	3	4	5	6
85	04-215-s	LP	0,17	100	BUD INNE: ZADRZEW: LP 100,KL 45
86	04-215-t	KSZ	0,58	100	N-CTWO: ZADRZEW: KSZ 100,SO 90,AK 80,DG 40
87	04-215-x	JS	0,84	60	R: ZADRZEW: JS 60
88	04-215-y	ORZ.C	0,22	40	L-CTWO: ZADRZEW: ORZ.C 40,ŚW 40
89	04-218-k	OL	0,32	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,OL 25;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0
90	04-219-k	OL	0,21	24	TURYST: ZADRZEW: OL 24,SO 24;ZAKRZEW: OL ,BRZ 0
91	04-219-l	OL	0,33	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55;ZAKRZEW: CZM ,KRU 0,BRZ 0,DB 0
92	01-221-d	BEZ.C	0,60		TURYST: ZAKRZEW: BEZ.C ,KRU 0,OL 0,DER.Ś 0;ZADRZEW: OL 60,OL 90,BRZ 60,SO 60
93	01-221-l	SO	0,45	65	TURYST: ZADRZEW: SO 65,OL 60,OL 80,SO 80;ZAKRZEW: BEZ.C ,CZM 0,LSZ 0,GŁG 0
94	01-223-i	BRZ	1,03	50	LZ: ZADRZEW: BRZ 50,OL 80,OL 100,BRZ 100,OS 50,JB 70;ZAKRZEW: SZK ,BEZ.C 0,BRZ 0,WB 0,GŁG 0
95	01-223-j	GŁG	3,26		PS: ZAKRZEW: GŁG ,CZM.P 0,SZK 0
96	01-225-l	OL	0,92	80	PS: ZADRZEW: OL 80;ZAKRZEW: OL ,CZM 0,KRU 0
97	01-225-m	WB	0,73		Ł: ZAKRZEW: WB
98	01-226-h	OL	0,27	57	BAGNO: ZADRZEW: OL 57,OL 30;ZAKRZEW: WB ,KRU 0
99	01-226-j	OL	0,13	57	BAGNO: ZADRZEW: OL 57
100	05-227-a	OL	0,74	80	PS: ZADRZEW: OL 80
101	05-227-b	GR	0,24	70	S-R: ZADRZEW: GR 70,CZR 40
102	05-227-c	ŚW	0,30	65	L-CTWO: ZADRZEW: ŚW 65
103	05-227-h	OL	0,98	80	PS: ZADRZEW: OL 80
104	05-227-k	OL	0,68	50	Ł: ZADRZEW: OL 50;ZAKRZEW: KRU ,WB 0,BEZ.K 0
105	05-227-n	AK	0,10	90	LZ-CM NCZ: ZADRZEW: AK 90,CZR 90;ZAKRZEW: CZM.P ,BK 0,ŚW 0
106	05-230-i	OL	0,61	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,BRZ 80
107	05-234~b	SO	0,19	62	LINIE: ZADRZEW: SO 62
108	05-237-d	BRZ	0,84	55	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 55,BRZ 85;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,KRU 0
109	05-237-h	OL	0,65	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70,OL 109
110	05-241-h	ŚW	0,90	58	BAGNO: ZADRZEW: ŚW 58,SO 58
111	04-242-i	OL	3,28	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,OL 30;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0
112	04-242-l	OL	0,57	50	Ł: ZADRZEW: OL 50;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0
113	03-243-h	BRZ	0,50	54	Ł: ZADRZEW: BRZ 54
114	03-243-k	BRZ	0,32	75	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 75,OS 75,OL 75;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,BEZ.C 0
115	03-244-b	WB	0,43		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,OL 0
116	03-245-a	OL	0,28	65	BAGNO: ZADRZEW: OL 65,OL 35;ZAKRZEW: WB ,OL 0
117	03-245-d	OL	3,00		R: ZAKRZEW: OL ,AK 0
118	03-245-f	WB	0,91		Ł: ZAKRZEW: WB ,SZK 0,GŁG 0
119	03-249-b	OL	0,67	80	PS: ZADRZEW: OL 80,OL 30;ZAKRZEW: JB ,BEZ.C 0,TRZ.B 0,LSZ 0,WB 0
120	03-250~b	SO	0,04	115	LINIE: ZADRZEW: SO 115
121	03-251~b	SO	0,16	115	LINIE: ZADRZEW: SO 115
122	05-254-a	OL	2,31	45	PS: ZADRZEW: OL 45,BRZ 45,OL 109
123	05-257-h	BRZ	1,59	80	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 80;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0
124	05-258-c	BRZ	1,49		BAGNO: ZAKRZEW: BRZ
125	04-259-f	LP	0,07	90	BUD INNE: ZADRZEW: LP 90
126	04-259-g	OS	0,41		TURYST: ZAKRZEW: OS ,AK 0,KRU 0,BRZ 0
127	04-260-f	OL	0,88	30	Ł: ZADRZEW: OL 30,BRZ 80;ZAKRZEW: BRZ ,OL 0,WB 0
128	04-261-a	BRZ	1,16	70	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 70,BRZ 50,OL 70,OS 70,OL 50,DB.S 70;ZAKRZEW: WB ,OL 0,GŁG 0,OS 0,DB 0
129	04-261-b	OL	0,40	70	LZ: ZADRZEW: OL 70,BRZ 120,BRZ 80;ZAKRZEW: KRU ,JRZ 0,BRZ 0,OL 0
130	04-261-d	BRZ	1,57	65	Ł: ZADRZEW: BRZ 65;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,DB 0,SO 0
131	04-261-g	BRZ	0,20	80	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 80,OS 80,DB 90;ZAKRZEW: WB ,OS 0,KRU 0
132	04-262-a	OL	0,77	100	BAGNO: ZADRZEW: OL 100,BRZ 100,SO 100,OL 35,WB 35;ZAKRZEW: CZM ,JRZ 0,OL 0,BRZ 0
133	04-262-d	OL	2,07	100	BAGNO: ZADRZEW: OL 100,OL 20,OS 60,OL 50,BRZ 60,OS 50;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0,KRU 0
134	03-263-a	BRZ	1,26	90	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 90,OL 60,OS 90,OS 110,SO 130,BRZ 110,OL 90,OS 60,DB.B 60;ZAKRZEW: WB ,DB 0,BRZ 0,BK 0,KRU 0
135	03-264-f	SO	7,68	79	SZK LEŚNA: ZADRZEW: SO 79,BRZ 79,DG 59,DB.B 115,DB.C 59
136	03-264-g	SO	0,22	79	L-CTWO: ZADRZEW: SO 79
137	03-268-d	OL	2,01	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,BRZ 90;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0,DB 0,KRU 0

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Adres leśny	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	2	3	4	5	6
138	03-270-i	OL	0,77		BAGNO: ZAKRZEW: OL ,CZM.P 0,JW 0,BRZ 0,DB 0
139	05-275-b	OL	5,35	80	PS: ZADRZEW: OL 80,OL 50,OL 35
140	05-278-b	SO	1,85	60	BAGNO: ZADRZEW: SO 60,BRZ 90;ZAKRZEW: WB
141	05-278-l	BRZ	1,30	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60,SO 60,ŚW 60;ZAKRZEW: WB
142	05-280-d	OL	1,11	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,BRZ 60;ZAKRZEW: WB ,OL 0
143	05-280-g	BRZ.O	0,86	30	BAGNO: ZADRZEW: BRZ.O 30,BRZ.O 60;ZAKRZEW: BRZ.O
144	05-280-h	OL	2,26	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60
145	04-282-h	OL	0,39	100	BAGNO: ZADRZEW: OL 100,BRZ 120;ZAKRZEW: LSZ ,BEZ.C 0,KRU 0,OL 0,JW 0
146	04-283-h	OL	0,86	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80,OL 55,OS 55,BRZ 55;ZAKRZEW: KRU ,JRZ 0,BEZ.C 0,DB 0
147	03-284-g	BRZ	0,12	40	BUD INNE: ZADRZEW: BRZ 40
148	03-285-b	SO	0,28	57	TURYST: ZADRZEW: SO 57
149	03-286-i	BRZ	0,80	75	LZ-GRUZ: ZADRZEW: BRZ 75,SO 120,ŚW 65,OS 65,LP 65,GR 95,CZR 75,JB 95,ŚL 95
150	03-286-r	SO	0,28	50	U FIZJOGR: ZADRZEW: SO 50,SO 80,JS 50,KL 50,KSZ 50
151	03-289-h	OL	1,19	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60;ZAKRZEW: KAL.K,WB 0,OL 0,KRU 0
152	05-294-f	OL	1,92	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,BRZ 60,BRZ 30;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,OL 0
153	05-297-b	GR	0,23	60	BUD INNE: ZADRZEW: GR 60,JB 60
154	05-297-c	GR	0,38	50	PS: ZADRZEW: GR 50,SO 50,ŚL 45;ZAKRZEW: ŚL ,LSZ 0
155	05-301-c	DB.S	0,14	100	LZ: ZADRZEW: DB.S 100,SO 100;ZAKRZEW: KL ,DB 0,KRU 0,JRZ 0
156	05-301-h	WB	4,18	60	BAGNO: ZADRZEW: WB 60,OL 60;ZAKRZEW: WB ,BEZ.C 0,GŁG 0,ŚW 0
157	05-302-d	OL	0,41	95	BAGNO: ZADRZEW: OL 95,OL 60
158	05-302-g	OL	1,31	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80,OL 100;ZAKRZEW: OL ,GŁG 0,BEZ.C 0
159	05-308-d	OL	3,02	90	BAGNO: ZADRZEW: OL 90,BRZ 90;ZAKRZEW: WB ,BRZ.O 0
160	05-308-i	OL	0,48	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60;ZAKRZEW: WB
161	05-310-a	LP	0,96	120	LZ-CM NCZ: ZADRZEW: LP 120,DB 120,KL 120,JW 120,KSZ 120,ŚW 120,LP 80,WZ 80,KL 80,AK 80;ZAKRZEW: LP ,SCH 0,ŚNG.B 0,BEZ.C 0,WZ 0,JW 0
162	05-310-j	OL	0,99	60	PS: ZADRZEW: OL 60,SO 60,JB 60;ZAKRZEW: WB ,DB 0,GŁG 0
163	05-310-n	KL	0,37	90	TURYST: ZADRZEW: KL 90,DB.S 60
164	05-311-f	JB	0,51	30	S-R: ZADRZEW: JB 30
165	05-311-l	JW	1,14	60	R: ZADRZEW: JW 60,ŚW 60,MD 60
166	05-318-d	OL	3,51	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,ŚW 60,SO 80,SO 60,OL 40;ZAKRZEW: OL ,KRU 0,WB 0
167	05-322-c	WB	1,59		Ł: ZAKRZEW: WB
168	05-322-p	OL	4,32	70	Ł: ZADRZEW: OL 70,OL 40,OL 100
169	05-322-s	WB	0,12		BAGNO: ZAKRZEW: WB
170	05-323-i	OL	2,95	59	Ł: ZADRZEW: OL 59
171	05-330-b	OL	6,38	58	Ł: ZADRZEW: OL 58,OL 35
172	05-330-c	OL	1,72	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80,BRZ 80,OL 55,OL 35
173	05-330-i	BRZ.O	1,52	75	BAGNO: ZADRZEW: BRZ.O 75,BRZ.O 40,SO 75,SO 40,OL 55;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0
174	05-331-h	OL	1,11	60	Ł: ZADRZEW: OL 60
175	08-333-g	BRZ	5,41	75	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 75,OS 75,BRZ 50,DB.S 90,SO 75;ZAKRZEW: WB ,OS 0,BRZ 0,JRZ 0
176	08-335-h	BRZ	1,92	65	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 65,BRZ 25;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0
177	08-339-b	JW	0,30	45	PARKING L: ZADRZEW: JW 45,LP 45
178	08-341-g	SO	1,40	80	BAGNO: ZADRZEW: SO 80,BRZ 80;ZAKRZEW: BRZ ,SO 0
179	08-346-f	OL	0,52	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,OS 50,DB.S 80,KSZ 60;ZAKRZEW: WB ,JRZ 0
180	08-349-f	SO	5,20	110	BAGNO: ZADRZEW: SO 110,ŚW 110,SO 70,BRZ 50,ŚW 45,BRZ 110;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,SO 0
181	08-349-o	OS	0,19	65	BAGNO: ZADRZEW: OS 65;ZAKRZEW: WB
182	08-349-s	OS	0,32	40	BAGNO: ZADRZEW: OS 40,DB.S 65,OS 30,BRZ 40;ZAKRZEW: WB ,OS 0
183	08-349-x	JD	0,30	49	L-CTWO: ZADRZEW: JD 49,JB 40
184	11-369-d	DB.S	4,51	100	R: ZADRZEW: DB.S 100,GR 80
185	11-370-d	BRZ	0,60	30	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 30,DB 30,SO 60,BRZ 60;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,DB 0
186	11-372-m	OL	0,27	65	BUD INNE: ZADRZEW: OL 65,WB 45;ZAKRZEW: LSZ ,WB 0
187	11-372-o	GR	0,08	45	R: ZADRZEW: GR 45,WB 45,IWA 45;ZAKRZEW: GŁG ,BEZ.C 0,JRZ 0,WB 0,LSZ 0
188	11-372-r	GR	0,20	40	R-BUD: ZADRZEW: GR 40;ZAKRZEW: ŚL ,OL 0,LSZ 0

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Adres leśny	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	2	3	4	5	6
189	11-374-i	OS	1,84	50	PS: ZADRZEW: OS 50,DB 110,OL 40,SO 110,BRZ 40,OS 20,BRZ 20,OL 20;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,OS 0,DB 0
190	11-375-f	OL	1,00	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,BRZ 80,OL 80,BRZ 50,SO 80;ZAKRZEW: OL ,WB 0,BRZ 0
191	11-379-i	SO	0,90	90	PLAC: ZADRZEW: SO 90,BRZ 70,BRZ 90,AK 50;ZAKRZEW: AK ,DB 0,BRZ 0,KRU 0
192	11-379-j	ŻYW.W	0,10		PLAC: ZAKRZEW: ŻYW.W
193	08-380-i	OL	2,94	100	JEZIORO: ZADRZEW: OL 100,BRZ 100,KL 100,WZ 100,OL 50,KL 70
194	08-382-k	OL	5,28	70	Ł: ZADRZEW: OL 70,OL 40,BRZ 70;ZAKRZEW: OL ,WB 0,LSZ 0,GB 0
195	08-388-i	BRZ	0,40		BUD INNE: ZAKRZEW: BRZ ,ŚL.T 0,ŚNG.B 0,DB 0;ZADRZEW: LP 100,DB.C 140
196	11-389-g	BRZ	0,13	70	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 70;ZAKRZEW: JRZ ,CZM.P 0,BRZ 0
197	11-389-i	BRZ	1,45	90	PS: ZADRZEW: BRZ 90,OL 45;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,OL 0
198	11-389-j	BRZ	1,41	40	R: ZADRZEW: BRZ 40,SO 40,OS 40;ZAKRZEW: WB ,LSZ 0,BRZ 0
199	11-399-d	OL	18,14	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70,OL 50,OL 35,BRZ 70,OS 50;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,OL 0,BEZ.C 0
200	11-400-a	BRZ	7,31	90	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 90,OL 90,DB.S 90,OL 50,OL 70,BRZ 70,OL 30,OS 80,OS 50,BRZ 20,OL 20;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0,OS 0,KRU 0
201	11-400-c	ŚL	0,12	30	S-R: ZADRZEW: ŚL 30;ZAKRZEW: KL ,JW 0,JS 0,ŚL 0
202	11-400-d	WB	0,16		PS: ZAKRZEW: WB ,BEZ.C 0,CZM 0
203	11-400-f	WB	0,06	30	BAGNO: ZAKRZEW: WB 30
204	11-400-m	WB	0,20		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,KRU 0,BRZ 0
205	11-401-a	OL	0,77	100	BAGNO: ZADRZEW: OL 100,OL 70,DB.S 100,BRZ 70,LP 50,JD 50;ZAKRZEW: WB ,CZM 0,LSZ 0,BRZ 0,DB 0
206	11-401-d	ORZ.C	0,13	50	PS: ZADRZEW: ORZ.C 50
207	11-401-j	BRZ	2,85	45	Ł: ZADRZEW: BRZ 45,DB.S 75,OL 20;ZAKRZEW: SO ,BRZ 0,DB 0,OL 0
208	11-405-a	OL	1,18	55	Ł: ZADRZEW: OL 55,OL 85,BRZ 55,OL 30;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0,KRU 0
209	11-405-c	OL	1,11	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50;ZAKRZEW: OL ,BRZ 0,WB 0
210	11-409-b	OL	0,28	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,DB.B 80,BRZ 80,SO 80,TP 80;ZAKRZEW: BEZ.C ,GŁG 0,OL 0,BRZ 0,JRZ 0
211	11-410-a	OL	1,13	90	BAGNO: ZADRZEW: OL 90,OL 50,BRZ 50,BRZ 90,DB 90;ZAKRZEW: WB ,BEZ.C 0,JRZ 0,CZM.P 0
212	08-412-l	OL	9,16	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,OL 80,OL 40,BRZ 60,SO 70;ZAKRZEW: OL ,BRZ 0,KRU 0
213	12-417-l	OL	0,74	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80,BRZ 80,SO 80,OL 40,BRZ 40;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,OL 0,KRU 0,CZM 0
214	08-418-h	OL	0,82	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,BRZ.O 80;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,BRZ 0,OL 0
215	08-418-k	OL	0,88	70	JEZIORO: ZADRZEW: OL 70
216	08-418-l	SO	0,75	110	BAGNO: ZADRZEW: SO 110,ŚW 55,DB.S 55;ZAKRZEW: WB ,KRU 0
217	08-420-a	OL	23,51	65	BAGNO: ZADRZEW: OL 65,BRZ.O 65,OL 30;ZAKRZEW: WB
218	12-426-f	OL	2,99	45	BAGNO: ZADRZEW: OL 45,BRZ 25
219	08-427-g	BRZ	0,42	55	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 55,DB.S 90,SO 55;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0
220	11-436-g	BRZ	7,01	70	R: ZADRZEW: BRZ 70
221	11-437-b	BRZ	3,88	70	R: ZADRZEW: BRZ 70,SO 70
222	11-444-d	DB.B	0,06	120	BAGNO: ZADRZEW: DB.B 120;ZAKRZEW: BEZ.C ,CZM.P 0,ŚL.T 0
223	13-459-f	OS	0,16	58	R: ZADRZEW: OS 58,BRZ 43,OS 43;ZAKRZEW: ŚNG.B ,LSZ 0
224	13-459-h	OS	1,30	45	PS: ZADRZEW: OS 45,BRZ 45,SO 35,JW 45,DB.S 45,DB.C 150,KL 45,GR 45;ZAKRZEW: LIL ,ŚNG.B 0,GŁG 0
225	13-459-i	LP	0,08	420	BUD INNE: ZADRZEW: LP 420
226	13-459-k	WZ	0,66	35	BAGNO: ZADRZEW: WZ 35,KL 35,OS 35,CZR.P 35,GR 35,ŚW 35,IWA 35;ZAKRZEW: WB ,RÓŻ.FM 0
227	07-461-m	BRZ	0,12	60	U FIZJOGR: ZADRZEW: BRZ 60,DB.B 60,SO 40;ZAKRZEW: DB ,SO 0,GB 0,KL 0,BRZ 0
228	07-461-n	BRZ	0,88	55	R: ZADRZEW: BRZ 55,DB.S 55,CZR 55;SAMOS: SO 20,BRZ 20,DB 20,GŁG 20,KL 20,JB 20
229	13-474-h	BRZ	0,34	50	R: ZADRZEW: BRZ 50
230	07-486-h	OS	2,10	60	BAGNO: ZADRZEW: OS 60,BRZ 85,SO 85,DB.S 85;ZAKRZEW: WB ,DB 0,OS 0,BRZ 0
231	12-487-b	BRZ	0,16	87	R: ZADRZEW: BRZ 87
232	12-487-k	WB	0,91	60	BAGNO: ZADRZEW: WB 60;ZAKRZEW: WB
233	13-495-f	SO	0,88	65	BAGNO: ZADRZEW: SO 65;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0
234	13-496-b	SO	0,74	65	BAGNO: ZADRZEW: SO 65;ZAKRZEW: BRZ ,WB 0

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Adres leśny	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	2	3	4	5	6
235	07- 508-c	OL	2,13	40	BAGNO: ZADRZEW: OL 40,OL 85,SO 85,BRZ 40,BRZ 85,DB.S 85,OS 60;ZAKRZEW: WB
236	07- 508-h	WB	0,47	80	BAGNO: ZADRZEW: WB 80,BRZ 80,OS 70;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,BRZ 0,LSZ 0,OS 0
237	07- 508-~b	SO	0,06	128	LINIE: ZADRZEW: SO 128
238	12- 510-o	ŚW	0,47	45	BAGNO: ZADRZEW: ŚW 45,OL 45,SO 45,BRZ 45;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,SO 0,OL 0,ŚW 0
239	12- 510-s	OS	0,60	60	BAGNO: ZADRZEW: OS 60,BRZ 60;ZAKRZEW: SO ,IWA 0,ŚW 0
240	12- 512-i	BRZ	0,27	70	LZ-GRUZ: ZADRZEW: BRZ 70,SO 70,ŚW 55;ZAKRZEW: GŁG ,JAŁ 0,CZM.P 0,LSZ 0,ŚW 0
241	12- 512-j	DB.B	0,29	120	BAGNO: ZADRZEW: DB.B 120,SO 35,BRZ 30
242	13- 520-f	WB	0,28		URZ WOD: ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,JAŁ 0,ŚW 0,SO 0,JRZ 0,KRU 0,AK 0
243	07- 526-l	ŚW	0,59	130	URZ WOD: ZADRZEW: ŚW 130,ŚW 75,BRZ 75,SO 130,OL.S 75;ZAKRZEW: CZM ,JAŁ 0,ŚL 0,BRZ 0,OL.S 0
244	07- 531-c	DB.S	0,64	130	BAGNO: ZADRZEW: DB.S 130,SO 130,BRZ 100,OS 60;ZAKRZEW: WB ,GŁG 0,BRZ 0,OS 0
245	07- 531-d	SO	0,79	60	BAGNO: ZADRZEW: SO 60,BRZ 60,WB 100,OS 60;ZAKRZEW: GŁG ,JRZ 0,JAŁ 0,KRU 0,BEZ.C 0,SO 0,DB.C 0,BRZ 0,DB 0,OL 0,WB 0
246	07- 553-c	SO	2,00	90	R: ZADRZEW: SO 90,BRZ 90
247	12- 554-h	BRZ	0,30	90	PS: ZADRZEW: BRZ 90,OS 40,WB 40,JAŁ 40
248	13- 564-g	SO	0,47	35	BAGNO: ZADRZEW: SO 35
249	13- 564-h	BRZ	1,15	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60,SO 70,DB.C 70;ZAKRZEW: WB ,JRZ 0,JAŁ 0,GŁG 0
250	09- 573-i	WB	0,29		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,JAŁ 0,ŚW 0
251	09- 588-d	BRZ	1,61	70	PS: ZADRZEW: BRZ 70,OS 70,DB.S 110
252	09- 588-g	OS	0,41	75	LZ: ZADRZEW: OS 75,BRZ 75,SO 75;ZAKRZEW: CZM.P ,BRZ 0,LSZ 0
253	09- 592-b	OL	0,60	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70,BRZ 70
254	09- 594-f	SO	2,33		BAGNO: ZAKRZEW: SO ,BRZ 0,BK 0
255	13- 600-d	OS	0,45	90	LZ-GRUZ: ZADRZEW: OS 90,ORZ.C 90,BRZ 70,BK 80,SO 100,ŚW 100;ZAKRZEW: BEZ.C ,WB 0,GŁG 0,ŚL 0,LSZ 0
256	13- 601-d	SO	0,53	55	LZ: ZADRZEW: SO 55,ŚW 55,BRZ 55,ORZ.C 55,OS 55;ZAKRZEW: ŚL ,WB 0,ŚNG.B 0,BRZ 0,DB 0,PRZ.CW 0,GŁG 0
257	09- 632-g	SO	0,41	30	BAGNO: SAMOS: SO 30
258	09- 632-h	SO	0,75	30	BAGNO: SAMOS: SO 30
259	09- 632-j	SO	0,44	30	BAGNO: SAMOS: SO 30
260	09- 632-k	SO	3,01	30	BAGNO: SAMOS: SO 30,BRZ 30
261	09- 633-f	SO	0,40		BAGNO: ZAKRZEW: SO ,BRZ 0
262	09- 633-g	SO	0,39		BAGNO: ZAKRZEW: SO ,BRZ 0
263	09- 633-h	BRZ	0,28	30	BAGNO: SAMOS: BRZ 30,SO 30
264	09- 634-d	SO	3,38	20	BAGNO: SAMOS: SO 20,BRZ 20
265	09- 635-c	SO	3,22	30	BAGNO: SAMOS: SO 30,BRZ 30
266	11- 639-h	BRZ	0,88	70	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 70,KL 50;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,OS 0,KL 0,ŚL.T 0,GŁG 0
267	11- 641-d	SO	0,32	75	BAGNO: ZADRZEW: SO 75,BRZ 75;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,KRU 0
268	11- 641-h	SO	0,84	120	BAGNO: ZADRZEW: SO 120,BRZ 30,ŚW 30,SO 30;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,JRZ 0
269	11- 641-i	BRZ	0,26	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,JRZ 0
270	11- 642-k	BRZ	0,92	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,ŚW 0
271	11- 643-b	BRZ	0,91	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60;ZAKRZEW: WB ,GŁG 0,BEZ.C 0,CZM.P 0
272	11- 643-g	BRZ	0,45	65	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 65;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,GŁG 0,ŚL.T 0
273	11- 643-l	WB	0,05		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,KRU 0,BRZ 0
274	11- 643-n	DB.B	1,05	100	BAGNO: ZADRZEW: DB.B 100,DB.B 65,SO 70,BRZ 70;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,DB 0
275	11- 644-b	OL	1,08	75	BAGNO: ZADRZEW: OL 75,BRZ 75,DB.B 75,OL 50,BRZ 50;ZAKRZEW: WB ,OL 0,BRZ 0,KRU 0
276	11- 645-g	BRZ	0,42	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40,SO 110;ZAKRZEW: WB
277	11- 646-a	BRZ	2,84	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60,SO 60,BRZ 35,SO 35,BRZ 25;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0
278	11- 646-h	BRZ.O	1,24	95	BAGNO: ZADRZEW: BRZ.O 95,OS 80;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,SO 0
279	10- 647-b	BRZ	0,32	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60,OS 66;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,BRZ 0,JRZ 0
280	10- 647-d	OL	2,67	65	TORFOW: ZADRZEW: OL 65,SO 65;ZAKRZEW: BRZ ,SO 0,OL 0
281	10- 648-c	BRZ	0,68	35	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 35,SO 35;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0
282	10- 649-h	BRZ	0,96	35	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 35,SO 35;ZAKRZEW: WB

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Adres leśny	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	2	3	4	5	6
283	10- 653-b	OS	0,60	60	BAGNO: ZADRZEW: OS 60,BRZ 90,KL 70,DB.S 60;ZAKRZEW: CZM ,WB 0
284	10- 653-g	OL	2,06	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80,BRZ 60,OS 60,OL 60;ZAKRZEW: WB ,GŁG 0,BEZ.C 0
285	10- 660-p	OL	0,63	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,OL 0
286	10- 662-~b	OL	0,10	57	LINIE: ZADRZEW: OL 57
287	11- 665-f	DB.B	0,14	100	BAGNO: ZADRZEW: DB.B 100,BRZ 100,BRZ 80,DB.B 80;ZAKRZEW: KRU ,JRZ 0,BRZ 0
288	11- 665-k	BK	0,07	100	BAGNO: ZADRZEW: BK 100,BRZ 80,WB 80,SO 80;ZAKRZEW: WB ,BK 0,KRU 0,JRZ 0
289	11- 665-l	DB.B	0,14	120	BAGNO: ZADRZEW: DB.B 120,BRZ 90;ZAKRZEW: BRZ ,KRU 0,JRZ 0,CZM.P 0
290	07- 669-m	BRZ	2,13	70	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 70,OS 60,OS 40;ZAKRZEW: WB 30
291	07- 673-c	BRZ	2,27	70	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 70,BRZ 50,SO 50;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,SO 0
292	07- 673-i	WB	0,17		BAGNO: ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,SO 0
293	07- 673-o	OL	1,21	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80,BRZ 80,BRZ 50,OL 50,SO 110;ZAKRZEW: WB
294	10- 675-b	SO	0,80	140	TORFOW: ZADRZEW: SO 140,ŚW 140,BRZ 70,SO 35,BRZ 35;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,SO 0,ŚW 0
295	10- 675-p	OL	1,42	90	BAGNO: ZADRZEW: OL 90,BRZ 90,OS 50
296	10- 676-i	OL	0,49	65	LZ: ZADRZEW: OL 65,BRZ 65,OS 40,OL 80;ZAKRZEW: WB ,CZM 0,KRU 0,LSZ 0
297	10- 676-~b	SO	0,02	18	LINIE: ZADRZEW: SO 18
298	10- 679-d	BRZ	1,81	80	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 80,SO 80;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,BRZ 0
299	10- 679-f	BRZ	0,73	50	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 50,OL 50;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,KRU 0
300	10- 681-i	OL	1,26	60	Ł: ZADRZEW: OL 60,SO 60,DB.S 60,WB 90,DB.S 40
301	10- 684-b	BRZ	0,79	60	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 60;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0
302	10- 684-c	BRZ	1,98	60	TORFOW: ZADRZEW: BRZ 60,WB 50;ZAKRZEW: BRZ ,SO 0,WB 0
303	10- 684-j	OL	0,48	75	BAGNO: ZADRZEW: OL 75,SO 110,OL 50,BRZ 50;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,OL 0,OS 0
304	10- 685-h	OL	2,81	55	BAGNO: ZADRZEW: OL 55,SO 80,BRZ 80,OL 80,AK 80,BRZ 55;ZAKRZEW: KRU ,WB 0,GŁG 0,CZM.P 0,OL 0
305	10- 686-d	SO	1,58	75	BAGNO: ZADRZEW: SO 75,BRZ 65,OL 65,SO 45,OL 30,ŚW 30;ZAKRZEW: WB ,BK 0,BRZ 0,ŚW 0
306	10- 686-k	BRZ	0,46	50	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 50,OL 50,SO 25,SO 70;ZAKRZEW: BRZ ,WB 0,KRU 0,CZM.P 0
307	10- 690-c	OL	0,43	20	BAGNO: ZADRZEW: OL 20,OL 40;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,OL 0
308	10- 691-b	BRZ	1,83	80	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 80,OL 80,BRZ 55,WB 55;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0
309	10- 692-h	OL	1,56	85	TORFOW: ZADRZEW: OL 85,SO 110,BRZ 65,BRZ 40;ZAKRZEW: BRZ ,WB 0,OL 0
310	10- 699-n	SO	0,74	110	LZ-CM NCZ: ZADRZEW: SO 110,DB.B 150,JW 60,OS 60,ŚW 110,JS 60;ZAKRZEW: LSZ ,JW 0,GŁG 0,DB 0,BRZ 0,OS 0,JS 0
311	10- 699-s	KL	0,33	50	R: ZADRZEW: KL 50,JW 75,JB 60;ZAKRZEW: JW ,LSZ 0,LP 0,WIŚ 0
312	10- 701-d	LP	1,36	30	PL ŁOW-R: ZADRZEW: LP 30,DB.C 30,JB 30;ZAKRZEW: AK ,LP 0,BRZ 0,GR 0,GŁG 0
313	10- 702-g	OL	2,62	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70,BRZ 50,OL 50,SO 140;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,OL 0
314	10- 703-c	BRZ	0,35	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40,DB.S 60,SO 30;ZAKRZEW: WB ,BK 0
315	10- 703-g	BRZ	0,44	40	BAGNO: ZADRZEW: BRZ 40;ZAKRZEW: WB ,SO 0,BRZ 0
316	10- 706-a	DB.S	0,19	130	L-CTWO: ZADRZEW: DB.S 130,LP 60
317	10- 706-b	ŚW	0,61	130	BUD INNE: ZADRZEW: ŚW 130,KSZ 130,SO 60,KL 45,JS 45
318	10- 706-j	OL	2,11	80	PS: ZADRZEW: OL 80,GR 80,WB 60;ZAKRZEW: WB ,OL 0
319	10- 709-j	OL	0,30	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,BRZ 60,OL 30;ZAKRZEW: WB ,OL 0
320	10- 709-m	OL	1,00	105	BAGNO: ZADRZEW: OL 105;ZAKRZEW: WB ,OL 0
321	10- 710-d	OL	0,55	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60;ZAKRZEW: WB ,OL 0
322	10- 710-f	OL	6,22	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,BRZ 50,OL 80,ŚW 80,BRZ 80,SO 80,OL 30;ZAKRZEW: WB ,BRZ 0,OL 0
323	10- 711-b	OL	2,46	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50,BRZ 50,OL 80;ZAKRZEW: WB ,SO 0,BRZ 0
324	10- 711-l	OL	0,97	50	BAGNO: ZADRZEW: OL 50;ZAKRZEW: WB ,KRU 0,OL 0
325	10- 713-d	OL	6,34	60	BAGNO: ZADRZEW: OL 60,BRZ 60,SO 60,ŚW 60;ZAKRZEW: WB ,OL 0
326	10- 714-h	OL	0,31	65	BAGNO: ZADRZEW: OL 65
327	10- 716-i	SO	0,34	100	BAGNO: ZADRZEW: SO 100,DB.S 100,BRZ 100,BRZ 60,DB.B 60;ZAKRZEW: KRU ,WB 0,CZM.P 0,OS 0,DB 0
328	10- 719-i	SO	0,17	130	BAGNO: ZADRZEW: SO 130,BRZ 80

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Lp.	Adres leśny	Gat. pan.	Pow. [ha]	Wiek gat. pan.	Ogólny opis, skład gatunkowy
1	2	3	4	5	6
329	10-720-g	OL	0,21	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80;ZAKRZEW: WB ,GŁG 0,OL 0,BK 0
330	10-723-h	OL	1,40	60	PS: ZADRZEW: OL 60,SO 60,BRZ 60;ZAKRZEW: WB ,OL 0
331	10-724-a	OL	4,40	70	BAGNO: ZADRZEW: OL 70,OL 50;ZAKRZEW: WB ,CZM 0
332	10-724-g	OL	1,35	80	BAGNO: ZADRZEW: OL 80,OL 60,WB 50,GR 50,OL 20;ZAKRZEW: WB ,CZM 0,OS 0,SZK 0
333	10-724-k	OL	0,73	50	PS: ZADRZEW: OL 50,BRZ 50;ZAKRZEW: WB ,OL 0
Powierzchnia ogółem			502,96		

Załącznik nr 3. Wykaz drzewostanów czasowo wyłączonych z użytkowania

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Powód*
1	2	3	4
01-100-g	3,46	10SO 120-1.2-BMŚW	12
01-103-b	4,32	8SO 85-1.3-BŚW	2
01-104-h	0,72	10SO 85-1.2-BMŚW	2
01-105-b	3,22	10SO 90-1.2-BŚW	3
01-105-c	7,25	10SO 90-1.2-BMŚW	1
01-105-d	3,53	10SO 90-1.1-BŚW	1
01-105-g	1,31	8SO 110-1.2-BMŚW	2
01-108-g	0,73	10SO 85-1-BMŚW	2
01-109-i	3,98	10SO 85-1.1-BMŚW	1
01-114-l	0,56	8SO 105-1.1-BMŚW	2
01-117-c	2,29	8SO 110-1.3-LMŚW	2
01-117-g	6,80	10SO 85-1.1-BŚW	1
01-117-h	1,30	10SO 85-1.1-BŚW	2
01-117-i	2,86	5SO 80-1.1-BMŚW	2
01-122-h	2,81	9SO 90-1-BMŚW	3
01-124-f	0,70	10SO 120-1-BMŚW	2
01-127-h	1,66	10SO 105-1-BŚW	1
01-128-d	2,66	8SO 110-1.1-BMŚW	2
01-129-a	3,26	10SO 82-1-BMŚW	1
01-130-g	1,81	10SO 90-1-BŚW	2
01-132-k	0,04	10SO 48-1-BŚW	2
01-134-g	0,88	4SO 100-1-LMŚW	2
01-178-m	1,25	9SO 120-0.9-BMŚW	3
01-180-m	1,51	10SO 120-1.2-BMŚW	2
01-181-m	1,74	7OL 80-0.8-OL	3
01-181-o	0,57	10SO 75-0.8-LMŚW	4
01-182-o	1,85	10SO 125-1.3-BMŚW	3
01-185-i	3,98	10SO 65-1.4-BMŚW	3
01-186-c	2,21	10SO 130-1.2-BMŚW	2
01-186-g	2,73	10SO 115-1.1-LMŚW	2
01-187-i	1,02	5OL 90-0.9-OLJ	5
01-220-a	3,08	6SO 130-1.2-LŚW	3
01-220-c	2,20	5SO 130-1-LMŚW	2
01-220-f	1,02	6ŚW 55-1-LŚW	6
01-220-g	0,79	8OL 70-0.8-OLJ	3
01-220-h	0,37	8OL 100-1.2-OLJ	5
01-221-a	0,98	4MD 45-1-LŚW	10
01-221-g	0,38	8SO 60-0.8-LŚW	2
01-221-j	0,56	10OL 100-0.8-OLJ	3
01-221-k	1,74	8SO 140-0.9-LŚW	10
01-222-k	1,93	10SO 120-1.3-LŚW	2
01-222-l	0,30	9OL 70-0.8-OLJ	3
01-223-h	1,13	8SO 105-1.4-BMŚW	2
01-223-k	1,13	8OL 95-0.9-OLJ	15
01-224-j	1,10	10SO 124-1.2-BMŚW	3
01-224-k	0,51	9SO 57-0.8-LMŚW	3
01-225-f	2,10	10SO 125-1.3-BMŚW	2
01-225-j	0,86	10SO 90-1-BMŚW	3
01-225-k	1,27	10SO 125-1.3-BMŚW	2
01-225-p	1,04	9OL 57-0.8-LŚW	3
01-226-b	2,30	10SO 125-1.2-BMŚW	2
01-226-d	2,91	9SO 90-1-LMŚW	3
01-226-f	1,45	10SO 125-1.3-BMŚW	3
01-226-g	0,54	9SO 55-0.9-LMŚW	3
01-226-i	2,58	6SO 57-0.7-LŚW	2
01-72 -h	3,33	10SO 85-1.1-BŚW	1
01-74 -d	2,26	9SO 80-1-BŚW	4
01-78 -b	1,78	10SO 95-1.1-BMŚW	2
01-78 -c	4,60	10SO 95-1.1-BMŚW	1
01-78 -f	0,30	10SO 140-1.3-BMŚW	2
01-78 -g	1,52	10SO 95-1-BMŚW	2
01-98 -d	0,94	10SO 90-1-BŚW	2
02-12 -h	5,32	9SO 130-1.1-BŚW	3
02-15 -h	0,59	10SO 125-0.9-BMŚW	2

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Powód*
1	2	3	4
02-17 -c	0,90	5SO 130-0.5-LMŚW	2
02-20 -a	0,96	10SO 110-1-BŚW	2
02-20 -f	3,23	10SO 110-1.2-BMŚW	2
02-20 -g	1,89	10SO 81-1-BŚW	1
02-20 -h	2,24	10SO 81-1.1-BMŚW	1
02-29 -g	0,88	7SO 75-0.7-BMŚW	4
02-30 -c	1,05	6OL 45-0.9-OL	5
02-32 -g	9,40	10SO 90-0.9-BMŚW	1
02-34 -d	1,07	10SO 100-0.9-BMŚW	2
02-39 -c	1,81	9SO 70-0.9-BMŚW	2
02-39 -i	0,59	10SO 120-0.9-BŚW	2
02-4 -a	0,60	5JW 55-0.6-LMŚW	16
02-4 -i	0,78	5MD 18-0.8-BMŚW	2
02-43 -d	1,20	10SO 85-1.1-BŚW	2
02-45 -c	1,06	10SO 85-1.2-BŚW	2
02-57 -i	0,74	10SO 125-1-BMŚW	2
02-60 -d	0,85	10SO 90-0.9-BMŚW	2
02-63 -a	3,68	10SO 100-1.2-BMŚW	1
02-63 -m	2,33	10SO 112-1.2-BMŚW	2
02-67 -a	7,23	10SO 85-1-BMŚW	1
02-69 -i	1,22	10SO 105-1.1-BMŚW	2
02-7 -f	0,77	10SO 80-1-BŚW	4
02-9 -f	0,81	10SO 145-1-BMŚW	2
02-95 -i	0,98	9SO 81-0.7-LMŚW	1
03-235-a	0,23	8OL 75-1-OLJ	5
03-235-k	0,92	8OL 80-0.9-OLJ	5
03-243-a	0,36	10OL 62-1-OLJ	5
03-243-b	0,50	8BRZ 55-0.6-OLJ	5
03-243-d	1,39	10SO 75-1-LMŚW	4
03-243-g	0,51	5OL 54-0.5-OLJ	5
03-244-a	0,29	7OL 80-1.1-OLJ	5
03-244-c	1,08	10SO 75-0.9-BMŚW	4
03-245-b	1,02	7OL 65-0.7-OL	5
03-245-c	0,50	7OL 35-1-LMŚW	2
03-245-i	0,47	10OL 90-0.7-OL	5
03-245-m	1,29	9OL 65-0.9-OLJ	5
03-246-a	1,49	5SO 95-0.9-LMŚW	2
03-247-a	1,12	8SO 73-0.8-LŚW	4
03-247-b	1,90	6BRZ 80-0.8-LŚW	2
03-247-c	0,70	6SO 115-0.9-BMŚW	2
03-248-a	2,17	6BRZ 80-0.9-LŚW	6
03-249-a	1,10	10OL 80-0.7-OLJ	5
03-249-c	1,14	10SO 115-1.2-LMŚW	2
03-250-a	0,66	6OL 85-0.9-OLJ	5
03-251-f	1,73	10SO 90-0.9-BMŚW	1
03-263-c	1,61	10SO 80-0.8-LMŚW	4
03-265-g	1,70	10SO 69-0.7-BMŚW	2
03-270-a	1,44	6SO 90-0.8-BMŚW	1
03-271-b	6,62	10SO 90-0.9-BMŚW	1
03-271-g	1,76	10SO 120-1.2-BŚW	2
03-272-f	7,14	10SO 85-1-BMŚW	1
03-284-l	2,18	9SO 120-1.2-LMŚW	2
03-284-n	1,31	10SO 110-1.2-LMŚW	2
03-285-a	8,48	9SO 110-1.1-BMŚW	2
03-286-h	0,77	7SO 80-0.8-LŚW	4
03-286-j	0,89	10SO 120-1-LMŚW	2
03-286-k	0,93	5SO 60-1-LMŚW	2
03-286-l	1,22	10SO 105-1-BMŚW	2
03-286-m	2,13	8SO 65-1-BMŚW	2
03-286-o	0,82	10SO 125-1-BMŚW	1
03-286-p	1,33	10SO 125-1-BMŚW	1
03-288-g	1,85	10SO 90-0.7-BMŚW	1
03-289-c	3,30	9SO 120-1.1-LMŚW	2
03-289-d	1,00	8OL 110-1-LMW	2
03-289-f	0,65	9OL 80-1.1-OL	5
03-289-i	3,41	8OL 100-0.9-OLJ	5

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Powód*
1	2	3	4
03-289-j	2,81	8SO 120-1-LMŚW	2
03-289-k	1,43	7SO 90-0.7-LMŚW	2
03-289-l	0,75	7SO 59-0.6-LMŚW	2
03-289-m	1,12	8DB.B 110-0.7-LMŚW	2
03-289-n	1,31	3SO 110-0.6-LMŚW	2
03-290-b	1,92	10SO 85-1-BŚW	2
03-290-c	1,93	10SO 120-1.1-LMŚW	2
03-290-h	2,08	7SO 80-1.2-LMŚW	4
03-290-i	1,51	6OL 100-0.8-OL	5
04-119-c	1,61	10SO 110-1-BŚW	2
04-120-c	0,76	10SO 80-1-LMŚW	4
04-145-a	3,15	8SO 110-0.7-LŚW	12
04-146-d	4,28	10SO 95-1.1-BŚW	1
04-146-f	2,16	10SO 95-1-BMŚW	2
04-147-i	2,10	10SO 120-1.1-BMŚW	2
04-148-g	0,33	10SO 120-1-BMŚW	2
04-149-b	0,60	10SO 80-1-BMŚW	4
04-149-c	4,86	10SO 90-1-BŚW	1
04-150-a	10,91	10SO 85-1.1-BŚW	1
04-151-b	3,03	10SO 90-1-BMŚW	1
04-151-c	1,15	10SO 90-1-BMŚW	1
04-151-f	6,87	10SO 90-1.1-BŚW	1
04-152-b	0,87	10SO 78-1-LMŚW	4
04-152-g	1,30	5SO 115-0.6-BMŚW	9
04-153-a	3,76	7SO 110-1.1-BMŚW	2
04-153-i	1,30	10SO 105-1-BŚW	1
04-154-b	1,14	10SO 140-1-BMŚW	2
04-154-c	2,21	8SO 110-1.1-LMŚW	2
04-154-g	0,41	8OL 100-0.8-OLJ	5
04-154-j	1,88	10SO 110-1-BŚW	2
04-154-n	1,48	6SO 60-0.9-LMŚW	10
04-155-l	1,01	10SO 100-1-BMŚW	2
04-156-i	0,76	10SO 95-0.8-BMŚW	1
04-158-g	1,21	10SO 120-1.1-BMŚW	2
04-158-j	3,96	10SO 92-0.8-BMŚW	1
04-166-d	7,90	10SO 110-1-BMŚW	2
04-166-f	4,34	8SO 81-1-BMŚW	1
04-167-a	2,17	10SO 130-1-BMŚW	2
04-168-f	2,05	10SO 95-1.1-BMŚW	2
04-169-d	3,09	10SO 95-1.1-BMŚW	2
04-170-d	0,41	8SO 80-0.8-BŚW	4
04-173-h	1,33	7SO 100-0.8-LMŚW	2
04-173-l	1,18	10SO 165-1-LMŚW	2
04-174-i	0,22	8OL 70-0.9-OL	5
04-175-h	0,89	8SO 62-0.9-LMŚW	2
04-176-h	0,86	10SO 125-0.9-BMŚW	2
04-176-j	0,85	10SO 90-1.1-BMŚW	2
04-176-o	0,57	10SO 115-0.9-BŚW	2
04-177-b	0,77	10SO 115-1.1-BŚW	2
04-198-i	0,68	9SO 120-1-LMŚW	2
04-200-g	0,88	10SO 90-0.7-BMŚW	2
04-200-i	2,07	7SO 150-0.9-LMŚW	2
04-200-l	0,51	10SO 95-0.9-BMŚW	2
04-215-f	0,99	7OL 70-0.8-LMW	2
04-215-r	1,66	4OL 110-0.6-LŚW	18
04-216-b	0,80	6DB.B 130-0.8-LŚW	2
04-216-d	0,96	10SO 90-1-LMŚW	2
04-216-f	0,73	9SO 130-1-LMŚW	2
04-217-f	1,12	7SO 125-0.9-LMŚW	2
04-218-j	1,35	3SO 46-1-LMŚW	2
04-219-c	2,15	7SO 145-0.9-LŚW	6
04-219-i	1,39	10OL 70-0.8-OLJ	5
04-242-a	2,43	4OL 70-0.8-OLJ	5
04-242-b	0,45	10SO 120-1-BMŚW	2
04-242-g	1,01	7SO 80-1.1-BMŚW	4
04-242-j	1,40	6OL 70-0.8-OLJ	5

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Powód*
1	2	3	4
04-242-n	1,59	9SO 120-1-LMŚW	11
04-242-o	0,69	10OL 120-0.7-OLJ	5
04-259-a	1,51	10SO 125-1.2-BMŚW	14
04-259-i	3,09	10SO 85-1-BŚW	1
04-260-d	1,47	10SO 90-1-BMŚW	14
04-260-h	11,77	10SO 95-1-BMŚW	1
04-262-c	0,77	10SO 90-1.1-BMŚW	14
04-262-f	0,81	5BRZ 60-0.4-OL	5
04-262-g	1,35	10SO 110-0.9-BŚW	14
04-282-f	2,12	10SO 110-0.9-BMŚW	1
04-282-g	2,11	7SO 100-1.1-BMŚW	2
04-282-i	1,04	6SO 100-1-LMŚW	2
04-283-b	0,61	10SO 100-0.8-BMŚW	1
04-283-d	1,03	10SO 95-1-BŚW	1
04-283-g	1,58	10SO 95-1.1-BMŚW	2
04-283-i	2,21	5SO 80-1-LŚW	2
04-90 -f	0,92	10SO 125-1-BMŚW	2
04-91 -c	1,09	8DB.S 170-0.8-LŚW	2
04-92 -d	0,71	9SO 110-1-BMŚW	3
04-92 -j	0,78	10SO 90-0.8-LMŚW	12
04-92 -l	7,68	10SO 81-1-BMŚW	1
04-93 -f	1,76	7SO 90-0.9-BMŚW	2
04-93 -o	2,56	10SO 80-1-BMŚW	4
04-94 -k	1,46	10SO 76-0.8-BMŚW	4
05-227-g	0,44	10OL 89-0.7-OLJ	3
05-227-j	1,78	4SO 100-0.9-LMŚW	2
05-227-s	0,56	9OL 60-0.8-OLJ	3
05-228-b	1,32	9SO 108-1.1-LMŚW	3
05-229-a	2,25	6SO 67-1.1-LMŚW	6
05-229-f	1,10	10SO 114-1.1-BMŚW	2
05-230-a	1,08	8OL 75-0.5-OL	5
05-230-b	0,73	7SO 75-0.8-LMŚW	3
05-230-g	0,78	10SO 110-1.1-LMŚW	3
05-230-j	0,51	8OL 110-0.7-OLJ	5
05-234-a	1,05	10SO 115-1.1-LMŚW	2
05-237-a	1,46	10SO 140-1.2-BMŚW	2
05-238-a	8,28	10SO 85-1.2-BMŚW	1
05-240-a	0,69	10SO 120-1-BMŚW	1
05-240-g	0,93	10SO 119-1.2-BŚW	2
05-241-a	2,52	10SO 114-1.3-BMŚW	2
05-241-g	4,06	10SO 115-1.2-BMŚW	1
05-241-i	3,15	10SO 115-1.1-BMŚW	1
05-252-i	1,17	10SO 85-1-BMŚW	2
05-253-i	0,67	10SO 110-1.2-LMŚW	2
05-255-j	0,77	10SO 115-1.2-BMŚW	1
05-258-a	2,82	10SO 110-0.8-LMŚW	2
05-258-d	3,53	10SO 110-1.1-BMŚW	1
05-258-k	0,92	10SO 140-1.2-BŚW	2
05-273-h	2,05	10SO 90-0.9-BMŚW	2
05-278-i	0,91	4SO 50-0.5-BMB	7
05-278-m	0,86	10SO 110-1.2-LMŚW	3
05-278-r	1,95	6DB.B 95-1.1-LMŚW	6
05-280-b	3,98	9SO 115-1.3-LMŚW	1
05-280-c	0,52	10OL 54-0.5-LMB	7
05-280-f	5,17	6SO 61-1-BMŚW	11
05-280-i	2,96	10SO 95-1-BMŚW	2
05-291-d	2,43	6SO 80-1-LMŚW	3
05-292-d	0,60	10SO 110-1.1-BMŚW	1
05-292-g	2,35	5SO 55-1.1-LMŚW	3
05-293-a	4,69	10SO 90-1-BMŚW	1
05-294-d	2,25	9SO 90-1-BMŚW	3
05-295-c	1,00	5ŚW 105-1-LW	6
05-295-f	1,58	10SO 115-1.2-BMŚW	2
05-295-j	2,29	6OL 105-1-OL	3
05-295-k	2,44	10SO 95-1.2-BMŚW	3
05-295-l	3,19	9SO 85-1.2-BMŚW	3

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Powód*
1	2	3	4
05-296-b	4,39	10SO 105-1.2-BŚW	6
05-297-a	0,66	9SO 130-1-BMŚW	3
05-297-h	0,81	10OL 60-0.7-OL	3
05-297-i	1,03	10SO 95-1.2-LMŚW	3
05-297-j	0,79	6SO 42-1-LMŚW	3
05-298-c	0,54	7SO 115-1.3-LMŚW	3
05-298-d	2,10	6BK 70-0.8-LMŚW	3
05-298-g	2,25	5BK 120-1.2-LMŚW	6
05-298-i	0,36	8BK 115-0.8-LMŚW	3
05-299-a	3,24	4DB.S 120-1.1-LŚW	3
05-299-b	0,55	10OL 90-0.9-OL	3
05-299-c	0,92	7SO 55-1-LMŚW	3
05-299-d	1,25	6SO 76-1-LMŚW	3
05-300-b	2,35	9SO 62-1.1-BMŚW	2
05-300-d	2,14	7SO 60-1-BMŚW	3
05-300-h	1,13	10OL 90-0.8-OL	5
05-300-i	3,28	5SO 95-1.1-LŚW	1
05-301-b	2,37	10SO 90-0.8-BMŚW	3
05-301-d	0,94	10SO 100-0.8-BMŚW	3
05-301-j	2,18	9SO 80-0.9-LŚW	17
05-301-k	1,79	8SO 80-0.7-LŚW	4
05-301-n	1,97	10SO 95-0.9-BMŚW	1
05-301-o	1,62	6SO 95-0.7-LMŚW	2
05-302-a	2,74	9SO 105-1-LMŚW	3
05-302-j	0,79	10OL 80-0.8-LW	2
05-302-k	1,00	7SO 95-1.1-BMŚW	1
05-303-g	1,20	8SO 85-1-BMŚW	3
05-304-a	7,05	6SO 130-1.3-LMŚW	6
05-304-c	0,48	4SO 70-1-LMŚW	3
05-308-f	0,78	9SO 80-1-LMŚW	4
05-308-g	0,88	10OL 90-0.9-LŚW	2
05-308-l	3,12	7DB.S 95-0.8-LŚW	6
05-308-n	1,97	8OL 75-1.1-OLJ	5
05-308-p	1,93	10OL 50-1.2-OLJ	6
05-309-b	5,08	4OL 80-1.1-OLJ	6
05-309-f	0,49	10OL 80-1.1-OLJ	6
05-310-f	0,39	10OL 80-1-OLJ	3
05-310-g	1,21	9SO 105-1-LŚW	2
05-310-i	1,30	10SO 100-1-BMŚW	2
05-310-k	1,35	8OL 80-1-OLJ	3
05-310-l	1,73	9SO 105-1.2-BMŚW	2
05-311-a	2,36	8SO 80-1.2-BMŚW	3
05-311-c	1,86	9SO 140-1.2-BMŚW	3
05-311-j	0,37	10OL 59-1-OL	3
05-311-o	2,14	5SO 58-1-LMŚW	3
05-311-p	0,81	10OL 50-0.8-OL	5
05-311-t	1,78	6OL 105-1-LŚW	3
05-312-a	1,27	7SO 80-1.2-BMŚW	3
05-312-b	1,03	10SO 125-1.2-BMŚW	3
05-312-h	5,02	9SO 102-1-BMŚW	1
05-313-a	1,13	10SO 80-1.2-LMŚW	3
05-313-c	2,60	10SO 120-1.3-BMŚW	3
05-313-d	3,16	7OL 40-0.6-OL	3
05-314-a	0,94	3BK 63-1.1-LMŚW	3
05-314-b	6,20	10SO 95-1-BMŚW	1
05-314-c	1,50	5OL 65-0.5-OL	3
05-317-b	0,70	10SO 144-0.9-BMŚW	2
05-318-f	3,27	10SO 130-1.3-BMŚW	3
05-318-g	6,99	10SO 130-1.3-BMŚW	1
05-319-d	2,99	10SO 120-1.1-BMŚW	6
05-322-h	0,60	10OL 55-0.6-LMW	3
05-322-i	0,24	10SO 55-0.9-LMW	2
05-322-j	2,84	10SO 90-1-BŚW	1
05-322-n	1,82	10SO 85-1-BŚW	2
05-322-r	1,12	10SO 68-0.9-BMŚW	3
05-324-d	1,09	10DB.S 100-0.8-BMŚW	2

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Powód*
1	2	3	4
05-324-f	9,44	10SO 90-1-BMŚW	1
05-326-g	1,85	10SO 85-1-BMŚW	2
05-330-h	1,17	10SO 125-1-BŚW	3
05-330-j	2,03	7SO 120-1.1-BŚW	3
05-331-d	0,45	10OL 60-0.6-OL	5
06-1 -a	1,92	10SO 75-0.9-BMW	4
06-1 -i	0,81	10SO 85-0.9-BŚW	2
06-136-d	2,06	10SO 115-1-LMŚW	2
06-136-g	1,45	9SO 120-0.9-LMŚW	2
06-136-m	1,32	4DB.S 120-0.7-LMŚW	2
06-136-n	0,46	10BRZ 57-0.9-LMŚW	2
06-138-c	1,01	10SO 140-0.8-BŚW	2
06-141-h	1,81	8SO 72-0.8-BŚW	4
06-142-g	0,83	10SO 125-1-BŚW	2
06-142-l	0,81	10SO 105-0.9-BŚW	2
06-160-c	4,15	10SO 85-0.8-BMŚW	1
06-163-a	8,50	10SO 95-1-BMŚW	1
06-192-a	18,29	7SO 85-1-BMŚW	1
06-192-b	3,38	10SO 85-1-BMŚW	1
06-193-d	0,76	10SO 95-0.9-LMŚW	2
06-196-h	1,69	10SO 115-1-BMŚW	2
06-208-d	0,58	10DB.S 120-0.8-LŚW	2
06-208-g	0,81	10SO 105-0.9-LMŚW	2
06-208-i	2,01	10SO 105-0.9-BMŚW	1
06-21 -a	3,25	9SO 75-0.9-BMW	4
06-21 -j	0,68	10SO 110-0.9-BMŚW	2
06-210-h	1,46	10SO 120-0.7-LMŚW	2
06-211-k	1,09	10SO 120-0.9-LMŚW	2
06-24 -c	1,62	10SO 85-0.9-BMŚW	1
06-25 -f	0,92	10DB.B 145-0.8-LMŚW	2
06-25 -h	2,08	8SO 81-0.9-LMŚW	1
06-48 -a	1,25	10SO 120-1-BMW	2
06-49 -b	0,68	10SO 110-1.1-BMŚW	12
06-51 -b	2,60	10SO 85-1-BMŚW	1
06-53 -c	4,96	10SO 115-1-BMŚW	1
06-79 -f	0,50	7BRZ 60-0.4-LMŚW	2
06-79 -i	4,27	8SO 80-0.8-LMŚW	4
06-80 -h	1,21	10SO 110-0.9-LMŚW	2
06-81 -b	1,00	5SO 66-0.9-BMŚW	3
06-81 -g	6,42	10SO 110-0.9-BMŚW	3
06-82 -b	0,85	10SO 125-0.8-BŚW	2
06-82 -f	0,59	10SO 110-1.1-BŚW	2
06-83 -b	4,42	10SO 85-0.9-BŚW	1
06-86 -b	1,11	10SO 85-0.9-BMŚW	1
06-86 -g	0,86	10SO 95-1-BMŚW	2
06-86 -i	0,97	6SO 135-0.9-BMŚW	2
06-86 -n	0,92	7SO 72-0.8-BŚW	4
06-88 -a	2,93	10SO 90-0.9-BMŚW	1
07-461-l	0,46	10SO 90-1-BŚW	1
07-484-j	1,18	10SO 68-0.6-BMŚW	2
07-486-i	1,27	7SO 130-0.9-BMŚW	8
07-502-b	2,66	7SO 80-0.8-BŚW	4
07-507-h	1,12	9SO 80-0.8-BMŚW	4
07-526-f	0,59	10SO 95-0.8-BŚW	2
07-528-i	2,92	9SO 87-0.8-BŚW	4
07-529-d	3,06	10SO 85-0.9-BMŚW	1
07-529-h	5,47	10SO 82-1-BŚW	1
07-530-h	0,62	10SO 90-1-BMŚW	2
07-533-d	1,05	10OS 60-0.9-LMŚW	1
07-548-d	3,25	10SO 80-1-BŚW	4
07-548-k	0,97	10SO 75-0.7-BŚW	4
07-570-m	0,96	10SO 100-0.9-BŚW	2
07-571-c	0,95	10SO 100-0.9-BMŚW	2
07-667-k	0,78	10SO 100-0.8-BMŚW	2
07-669-d	1,82	4MD 61-0.7-LŚW	2
07-669-l	0,71	5SO 80-0.8-LMŚW	2

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Powód*
1	2	3	4
07-671-d	1,21	10SO 110-1-BMŚW	2
07-715-f	0,92	10SO 85-0.9-BMŚW	2
07-721-a	1,69	6DB.S 90-0.6-LMŚW	2
08-333-f	4,55	4BRZ 95-0.5-LMW	3
08-335-g	4,26	10SO 130-0.9-BMŚW	8
08-336-a	1,04	4SO 80-0.8-LŚW	11
08-336-d	1,04	3LP 120-0.4-LŚW	11
08-338-f	3,96	8SO 81-0.7-BMŚW	1
08-339-d	2,39	10SO 95-0.8-BŚW	2
08-341-d	0,89	10SO 80-0.7-BŚW	4
08-341-j	0,61	9SO 110-1-BMŚW	2
08-342-a	1,46	10SO 105-0.9-BŚW	1
08-344-h	0,55	7SO 145-1-BMŚW	2
08-347-g	7,95	10SO 105-0.8-BŚW	1
08-348-h	0,98	10SO 80-1-LMŚW	4
08-349-a	1,01	2DB.S 150-0.6-LŚW	2
08-350-d	10,63	9SO 80-0.9-BŚW	1
08-352-d	1,99	10SO 85-0.9-BMŚW	1
08-357-c	0,11	10BRZ 75-0.5-LMŚW	2
08-359-d	1,23	10SO 90-0.8-LMŚW	1
08-359-l	1,85	9SO 80-0.9-LMŚW	4
08-363-a	17,19	9SO 80-0.7-BŚW	1
08-367-g	0,86	8SO 80-0.9-LŚW	4
08-368-d	1,05	7SO 81-0.7-LMŚW	1
08-380-c	0,83	8OL 26-0.9-OLJ	5
08-380-d	0,87	7OL 80-0.7-OLJ	5
08-380-h	1,60	10SO 120-1-BMŚW	8
08-380-j	0,39	9OL 75-0.7-OLJ	13
08-381-h	1,64	6SO 59-0.8-LW	2
08-381-i	0,06	10SO 85-0.6-BŚW	11
08-382-d	0,67	4SO 66-0.7-LW	2
08-382-f	3,67	10SO 140-1-BMŚW	2
08-383-h	3,97	10SO 130-1.1-BMŚW	8
08-384-c	1,67	9SO 95-1.2-BMŚW	2
08-385-d	0,28	10SO 68-0.7-BMŚW	2
08-386-a	3,27	7SO 81-0.6-LMŚW	1
08-386-l	1,50	8SO 160-1.1-LMŚW	2
08-387-l	0,68	8DB.S 160-0.8-LMŚW	2
08-411-c	1,46	7SO 80-0.6-LMB	7
08-411-f	1,03	10SO 80-0.9-BMŚW	4
08-412-c	1,08	7SO 69-0.9-BMŚW	2
08-412-d	2,07	7SO 80-0.8-BMŚW	4
08-412-h	3,97	8SO 115-0.8-BMŚW	6
08-412-k	1,62	8OL 75-0.9-OLJ	13
08-413-a	0,95	7SO 51-0.9-LMŚW	3
08-413-b	0,69	7OL 80-0.8-OLJ	5
08-413-c	0,44	9OL 75-0.6-OLJ	5
08-414-a	1,83	2ŚW 120-0.8-LŚW	16
08-414-b	0,89	10OL 100-0.4-OLJ	5
08-414-c	1,59	7OL 65-0.9-OLJ	13
08-414-d	0,83	7OL 100-0.4-OLJ	5
08-414-f	0,61	10BRZ 110-0.9-LMŚW	2
08-414-h	0,71	10SO 81-0.8-BMŚW	1
08-418-b	7,65	10SO 130-1-BMŚW	1
08-418-j	3,60	8SO 105-1.1-BMŚW	2
08-419-a	4,01	10SO 120-1.1-BMŚW	2
08-419-c	0,91	5OL 65-0.6-OLJ	13
08-419-d	6,10	6SO 90-0.9-BMŚW	2
08-427-b	2,02	10SO 125-0.8-BMŚW	2
08-428-a	2,28	5SO 64-1.1-BMŚW	2
08-428-f	1,61	10SO 75-0.8-BMŚW	4
08-428-g	4,87	10SO 105-0.9-BMŚW	2
08-429-a	1,45	5SO 66-1-BMŚW	2
08-429-d	0,64	10OL 105-1-OLJ	5
08-430-a	1,69	9SO 68-0.7-BMŚW	2
08-430-d	0,91	10SO 125-1.1-LMŚW	2

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Powód*
1	2	3	4
08-430-f	0,64	8ŚW 95-0.8-OLJ	5
08-430-g	0,34	5OL 95-0.6-OLJ	5
09-573-c	1,43	8SO 80-0.9-BMŚW	4
09-574-b	1,52	10SO 90-0.8-BMŚW	1
09-575-d	1,22	9OL 90-0.7-LMW	2
09-575-f	1,36	9SO 81-0.8-BMŚW	1
09-590-j	4,78	8BK 140-0.5-LŚW	9
09-590-l	2,20	7BK 80-0.7-LŚW	9
09-591-c	0,83	10SO 90-0.8-BMŚW	2
09-592-d	2,23	6SO 85-0.9-BMŚW	2
09-592-h	0,82	10SO 85-0.9-BMŚW	2
09-592-i	1,12	9SO 120-0.9-BŚW	1
09-592-j	2,30	10SO 80-0.8-BŚW	4
09-592-l	1,05	7SO 110-0.9-LMŚW	2
09-594-d	0,83	5SO 66-0.7-LMŚW	2
09-597-b	1,22	10SO 80-0.8-LMŚW	4
09-604-d	0,95	7BK 100-0.8-LŚW	2
09-604-i	0,97	5SO 140-0.9-LMŚW	2
09-605-a	2,10	8BK 80-1-LŚW	2
09-605-b	10,22	8BK 160-0.8-LŚW	9
09-605-c	0,88	10SO 47-1-LŚW	9
09-609-c	0,52	3BK 110-0.8-LMŚW	2
09-610-a	1,04	7SO 110-1-LMŚW	3
09-610-d	12,59	5SO 95-1.1-LMŚW	1
09-610-f	0,67	8BK 160-0.9-LMŚW	2
09-610-g	0,53	8ŚW 70-0.8-LMŚW	1
09-613-d	4,66	10SO 80-0.8-BMŚW	4
09-617-d	3,26	10SO 69-0.8-LŚW	9
09-617-g	3,74	10SO 69-0.7-BMŚW	9
09-618-c	0,58	10SO 69-0.7-LMŚW	9
09-621-a	0,62	8SO 80-0.8-BMŚW	4
09-625-l	0,99	9SO 150-0.9-LMŚW	2
09-626-i	0,55	8BK 140-0.9-LMW	2
09-632-c	1,20	10SO 130-0.8-BMŚW	2
09-632-i	3,59	10SO 105-0.8-BMŚW	3
09-632-l	5,06	10SO 140-0.9-BŚW	2
09-633-i	1,13	10SO 115-0.9-BMŚW	10
09-634-b	3,42	10SO 115-0.8-BMŚW	2
09-634-f	1,02	10SO 110-1-BMŚW	2
09-638-b	0,60	6SO 35-1.3-BB	7
10-647-c	0,97	7SO 115-0.9-BMŚW	1
10-647-g	1,16	7SO 81-0.7-LMŚW	1
10-647-i	1,04	10SO 105-1.1-BŚW	1
10-649-d	0,95	9OL 60-0.7-LMB	7
10-649-g	3,06	8SO 105-0.7-BMŚW	3
10-650-k	1,18	10SO 78-0.7-BMŚW	4
10-650-m	1,36	9SO 120-1-BMŚW	2
10-650-n	0,88	10SO 90-1-BMŚW	2
10-650-r	1,43	7SO 105-1-BMŚW	2
10-652-h	1,08	10SO 120-1.2-LMŚW	8
10-652-i	0,63	7OL 60-0.9-OLJ	5
10-654-a	0,80	10SO 90-0.9-BMŚW	2
10-655-c	1,57	6SO 90-0.7-BMŚW	2
10-656-a	2,34	9SO 130-0.9-BMŚW	2
10-656-g	3,98	7SO 80-0.7-BMŚW	4
10-658-g	1,11	7SO 110-0.6-LMŚW	8
10-659-a	1,07	8SO 90-0.9-LMŚW	1
10-660-b	1,92	8OL 80-0.4-LMB	7
10-660-d	0,41	6OL 80-0.7-OLJ	5
10-660-j	0,62	8SO 58-1.2-LMŚW	2
10-660-m	1,08	10OL 60-0.6-OL	5
10-660-n	0,34	6MD 58-1-LMŚW	2
10-661-d	0,62	10SO 145-1.3-LMŚW	2
10-661-g	0,63	10OL 78-0.7-OLJ	5
10-661-m	0,78	10OL 60-0.8-LMB	7
10-661-n	2,89	9OL 100-0.7-LMB	7

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Powód*
1	2	3	4
10-662-c	1,94	9SO 105-1-LMŚW	8
10-662-f	2,34	10OL 57-1-OLJ	5
10-662-g	2,68	8SO 120-0.8-LMŚW	2
10-662-h	9,14	10OL 60-0.8-LMB	7
10-662-j	1,39	10SO 100-1.2-BMŚW	2
10-662-k	1,33	3SO 70-0.8-LMŚW	2
10-663-a	0,79	4OL 90-1-LMŚW	2
10-663-l	7,29	9SO 85-0.9-BMŚW	1
10-674-c	0,99	10SO 80-1.1-BMŚW	4
10-674-m	0,45	10SO 105-1.1-BŚW	2
10-675-a	0,14	10SO 140-1.1-BMŚW	2
10-675-f	0,49	10SO 100-1.1-LMŚW	3
10-675-m	1,05	10OL 90-0.7-OLJ	13
10-676-b	0,78	9OL 70-0.7-OLJ	13
10-676-f	0,84	10SO 115-0.9-BMŚW	2
10-676-h	0,68	10SO 115-1-BMŚW	8
10-677-d	1,32	10SO 120-0.8-BMŚW	8
10-677-f	0,49	7OL 30-0.4-LMB	7
10-678-h	0,97	10SO 95-1.1-BMŚW	1
10-679-c	0,53	10SO 110-1.2-BMŚW	2
10-681-c	1,49	10SO 110-1.1-BMŚW	1
10-681-f	6,42	10SO 90-1.1-BMŚW	1
10-681-j	7,55	10SO 80-0.8-BMŚW	4
10-681-m	2,88	7OL 55-0.9-OLJ	5
10-682-g	1,22	6SO 75-0.8-LW	2
10-683-c	1,52	9SO 80-0.8-BŚW	4
10-684-k	0,90	5SO 75-0.8-LMŚW	2
10-685-i	1,19	9SO 115-1.1-BMŚW	3
10-685-j	0,71	9SO 75-0.7-BMŚW	4
10-686-a	0,58	10SO 100-1-BMŚW	8
10-686-i	1,20	10SO 85-1.1-BMŚW	8
10-687-b	0,87	7SO 80-0.8-LMŚW	4
10-687-g	1,49	10SO 85-0.8-BMŚW	2
10-688-d	0,62	8SO 80-0.9-BMŚW	4
10-689-a	0,67	10SO 95-1.1-BŚW	2
10-689-f	0,53	10SO 95-1-BŚW	8
10-690-d	1,18	5BK 120-0.4-LMW	2
10-690-f	3,31	8SO 155-1-LMB	6
10-690-n	2,53	5BRZ.O 70-0.5-BMB	7
10-691-a	4,16	7BRZ.O 55-0.9-LMB	7
10-691-d	1,80	8SO 80-0.8-LMW	16
10-692-d	2,08	7OL 60-0.9-OL	5
10-692-f	1,05	6SO 80-1-BMŚW	2
10-692-i	1,57	10SO 100-1-BMŚW	2
10-692-m	6,00	10SO 115-1.2-BMŚW	2
10-696-h	1,29	5OL 110-1-OLJ	13
10-696-i	0,91	7SO 75-0.8-BMŚW	4
10-696-j	1,33	10SO 145-1.2-BMŚW	2
10-696-l	1,15	8OL 46-0.9-OLJ	13
10-699-f	0,70	10SO 125-0.9-BŚW	8
10-699-j	1,47	9SO 85-0.9-BŚW	12
10-699-o	0,30	5SO 140-0.6-BMŚW	2
10-700-c	5,53	8SO 145-0.8-LMŚW	10
10-701-k	1,12	7SO 115-1.1-LMŚW	2
10-702-b	3,97	7OL 42-1-LMB	7
10-702-c	0,52	7OL 60-0.6-LMB	7
10-702-h	5,59	8BRZ.O 48-0.7-BMB	7
10-703-b	0,26	7OL 80-0.4-LMW	2
10-703-f	2,67	10SO 105-1.1-BMŚW	3
10-709-d	0,65	8SO 130-1-BMŚW	2
10-710-b	1,42	9SO 120-1.2-BMŚW	8
10-710-c	0,70	7OL 100-0.8-LMB	7
10-710-g	1,75	8SO 135-0.9-LMŚW	8
10-710-h	0,78	4BRZ 75-0.7-LMŚW	8
10-711-c	1,14	8SO 95-1-LMŚW	8
10-711-f	0,59	10SO 135-1.1-LMŚW	8

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Powód*
1	2	3	4
10-711-g	3,35	10SO 95-1.2-BMŚW	2
10-711-j	0,52	7SO 135-0.7-LMŚW	8
10-711-m	0,54	8SO 90-1.1-LMŚW	8
10-712-f	0,97	10OL 51-1-LW	2
10-712-g	1,10	5SO 130-1.3-LMŚW	2
10-713-b	6,49	9OL 52-0.9-OLJ	5
10-713-c	0,96	10SO 59-1.1-BMŚW	2
10-713-f	0,97	6BRZ 80-0.8-OLJ	5
10-713-g	1,26	9OL 51-0.8-OL	5
10-713-h	1,16	10OL 95-0.7-OLJ	5
10-713-j	0,75	6SO 80-0.7-LMŚW	8
10-714-a	0,82	5SO 53-1-LMŚW	2
10-714-b	2,31	4BRZ 70-0.9-BMŚW	2
10-716-l	1,47	9SO 81-0.8-LMŚW	1
10-719-o	1,21	10SO 90-1.1-BMŚW	2
10-720-a	0,43	8SO 75-0.7-LMŚW	4
10-720-c	7,93	6BK 120-0.9-LŚW	6
10-723-f	1,06	9SO 80-1.1-BMŚW	4
10-723-g	1,07	9SO 120-1-LMŚW	2
10-724-c	0,53	6OL 110-0.9-OLJ	5
10-724-d	3,30	9OL 90-0.9-OLJ	5
10-725-c	0,25	10OL 70-0.7-LMB	7
10-725-h	1,16	9SO 85-1-LMŚW	1
11-369-l	1,07	10OL 70-0.9-OLJ	5
11-370-a	1,44	4OL 61-0.9-LMŚW	2
11-370-h	4,58	10SO 115-0.9-BŚW	6
11-370-p	2,60	10OL 34-0.9-OLJ	5
11-370-s	1,22	8SO 140-0.9-OLJ	5
11-371-o	0,56	10DB.B 130-0.7-LŚW	11
11-371-r	0,77	8SO 81-0.6-LMŚW	1
11-371-t	0,86	6DB.B 130-0.7-LMŚW	11
11-372-b	4,15	9SO 160-1-LMŚW	2
11-372-d	1,09	3BK 95-0.9-LŚW	2
11-372-g	1,11	10OL 64-0.8-LŚW	2
11-372-n	0,65	8OL 55-0.8-OLJ	5
11-373-f	0,77	3DB.S 160-0.7-LMŚW	2
11-374-g	0,61	7OL 80-0.7-LŚW	2
11-375-a	0,65	6OL 100-0.8-OLJ	5
11-375-b	1,01	10SO 90-1-LMŚW	2
11-375-c	0,68	8SO 140-1-LMŚW	2
11-375-g	0,54	6BRZ 50-0.4-LMW	15
11-378-f	0,90	10SO 90-1-BŚW	14
11-389-k	0,71	4BRZ 40-0.7-BMŚW	2
11-390-d	0,97	10SO 120-1-BMŚW	2
11-391-a	2,94	3OL 65-0.7-OLJ	5
11-392-a	0,66	9OL 80-0.8-OLJ	5
11-392-b	0,85	2OL 65-0.7-OLJ	5
11-392-c	0,99	10OL 46-1.1-OLJ	5
11-393-a	0,76	3DB.B 70-0.7-OLJ	5
11-393-b	1,20	9OL 90-0.8-OLJ	5
11-393-j	1,08	10SO 105-1-BMŚW	2
11-394-a	1,31	10OL 90-0.8-OLJ	5
11-394-b	2,27	10OL 75-0.8-OLJ	5
11-394-c	0,68	10OL 75-0.8-OLJ	5
11-394-h	3,09	10SO 100-1-BMŚW	2
11-394-l	0,16	10OL 75-0.5-OLJ	5
11-395-f	3,38	7SO 140-1.1-LMŚW	2
11-395-i	0,10	8OL 75-0.6-OLJ	5
11-397-c	2,13	7SO 81-0.7-LMŚW	1
11-398-g	0,65	10SO 90-0.9-BŚW	2
11-399-a	0,87	4DB.S 120-0.9-LMŚW	2
11-399-f	0,51	10OL 80-0.8-OL	15
11-400-b	0,49	9OL 90-0.7-LMŚW	15
11-400-h	0,98	10SO 130-0.8-LMŚW	2
11-400-i	0,67	10OL 90-0.6-OLJ	15
11-400-p	0,34	10SO 130-1-LMŚW	2

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Powód*
1	2	3	4
11-401-h	2,28	10SO 110-1-BŚW	1
11-401-k	5,62	7SO 90-0.9-BMŚW	2
11-401-l	3,61	10SO 90-0.9-BŚW	2
11-401-m	0,12	10OL 60-0.7-OL	5
11-402-f	0,85	8SO 70-0.8-BŚW	2
11-403-f	1,83	3SO 130-1.1-LMŚW	14
11-404-g	1,60	10SO 135-1.1-BMŚW	1
11-405-b	0,28	10OL 55-0.8-OLJ	5
11-405-f	0,99	10SO 120-0.9-LMŚW	2
11-409-a	0,75	10OL 85-0.8-OLJ	15
11-409-c	0,18	7DB.B 21-1-LMW	15
11-409-l	2,30	8SO 75-0.8-LMŚW	1
11-410-c	1,73	10SO 130-0.9-LMŚW	2
11-410-h	1,15	4OL 80-0.8-LW	2
11-410-i	0,56	10OL 80-0.6-LW	2
11-410-j	6,42	6SO 120-1-LŚW	2
11-410-k	3,23	7SO 80-0.8-LŚW	4
11-410-l	1,89	7BK 130-1-LŚW	2
11-431-a	2,81	10SO 135-1-BMŚW	2
11-431-b	1,21	8SO 135-0.9-BMŚW	2
11-431-c	1,18	10SO 135-1-BMŚW	11
11-431-d	0,76	5SO 63-0.5-LMW	2
11-431-f	0,80	10SO 140-1-BŚW	2
11-433-n	2,70	10SO 120-1-BMŚW	2
11-433-o	1,01	10SO 40-0.9-BMB	7
11-433-p	0,60	8OL 40-0.5-BMB	7
11-434-b	2,41	10SO 155-1-BMŚW	2
11-434-i	0,60	10SO 115-1-LMŚW	2
11-435-a	0,61	10SO 120-0.8-LMŚW	2
11-437-s	0,98	10SO 94-1-BMŚW	2
11-439-a	0,03	9BRZ 63-0.7-LMŚW	2
11-441-f	0,78	10SO 80-0.7-BŚW	4
11-444-h	0,63	9SO 115-1-BMŚW	2
11-458-d	1,54	10SO 80-0.9-BMŚW	4
11-639-i	1,29	5BRZ 69-0.6-LŚW	10
11-640-i	0,82	10SO 85-1.1-BMŚW	2
11-643-d	2,44	9SO 85-0.8-LMŚW	1
11-643-f	1,80	8SO 90-0.9-BMŚW	1
11-643-y	1,74	10SO 80-0.8-BMŚW	4
11-644-g	0,62	10SO 80-1.1-BMŚW	4
11-645-c	2,59	10SO 105-1.1-BŚW	1
11-645-i	1,25	10SO 80-1-BŚW	4
11-646-b	2,74	8SO 105-0.9-BMŚW	1
11-646-d	3,90	9BRZ 25-0.6-BB	7
11-665-b	0,91	10SO 99-0.9-BMŚW	2
11-665-x	1,11	10SO 85-0.8-BMŚW	2
12-415-b	1,60	10SO 83-1-BMŚW	8
12-415-c	0,69	7OL 80-0.7-OLJ	13
12-415-d	1,71	10SO 83-1-BMŚW	1
12-416-b	0,93	7OL 100-0.7-LW	13
12-416-f	0,90	9BRZ.O 40-0.9-LMB	7
12-417-b	1,59	10SO 125-1-BMŚW	3
12-417-d	1,28	6SO 75-0.7-LMŚW	3
12-417-f	1,82	10SO 130-0.9-BMŚW	3
12-417-g	0,65	5SO 105-0.8-LMB	7
12-417-i	1,69	9SO 135-0.9-BMŚW	3
12-417-m	1,12	10SO 90-0.8-BMŚW	2
12-417-n	0,68	10SO 130-0.9-BMŚW	2
12-422-a	3,92	10SO 81-0.9-LMŚW	1
12-422-j	2,83	10SO 78-0.9-BMŚW	4
12-424-c	2,73	10SO 105-0.9-BMŚW	1
12-425-b	0,33	7BRZ 35-0.4-BMB	7
12-425-d	14,40	10SO 80-1-BMŚW	1
12-425-f	0,26	7BRZ 25-0.4-BMB	7
12-426-c	3,43	10SO 110-1.1-BMŚW	8
12-426-j	2,54	10SO 110-1.1-BMŚW	1

Adres leśny	Pow. [ha]	Skrócony opis taksacyjny	Powód*
1	2	3	4
12-448-b	0,81	10SO 85-1-BŚW	1
12-448-d	1,45	10SO 90-0.9-BMŚW	1
12-448-i	0,89	10SO 110-0.9-BŚW	1
12-448-j	1,39	10SO 51-0.6-BŚW	1
12-449-d	0,80	10SO 55-0.8-BŚW	2
12-452-a	3,97	5SO 135-0.9-BMŚW	8
12-452-b	2,37	10SO 100-1-BMŚW	1
12-455-b	0,50	9SO 35-0.6-BMB	7
12-466-a	14,67	10SO 90-0.9-BMŚW	1
12-469-j	0,88	10SO 90-0.9-BŚW	12
12-509-f	0,84	10SO 80-0.8-BŚW	4
12-510-a	1,04	10SO 80-0.9-BŚW	4
12-510-k	0,25	9OL 49-0.8-LMW	2
12-511-h	3,70	10SO 62-0.7-BŚW	2
12-512-g	0,76	10SO 75-0.8-BŚW	4
12-513-j	0,57	10SO 90-0.8-BMŚW	1
12-534-c	0,97	7SO 72-0.7-BMŚW	4
12-536-c	4,80	10SO 72-0.9-BŚW	4
12-536-d	0,58	10SO 80-0.8-BŚW	4
12-555-c	0,52	10SO 80-1-BMŚW	4
12-561-b	0,72	10SO 80-0.9-BMŚW	1
13-467-b	8,93	10SO 85-1.1-BŚW	1
13-473-a	2,16	10SO 75-0.7-BMŚW	4
13-477-d	0,68	10SO 105-0.8-BMŚW	2
13-477-l	0,78	10SO 68-0.7-LMŚW	2
13-494-j	1,49	10SO 85-1-BŚW	1
13-495-g	3,32	10SO 114-1.1-LMŚW	9
13-500-o	0,88	10SO 80-0.7-BŚW	4
13-514-a	0,51	9SO 105-1-BŚW	2
13-515-g	1,73	7SO 81-0.9-BŚW	1
13-515-h	1,22	10SO 115-1-BŚW	2
13-517-c	1,36	10SO 95-0.9-BŚW	1
13-517-g	2,13	10SO 85-0.9-BŚW	1
13-521-h	3,48	10SO 85-1-BŚW	1
13-542-b	3,48	10SO 83-0.8-BŚW	1
13-562-c	2,30	8SO 95-1.3-BŚW	1
13-563-f	1,18	10SO 120-0.8-BŚW	1
13-564-c	0,69	10SO 115-0.9-BMŚW	2
13-566-f	4,24	10SO 98-1-BŚW	1
13-568-b	6,26	10SO 100-1.1-BŚW	1
13-569-b	1,59	10SO 95-1.1-BŚW	1
13-581-b	12,84	8SO 81-0.8-BMŚW	1
13-600-a	0,68	6SO 170-1-LMŚW	3
13-600-i	1,06	10SO 81-0.6-LMŚW	1
13-602-f	3,06	10SO 125-1.2-LMŚW	2
RAZEM		1496,62	

*Powód wyłączenia:

1. Wyłączone drzewostany rębne ze względu na ład czasowo-przestrzenny - 497.24 ha - 33.50%;
2. Inny powód wyłączenia (przyrodniczy, gospodarczy, krajobrazowy) - 427.50 ha - 28.80%;
3. Otulina bagna, rzeki, jeziora, ośrodka wypoczynkowego 137.87 ha - 9.29%;
4. Drzewostan przedrębny niewymagający zabiegu - 109.74 ha - 7.39%;
5. Siedliska olsowe i zalewowe - 77.10 ha - 5.19%;
6. Ekosystem referencyjny - 57.63 ha - 3.88%;
7. Siedliska bagienne - 45.53 ha - 3.07%;
8. Drzewostan osłonowy - 36.73 ha - 2.47%;
9. Strefa ochrony całorocznej - 30.28 ha - 2.04%;
10. Teren trudnodostępny - 12.15 ha - 0.82%;
11. Stanowisko archeologiczne A1 - 11.50 ha - 0.77%;

12. Drzewostan o wysokich walorach przyrodniczych -
10.42 ha - 0.70%;
13. Siedlisko przyrodnicze priorytetowe - 10.40 ha -
0.70%;
14. Lasy o funkcji społecznej - 7.83 - 0.53%;
15. Rezerwat przyrody - 4.27 ha - 0.29%;
16. Drzewostany z pozostałościami zabudowy - 4.23
ha - 0.28%;
17. Kompleks śródpolny - 2.18 ha - 0.15%;
18. Kompleks turystyczny - 1.66 ha - 0.11%.

Załącznik nr 4. Wykaz siedlisk przyrodniczych

Adres leśny	Kod siedli- ska	Stan siedli- ska	Powierzchnia pododdz. (ha)	Powierzchnia siedli- ska (ha)	Kod Obszaru Natura 2000
1	2	3	4	5	6
01-104-d	7230	C	7,47	7,47	PLH 320046
01-110-j	9170	C	4,27	4,27	
01-122-b	9170	C	3,92	3,92	
01-123-b	9170	C	1,16	1,16	
01-126-g	7140	C	1,19	1,19	
01-181-m	91E0	B	1,74	1,74	PLH 320046
01-185-f	3160	B	1,94	0,33	PLH 320046
01-185-f	7110	B	1,94	0,51	PLH 320046
01-185-f	91D0	C	1,94	1,09	PLH 320046
01-185-j	7110	B	1,54	0,31	PLH 320046
01-185-j	91D0	C	1,54	1,23	PLH 320046
01-185-l	91D0	B	0,82	0,82	PLH 320046
01-186-h	7230	C	1,38	1,38	PLH 320046
01-186-l	7230	C	1,07	1,07	PLH 320046
01-187-d	91D0	C	0,64	0,31	PLH 320046
01-220-g	91E0	A	0,79	0,79	PLH 320046
01-220-h	91E0	C	0,37	0,37	PLH 320046
01-221-j	91E0	B	0,56	0,56	PLH 320046
01-222-l	91E0	C	0,3	0,3	PLH 320046
01-223-i	91E0	C	1,03	1,03	PLH 320046
01-223-j	6120	B	3,26	0,79	PLH 320046
01-223-j	6120	B	3,26	0,03	PLH 320046
01-223-j	6120	B	3,26	0,02	PLH 320046
01-223-j	6410	C	3,26	1,26	PLH 320046
01-223-j	6510	C	3,26	1,13	PLH 320046
01-223-k	91E0	C	1,13	1,13	PLH 320046
01-225-l	6510	B	0,92	0,92	PLH 320046
01-225-m	6510	B	0,73	0,73	PLH 320046
02-6-b	9190	C	2,91	2,91	
02-95-j	9190	C	1,53	1,53	
03-235-a	91E0	C	0,23	0,23	PLH 320046
03-235-d	6510	B	1,57	1,57	PLH 320046
03-235-k	91E0	C	0,92	0,92	PLH 320046
03-243-a	91E0	C	0,36	0,36	PLH 320046
03-243-h	7230	C	0,5	0,5	PLH 320046
03-243-j	9190	C	2,94	2,94	PLH 320046
03-244-a	91E0	C	0,29	0,29	PLH 320046
03-245-a	91E0	C	0,28	0,28	PLH 320046
03-245-b	91E0	C	1,02	1,02	PLH 320046
03-245-m	91E0	C	1,29	1,29	PLH 320046
03-247-b	9170	C	1,9	1,9	PLH 320046
03-248-a	9170	C	2,17	2,17	PLH 320046
03-249-b	6510	B	0,67	0,67	PLH 320046
03-250-a	91E0	C	0,66	0,66	PLH 320046
03-263-b	9190	C	2,9	2,9	PLH 320046
03-270-c	9170	C	1,01	1,01	PLH 320046
03-289-f	91E0	C	0,65	0,65	PLH 320046
03-289-g	91E0	C	1,34	0,24	PLH 320046
03-289-h	91E0	C	1,19	1,19	PLH 320046
03-289-m	9170	C	1,12	1,12	PLH 320046
04-121-g	7140	C	4,79	2,91	
04-154-g	91E0	C	0,41	0,41	
04-154-k	91E0	C	0,99	0,74	
04-166-a	7230	C	7,11	7,11	
04-166-c	7230	C	3,3	3,3	
04-167-b	7230	C	6,6	6,6	
04-174-d	6510	B	0,6	0,6	
04-174-i	91E0	A	0,22	0,22	
04-199-b	91E0	C	2,82	1,08	
04-199-f	7230	C	0,37	0,37	
04-200-f	7230	C	2,94	2,94	
04-215-f	91E0	C	0,99	0,99	
04-216-b	9170	C	0,8	0,8	PLH 320046
04-216-c	9170	C	6,24	0,15	PLH 320046
04-219-c	9170	C	2,15	2,15	PLH 320046

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Kod siedli- ska	Stan siedli- ska	Powierzchnia pododdz. (ha)	Powierzchnia siedli- ska (ha)	Kod Obszaru Natura 2000
1	2	3	4	5	6
04-219-i	91E0	C	1,39	1,39	PLH 320046
04-219-l	91E0	C	0,33	0,33	PLH 320046
04-242-a	91E0	A	2,43	2,43	PLH 320046
04-242-j	91E0	A	1,4	1,4	PLH 320046
04-242-l	6510	B	0,57	0,57	PLH 320046
04-242-o	91E0	C	0,69	0,69	PLH 320046
04-260-f	6510	B	0,88	0,88	PLH 320046
04-261-b	91E0	A	0,4	0,4	PLH 320046
04-261-d	6510	B	1,57	1,57	PLH 320046
04-262-a	91E0	C	0,77	0,77	PLH 320046
04-282-h	91E0	A	0,39	0,39	PLH 320046
04-283-h	91E0	A	0,86	0,86	PLH 320046
04-90-d	7140	C	0,23	0,23	
04-91-c	9170	A	1,09	1,09	
05-227-g	91E0	C	0,44	0,44	PLH 320046
05-227-j	9170	C	1,78	1,78	PLH 320046
05-227-k	6510	B	0,68	0,54	PLH 320046
05-227-k	7230	C	0,68	0,14	PLH 320046
05-227-s	91E0	C	0,56	0,56	PLH 320046
05-230-a	91E0	C	1,08	1,08	PLH 320046
05-230-c	9110	C	0,93	0,93	PLH 320046
05-254-a	6510	B	2,31	2,31	PLH 320046
05-275-b	6510	B	5,35	5,35	PLH 320046
05-278-j	91D0	C	0,67	0,67	PLH 320046
05-278-r	9190	C	1,95	1,95	PLH 320046
05-280-g	91D0	C	0,86	0,86	PLH 320046
05-295-j	91E0	C	2,29	2,29	PLH 320046
05-297-h	91E0	C	0,81	0,81	PLH 320046
05-298-f	91D0	C	1,12	1,12	PLH 320046
05-298-g	9110	B	2,25	2,25	PLH 320046
05-298-i	9110	B	0,36	0,36	PLH 320046
05-299-a	9170	C	3,24	3,24	PLH 320046
05-300-h	91E0	C	1,13	1,13	PLH 320046
05-308-l	9170	C	3,12	3,12	PLH 320046
05-308-n	91E0	C	1,97	1,97	PLH 320046
05-308-p	91E0	C	1,93	1,93	PLH 320046
05-309-f	91E0	C	0,49	0,49	PLH 320046
05-310-f	91E0	C	0,39	0,39	PLH 320046
05-310-k	91E0	C	1,35	0,24	PLH 320046
05-311-j	91E0	C	0,37	0,37	PLH 320046
05-313-d	91E0	C	3,16	3,16	PLH 320046
05-313-i	6510	B	1,76	1,76	PLH 320046
05-314-c	91E0	C	1,5	1,5	PLH 320046
05-322-c	6510	B	1,59	1,59	PLH 320046
05-322-p	6510	B	4,32	4,32	PLH 320046
05-323-i	6510	B	2,95	2,95	PLH 320046
05-324-d	9190	B	1,09	1,09	PLH 320046
05-330-b	6510	B	6,38	6,38	PLH 320046
05-330-i	91D0	C	1,52	1,52	PLH 320046
05-331-a	6510	B	1,44	1,44	PLH 320046
05-331-d	91E0	C	0,45	0,45	PLH 320046
05-331-h	6510	B	1,11	1,11	PLH 320046
06-136-f	7140	B	6,18	0,77	
06-136-m	9170	C	1,32	1,32	
06-208-d	9190	C	0,58	0,58	
06-211-h	91D0	A	0,37	0,37	
06-25-f	9190	C	0,92	0,92	
06-79-g	7110	C	2,28	2,28	PLH 320046
06-80-i	91D0	B	0,4	0,4	PLH 320046
06-81-c	91D0	C	5,03	5,03	PLH 320046
06-81-d	3160	A	8,74	8,74	PLH 320046
06-81-h	91D0	A	0,41	0,41	PLH 320046
06-81-j	91D0	A	1,43	1,11	PLH 320046
06-82-a	91D0	B	2,73	2,73	PLH 320046
06-86-j	91D0	B	1,16	1,16	
07-673-c	91D0	C	2,27	0,74	PLH 320046

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Kod siedli- ska	Stan siedli- ska	Powierzchnia pododdz. (ha)	Powierzchnia siedli- ska (ha)	Kod Obszaru Natura 2000
1	2	3	4	5	6
08-380-c	91E0	C	0,83	0,83	PLH 320046
08-380-d	91E0	C	0,87	0,87	PLH 320046
08-380-i	3150	B	2,94	2,94	PLH 320046
08-380-j	91E0	A	0,39	0,39	PLH 320046
08-382-k	7230	C	5,28	5,28	PLH 320046
08-387-l	9170	B	0,68	0,68	PLH 320046
08-412-i	6510	B	0,61	0,61	PLH 320046
08-412-k	91E0	A	1,62	1,62	PLH 320046
08-413-a	91E0	C	0,95	0,07	PLH 320046
08-413-b	91E0	C	0,69	0,69	PLH 320046
08-413-c	91E0	B	0,44	0,44	PLH 320046
08-414-c	91E0	A	1,59	1,59	PLH 320046
08-414-d	91E0	A	0,83	0,83	PLH 320046
08-418-h	7140	C	0,82	0,82	PLH 320046
08-418-k	3160	C	0,88	0,88	PLH 320046
08-419-b	7230	B	0,58	0,58	PLH 320046
08-419-c	91E0	C	0,91	0,91	PLH 320046
08-420-a	7230	C	23,51	23,51	PLH 320046
08-427-g	7140	C	0,42	0,42	PLH 320046
08-429-d	91E0	B	0,64	0,64	PLH 320046
08-430-g	91E0	B	0,34	0,34	PLH 320046
09-587-a	9130	B	0,79	0,79	
09-587-b	9130	A	4,98	4,98	
09-587-c	9130	B	2,42	2,42	
09-588-c	9110	B	2,02	2,02	
09-588-i	9110	B	8,32	8,32	
09-588-j	9130	B	10,7	10,7	
09-589-b	9110	B	5,22	5,22	
09-589-c	9110	B	4,24	4,24	
09-589-d	9110	B	7,43	7,43	
09-589-f	9190	B	9,93	9,93	
09-590-d	9110	B	2,7	2,7	
09-590-f	9110	B	1,61	1,61	
09-590-j	9110	B	4,78	4,78	
09-590-k	9110	B	1,19	1,19	
09-590-l	9110	B	2,2	2,2	
09-596-f	9110	B	2,24	2,24	
09-596-g	9110	B	4,68	4,68	
09-603-a	9110	B	5,8	5,8	
09-603-b	9110	B	3,91	3,91	
09-604-b	9110	B	3,97	3,97	
09-604-d	9110	B	0,95	0,95	
09-605-a	9110	B	2,1	2,1	
09-605-b	9110	B	10,22	10,22	
09-606-a	9110	B	1,75	1,75	
09-609-c	9110	B	0,52	0,52	
09-610-f	9110	B	0,67	0,67	
09-611-b	9110	B	5,06	5,06	
09-611-c	9110	B	3,91	3,91	
09-611-d	9110	B	2,87	2,87	
09-611-f	9110	C	1,71	1,71	
09-612-g	9110	B	4,75	4,75	
09-626-i	9110	B	0,55	0,55	
09-632-h	91D0	C	0,75	0,75	
09-632-k	7140	C	3,01	3,01	
09-633-f	91D0	C	0,4	0,4	
09-634-d	7140	C	3,38	3,38	
09-635-c	7140	C	3,22	0,33	
09-638-b	91D0	B	0,6	0,6	
10-648-c	91D0	C	0,68	0,68	PLH 320046
10-652-i	91E0	C	0,63	0,63	PLH 320046
10-653-g	91E0	B	2,06	1,01	PLH 320046
10-662-f	91E0	B	2,34	2,34	PLH 320046
10-675-l	91E0	C	8,62	0,06	PLH 320046
10-675-m	91E0	C	1,05	1,05	PLH 320046
10-676-b	91E0	B	0,78	0,78	PLH 320046

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Kod siedli- ska	Stan siedli- ska	Powierzchnia pododdz. (ha)	Powierzchnia siedli- ska (ha)	Kod Obszaru Natura 2000
1	2	3	4	5	6
10-681-i	6510	C	1,26	1,26	PLH 320046
10-681-m	91E0	B	2,88	2,88	PLH 320046
10-682-a	9170	C	2,13	2,13	PLH 320046
10-684-c	7140	B	1,98	1,98	PLH 320046
10-686-k	91D0	C	0,46	0,46	PLH 320046
10-690-d	9110	B	1,18	1,18	PLH 320046
10-690-f	91D0	B	3,31	3,31	PLH 320046
10-690-g	9110	B	2,09	0,07	PLH 320046
10-690-n	91D0	B	2,53	2,53	PLH 320046
10-691-a	91D0	B	4,16	4,16	PLH 320046
10-692-d	91E0	B	2,08	2,08	PLH 320046
10-692-h	91D0	B	1,56	1,56	PLH 320046
10-696-h	91E0	A	1,29	1,29	PLH 320046
10-696-l	91E0	C	1,15	1,15	PLH 320046
10-699-k	91T0	B	0,97	0,97	PLH 320046
10-702-b	91D0	B	3,97	3,97	PLH 320046
10-702-h	91D0	B	5,59	5,59	PLH 320046
10-702-m	91D0	B	1,67	1,67	PLH 320046
10-706-j	6510	B	2,11	2,11	PLH 320046
10-710-f	7140	B	6,22	0,36	PLH 320046
10-710-f	7140	B	6,22	0,48	PLH 320046
10-711-b	7140	B	2,46	0,36	PLH 320046
10-711-b	91D0	B	2,46	2,1	PLH 320046
10-713-b	91E0	B	6,49	6,49	PLH 320046
10-713-g	91E0	C	1,26	1,26	PLH 320046
10-713-h	91E0	C	1,16	1,16	PLH 320046
10-720-c	9110	B	7,93	7,93	PLH 320046
10-723-h	6510	B	1,4	1,4	PLH 320046
10-724-c	91E0	B	0,53	0,53	PLH 320046
10-724-d	91E0	B	3,3	3,3	PLH 320046
10-724-k	6510	C	0,73	0,73	PLH 320046
10-725-c	91E0	C	0,25	0,25	PLH 320046
10-725-d	91E0	C	2,59	0,05	PLH 320046
11-369-l	91E0	B	1,07	1,07	PLH 320046
11-370-p	91E0	C	2,6	2,6	PLH 320046
11-371-h	9170	C	0,97	0,97	PLH 320046
11-372-c	9170	C	3,73	0,22	PLH 320046
11-372-d	9170	C	1,09	1,09	PLH 320046
11-372-f	9170	C	1,18	0,44	PLH 320046
11-372-f	9190	C	1,18	0,74	PLH 320046
11-372-g	91E0	C	1,11	1,11	PLH 320046
11-372-h	6510	B	0,55	0,55	PLH 320046
11-372-j	9170	C	6,63	0,21	PLH 320046
11-372-n	91E0	C	0,65	0,65	PLH 320046
11-374-b	9190	C	1,32	1,32	PLH 320046
11-374-f	9190	C	1,8	1,8	PLH 320046
11-374-i	6510	B	1,84	0,67	PLH 320046
11-375-a	91E0	C	0,65	0,65	PLH 320046
11-375-f	91E0	B	1	1	PLH 320046
11-391-a	91E0	C	2,94	2,94	PLH 320046
11-392-a	91E0	B	0,66	0,66	PLH 320046
11-392-b	91E0	B	0,85	0,08	PLH 320046
11-392-b	91E0	B	0,85	0,06	PLH 320046
11-392-c	91E0	B	0,99	0,99	PLH 320046
11-393-a	9170	C	0,76	0,3	PLH 320046
11-393-a	9190	C	0,76	0,21	PLH 320046
11-393-a	91E0	B	0,76	0,16	PLH 320046
11-393-b	9190	C	1,2	0,05	PLH 320046
11-393-b	91E0	B	1,2	1,15	PLH 320046
11-394-a	91E0	B	1,31	1,31	PLH 320046
11-394-b	91E0	A	2,27	2,27	PLH 320046
11-394-c	91E0	B	0,68	0,68	PLH 320046
11-394-k	9190	C	1,1	1,1	PLH 320046
11-399-f	91E0	B	0,51	0,51	PLH 320046
11-400-b	91E0	B	0,49	0,49	PLH 320046
11-400-i	91E0	B	0,67	0,67	PLH 320046

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Kod siedli- ska	Stan siedli- ska	Powierzchnia pododdz. (ha)	Powierzchnia siedli- ska (ha)	Kod Obszaru Natura 2000
1	2	3	4	5	6
11-400-m	7140	C	0,2	0,2	PLH 320046
11-401-j	6510	B	2,85	2,85	PLH 320046
11-403-a	9190	C	2,24	2,24	PLH 320046
11-405-a	7230	C	1,18	1,18	PLH 320046
11-405-b	91E0	B	0,28	0,28	PLH 320046
11-405-g	9170	B	1,11	1,11	PLH 320046
11-409-a	91E0	A	0,75	0,75	PLH 320046
11-409-b	91E0	A	0,28	0,28	PLH 320046
11-409-i	9170	C	0,85	0,85	PLH 320046
11-409-l	9170	C	2,3	0,12	PLH 320046
11-410-a	91E0	A	1,13	1,13	PLH 320046
11-410-j	9170	B	6,42	6,42	PLH 320046
11-410-k	9170	C	3,23	3,23	PLH 320046
11-410-l	9170	B	1,89	1,89	PLH 320046
11-433-o	91D0	B	1,01	1,01	PLH 320046
11-642-k	91D0	C	0,92	0,92	PLH 320046
11-646-a	91D0	C	2,84	2,84	PLH 320046
11-646-d	91D0	B	3,9	3,9	PLH 320046
11-646-h	7140	C	1,24	1,24	PLH 320046
12-415-c	91E0	B	0,69	0,69	PLH 320046
12-416-b	91E0	B	0,93	0,93	PLH 320046
12-416-f	91D0	B	0,9	0,9	PLH 320046
12-425-b	91D0	B	0,33	0,33	PLH 320046
12-425-f	91D0	B	0,26	0,26	PLH 320046
12-455-b	91D0	B	0,5	0,5	PLH 320046
13-547-j	91T0	B	0,93	0,93	
13-598-b	9110	B	0,79	0,79	
13-599-d	9190	C	1,92	1,92	

Załącznik Nr 5
Wykaz ekosystemów wodno-błotnych

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia [ha]
1	2	3
01-185-f	BAGNO	1,94
09-590-h	BAGNO	0,88
09-590-i	BAGNO	0,53
06-80 -i	BAGNO	0,4
06-81 -c	BAGNO	5,03
06-82 -a	BAGNO	2,73
10-675-p	BAGNO	1,42
03-245-a	BAGNO	0,28
03-270-i	BAGNO	0,77
01-178-b	BAGNO	0,26
06-84 -g	BAGNO	0,23
06-86 -j	BAGNO	1,16
06-143-f	BAGNO	0,99
04-158-h	BAGNO	0,2
04-176-k	BAGNO	0,54
04-177-g	BAGNO	0,33
04-262-a	BAGNO	0,77
10-653-g	BAGNO	2,06
06-136-f	BAGNO	6,18
06-196-a	BAGNO	6,4
06-211-j	BAGNO	1,14
04-92 -f	BAGNO	0,45
07-721-b	BAGNO	0,26
10-660-p	BAGNO	0,63
10-714-h	BAGNO	0,31
10-684-c	TORFOW	1,98
10-679-d	BAGNO	1,81
10-679-f	BAGNO	0,73
10-690-c	BAGNO	0,43
10-703-c	BAGNO	0,35
10-709-j	BAGNO	0,3
10-710-f	BAGNO	6,22
10-711-b	BAGNO	2,46
10-719-i	BAGNO	0,17
01-109-h	BAGNO	2,42
01-116-g	BAGNO	0,5
01-129-b	BAGNO	0,26
01-130-l	BAGNO	0,18
01-104-d	BAGNO	7,47
01-186-h	BAGNO	1,38
01-187-d	BAGNO	0,64
05-294-f	BAGNO	1,92
05-308-d	BAGNO	3,02

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia [ha]
1	2	3
05-230-i	BAGNO	0,61
05-237-d	BAGNO	0,84
05-237-h	BAGNO	0,65
05-241-h	BAGNO	0,9
05-257-h	BAGNO	1,59
05-278-l	BAGNO	1,3
05-280-h	BAGNO	2,26
04-121-f	BAGNO	1,09
03-289-h	BAGNO	1,19
08-427-g	BAGNO	0,42
09-573-i	BAGNO	0,29
07-486-h	BAGNO	2,1
07-508-h	BAGNO	0,47
09-591-b	BAGNO	0,28
09-632-j	BAGNO	0,44
09-632-k	BAGNO	3,01
12-426-f	BAGNO	2,99
11-370-d	BAGNO	0,6
11-375-f	BAGNO	1
11-399-d	BAGNO	18,14
11-410-a	BAGNO	1,13
08-349-s	BAGNO	0,32
10-675-b	TORFOW	0,8
10-686-d	BAGNO	1,58
10-716-i	BAGNO	0,34
11-641-i	BAGNO	0,26
11-646-h	BAGNO	1,24
10-724-g	BAGNO	1,35
07-669-m	BAGNO	2,13
07-673-c	BAGNO	2,27
07-673-i	BAGNO	0,17
13-598-h	BAGNO	0,48
12-510-o	BAGNO	0,47
11-444-d	BAGNO	0,06
11-643-b	BAGNO	0,91
11-643-g	BAGNO	0,45
11-643-l	BAGNO	0,05
11-643-n	BAGNO	1,05
05-322-s	BAGNO	0,12
11-639-h	BAGNO	0,88
01-226-j	BAGNO	0,13
11-405-c	BAGNO	1,11
11-400-f	BAGNO	0,06
06-79 -g	BAGNO	2,28
04-218-k	BAGNO	0,32

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia [ha]
1	2	3
04-170-i	BAGNO	2,34
10-709-m	BAGNO	1
05-318-d	BAGNO	3,51
10-684-b	BAGNO	0,79
09-633-f	BAGNO	0,4
10-647-d	TORFOW	2,67
10-684-j	BAGNO	0,48
08-349-f	BAGNO	5,2
08-418-l	BAGNO	0,75
08-420-a	BAGNO	23,51
08-335-h	BAGNO	1,92
04-120-i	BAGNO	0,36
04-261-g	BAGNO	0,2
04-262-d	BAGNO	2,07
04-282-h	BAGNO	0,39
09-592-b	BAGNO	0,6
02-34 -f	BAGNO	0,48
11-400-m	BAGNO	0,2
05-302-g	BAGNO	1,31
12-417-l	BAGNO	0,74
12-512-j	BAGNO	0,29
07-673-o	BAGNO	1,21
11-665-k	BAGNO	0,07
11-644-b	BAGNO	1,08
07-531-c	BAGNO	0,64
13-495-f	BAGNO	0,88
08-346-f	BAGNO	0,52
10-713-d	BAGNO	6,34
04-176-m	BAGNO	0,2
09-633-h	BAGNO	0,28
09-634-d	BAGNO	3,38
10-648-c	BAGNO	0,68
10-653-b	BAGNO	0,6
11-409-b	BAGNO	0,28
05-302-d	BAGNO	0,41
05-301-h	BAGNO	4,18
10-686-k	BAGNO	0,46
02-41 -d	BAGNO	0,25
06-137-d	BAGNO	0,5
06-211-b	BAGNO	0,43
06-211-h	BAGNO	0,37
01-122-g	BAGNO	2,03
01-126-j	BAGNO	0,56
11-401-a	BAGNO	0,77
07-508-c	BAGNO	2,13

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia [ha]
1	2	3
01-225-n	BAGNO	0,06
04-261-a	BAGNO	1,16
04-174-a	ZBIORNIK	6,3
09-594-f	BAGNO	2,33
01-77 -h	BAGNO	2,01
11-645-g	BAGNO	0,42
11-646-a	BAGNO	2,84
06-194-i	BAGNO	0,73
01-126-d	BAGNO	1,27
01-226-h	BAGNO	0,27
04-155-f	BAGNO	0,72
04-156-g	BAGNO	0,63
01-117-d	BAGNO	1,09
04-120-d	BAGNO	0,25
01-126-g	BAGNO	1,19
10-685-h	BAGNO	2,81
09-632-h	BAGNO	0,75
10-711-l	BAGNO	0,97
10-724-a	BAGNO	4,4
04-242-i	BAGNO	3,28
10-703-g	BAGNO	0,44
09-633-g	BAGNO	0,39
10-647-b	BAGNO	0,32
05-278-b	BAGNO	1,85
01-185-l	BAGNO	0,82
04-199-f	ZBIORNIK	0,37
10-691-b	BAGNO	1,83
10-692-h	TORFOW	1,56
05-280-d	BAGNO	1,11
01-186-l	BAGNO	1,07
03-268-d	BAGNO	2,01
05-330-c	BAGNO	1,72
05-330-i	BAGNO	1,52
13-564-h	BAGNO	1,15
10-710-d	BAGNO	0,55
09-632-g	BAGNO	0,41
13-496-b	BAGNO	0,74
10-719-j	BAGNO	0,1
10-720-g	BAGNO	0,21
09-635-c	BAGNO	3,22
04-154-m	ZBIORNIK	1,71
04-169-g	ZBIORNIK	4,97
05-280-g	BAGNO	0,86
03-263-a	BAGNO	1,26
06-201-h	BAGNO	0,5

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia [ha]
1	2	3
04-154-k	BAGNO	0,99
03-244-b	BAGNO	0,43
10-702-g	BAGNO	2,62
10-649-h	BAGNO	0,96
12-487-k	BAGNO	0,91
08-333-g	BAGNO	5,41
08-341-g	BAGNO	1,4
08-349-o	BAGNO	0,19
08-412-l	BAGNO	9,16
08-418-h	BAGNO	0,82
01-185-j	BAGNO	1,54
08-380-~b	ROWY	0,05
08-336-~c	ROWY	0,04
08-414-~a	ROWY	0,19
08-386-~b	ROWY	0,05
08-413-~c	ROWY	0,08
08-335-~c	ROWY	0,09
08-418-~c	ROWY	0,02
08-419-~c	ROWY	0,02
12-510-s	BAGNO	0,6
05-278-c	ROWY	0,09
01-78-~c	ROWY	0,01
01-104-g	ROWY	0,2
12-510-~d	ROWY	0,02
12-554-~b	ROWY	0,12
12-415-~f	ROWY	0,12
12-469-~b	ROWY	0,05
07-531-d	BAGNO	0,79
11-400-a	BAGNO	7,31
05-308-i	BAGNO	0,48
05-258-c	BAGNO	1,49
11-389-g	BAGNO	0,13
11-405-d	ZBIORNIK	12,84
11-641-d	BAGNO	0,32
11-641-h	BAGNO	0,84
11-642-k	BAGNO	0,92
11-665-f	BAGNO	0,14
11-665-l	BAGNO	0,14
05-230-~c	ROWY	0,03
05-257-j	ROWY	0,07
05-278-~d	ROWY	0,17
05-279-~d	ROWY	0,02
05-280-~c	ROWY	0,08
05-294-~d	ROWY	0,12
05-295-~d	ROWY	0,26

PROGRAM OCHRONY PRZYRODY

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia [ha]
1	2	3
05-297--c	ROWY	0,04
05-330--f	ROWY	0,07
11-370--c	ROWY	0,2
13-564-g	BAGNO	0,47
13-459-k	BAGNO	0,66
06-81 -j	BAGNO	1,43
13-547--c	ROWY	0,24
07-508--d	ROWY	0,05
07-670--d	ROWY	0,08
10-650--c	ROWY	0,09
10-661--c	ROWY	0,15
04-152-k	BAGNO	0,27
04-153-c	BAGNO	2,21
04-154-d	BAGNO	1,12
04-166-a	ZBIORNIK	7,11
04-166-c	BAGNO	3,3
04-167-b	BAGNO	6,6
04-173-p	BAGNO	0,4
04-174-c	BAGNO	0,91
04-200-f	ZBIORNIK	2,94
04-199-b	BAGNO	2,82
04-219-l	BAGNO	0,33
04-121-g	BAGNO	4,79
04-155-d	BAGNO	0,59
04-155-k	BAGNO	0,45
04-176-f	BAGNO	0,36
04-283-h	BAGNO	0,86
04-90 -d	BAGNO	0,23
04-93 -g	BAGNO	0,95
10-691--b	ROWY	0,06
10-703--d	ROWY	0,05
10-710--d	ROWY	0,05
10-662--f	ROWY	0,13
10-702--d	ROWY	0,07
10-647--c	ROWY	0,03
10-660--c	ROWY	0,14
09-592--c	ROWY	0,04
04-153-d	ROWY	0,11
04-154-f	ROWY	0,1
04-154-l	ROWY	0,05
04-166-b	ROWY	0,31
04-169-h	ROWY	0,01
04-242-k	ROWY	0,08
04-215--f	ROWY	0,1
04-199--d	ROWY	0,03

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia [ha]
1	2	3
04-154-~c	ROWY	0,03
04-200-~c	ROWY	0,01
03-243-k	BAGNO	0,32
04-168-~d	ROWY	0,09
03-265-d	BAGNO	0,37
04-242-~b	ROWY	0,03
04-171-~d	ROWY	0,03

10. LITERATURA

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa, zwana w skrócie Dyrektywą Ptasią.
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, zwana w skrócie Dyrektywą Siedliskową.
- Gazda A.: Stan badań nad obcymi gatunkami drzew w polskich lasach, CEPL w Rogowie, 2012,
- Gutowski J. M.(red.) i in.: Drugie życie drzewa, WWF Polska, Warszawa, Hajnówka, 2004.
- Herbich J. (red.): Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część pierwsza. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2010.
- Herbich J. (red.): Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny T. 5. Lasy i bory. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2004.
- Herbich J. (red.): Poradnik ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny T. 3. Murawy, łąki, ziołorośla, wrzosowiska, zarośla. Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2004.
- Instrukcja Ochrony Lasu, Część I, III, IV, Tom I, 2012 CILP Warszawa.
- Instrukcja Urządzania Lasu, 2012. CILP, Warszawa.
- Jędrzejewski W. i in.: Projekt korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Natura 2000 w Polsce. Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Środowiska w ramach realizacji programu Phare PL0105.02. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2005.
- Jędrzejewski W., Ławreszuk D.: Ochrona łączności ekologicznej w Polsce, Białowieża 2011
- Kondracki J.: Geografia regionalna Polski. PWN, Warszawa, 2009.
- Krzepakowski K., Bartkowiec R.: Inwentaryzacja archeologiczno-historyczna na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Człopa, Relicta, Poznań 2022
- Krawczyk R.: Las na gruntach porolnych – oczekiwania i rzeczywistość, 2021.
- Liro A. (red.) i in.: Koncepcja krajowej sieci ekologicznej EKONET-Polska, Fundacja IUCN-Poland, Warszawa 1995;
- Liro A. i in.: Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA, Warszawa 1998.
- Matuszkiewicz J.M, Wolski J.: Potencjalna roślinność naturalna Polski, IGiPZ PAN, Warszawa, 2023.
- Matuszkiewicz W.: Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 2008.
- Mięsikowski M. i in.: Inwentaryzacja przyrodnicza dla zadania pn. „Renowacja założeń małej retencji – Rynna Grodzisko”, Toruń, 2017.

- Mikusek R.: Ochrona strefowa ptaków, Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych 2012.
- Opracowanie „Lasy dla Natury – ochrona gatunków i siedlisk w Lasach Państwowych, CKPŚ, 2023, Warszawa.
- Opracowanie red: Krakowiak A, Wolska G., Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Pile 1978-2008, Piła 2008
- Pawlacyk P., Jermaczek A.: NATURA 2000 – narzędzie ochrony przyrody, WWF Polska, Warszawa 2004.
- Prawne i strategiczne ramy ochrony torfowisk w Polsce, Klub Przyrodników, kwiecień 2018 r.
- Program ochrony środowiska dla województwa, powiatu oraz gminy.
- Regionalna geografia fizyczna Polski, praca zbiorowa pod redakcją: Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M., Poznań 2021.
- Romanowski J.: Korytarze i łączność siedlisk w ekologii i ochronie przyrody; Tom LIV 2008, Zeszyt 2. Wiadomości Ekologiczne.
- Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej [Dz. U. z 2023 r., poz. 672].
- Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 18 grudnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt [Dz. U. 2020 poz. 26].
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 09 lipca 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów [Dz. U. 2010 nr 137, poz. 923].
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 listopada 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 [Dz.U. 2014 poz. 1713].
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin [Dz. U. 2014, poz. 1409].
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów [Dz. U. 2014, poz. 1408].
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie sposobu ustalenia i ewidencjonowania przebiegu granic obszarów dorzeczy, regionów wodnych oraz zlewni [Dz.U. z 2017 r. poz. 2505 z późn. zm.].
- Siedliskowe Podstawy Hodowli Lasu, 2004. Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu.
- Solon J. i in.: Physico-geographical mesoregions of Poland: verification and adjustment of boundaries on the basis of contemporary spatial data. Geographia Polonica, vol. 91, 2, s:143-170, 2018.
- Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET-POLSKA, praca zbiorowa, 1998 Warszawa.
- Witkowska-Żuk L.: Atlas roślinności lasów, Multico, Warszawa 2008.
- Woś A.: Klimat Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
- Zaręba A.: Korytarze ekologiczne a prawo i polityka ekologiczna. Korytarz ekologiczny Doliny Odry jako podstawowy element systemu przyrodniczego Wrocławia. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2015.
- Zasady Hodowli Lasu, 2012. Ośrodek Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych w Bedoniu.
- Zielony R., Kliczkowska A.: Regionalizacja przyrodniczo-leśna Polski 2012, Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa 2012.

